9 770130 102202

AYLIK KÜLTÜR - FİZİK DERGİSİ Mart 1999 Sayı: 58 Fiyatı: 400.000 TL. *(KDV Dahil)*

ÖKÜZ

nayda nayda ninay da hoy nanay da cilveloy nanay da

- Banu Alkan
- Karl Marx
- Orhan Pamuk
- Karaca Kaan
- Ferdi Tayfur
- Masis Kürkçügil
- Pala Mustafa
- Emin Çölaşan
- Sabiha Sertel
- Barış Manço
- Ahmed Arif
- Hülya Koç
- Doğu Perinçek
- Fahri İz
- İstemihan Talay
- A. Taner Kışlalı
- Ömer Laçiner

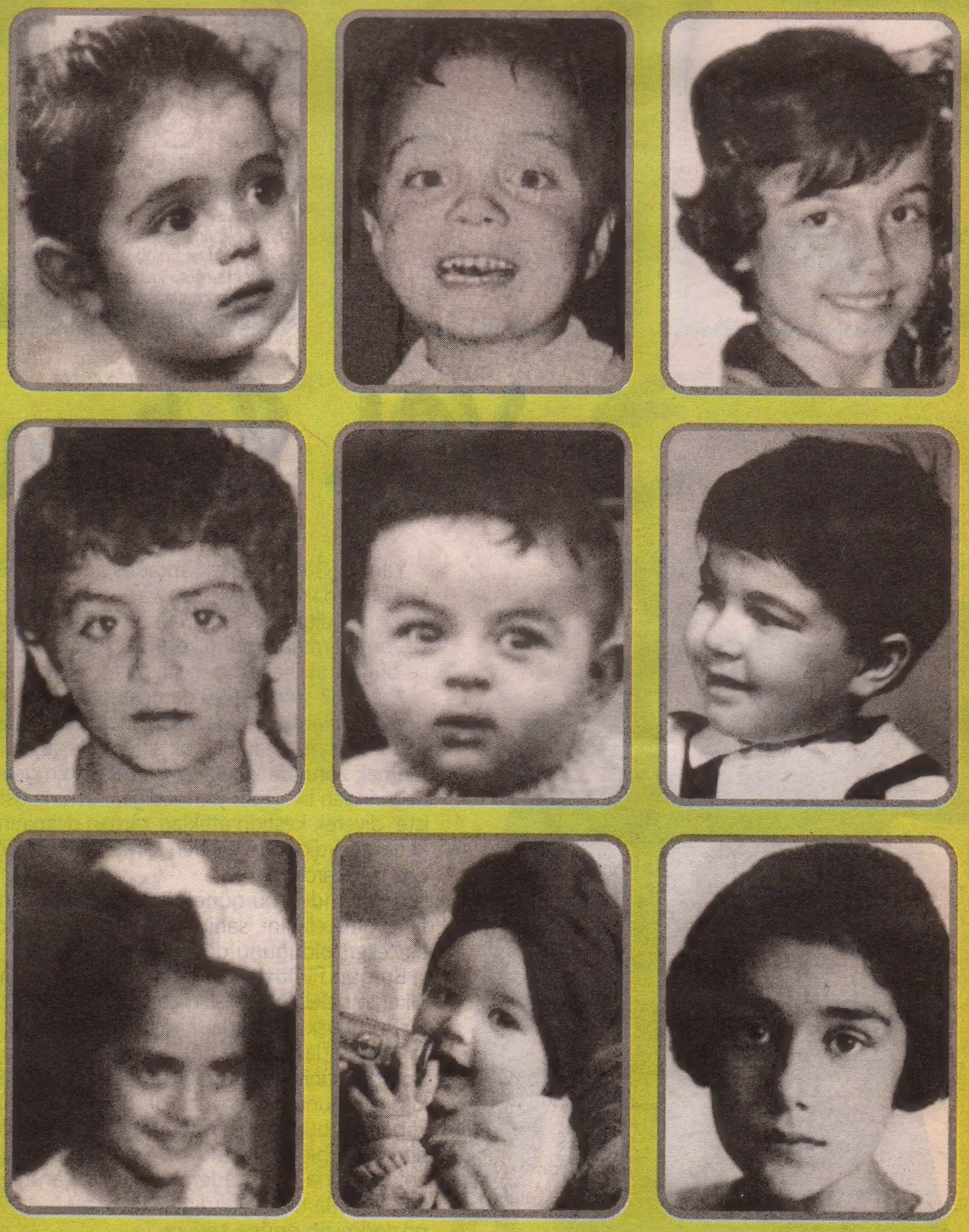

Kim Bu Çocuklar?

Akşamsefası

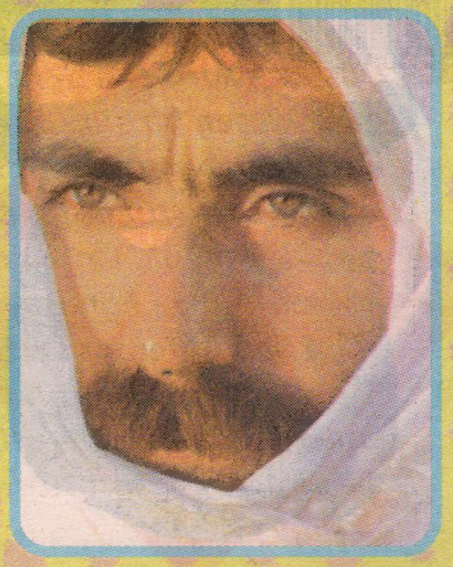

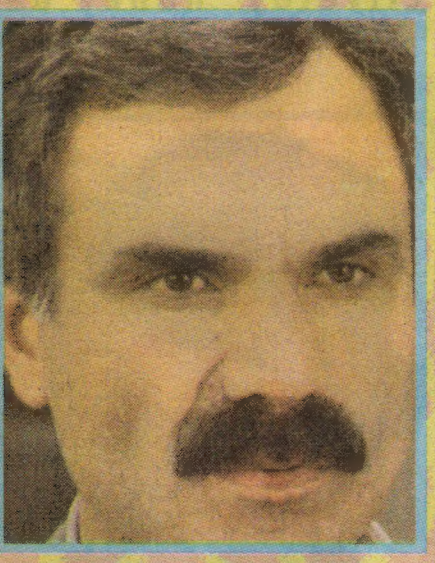

YOL Rekora Koşuyor

Yılmaz Güney ve yol arkadaşlarının 12 Eylül Türkiyesi'nde, bin bir fedakarlıkla yoktan var ettikleri bir baş yapıt olan **Yol**, geçirdiği onca badireden ve 17 yıl gecikmeden sonra vizyona girdiği kendi ülkesinde, ilk beş günde doksan beş bin izleyici ile buluşarak hakettiği gecikmiş takdiri kazandı.

"Yol" 12 şubat 1999'da gösterime girdi ve hafta içi hafta sonu demeden tüm seanslarda sinema salonlarının koridorlarına kadar taşan geniş bir seyirci kitlesi ile karşılandı. Bir çok sinemada seyirciler filmi sandalyelerde ve ayakta izlemek zorunda kaldı. Ayrıca izleyicinin genç kuşak ağırlıklı olması da filmin değerinden bir gram yitirmediğini, üstüne üstlük kimilerince 'o günün koşulları işte' diyerek kestirip attıkları zaman diliminin aslında bu memleketin geçirdiği tüm evreleri içinde barındırdığı gerçeğini ortaya çıkardı.

Çekiminden bu güne 17 yıl geçmesine rağmen film, güncelliğini, sahiciliğini ve samimiliğini yani bir 'eser' olduğunu gösteriyor.

Bu gün filmdeki her mahkum tipinin aslında bu ülkenin geleceğine ilişkin çeşitli tezler olduğu anlaşılıyor. Bir sürü kışkırtmalarla 'kimin filmi' gibi saçma sapan tartışmalarla üzerine gölge düşürülmeye çalışılan **Yol**, izleyicinin muhteşem desteğiyle asıl sahibinin kim olduğunu gösteriyor. Yol, tüm çıkış yolları kapanmış bugünkü hayatımıza kendi içimizden alternatif bir çıkış sunuyor. Seyredeni kendi iç yolculuğuna davet ederek sarsıyor, çarpıyor ve zamanla neler yitirdiğimizi bir bir gözlerimizin önüne seriyor.

Evet, fazla söze ne hacet, **Yol** sinemalarda ve bizi bekliyor...

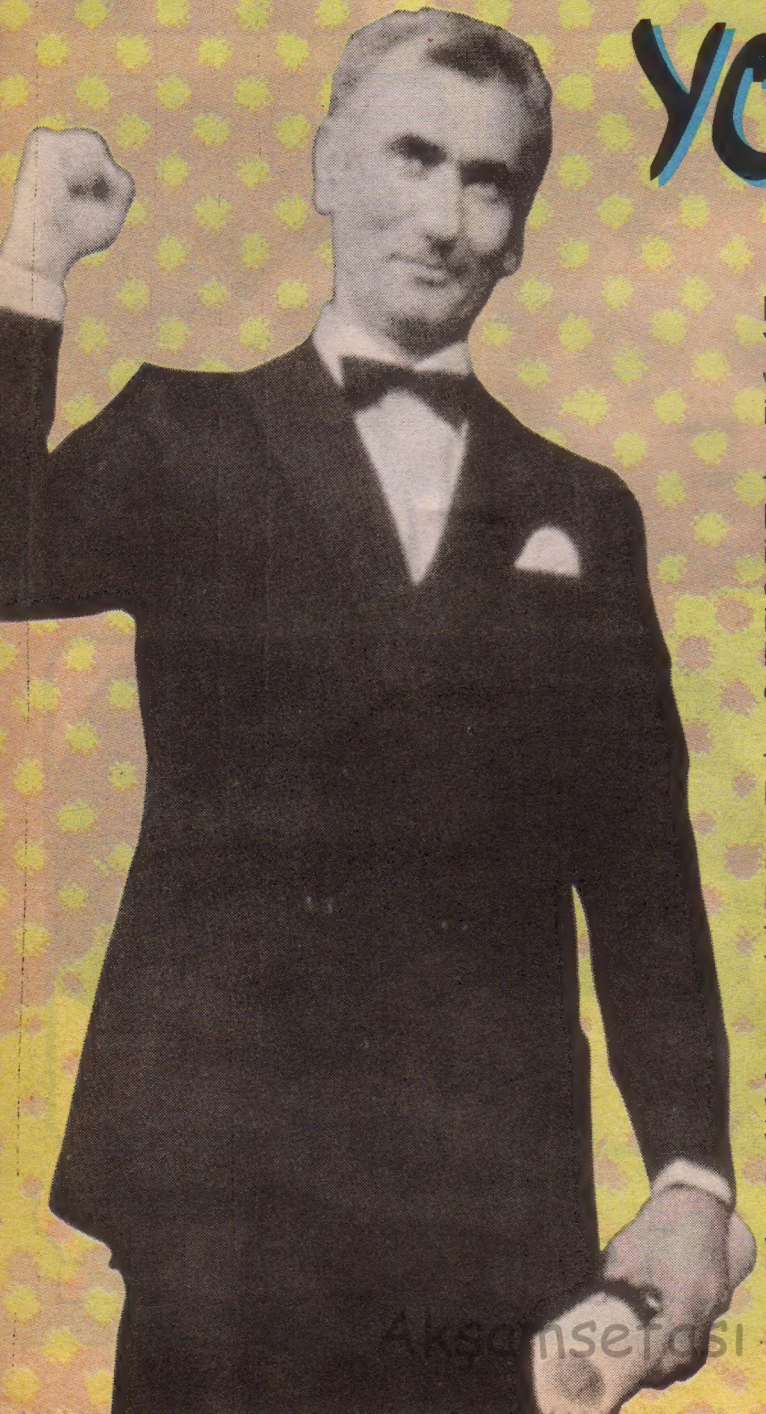

Aksam sefası

Düşünce suçu son derece kolay gerçekleşen bir suç. Bunun için hazırlık yapmanız, yerinde keşifler yapmanız, yardımcılar bulmanız gerekli değildir. Örneğin bir panelde, açık oturumda konuşuyorsunuz. Veya bir konferans veriyorsunuz. Eğer konuşmalarınız bazı kişi veya kişiler tarafından güvenlik birimlerine ulaştırılıyorsa, soruşturma başlatılabiliyor, suç oluşmuş sayılabiliyor... Doğal olarak böyle bir suçun oluşabilmesinin çok önemli bir koşulu var. Düşünce suçu, düşünce açıklama suçu deniyor. Açıklayacak düşüncelerinizin olması gerekiyor. Herhangi bir konuya ilgi duymuyorsanız, o konuyla ilgili düşünceniz yoksa neyi açıklayacaksınız? Düşünce de durup dururken kendiliğinden oluşmuyor. Okuyorsunuz, araştırma, inceleme yapıyorsunuz, aynı konuda başkaları tarafından yapılmış araştırmaları inceliyorsunuz, ansiklopedi karıştırıyorsunuz, eleştiriyorsunuz, tartışıyorsunuz, düşünceleriniz böyle bir süreçte oluşuyor. Böyle bir sürecin sonunda "suçlu" haline geliyorsunuz; eğer bu düşüncelerinizi kitapla, yazıyla açıklarsanız, soruşturmayla, polisle, savcıyla, mahkemeyle, cezaeviyle karşılaşıyorsunuz. Çevrenizde olup biteni merak etmiyorsanız, bu olaylara ilişkin düşünceleriniz yoksa, açıklamaya değer düşünceleriniz yoksa neyi açıklayacaksınız? Bu insanlar da "suçlu" olmuyorlar.

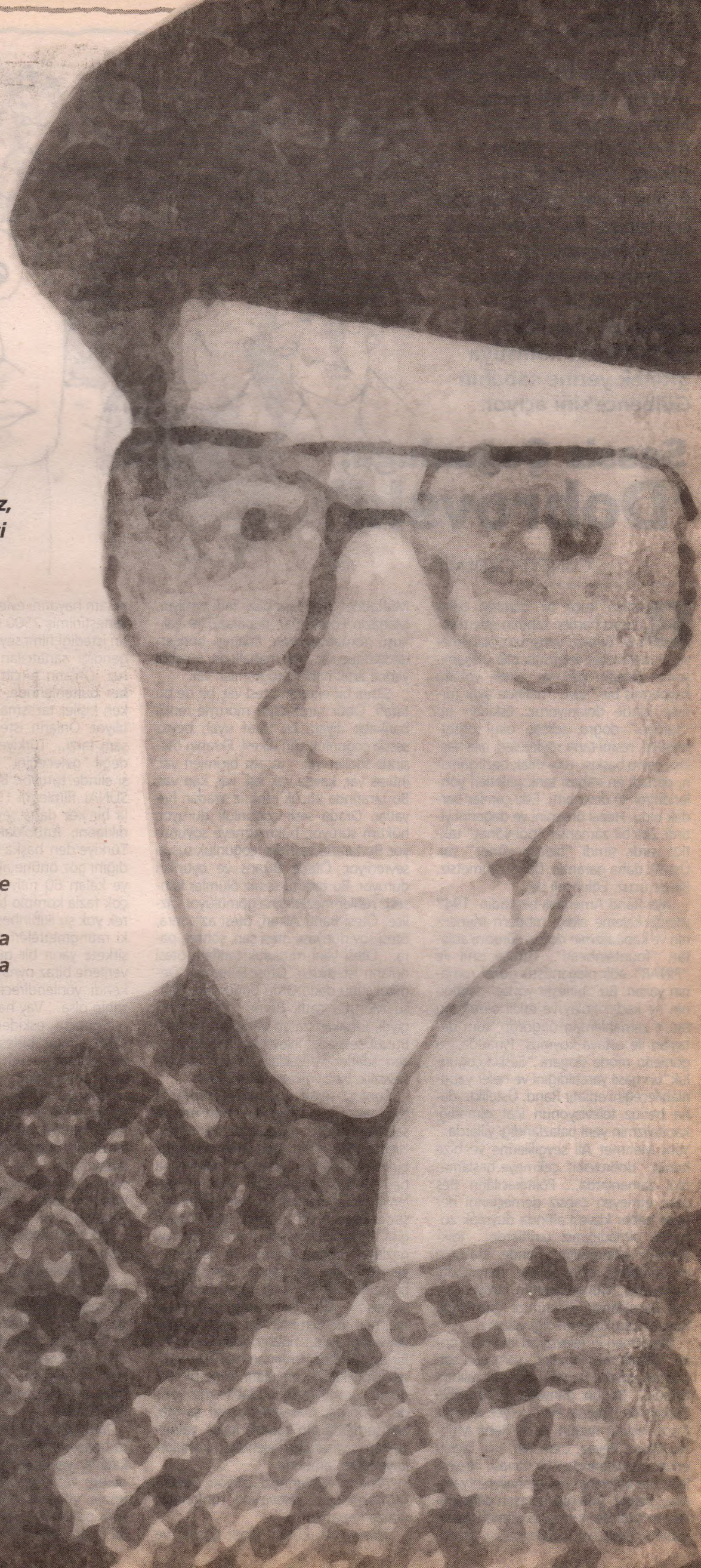

Akşamsefası

Türkiye'de binlerce evin gerçek reisi Ali Kırca, Hakan Aygün ya da Reha Muhtar, Okan, Beyaz, Cem her evin bıçkın erkek çocuklarından bir tanesi ile Televoleler her kahvenin her mahallenin yaramaz, haylaz, şirin racon kesen delikanlıları. Ev kadınları komşuya gitmek yerine sabahın Gülbence'sini açıyor.

Sessiz Çoğunluğa; 'Dobrovski'

CÜNEYT ÖZDEMİR

Bırakın koca bir cümleyi daha doğru harfleri tahmin edemiyoruz. Bırakın yarışmacı olabilmeyi, tv merkezine telefonla bile ulaşamıyoruz. Feleğin çarkının içinde yolunu kaybetmiş bir "sürü" halinde aynı turnike içinde dolanıyoruz. Eskiden bu "sürüyü" doğru adrese okul öğretmenleri, resmi tarih söylemleri, aile baskısı, çevre baskısı, din-ahlak bezirganları, olmadı en kabası tank paletleri yöndendirirdi. O devir bitti. Eski çamlar bardak oldu. Hepsi önemini ve değerini yitirdi. Zira bir zamanlar "böl-yönet" taktiği vardı, şimdi "birleştir-yönet" var. Üstelik daha garantili. Daha zahmetsiz. Bir de ucuz. Eğlenceli de...

Ayn Rand Amerikalı bir kadın. 1947 yılında kaleme aldığı modern mimarinin ve kapitalizmin doğuş sürecini anlatan "fountainhead"; Türkçe ismi ile "PINAR" adlı olağanüstü güzel romanın yazarı. Bu "birleştir yönet" taktiğinin ne kadar kolay ve etkili olduğunu taa o zamanlardan öngörüp, tüm detayları ile ortaya koymuş. Pınar'da, şu günlerin moda sloganı "Sessiz çoğunluk"un nasıl yaratıldığını ve neler yaptırılabileceğini anlatır Rand. Üstelikte daha henüz televizyonun icat olmadığı kapitalizmin yeni palazlandığı yıllarda... Yani Mehmet Ali sevgililerine ve bize henüz "dobrovski" çekmeye başlamadığı zamanlarda... Politikacıların beş para etmeyen çapsız demeçlerini her gece haber kisvesi altında duymak zorunda olmadığımız tarihlerde... Tolkşovların bilinmediği, hande ataizinin soyunmadığı, ebru şallının henüz dul kalımadığı, Güner Ümit'in jartiyerli ve kıllı bacaklarıyla evlerimize girmediği, hayatımızın kirlenmediği yıllarda...

Ne zaman ki Televizyon icat oldu önce "ailenin reisi kimdir?" sorusuna son noktayı koydu. Sonra?! Sonrası aslında ortada... Bugün dünyada ve özellikle Türkiye'de binlerce evin gerçek reisi Ali Kırca, Hakan Aygün ya da Reha Muhtar, Okan, Beyaz, Cem her evin bıçkın erkek çocuklarından bir tanesi. Televoleler her kahvenin her mahallenin yaramaz, haylaz, şirin racon kesen delikanlıları. Ev kadınları komşuya gitmek yerine sabahın Seda'sını, Gülbence'sini açıyor. Muhabbet aynı nasıl olsa, fark etmiyor. Magazin Forever'lar, paparazzi'ler çalıkuşu romanlarından fırlamış bohçacı dedikoducular. Ve mahallede karakol yerine artık haber programları var.

Şimdi bir ekranın ötesi var, bir de bu tarafı. Öbür taraf alıyla moruyla renkli harikalar diyarı, bu taraf siyah beyaz sessiz çoğunlukların ülkesi. Ekranın ötesinde idoller var, yaşam biçimleri var, ihtiras var, kavga var, aşk var, kan var. Bu tarafında küçük renksiz sıradan hayatlar. Orada sesli çoğunluk duruyor, hüküm sürüyor, hükmetmeye soyunuyor. Bu tarafta sessizlik, çoğunluk susup seyrediyor. Ötede Bizans ve oyunları duruyor. Bu tarafta sessiz ölümler kimsesiz ruhlar mezarlığına gömülüyor, gizlice. Ötesi Banu Alkan, ötesi az sonra, ötesi şov dünyası, ötesi şan, şöhret, para... Ötesi yeni mutluluk tarifleri, ötesi onların istedikleri. Ötesi Süleyman Demirel şunu dedi, Ordu bunu dedi, Tansu Mesut'a çattı, Berna Yılmaz şunu giydi, Erbakan zaten kafadan yasaklı... Burası sessizlik. Televizyon başında geçen saatler ve reklam araları dışında sessizlik. Issız ve kalıcı bir sessizlik.

Sonrası sessiz çoğunluk. Dünyanın tüm televizyon izleyicileri, tüm medya sakinleri ortak paydalarda birleşiyor. Hiçbir ideolojinin gerçekleştiremediği birleşmeyi bugün televizyon tek başına başarıyor. Ortak paydalar, ortak sevinçler ve ortak kaygılar var. Televizyon karşısında geçen ömürler var. Hele Türkiye gibi birey olma yerine topluluk olmayı gazlayan eğitim anlayışı ile gelişemeyen ülkelerin, vay haline. Gerçi medya bizde olduğu gibi artık dünyada da tartışmasız 1. Güç. Hem yargı, hem yasama, hem de denetlemeyi temsil ediyor. Bir video kaset hükümetleri deviriyor. Bir asılsız haber insanları mahkum ettirebiliyor. Televizyoncuların eline bir kez düştünüz mü rezil de olabilirsiniz vezir de... montaj masalarında eşit şansta, eşit şartlarda. Bu kadarla kalsa, yalnızca kamu yaşamını ilgilendiren konularla yetinilse, amenna.

Ama o ruhlarımızı istiyor. Şeytan çıkmazındayız. Televizyon ruhlarımızı ucuza kapatıyor.

Türkiye'nin kültür sanat siyaset ve yaşam hayatını evlerine ratingmetreler yerleştirilmiş 2500 kişi belirliyor. Onların istediği filmi seyrediyor, onların beğendiği sanatçıları ekranda görüyoruz. Onların tercih ettiği konular haber bültenlerinde. Onların ilgisini çeken kişiler tartışma programlarına katılıyor. Onların istediği bir hayat, yaşam tarzı... Türkiye'nin kaderini, şaka değil "geleceğini" bu ikibinbeşyüz kişi elinde tutuyor. Bu insanların Kemal SUNAL filmlerini 15 defa seyredip hala bir kez daha seyretmekten bıkmadıklarını, futboldan başka spor dalı, Türkiye'den başka bir ilgi alanı olmadığını göz önüne alırsanız durum geriye kalan 60 milyon için vahim. Hani çok fazla komplo teorisi üretmeye gerek yok şu ikibinbeşyüz kişinin evindeki ratingmetreleri denetleyen yabancı şirkete yarın bir gün CIA bir el atsa, verilerle biraz oynayıp bir de medyada kendi yönlendireceği bir kaç kanala sahip olsa... Vay haline Türkiye'nin.

Sonuçta eskiden "böl-yönet"çiler vardı. Şimdi "birleştir yönet"ciler var. Bir toplumun tüm değer yargılarının, ince zevklerinin, beğeni düzeyinin, ayarları ile oynayan, içini boşaltan milyonlarca insanı eğlence, daha çok eğlence vererek asimile eden, iletişim bilimcilerin öngörülerini doğrulayan bir anlayış var. Sanal alemlerden fırlamış sanal dünyalarımız, yeni banal tabularımız ve toplu halde kurgulanan hayatlarımız var.

Eskiden ideolojiler vardı şimdi Televizyon var.

Ve televizyonun karşısında güle oynaya ama sessizce içine kapanan pek de sağlıklı olduğu söylenemeyen sessiz kitleler... Önlerinde oturdukları televizyonlara uzaktan kumanda aletlerinin ultra viyole duyarlılıklarıyla bağlı zevk köleleri var. Televizyona esir düşmüş bir ülke; ekran önünde, REHİN BİR TÜRKİYE...

Yarı açık bir cezaevi düzeni. Koğuşlara benzeyen televizyon odaları ve imza kağıtları yerine ratingmetreler. Sonunun nereye varacağı bilinmeyen bir bütünleşme, yönünü kaybetmiş bir kitle, bir sürü psikolojisi. Başımızın tatlı belası ya da çağımızın yeni sanal vebası.

2000'ler fiziksel hastalıklara çare bulurken, ruh yaralarını sarmakla geçecek. Okullarda kafaları kara tahtaya vurula vurula uslanmaya, susmaya ikna edilemeyen çocuklar şimdiden televizyon karşısında süt dökmüş kediye döndü. Anneler memnun. Çocuklarının ekran karşısında ne idüğü belirsiz kahramanların maceralarıyla ince ince gelecekleri biçimlendirilirken onlar da rahat bir nefes alıyorlar, biraz kafa dinliyorlar. Benim bildiğim, okuduğum bir tek Madonna var, çocuğuna kesinlikle televizyon seyrettirmiyormuş. Böyle bir tercihi bırakın uygulamayı sıradan bir annenin düşünmesi bile mümkün değil. Televizyon seyretmeyen bir insanın hele de bir çocuğun etrafından nasılh soyutlanacağını bir düşünün. Yalnızlığı... Gerçi televizyon seyrederken de yeterince yalnızız, ama...

... ama işte.

Yani, ya teslim olup ekrandaki cümleyi tahmin edeceksiniz, ya da "dobrovski"?

Uzaktan kumandayı çöpe atmak, televizyonun fişini çekmek değil çözüm. Çözüm bölünmekte. Güdülmemek için, ruh dünyalarına sahip çıkmakta. Sessiz çoğunluk olmamak için konuşmakta. Bitmemek için birey olmakta. Zaman artık ceketi alıp gitmenin zamanı değil.

Zaman mücadele zamanı. Mücadalenin Adı; "Birey olma yolunda banalliğe karşı, sanal bağımsızlık savaşı."

Ve nacizane bir televizyon emekçisi olarak bizi biz yapan sevgili ve değerli sayın seyirciler son sözüm;

"EYY, SESSİZ ÇOĞUNLUK! İLK HEDEFİNİZ KENDİNİZ", "YA HÜRRİYET YA DOBROVSKİ!!!"

Not: *Bir başka nev-i şahsına münhasır Amerikalı yazar, Ray K.'nın kaleme aldığı ve Banu Harzemşah Smith'in metnini Ahmet Semih'in ise şiirlerini çevirdiği "EGELİ DİMİTRA... AMA ÖNCE ARİZONA" adlı yapıtı underground akımlara meraklı televizyon izlemeyen kitleye şiddetle tavsiye ediyorum. Gülümseyerek okuduğunuzda son günlerde güzel Türkiye'mizde gelişen yeni arz'(u) talep zihniyetinin izlerini yakaladığınızı göreceksiniz ki, biz de bu ARZU NESNE'leri konusunun önümüzdeki yazılarda özenle üzerinde duracağız.*

Arşiv Taraması

Merak etme Prof. Fahir İz, iz üzerinde. Daha ne açıklarını yakalayacak, göreceksin. Haber verdi, Kara Kitap'ta acaip esrarengiz şeyler varmış. Henüz okuyup bitirmemiş. Ama bir sürü kara büyüyle, bir sürü efsunlu işaretle Atatürk düşmanlığı yaptığın o kadar açıkmış ki, okuyan çocuklar bile anlarmış. Onun için o sıkıcı kitaplarını kendi aramızda bölüştürdük. Herkes zorlayarak okuyacak birini. Sonra biraraya geleceğiz, Prof. Fahir İz başkanlığında bir toplantı yapacağız.

Kışlalı Çölüaştı, Şimdi İz Peşinde!

MUHSİN KIZILKAYA

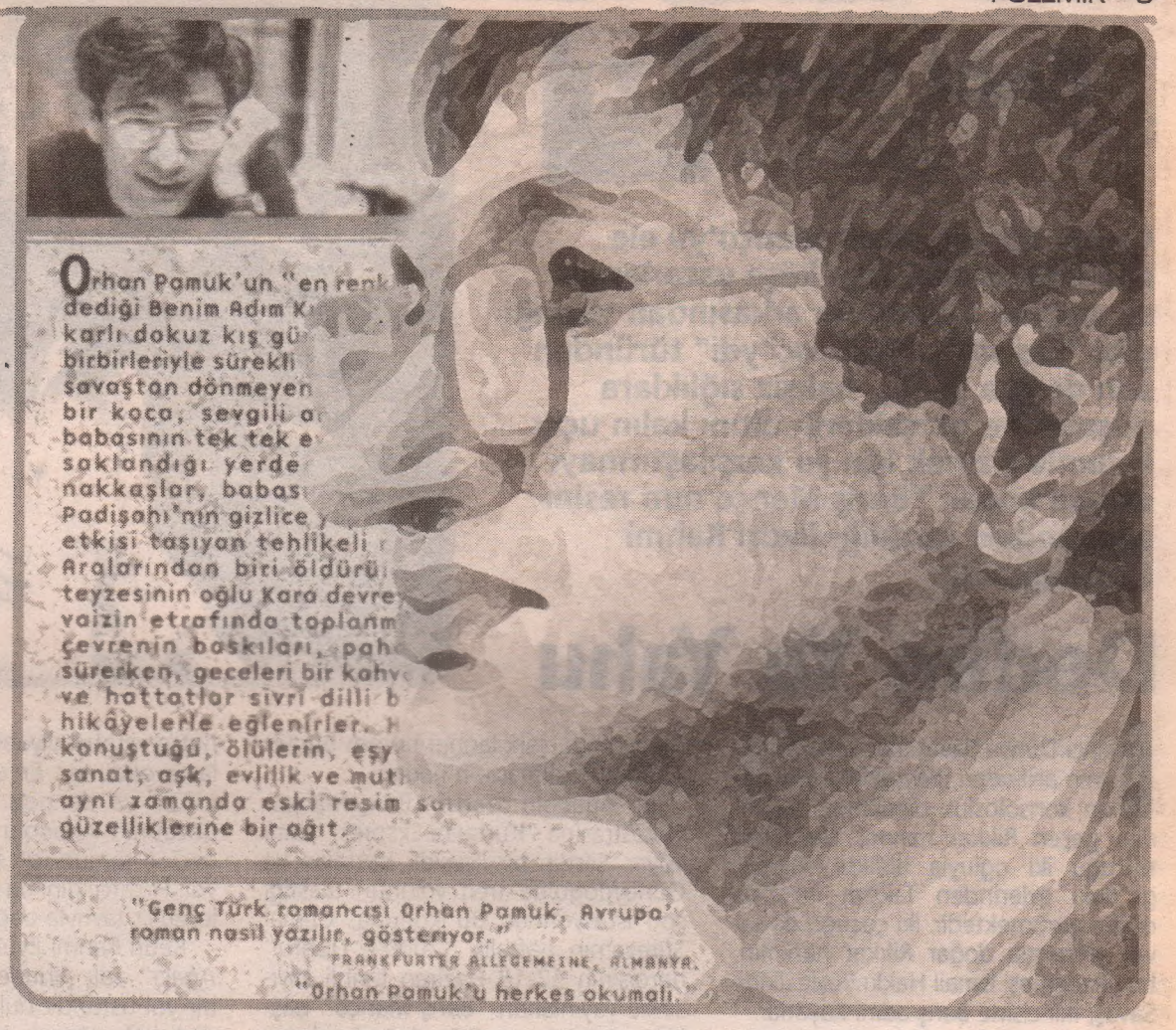

Ey Orhan Pamuk, gardını al. İz peşindeyiz. Ensendeyiz. Gölgen gibi kovalayacağız seni her yerde. Papuç o kadar ucuz değil, göreceksin. Prof. Fahir İz, romanlarınla ilgili metin çözümleme denemelerini sürdürüyor. Emin Çölaşan, Maliye Bakanlığı nezdinde girişimlere devam edip, hesap uzmanlarına, kitap satışından elde ettiğin gelirin KDV'sini hesaplatıyor. Hıncal Uluç'un gözleri bütün defilelerde seni arıyor. Bir yakalarsa, Şamdan'daki köşesinde giydiğin o nefti yeşili fırapan kıyafetlerini yerin dibine batıracak. Hilmi Yavuz, hazır kitaplarınla ilgili edebi çalışmalarını sürdüren Prof. Fahir İz'den, eserlerinde geçen Batı ile ilgili bütün kavramları alt alta yazıp bir liste halinde kendisine vermesi ricasında bulunuyor. Ahmet Taner Kışlalı, Tahsin Yücel'in de yardımıyla, kasaba kasaba dolaşıp heykellere pisleyen kuşlara, onları bu eyleme sevk eden kişinin sen olup olmadığını soruyor. Bütün bu bilimsel ve edebi çalışmaların sonucunda, Atatürk düşmanı, oryantalist, Nişantaşılı, vergi kaçakçısı, Kürtçü kimliğini bir kez daha Türk kamuoyuna teşhir edeceğiz.

Böylece Türkiye seninle gurur duymayacak, "Aman Türkiye, n'olur benimle gurur duy" diye yalvaracaksın; ama nafile...

Bir daha Emin Çölaşan, Hıncal Uluç, Ahmet Taner Kışlalı'nın anlamadığı romanlar yazarsan, seni heykellerine iftira attığın o kasaba meydanlarına toplanıp, Apo'nun semalarında uçtuğu memleketin mallarını protesto etmeye hazırlanan öfkeli kalabalıklara teslim ederiz, bilmiş ol! Sen şimdi o heykellere pisleyen kuşların eylemlerini yazarak edebi bir eser vücuda getirdiğini zannediyorsun ya, aslında bal gibi Atatürk düşmanlığı yapıyorsun. Hem o heykellerin birbirine benzememelerinin de sorumlusu sensin. Heykeltraşları bile bile yanlış yöne sevk etmediğin ne malum? Yok efendim Atatürk, kurduğu Cumhuriyeti meyhaneleri dolduran sarhoşlara emanet etmiş de, bilmem neymiş...

Sen şimdi daha da azıtıp yarın öbür gün yeni bir romanında, "Atatürk içkiyi çok seven bir insandı, sürekli içki içerdi" bile dersin. Senin ne yapacağın belli olmaz. Baksana, gizmiş, efsunmuş, büyücülükmüş, tarikatlarmış, her şey var yazdığın o sıkıcı romanlarda. Kurduğun o nakkaş tarikatından haberimiz yok sanıyorsan yanılıyorsun. Öldürdüğün o masum nakkaşın hesabını vereceksin bağımsız Türk yargısına. Yok öyle, burası demokratiklaik Türkiye!

Merak etme Prof. Fahir İz, iz üzerinde. Daha ne açıklarını yakalayacak, göreceksin. Haber verdi, Kara Kitap'ta acaip esrarengiz şeyler varmış. Henüz okuyup bitirmemiş. Ama bir sürü kara büyüyle, bir sürü efsunlu işaretle Atatürk düşmanlığı yaptığın o kadar açıkmış ki, okuyan çocuklar bile anlarmış. Onun için o sıkıcı kitaplarını kendi aramızda bölüştürdük. Herkes zorlayarak okuyacak birini. Sonra biraraya geleceğiz, Prof. Fahir İz başkanlığında bir toplantı yapacağız. Emin Çölaşan'ı korumak için sipariş edilen Toma Hawk füzesi gelir gelmez İstanbul'a gelecek; Hıncal Uluç o gün hiçbir defileye gitmeyecek, Hilmi Yavuz, Fettullah Hoca'dan izin alacak, herkes okuduklarından anladığı şeyi yatıracak masaya, Atatürk, Cumhuriyet, altı ok ve üç hilal düşmanlıklarını bir kez daha Türkiye kamuoyuna teşhir edeceğiz.

Türkiye bir kez daha seninle gurur duymayacak, kahrolacaksın!

Nişantaşı'ndaki Alaaddin'in dükkanını nasıl hücre evi olarak kullandığını, orada yaptığınız gizli Atatürk aleyhtarı faaliyetlerini ortaya çıkaracağız. Kara Kitap'ın on üçüncü bölümünde akrostiş marifetiyle verdiğin adresin kimin adresi olduğunu Prof. Fahir İz çoktan tespit etti bile. Apo'nun adresini bile vermişsin. Hem akrostiş yöntemini, Atatürkçü paşaların yaptığı darbeden sonra Ziverbey Köşkü'ne götürülen İlhan Selçuk'un işkence ile alınan ifadesinden kopya çektiğini bilmiyoruz mu sanıyorsun. "Sessiz Ev" romanında sırf Cumhuriyet gazetesini okudu diye roman kahramanı Nilgün'ü ülkücü gence öldürten sen değil miydin? Böylece Cumhuriyet gazetesini kitlelerin gözünde düşürmeye kalkıştığını inkar etmeyeceksin herhalde. Kitaplarında sık sık Milliyet gazetesinin adını anmanı da, bu gazetenin başındaki eski Birikimci, yeni ikinci Cumhuriyetçi Umur Talu'ya koltuk çıkmak için yaptığını bilmediğimizi mi sanıyorsun? Ya son kitabındaki bohçacı kadının adını Ester koymana ne buyrulur? Bu Yahudi bohçacının şahsında siyonizm propagandası yaptığını da yakında ispatlayacak Prof. Fahir İz.

Dış düşmanların desteği olmadan bu kadar kitap satılmaz. Matbuat satmak o kadar kolay olsaydı, bizim gazeteler satardı. Verdiğimiz bütün tencere tava, Banu Alkan'lara rağmen; Çarkıfelek'e, Turnike'ye rağmen ancak birkaç yüzbin satabiliyoruz. Neymiş efendim, kitabı yüzbin satmış... Yok ya! Öyle kitapla olsaydı Cumhuriyet gazetesi satardı. Dünyanın kitaplarını veriyoruz, bütün batı klasiklerini, Atatürk'le ilgili bütün kitapları veriyoruz ancak 45 bin satıyoruz. Misal Emin Çölaşan kardeşimiz vaktiyle Turgut Özal'ın Semra Hanım'a Amerika'dan sevgililer günü hediyesi için aldığı donları anlattığı, çok sürükleyici enfes bir eser yazdıydı, ancak 60 bin satabildi. Sen hiç kimsenin donundan bahsetme, yanında hiç davlumbaz, Kılıç Ali'nin Hatıraları'nı falan vermeden yüzbin sıkıcı kitap sat; olacak şey mi? Bu memleketin yüzde 99'u Atatürkçü elhemdulillah, biz sürekli Atatürk'ten bahsediyoruz, bizim kitaplar satmıyor da, sen Prof. Fahir İz'in de metin çözümleme yöntemiyle gayet veciz bir şekilde ispatladığı gibi iki satır Atatürk'e küfret, yüz bin sat... Olacak şey mi, sen kesin ajansın. Hem de İngiliz reklamcı, Yahudi asıllı Saatchi kardeşler tarafından tutulmuş bir ajan... Sana kitabın reklamını yap fikrini de o vermiştir mutlaka. Yeni Hayat kitabında uzun uzun saat markalarından sözederek kendini zaten ele vermişsin. Prof. Fahir İz bu konu üzerinde de ayrıntılı bir edebi çalışma yapıyor, sonuçlarını yakında Türk kamuoyuna açıklayacak.

Türkiye tekrar seninle gurur duymayacak, çok üzüleceksin!

Oysa sonunu kendin hazırladın sen. İyi aile çocuğu olmak senin elindeydi. Yüzün, bütün bu sapık ideolojilerin etkisi altına girmeden önce ne kadar da temizdi. Zengin bir aileden geliyordun. Türkiye'nin en büyük romancısı olabilirdin. Ne işin vardı senin öyle Kürtlerle, İsmail Beşikçilerle, demokrasiyle, insan haklarıyla falan... Hazır devlet sanatçısı payesini de almıştın. Otursana deniz manzaralı evinde. Böyle karışık kitaplar da yazman gerekmiyordu. Basit kitaplar yazmalıydın. Nene Hatun'un, Kubilay'ın hayatına dair romanlar, kahramanlık menkibeleri falan... Nedir bu post modern şeyler... Bak biz anlamıyoruz işte. Oysa ünsüz bir şairimizin seninle ilgili yazdığı ve Prof. Fahir İz'in bize ulaştırdığı aşağıdaki satırlar ne kadar da sarih...

Zaten senin bütün
yazdıklarında var bir giz.
Atatürk düşmanlığını hemen
ispatladı Prof. Fahir İz.

Oryantalizm Nişantaşı'nda bir havuz;
İçine girdiğini bizzat gözleriyle
gördü Hilmi Yavuz.

Kitabın üç bin yerine yüzbin
sattıysa paşam;
Bir daha sana küfretmeyecek
Emin Çölaşan.

"Kışlalar dolsun bugün"
temennisiyle dolaşıyor eli maşalı,
Bir daha heykellere pisleyen
kuşları kovalamazsan, sana
gününü gösterecek Ahmet
Taner Kışlalı...

(Ulen bu şiiri yazan şair, basbayağı bizimle dalga geçiyormuş be. Prof. Fahir İz okuduklarını anlamamış galiba!)

Akşam Serası

Kağıt Gemi

SUNAY AKIN

Cemal Süreya, Barış Manço'yu ele aldığı yazısında, kimi köşe yazarlarının sanatçının ölümünün arkasından yaptığı gibi "Faşistti", "Türkeşçi'ydi" türünden son derece yanlış, haksız sığlıklara düşmez ve gerçeklerin altını kalın uçlu kalemle çizmek için şu karşılaştırmayı ortaya koyar: "Barış Manço'nun resim sanatındaki karşılığı Bedri Rahmi Eyüboğlu'dur.

Dedim Ya Yahu

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından, bayraklarla donatılan konsolosluk binalarının yanından geçen Rikkat hanım, ellerinden tuttuğu iki oğluyla birlikte, Cihangir'deki evlerinden Taksim Parkı'na doğru yürümektedir. İki çocuğu da savaş yıllarında doğar Rikkat hanımın, bu yüzden eşi İsmail Hakkı Beyle ilkine Savaş, ikincisine Barış adını koyarlar.

Büyük oğlu Savaş bayraklarını göstererek sorar. "Bugün bayram mı anne?"... "Hayır" der, Rikkat Hanım: "Barış Günü"... Bu yanıt üzerine Savaş kardeşine döner. "Sana oyuncaklarımı vereyim adını bana ver"... Barış kabul etmez ağabeyinin teklifini ve o gün, iki kardeş ilk kez kavga ederler!..

Savaş yıllarının getirdiği yoksulluk yüzünü güldürmez Barış'ın. O yılları "Çocukken mutlu bir insan değildim. Parçalanacak bir oyuncağım bile olmadı" sözleriyle anımsar.

Öğrenciliği de çocukluğu gibi pek parlak geçmez Barış'ın. İkmale kaldığı fizik, kimya, matematik gibi fen dersleri yaz tatillerini zehir eder. Orta okul son sınıfta kaldığı dersler arasında müzik de vardır!..

Soyadına takılır arkadaşları: "Manço"... Kızılderili adını anımsatan Manço'nun Karamanoğulları'ndan miras kaldığını öğrenir. Fatih tarafından Anadolu'dan sürülen Karamanoğulları'ndan Balkanlara yerleşenlerine yöre halkı "Manço" diye seslenir. Belki de yüzyıllar süren bu özlemdir, Barış Manço'nun şarkılarının buram buram Anadolu kokmasının nedeni.

Bir Anadolu ozanıdır Barış Manço. Orkestrasına "Kurtalan Ekspres" adını koyar. Siirt'in bir ilçesidir Kurtalan ve Güneydoğu'da tren yolunun ulaştığı son istasyondur. Bu konuda, Cemal Süreya'nın haftalık "2000'e Doğru" dergisinin 12-18 Haziran tarihli sayısında yayınlanan "Barış Manço" başlıklı yazısında yaptığı değerlendirme önemlidir." Aslında çok daha önceden ortadan kalkmıştı saz şairi de, halk şairi de. Sözgelimi Aşık Veysel halk şairi değildir. Desek desek halkevi şairi diyebiliriz onun için. Günümüzün halk şairleri, saz şairleri, hafif müzik sanatçılarıdır diyorum. Barış Manço en önde geleni bizim için."

Cemal Süreya, Barış Manço'yu ele aldığı yazısında, kimi köşe yazarlarının sanatçının ölümünün arkasından yaptığı gibi "Faşistti", "Türkeşçi'ydi" türünden son derece yanlış, haksız sığlıklara düşmez ve gerçeklerin altını kalın uçlu kalemle çizmek için şu karşılaştırmayı ortaya koyar: "Barış Manço'nun resim sanatındaki karşılığı Bedri Rahmi Eyüboğlu'dur. Onun gibi çorap deseni tutkunu. Ama yine onun gibi oradan mutlaka bir şeyler çıkarmasını bilir. Bütün bunlar bir arınma da getirmiştir Barış Manço'ya. Zaman zaman, daha doğrusu büyük bir geniş zaman içinde, bir minyatür saflığı da kazanabiliyor. Dünyada olanı biteni izleyen bir sanatçı. Kopyacı değil. Rahatça yaratıcı diyebileceğimiz bir uyarlama gücü var. En uzak ülkedeki hafif müzik ya da pop girişimini yüzyıllar öncesinin Anadolu duyarlığıyla iç içe geçirip bugün için hazırlanmasını biliyor. Fırsatçılığını da o naif, o minyatürleşebilir tavrıyla bağışlatıyor."

Bedri Rahmi Eyüboğlu "7 Tane Erik Ağacı" adlı şiirinde Beyoğlu'na çıkan bir yol üstünde bulunan boş arsadaki yedi erik ağacını anlatır. 1951 yılının baharında erik ağaçları kesilir ve beton bir bina dikilir yerine. Eyüboğlu, erik ağaçlarına "Ne zaman yolum düşse / Gözlerimi yumup sizi hatırlayacağım" diye seslenir son dizelerinde. Barış Manço'da, tüm eserlerinde olduğu gibi sözlerini kendi yazdığı "Dut Ağacı" adlı şarkısında aynı duyarlığa yer verir: "Hep lafta kaldı dedi Rıza amca, mahallede yıkılmadık ev bırakmadılar / Evlerle beraber bahçeler de yok oldu / Bunu kesmeseler bari / Birden gözleri parladı, sahi sen televizyona filan da çıkıyorsun, dedi / Tabi ya seni dinlerler/ Bir seferinde söyle çık, pat pat söyle / Bu dut ağacını kesmesinler de..."

Barış Manço'nun siyasetle ilgisi var mıydı? Bu sorunun yanıtı hiç şüphesiz ki, kimi yazarların dedikodu köşelerini aratmayacak polemiklerinde değil, sanatçının sözlerinde aranılmalıdır. İşte, Barış Manço'nun sözleri: "Beni komünist diye öldürmek istediler. Bıyıklarım yüzünden beni Mao'cu sandılar. Sonra Türkeş'çi diye anıldım. Siyasetle hiç ilgim yok."

Manço'nun bu sözlerine rağmen hala saçma sapan düşüncelerinde inat etmek isteyenler, yargısız infazda bulunmak isteyenler elbette olacaktır. Onlar ki, bir Kürt, Ermeni ya da Rum vatandaşımızın çocuklarına kendi dillerinde adlar koymalarını demokrasinin gereği sayarken, oğullarına verdiği adlar ile Barış Manço'ya siyasi yelpazede yer aramayı sürdüreceklerdir. Cemal Süreya, bu konuya da değinir bir yazısında ve sanatçıya zoraki yüklenilmek istenilen siyasi duruş ile "özseverliğin" karıştırılmamasına dikkat çeker: "Barış Manço'nun özlemlerini çocuklarına verdiği adlar daha iyi açıklıyor sanırım: Doğukan Hazar, Batıkan Zorbey, Yine de bu adların Barış Manço'nun dünya görüşünden çok, özseverliğini yansıttığı sanısındayım. Başarı ona adamakıllı benmerkezci bir koşul hazırladı. Bu benmerkezcilikle düşünceden kurtulduğu, koptuğu da söylenebilir. Kendinden o kadar memnun ki bir hoşgörü de kazandı. Hiç bir zaman şımarmadı da."

Sanatçının dünya görüşünü onun, bunun dediği yerine kendi sözleriyle anlamaya çalışmaya devam edelim. Ölümünden kısa bir süre önce katıldığı bir televizyon programında şunları söyler Barış Manço: "Türkü çok büyük bir coğrafyada söylenir. Herkes doğru bildiği kadar okur. Her isteyen, her istediği gibi türkü söyler. İçinden nasıl geliyorsa öyle okur. Güney Anadolu türküsü ile Balkan türküsü aynı değildir. Bir tek türkü yoktur. Gönlümden ne geçiyor, dilimden ne geliyorsa öyle okurum. Bu yasaklanamaz. Yasaklamak yasaktır!.."

Barış Manço'nun anısına hazırlanan televizyon programında, yakın arkadaşları, ölüm haberinin duyulmasının ardından evinin önünde atılan "Türkiye seninle gurur duyuyor" sloganını anımsatarak, sanatçının bu sloganı hiç sevmediğini önemle vurguladılar. Bu programa katılan sanatçılardan ve müzik topluluklarından bazılarını anımsayalım: Edip Akbayram, Suavi, Cem Karaca, MFÖ, Yeni Türkü, Moğollar, Grup Gündoğarken... Nasıl, bu isimlerle müzik dünyasında eroin kaçakçılığı yapan, çek-senet işlerine karışan, belleri silahlı bir "çete" kurulabilir mi?... Ya da şöyle soralım. Bu isimler din tüccarları, katiller, hırsızlar ile aynı düşüncede olan birinin anısına biraraya gelip, ardından övgüler düzer, gözyaşı dökerler mi?.. Bir başka soru: Siz hiç, yüzünde yaşama sevinci olan, gülünce gözlerinin içi gülen bir "Faşist" gördünüz mü?.. Aaa! Bakın, işte bu son sorunun yanıtı, Türkiye gibi Faşistlerin barınamadığı bir ülkenin insanları tarafından zor verilir. Bu yüzden son soruyu geri alıyorum. Çünkü, biz hiç "Faşist" görmedik!..

Tevfik Yener, 3 Şubat 1999 tarihli Sabah gazetesinde aralarında Barış Manço'nun da bulunduğu sanatçıların konseri düzenleyenler tarafından paralarının çalındığını yazar. Kendisini de tehdit eden çete üyelerinin tanımını da, siyasi düşüncelerini belirtmek amacıyla şöyle yapar. "Beni çevreleyenler Nürnberg'in bir kısım Türk delikanlıları. Hitler'in altın kenti Nürnberg'e 1930'lardan sinmiş Nazi havasını solumaktan başları dönmüş!.."

Barış Manço, geçmişi tanımayanın, bugünü anlamayanın yarını kuramayacağına inanır. Antika eser tutkunluğu da içinde yaşadığı yüzyıla uyum

Akşamsefası

sağlayamayışının dışa vurumudur. Bu yüzden, bir müzeyi andıran evindeki çalışma odasında televizyona, müzik-setine ve videoya yer yoktur. Nikahına faytonla giden tek sanatçı da o değil midir? Bunu reklam olsun diye değil, içinden geldiği için yapar. Ne de olsa o, yaşamının her anıyla kalıpları kıran bir sanatçıdır.

Ama, ülkemizde çok görülen sözleri çarpıtma hastalığı hiç bir zaman yakasını bırakmaz Barış Manço'nun. 90'lı yılların başında milletvekilliğine adaylığını koyacağı yönünde haberler çıkınca bir basın toplantısı yapmaya karar verir. Sanatçı, böyle bir şeyin söz konusu olmadığını, böyle bir şey yapacaksa bunu Cumhurbaşkanlığı için yapacağını söyleyerek, her zaman olduğu gibi kimseyi kırmadan sıyrılır işin içinden. Daha doğrusu sıyrıldığını sanır. Çünkü sözleri saptırılarak halka şu mesaj verilir: "Barış Manço Cumhurbaşkanı olmak istiyor."

Barış Manço, "Lambaya püf de" şarkısının TRT denetim kurulu tarafından yayınlanmasına izin verilmeyişiyle yasaklardan da payına düşeni alır. Kurul erotik bulur söz konusu şarkıyı. Bunun üzerine şarkı sözleri kaldırılarak sunulur. Sonuç değişmez ama... Şarkı yine erotiktir. "Nasıl olur, sözleri yok ettik?" diye çıkışan Barış Manço'ya ağzının payı verilir: "Gitarist şarkıyı erotik çalıyor!..

Kendi duruşundan başka yere çekmeye çalışılır Barış Manço. Cenaze törenine Fettullah Gülen'in katılmasıyla "Fettullahçı" olduğu söylenmeye başlanır. Bir zamanlar da "Süleymancı" diyorlardı kendisi için. Oysa ki, televizyon çekimi için gittiği Kuzey kutbundan geriye döndüğünde, 11 Aralık 1995 tarihinde, Fettullah Gülen'in kanalı STV'de katıldığı "Bizim Kürsü" programı unutulmamalıdır. Sunucunun "Aile hayatının mahremiyetine mi inanıyorsunuz?" sorusuna Manço şu karşılığı verir: "Hayır! İnsan evli olur ya da olmaz. Bu konu şahsı ilgilendirir. Konuşmak, bir yargıya varmak doğru olmaz."

Samanyolu Televizyonu'nun sunucusu beklediği yanıtı alamayınca sanatçının bir çok kez konser verdiği ve ekonomisi başarılı bulunan Japonlara getirir sözü. Bu ülkeyi gören bir arkadaşının, Japonların müslüman gibi yaşadığı yönünde bir tespit yaptığını yumurtlayan sunucu, baklayı ağzından çıkarır ve bu saptama üzerine konuşmasını ister. Barış Manço, inancın bireyle Tanrı arasında olduğunu ve konuşmayı doğru bulmadığını belirtir. Ve de, Japon gençlerinin öyle sanıldığı gibi Tanrısal inançları olmadığını, öğretilere saygılı davrandıklarını söyledikten sonra son noktayı koyar: "Uzakdoğu insanının ağır anlamda bir din inancı yoktur!.."

Barış Manço STV'deki söyleşisinde "eski tüfek" tanımını kullandıktan sonra duraklar ve sözünü düzeltme ihtiyacını duyar. "Eski tüfekler de patlar. Tüfek imajı doğru olmaz. Ben öyle patlayan şeyleri sevmem."

Söz konusu televizyon programının en çarpıcı yeri ise bir Çelebi gibi dünyanın bir çok köşesini gezen Barış Manço'nun "Dünyanın en güzel yeri?" sorusuna verdiği karşılıktır: "Benim evim, bahçem"... Bu karşılık Voltaire'in "Kandid" adlı romanının sonuna denk düşer. Mutluluğu aramak için dünyayı gezen Kandid, aradığını İstanbul'da bulur. Bir Bektaşi roman kahramanına mutluluğu evinin bahçesinde bulacağını söyler!..

Barış Manço, kutuplardan Patagonya'ya kadar bir çok yeri görür. Görmekle de kalmaz, yaptığı televizyon programıyla bilgisini halkıyla paylaşır. Bir çok ülkede de bir kültür elçisi olarak konserler verir. Ve ne gariptir ki, İkinci Dünya Savaşı'nın ortasında doğan Barış, savaşın sonunda topraklarına atılan iki atom bombasıyla katledilen insanların çocukları, torunları tarafından sevilir en çok. Japonlara bir şarkısında "Furusato Wa Sekai?" diye seslenir Barış Manço. Şarkının Türkçe sözleri şöyledir: "Hemşerim memleket nire? / Bu dünya benim memleket / Hayır anlamadın, esas memleket nire? / Dedim ya yahu, bu dünya benim memleket"

Kılığı, kıyafetiyle de uğraşırlar Barış Manço'nun. Orkestra arkadaşlarına mehter takımı kıyafeti giydirdiği için "Milliyetçi-Muhafazakar" kesimin tepkisiyle karşılaşır. "Hippi" tavırlarıyla "Milli değerler"e hakaret ettiği gerekçesiyle saldırıya uğrar. Uzun saçları "kadın", daha doğrusu "karı" gibidir. Üstüne üstelik boynu kolyelerle, parmakları yüzüklerle doludur. Kimi gazetelerde "Son Osmanlı Çelebisi" denildi Manço'nun ardından. Evet, müziğe başladığı yıllardaki sahne kostümleriyle bir Osmanlı Çelebisiydi... Ama, kanatları kırılmak istenilen Hezarfen Ahmet Çelebi!..

Çizgi film kahramanı Temel Reis'in yapamadığını yapar Barış Manço ve tutar çocuklara sevdirir ıspanağı. Hazırladığı çocuk programında çok sevdiği, saldırılara rağmen çıkarmadığı yüzüklerini parmaklarında göremeyiz: "Ben program sırasında çocukları okşuyor, seviyorum. Onlara metal temasıyla yaklaşmak istemedim."

Barış Manço'nun 1 Şubat 1999 tarihinde ölmesi son derece anlamlıdır. Çünkü, o gün "Ülkücü" Mehmet Ali Ağca'nın gazeteci Abdi İpekçi'yi öldürüşünün 20. Yıldönümüdür... Şu rastlantıya bakın ki, Abdi İpekçi adına konulan bir "Barış" ödülü vardır!

Barış Manço'nun, yüzbinlerce insanın katıldığı cenaze töreninde küçük bir grup "Ülkücü" selamı yapmış elleriyle. O sırada tabutun kapağını açmış Barış Manço... Ve bir şarkısındaki şu sözle seslenmiş onlara: "Silahla mertlik olmaz, Osman!..."

Aksam Gazetesi

Bu dergide neredeyse 3 senedir derdimi anlatmaya çalışıyorum. Asgari ücretten beni emekli etmek istiyorlar deyip duruyorum. Duyan işiten yok! Ben de bu duymayanlara, 30 senedir kulaklarına dolan, genelev girişindeki görevlilerin söylediği bir lafı söylüyorum işte: Geç hadi geç geç geç geç,

Geç Hadi, Geç Geç

MEHTAP KANDEMİR

Cahillikten, cehaletten gelen, elinde olmadan vesikalı kadın prangasını yiyen bir bayan. O bataklıktan kurtulmak istedikçe yasalarla onu tekrar batağa çeken devlet. Dünyanın hiç bir yerinde olmayan bir uygulama? 22 yaşında vesika alan, daha sonra o bataklıktan kurtulup, evlenip namuslu bir hayata başlayan iki de çocuğu olan bayan bir işyeri açmak için ruhsat almaya gidiyor. Emniyet Müdürlüğünde kendisine 10 yıl evvel vesikalı olduğundan, kanunlar çerçevesinde hiç bir yerde halka açık yerlerde ruhsat verilemiyeceğini söylüyorlar. Bu nasıl yasa? Bu yasayı çıkartanların insanlık duygularından şüphe ederim ve Allah'a havale ederim. Nasıl ki Tayyip Erdoğan'ın medyanın önünde bana iş vereceğini söyleyip kandırdığında kendisine beddua ettim, Allah'ta kabul etti, kendisini cezaevinde buldu. Bundan sonra bizi kim kandırıyorsa Allahın'dan bulsun. Bütün medya içinde aynı bedduayı ediyorum.

İnsanların en zayıf anlarında kurtarıcı vaatlerde bulunup, afişe ettikten sonra kaldırıp kenara atan şeytanlar topluluğu. Günlerce benide o kanal senin o kanal benim dolaştırıp durdular. Emeklilik hakkımı kendi çabamla elde ettim. Fakat hala emeklilik müracatımı yapmadım. Etini satan, yapayalnız 56 yaşında bir kadını asgari ücretten emekli etmek istiyorlar. Yazıklar olsun! İnsan Haklarına, Kadın Derneklerine, medyaya her yere, her yere başvurdum. Olmuyor, olmuyor, olmuyor! Biz burada fabrikada çalışır gibi amme vazifesi görüyorsak, tek isteğim yaşlılığımda insanca yaşayabileceğim üç beş sene.

Herkese, yasalarla beni korumayan, prangaya mahkum eden bütün kuruluşlara bin defa beddua ediyorum.

Asgari ücretten emekli olacak bir hayat kadını olarak ben şimdi soruyorum: 3 ay gibi kısa bir sürede 3,5 milyar maaş farklarını alan milletvekilleri, benim 30 yıllık hizmetimin karşılığında ne alacağını söyliyebilirlermi? Hayır söyliyemezler! Bizi prangaya vuran yasaları çıkartan onlar.

Nedense bize gelince bürokratlar, hükümet, medya hortlak görmüş gibi kaçıyor. Bizi yakından tanıdığını zanneden yazar takımına da sitem ediyorum.

Bu dergide neredeyse 3 senedir derdimi anlatmaya çalışıyorum. Asgari ücretten beni emekli etmek istiyorlar deyip duruyorum. Duyan işiten yok! Ben de bu duymayanlara, 30 senedir kulaklarına dolan, genelev girişindeki görevlilerin söylediği bir lafı söylüyorum işte: Geç hadi geç geç geç geç, emmeli gömmeli, mikrofonlu saksafonlu, ya ..m dibine, ya çam dibine ya tam dibine, geç hadi geç geç geç geç....

Eşitlik İcad Olundu Erkeklik Bozuldu

GÜLAY BATUR

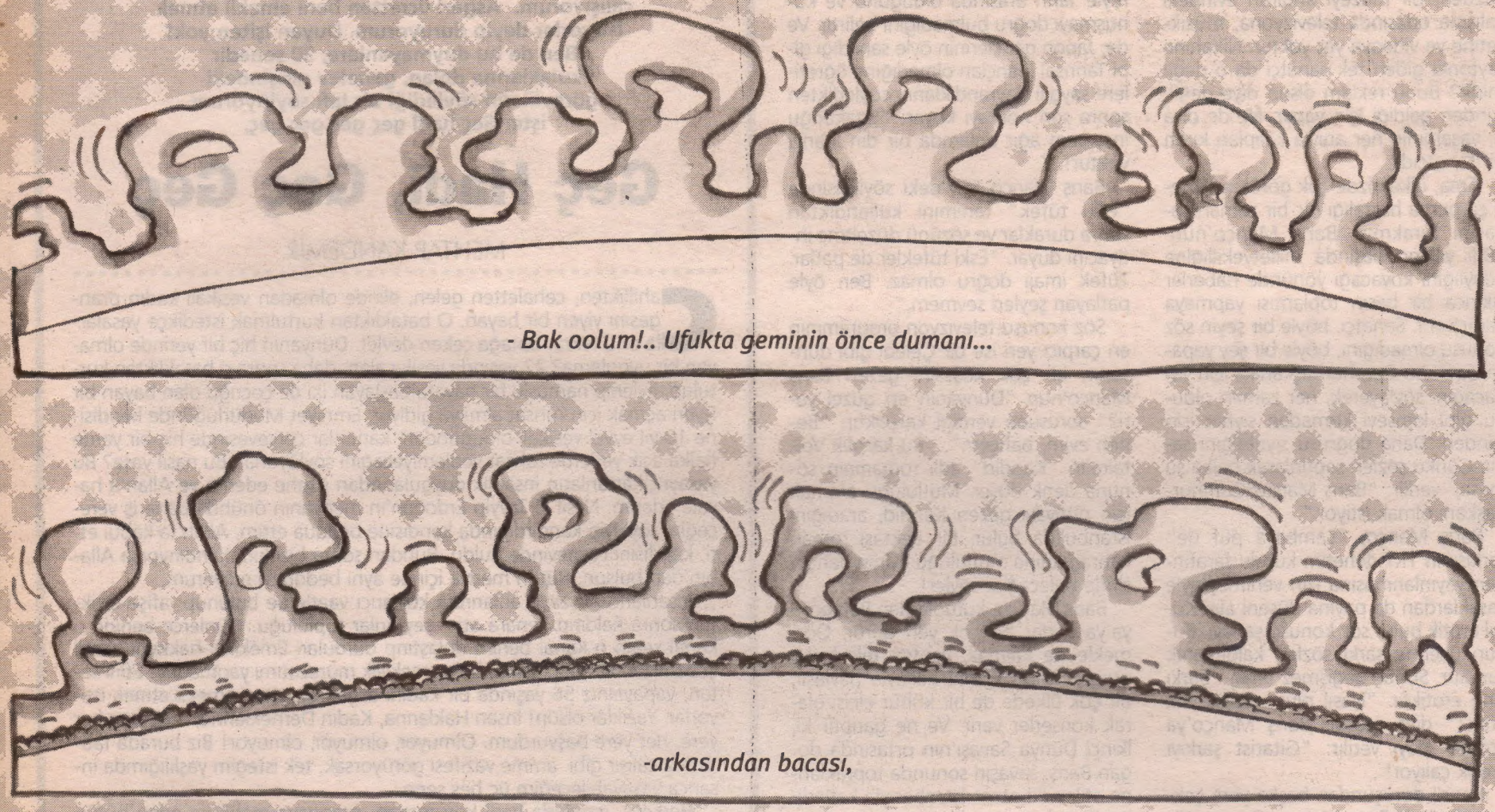

Akşamsefası

"8 Mart Dünya Kadınlar Günü" kutlu olsun...

Eşcinsellere saldırarak oy toplama fikrini ortaya atanları kutlamak gerekiyor. Azınlığı yok et! Sana benzemeyene yaşama hakkı tanıma! Senin gibi düşünmeyeni döv! Küfretmeyi bir tartışma biçimine dönüştür!

Perinçekizm: Yeni Bir Cinsel Faşizm Dalgası

Yönetmen Sean Mathias'ın Bent (Kırık) adlı filminden

küçük İSKENDER

"1-Biyolojik nedenlerle eşcinselliğe eğilimli olarak doğanların varlığından da söz ediliyor.

2- Eşcinsellik, cinsler arası eşitsizliğin ürünüdür.

3- Eşcinsellik, sınıfsal ve cinsel eşitsizliklerle, yabancılaşmayla, toplumsal kaos ve çürümeyle doğru orantılı olmasından da anlaşılacağı üzere insan özgürlüğünü boğan ilişkilerin ürünüdür.

Bu nedenle eşcinsellik, özgür bir tercih değil fakat toplumsal bir dayatmadır ve mutsuzluk kaynağıdır.

4- Eşcinsellik, meta ekonomisinin gelişmesi sonucu insanın da alınır satılır mal haline geldiği köleci toplumlarda görülüyor. Köleci toplumda eşcinsel ilişkilere girenler, köle sahibi soylular sınıfıdır. Genç köleler ise onların malı olduğu için bu ilişkilere mecbur bırakılmaktadır.

5- Erkeğin erkeğe yöneldiği bu toplumlarda, aşağılanmış ve gururunu yitirmiş olan kadın, aşkı kendi eşitinde aramıştır. Lezbiyenlik bir bakıma bir aşağılanmanın ve bir hüznün paylaşılmasıdır.

6- Sokağa düşen çocuğun ırzına geçilmesi ile bu tecavüzü "cinsel tercih özgürlüğü" olarak topluma takdim eden sanatçının faaliyeti, aynı mekanizmanın farklı işlevleridir. Sistem, tecavüz ettiği çocuğa, bu durumu "özgürlük" olarak kabul ettirmektedir.

7- Toplumların devrimci yükseliş dönemlerinde yaşanan iyimserlik ve geleceğe duyulan umut, cinsel aşka da canlılık kazandırırken çöküş ve dağılma koşulları eşcinsellik eğilimlerini güçlendirmektedir.

8- Türkiye insanı, homoseksüel, travesti, heteroseksüel, lezbiyen, gay gibi kavramlarla hep 12 Eylül döneminde tanıştı. Eskiden Türkiye toplumunda olağandışı ve iyi gözle görülmeyen, en azından bir davranış bozukluğu sayılan eşcinsellik, 12 Eylül'den sonra büyük ideolojik atağını yapmıştır."

Yukarıda sıralanan sekiz sıcak temas'ı Doğu Perinçek'in Cumhuriyet Gazetesi'nin 3-6 Şubat 1999 tarihli sayılarına yayılan yazı dizisinden alıntıladık. İşçi Sınıfı'nın temsilciliğini üstlenen partisinde yıllardır politika yapan birinin ansızın eşcinsellik üzerine bilgilerini döktürmeye başlaması, ilgi çekti. İlgi çekti çünkü, Doğu Perinçek eşcinselliği incelemiyor, deneyimlerini aktarmıyor, tam tersine eşcinselliği yerden yere vurmak için zaten bir çırpıda yazılmış şeyler(in)e homofobizmini, heteroseksizimini, maşistliğini de katıyordu. O tam bir devrimciydi. Ve her devrimci gibi erkekti. Erkekliğinden ve devrimciliğinden ödün vermemek için de, bir sabah uyanır uyanmaz bu yazı dizisini yazmaya karar vermişti. Böyle bir yargıya varıyoruz. Varıyoruz çünkü, Perinçek'e göre eşcinsellik bir cinsel tercih'ti. Yani canı sıkılan biri ya da ideolojik baskıya maruz kalan şahıs, birdenbire tercih hakkını kullanıp 'biraz da .bne olayım' gibi bir edaya bürünebilirdi. Şu maddelere bir bakalım:

1. Maddeye göre, Perinçek'in 1900'lü yılların başında yayınlanan bir tıp bildirisinden yararlandığını anlıyoruz. Çünkü, 'biyolojik olarak eşcinselliğe eğilimli olarak doğanların varlığından da söz edildiği' bir dönemden, bir ortaçağ karanlığından sesleniyor Perinçek. Adam haklı. Biyoloji gelişmemiş, genetiğin esamesi okunmuyor ki henüz! İletişim ilerlemediğinden de sadece kulaktan dolma bilgiler söz konusu. Tevatürlerle yetiniliyor. Antipsikiatristler, henüz mandalinada vitamin bile değil!

2. Maddeyi açımlarsak, kadın ve erkek her alanda eşittir; bu eşitlik bozulursa insan .bne olur; Lorca'nın eşcinselliği ise bir istisnadır. Eşcinsel olduğu için devrimciliği su götürür. Hatta bu nedenle idam edildiği bile iddia edilebilir. Eh, biyolojik olarak saçma sapan şeyler söylemeye eğilimli olarak doğanların varlığından da söz edildiği bir ülkede yaşıyorsak!

Gelelim 3.'ye! Tek tip giyinenlere bir devrimci modası yaratmaya çabalayan anlayışın ürünü olduğu açık, faşizmin imla kurallarından ve her türlü yozlaşmayı azınlığın sırtına yükleyen nazizmin nimetlerinden yararlanan, eşcinselleri, yahudileri, komünistleri yakmayı ve topyekün ortadan kaldırmayı bir ideolojik ve toplumsal başarı olarak gören zavallı *puşt*'ların (bu kelimeyi Perinçek pek sever!) kaostan, çürümeden bahsedebilmeleri ancak ayna karşısında mümkündür! Devrim halkla yapılır! Yapılıp halka indirilemez!

4. Maddeye haksızlık yapmamak gerek! Perinçek, ilk defa doğru şeylerden söz etme fırsatını yakalıyor. Doğru şeylerden söz ederken yine yanılgıya düşüyor ve iktidarın kendi yapısında yarattığı fuhuş sektörü ile eşcinsel hayat tarzı'nı birbirine karıştırıyor. 1920'lerde Andre Gide tarafından kaleme alınan Corydon'da belirtildiği gibi *"..kendi cinsine dönüklükte de, karşı cinse dönüklük gibi, platonik aşktan cinsel azgınlığa, fedakarlıktan sadizme, sevinçten üzüntüye, duyguların yapmacığa kaçmadan açıklanmasından ahlaksızlığın aşırı inceliklerine kadar bütün aşamalar, bütün ayrıntılar vardır. Sapkınlık bir koludur onun. Ayrıca yalnız kendi cinsine dönüklük ve yalnız karşı cinse dönüklük arasında sayısız ara durumlar yer alır. Ama genellikle sorun normal aşkın karşısında doğaya aykırı olarak tanınan bir aşkın konduğudur ve, daha uygun düşsün diye, tüm sevinçler, tüm soylu ya da trajik tutkular, davranış ve aklın güzellikleri bir yana yakıştırılır; öbür yana da aşkın bilmem hangi çirkefli tortusu..."* Bu yakıştırmaları yapanların başına gelenlerin tarihin sayfalarında nasıl yer aldığının en şık kanıtı, 27 Haziran 1969 yılında New York-Greenwich'de, Christopher Caddesi'nde Stonewall Inn'de başlayıp sokaklara yayılan büyük isyandır. Orada eşcinsellere cop vuran polis olmakla burada bu tür bir yazı dizisinin altına hem birey hem de gazete olarak imza atmak arasında hiçbir fark göremiyorum.

5. Madde'deki mizah duygusu, şaşırtıcı! Ben de bir eşcinselim ve çevremdeki hiçbir kadının bu yüzden lezbiyen olduğuna şahit olmadım. Bu ancak ıssız adaya düşen bir gay, bir heteroseksüel erkek ve iki kadın arasında yaşanabilir. Yani, heteroseksüel erkek, gay'e meyledecek ve açıkta kalan, gururu bu yüzden kırılan(?!) kadınlar da mecburen lezbiyen olacaklar. Pes! Biri Perinçek'e toplumun dört kişiden oluşmadığını söylemeli artık!

Sokak çocuklarının tacize uğradıkları ise kesinlikle doğru! Anlaşılmaz olan, bunu 'cinsel tercih özgürlüğü' adıyla lanse eden sanatçıların varlığı! Rızasız seksin her türlüsüne karşıyız. Böyle bir iddası olanın sanatçı kimliği taşıyamayacağı tartışılmaz. O zaman, Perinçek'in ya cümlesi bozuk ya da kafası karışık!

7. ve 8. Maddeleri birlikte değerlendirelim istiyorum. Yazıdan hissedildiği gibi, 12 Eylül Darbesi'ni takiben erkeklerimiz bir tuhaf olmaya başlamışlardır. Birbirleriyle 'ayol'lu, canım'lı, cicim'li, şekerim'li' konuşurlarken 'hibino, top, dönme vs.' kavramları günlük hayatımızda yerlerini almışlardır. Bu ani değişiklik bir çok ailenin yıkılmasını da gündeme getirmiş, 12 Eylül Darbesi'ni takiben boşanma davalarında bir artış da gözlemlenmiştir. Boşalma Davaları ise kendi cinsine dönen bu (afedersiniz!) .bnelerin tek eğlenceleri olmuştur. Fırsattan istifade ameliyat olanlar mı dersiniz, fahişeliğe soyunanlar mı, sürüyle.. Kenan Evren'in bu cinsel tercih özgürlüğü harekatı tüm yurtta ve yurtdışı temsilciliklerinde huşu içinde kutlanmıştır. Hatta ."12 Eylül Eşcinsel Onur Günü" olarak kutlansın diyenlerin bir imza kampanyası başlattığı bile söylentiler arasındadır. Doğu Perinçek'e göre bir düşünce suçlusu olması gereken Bülent Ersoy'un "içerde onore edilmesi ise, gözler yaşarmıştır. Bir yerlerimize faşizmin girdiği ise, kesindir!

Perinçek kaynaklı Papirüs'ün Ocak 1999 tarihli sayısı da Eşcinselliğe ayrılmıştı.

Bursa'daki bir grup eşcinsel arkadaşın kendilerini ifade etmek için çıkarttıkları ve kendilerine yakın sandıkları yerlere yolladıkları Spartacus adlı fanzinden de söz etmek şart! Bu dergi Bursa İşçi Partisi'nde yırtılıyor ve dergide adresini yayımlamaktan çekinmeyen eşcinsel arkadaşın evi basılıyor, dövülüyor, hakarete uğruyor. Haklı olarak ürken Bursalı eşcinseller, gruplarını dağıttılar; dergiyi de kapattılar. Sean Mathias'ın filmi Bent

(Kırık) belki de herşeyi netleştiriyor. Savaş öncesi Nazi Almanyası'nın yozlaşmasının çerçevesi içine yerleştirilen bu film, bir eşcinselin bir başka eşcinseli bencillikten uzak bir sevgiyle nasıl sevdiğini ve zorbanın gücünü nasıl altettiğini anlatıyor. Esir kampında geçen dokunaklı bir öykü. Ama, sevmeyi/sevilmeyi unutmuş, bu insani yanını kaybetmiş insanlara bu filmin bile iğrenç geleceği kesin. Yıllar önce SİP'in düzenlediği Marxizm Etkinlikleri'nde İbrahim Eren ve partili bir dostla birlikte Marxizm ve Cinsel Azınlıklar başlıklı bir panele katılmıştım. Orada bir dinleyici, sırf eşcinsel olduğu için bir sol örgütten atıldığını anlatmıştı. Eşcinselliği yalnızca anüs-penis denkleminde değerlendiren bir zihniyet, elbette mücadeleye katılanlar arasında eşcinsel istemez! Onlara göre eşcinseller, faşizme karşı savaşma sürecinde bu onurlu kavgaya katılmayı hakedemeyecek kadar aşağılıktırlar!

Eşcinsellere saldırarak oy toplama fikrini ortaya atanları kutlamak gerekiyor. Azınlığı yok et! Sana benzemeyene yaşama hakkı tanıma! Senin gibi düşünmeyeni döv! Küfretmeyi bir tartışma biçimine dönüştür! Bu sloganların meydanlara döküldüğü zamanlarda ve topraklarda sevginin, aşkın, paylaşmanın, gerçek eşitliğin, duyarlılığın, algının, sanatın ve özgürlüğün bayraktarlığını kim yapacak?! Bu sloganları içten içe mırıldanan sol partiler mi, yoksa biz mi?! İnsanların nefretlerini kusarken ağızlarından saçtıkları tükürük, yine kendilerinin boğulacakları halk denizlerine dönüşürler. Radikal Gazetesi'nde yazan Mustafa Konur'un saptamasına canı gönülden katılıyorum; Konur, bu yazıların altındaki kinin nedenini ÖDP'nin yükselişine ve cinsel azınlıklara söz hakkı tanımasına bağlıyor. Sanırım, haklı. Gönülden desteklediğim ÖDP'ye olan sevgim ve saygım daha da arttı açıkcası. Can Yücel'i, Nevzat Çelik'i, Adalet Ağaoğlu'nu, bizim sevgili Demet'i ve birçok değerli insanı listelerine alan ÖDP'yi yüzde onlardan yüzde yüzlere taşıma sırası ise bizde!

Ah ne yazık, halkın elinde deli gömleği yok ki, giydirsin!

Kimsesizdi Asilliğin

CEZMİ ERSÖZ

Kimsesizdi asilliğin
soyu tükenmiş masal kuşları gibi
beklerdin beni dükkanların önünde
sokak köşelerinde...

Kimse sığamazken kendi gecesine
sen bir kapının önündeki
sahipsiz dalgınlığa vurulurdun

Çok iyi bildiğin bir meyhaneydi dünya
düşlere karşı yaşanan...

Tehlikeliydin, kimsesizdi asilliğin
en kirli yerde
arardın sevgiyi
en dipte...

Hayatın en unutulmuş yerinde...

ahbaba

AYHAN BOZKURT

ne kadar kapansam korkunç olur insanlara...
beni vuran dünya, sıkıntının gölgesinde
ağır ve yapayalnız bir yaşam söylese de

beni vuruyorlar gövdemden itibaren ahbaba

bilip bana anlatmalıydın
herkesin düşe kalka bir hesabı vardır
herkesin yanında taşıdığı yedek bir gözyaşı vardır

beni vurup vurup dağıtıyorlar insanlara, neredesin ahbaba!

11 Ocak 99

Aziz Olmak

HALİL İBRAHİM ÖZCAN

aziz olmak sıradan bir şeymiş
az önce kayboldu da erişilen
oysa iki yüzündeydik yaprağın
çiğ tanesi gibi sehere unutulan

haz sabahına karıştırıldığında güzelmiş
sorulmadan konuşmak
sızısı yürekte kaldığında bilinen

alışkanlıkların kaynağını kurutan

demircileri kışkırtan körükte
zararsız zenginlik olmazmış

gülmenin sırası hiç değil

demek hâlâ yanma hakkı varmış herkesin
pas tutmuş bir kamanın açtığı yarada

aziz ol
su ol
kaybol

Akşamsefası

Fotokaynak: Ahmet Uhri

'Bir Bok Olmak' İsteyenler

İHSAN OKTAY ANAR

Çocuklara "Büyüyünce ne **olacaksın?**" diye sorulur genellikle, "Büyüdüğünde ne **yapacaksın?**" diye sorulmaz. Belki de bu yüzden, Türkiye "bir bok olanların" çok, "birşey yapanların" ise az olduğu bir ülke. Bir bok olanları ya da olmaya çalışanları suçlamıyorum; daha doğrusu, onların bir suçlu mu yoksa kurban mı olduklarına karar vermekte zorlanıyorum. Öyle ya! Toplumumuzun asıl kültürü, bir "hayatta kalma kültürü. "İktidar çok önemli. Televizyondaki, genellikle gecekondu insanları için hazırlanan programlara bakın bir! Güç sembollerini hemen göreceksiniz. Aynı şeyleri (belki daha yoğun bir şekilde) sokağa çıktığınızda da görebilirsiniz: Asık surat, pırlantalı (sahte ya da hakiki) şövalye yüzüğü, kalın ve külhani ses tonu ve elbette (özellikle erkekler arasında) "sen", "canım", "şekerim" diye hitap etme usulü... Adam "bir bok olmuş ki" böyle davranıyor ve gücünü hissettirmeye çalışıyor. Fakat onu suçlamanız gerekmez; çünkü bir toplumun bireyleri, ne kadar ezik iseler o kadar ezici olabiliyorlar

İşin daha da trajik yönü, Türkiye'de "bir yerlere gelmekte" temel amaç, problem çözmekten çok, "söz hakkına sahip olma" ve kendi gerçekliğini başkalarına hissettirme. Uygar ülkelerde yönetici olmak çok daha büyük yükümlülükleri yerine getirmeyi gerektirir: Her şeyden önce problem çözmeyi bilmeniz gerekir. Bu yüzden okuyucuya, "yöneticisine" bir problemle gitmesini önerebilirim. Onun işi budur: Karar alma ve problem çözme...

Öte yandan bana, yazar olmak isteyen bazı gençler gelir (sanki ben yazmayı çok iyi biliyormuşum gibi...) Onlara, "yazar olmak" ile "yazmanın" farklı farklı şeyler olduğunu hatırlatırım.Birincisi kolay, ikincisi ise zordur. Daha doğrusu ilki bir statü, ikincisi ise bir eylemdir. Ayrıca bir yazarın kendi kitaplarından daha ünlü ve hayranlık uyandırıcı olması garibime gider. Yazar baba, eser ise onun çocuğudur. Bu bakımdan, eserlerin yazarlardan daha önemli olduğuna inanırım. İki yıldan beri basından uzak durmamın temel nedenlerinden biri de bu. (İkinci sebebin, benim "kronik sosyal fobim" olduğunu itiraf etmeliyim.)

Asıl konuya gelelim: Ülkemiz bir bok olmaya susayan insanlarla dolu. Bu konuda bir çözüm önermeden duramayacağım: Toplumumuzun bireylere sunduğu kimlikler çok az: Erkek kimliği ya da cinsel kimlikler, bir futbol takımı olma kimliği, bir siyasi kimlik, vs... Yine de, devletin bu "kimlik buhranlarını" çözmek konusunda yapacak bazı şeyleri olduğuna inanıyorum. Her şeyden önce, bu ezik toplumu şöyle bir adamakıllı doyuracak "ünvanlar" tahsis edilmeli. Yahut ünvanların sayısı arttırılmalı... Sözgelimi, rektör olmaya can atan akademisyenlerden sadece bir tanesi değil, en az üçünü "doyurmak" için her üniversitede üç rektör, her fakülteye birkaç dekan kadrosu verilmeli. Milletvekillerinin sayısı 1500'e çıkarılmalı. Bu garibanları doyurmak, aynı zamanda bir sevaptır. Bundan da öte, "Lord" ünvanı tahsis edilmeli. Öyle ya! Her ilçenin bir "lordu" olmalı: Çemişkezek Lordu, Sındırgı Lordu, Acıpayam Lordu gibi asil insanlar olmalı ülkemizde. Peki bunları neden yapmamız gerekiyor? Ülkemiz insanları açtır ve bu açlık Ethiopia'daki açlıktan daha beterdir. Çünkü insanlar bu kez şöhrete susamışlardır.

Bu aylık yazım bu kadar... Şimdi viyolonsel çalışacağım ve bu aletin gür sesinden komşularım rahatsız olacak. Ayrıca, benden 10 yaş küçük müzik hocam Barış'tan azar işitmek istemem. Evet, viyolonsel çalacağım, çünkü çalmak bana zevk veriyor. Yoksa bir bok olmak için değil... Çünkü bir bok olmak isteyenler, alt tarafı bir bok olurlar.

NOT: *Geçen ayki yazımda sözünü ettiğim virtüoz Oleg Kogan değil, Leonid Kagan olmalıydı. Ayrıca Tuğrul Göğüş Konservatuarda değil, Eğitim Fakültesi'nin Müzik Bölümü'nde gönüllü ders veriyordu. Düzeltir, özür dilerim.*

Türk Motifi

1. Göbek deliğinden bir karış aşağısı kına yakılmıştır-
Çelenkleri hula-hup'muşçasına çevirir Nakkaş tepede-
Üstelik sustalı keskisi umma gebe kadındır-
Dilinde döndürür kulak zarı parçalayıcı bir mırıltı:

"Ölüm adına, hayatı biraz daha temiz tutalım"

2. Silkip atar arzu dirimini gece sokağa çıkma yasağı-
Pıhtılaşmış mayi yüzlü gençler sürünür havuz başında-
Akşamüstü kurbağa ölülerinden bir dalınçtır su üstü-
Niye göz göze konuşamayız tanışla kekeme bu vakitte:

"Kendi adına, hiçliği biraz daha temiz tutalım"

3. Bağnazlık anası. Kimin oğlu o olduruldu, kefen pahası-
Cennet piç babaların ayağının altında ve kayınca gün
Saymaktalar ellerinde yitirilmiş kızlarının zıbınları-
Öpüp koklamada anılar bir karangu kan duyumu güzelce:

"Kurban adına, ölümü biraz daha temiz tutalım"

4. Binbir renk hayvan sertlikleriyle bir ergen beden
Daldırıyor söndürmek için yanık kafasını kurnaya
-İçinde boğulunulan hamamı hiç çıkarma aklından-
Ve ters taklaya düşmüş feleğin sillesine uğruyor:

"Atılmışlık adına, mevcudu biraz daha temiz tutalım".

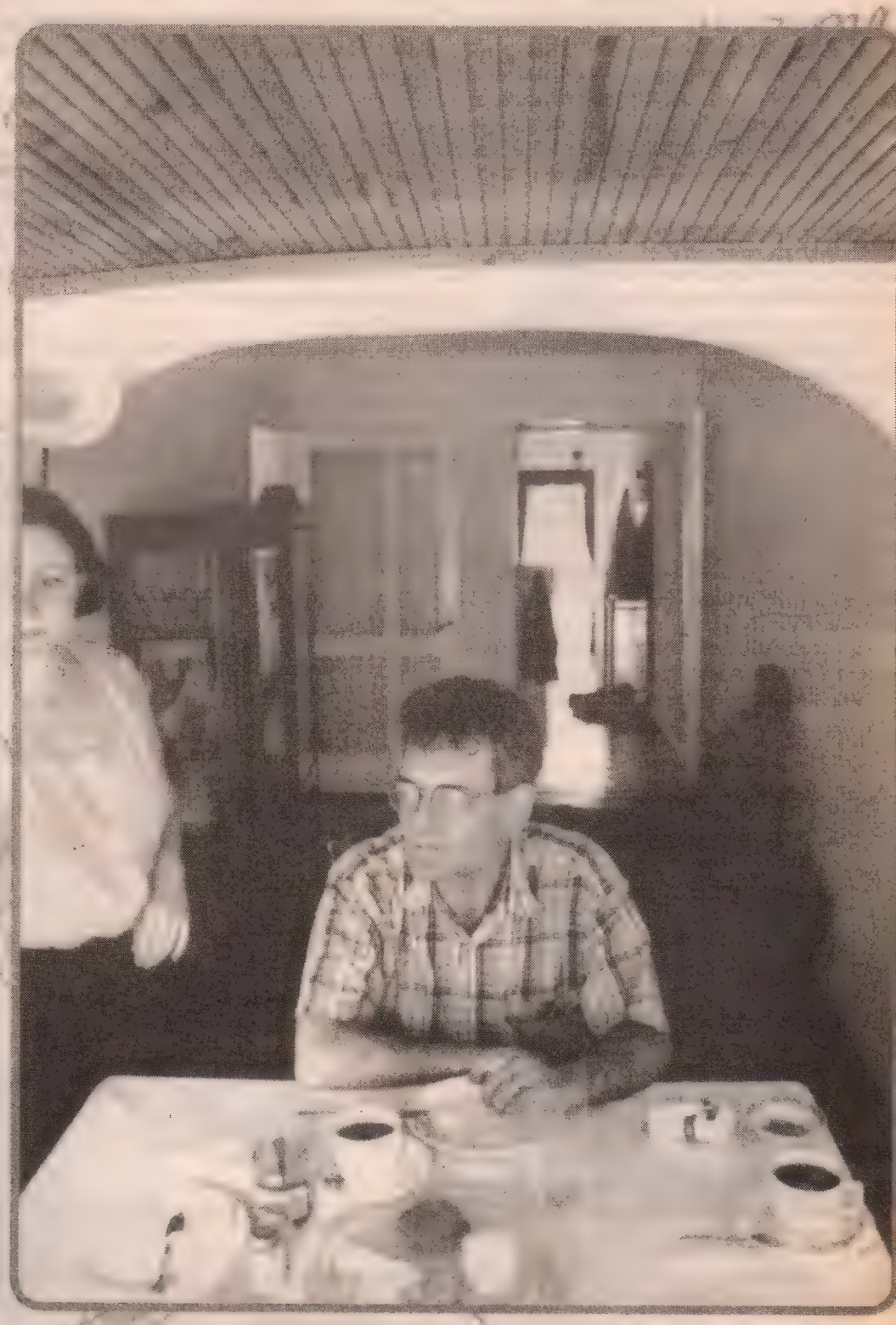

Ölümünün 4. Yılında Mustafa Irgat

"Mustafa'yla 70'li yılların ortalarında bir arkadaşımızın evinde tanıştık. O zamanlar İzzet Yasar ve Nedim Gürsel üçü birlikte dolaşıyorlardı. Mustafa'yı tanımlamak için sözcükler yetersiz kalıyor, ama çok zeki, çok entellektüel ve çok özgür ruhlu bir insandı. İnce esprileri, kara mizahı karşısındakini de hemen bir üst plâtformda düşünmeye zorlardı. Akşam sofralarını severdi. Onunla konuşmak, gülmek, onunla yaşamak çok zenginleştirici oldu benim için.

Daha sonra Paris'e giderken bir sürü kitapla bana, Viyana'ya geldi. 1978'de evlendik. O sıralar geceler boyu yüksek sesle Yunus Divanı'nı okuyordu. Yunus doğdu. Şimdi üniversitede ikinci sınıfta.

Mustafa sağlam yapılı ama hassas, merhametli ve şefkatli bir insandı. Kendi etrafında bir zırh yaratmadığından algılama kapasitesi çok yüksekti. Yalnız ve masumdu. Hep gençti. Sürekli şiir ve sinema vardı aklında. Nasıl insanın sözcük dağarcığı olursa, onun bir de sinema dağarcığı vardı dünyayı algılama ve yorumlamada yararlandığı. Gördüğü filmleri sekans sekans anlatabilirdi. Amansız bir eleştirmendi ve eleştirileri hep isabetliydi. Aynı zamanda dikkatli ve ciddi bir insandı. Sezgileri güçlüydü. Zaman zaman hırçın ve öfkeli olduğunu da söylemeliyim.

Mustafa tam bir metropol insanıydı. İstanbul onun aurasına dahil bir yerdi. İstanbul dışında pek rahat edemezdi. Uygar bir kentsoyluydu. Eski bir daktiloda çalışırdı. Yazar, sonra dize dize şeritler keser, sonra onları da gerekirse sözcük sözcük ayırır, yapıştırır, sonra yeniden yazardı. Makas onun şiir yazma aletlerinden biriydi denilebilir. Çalışırken gözü dünyayı görmez, onunla konuşmak imkânsız olurdu. Çok çay, çok sigara içerdi. Oktay Rıfat, Turgut Uyar, Ahmet Hamdi Tanpınar, Nazım Hikmet, Ece Ayhan, Cemal Süreya, Edip Cansever okurdu. Şucu ya da bucu değildi, Necip Fazıl, İsmet Özel, Sezai Karakoç'da okurdu. Ama halk edebiyatı ve divan edebiyatını da. Fransız şairlerini okurdu. İngilizler'i ve Amerikalılar'ı da. Tarih, felsefe, sosyoloji, psikoloji, ilgi alanları saymakla bitmeyecek. 1986'da ayrıldık.

En iyi yaptığı yemekler balık ve menemendi. Sucuk severdi. Tabii rakıyı da. Sürekli bir şeyler çizerdi. Daha sonra boyamaya da başladı. Üç sergi açtı. Desenleri yine eleştirel, renkli çalışmalarıysa sade ve masum oldu.

Her şeyin tüketim nesnesi olduğu şu sıralar Mustafa'nın şiiri, kolay tüketilir bir şiir değil. Titiz, yoğun. Pek çok kişinin şiirlerini okuyabilip anladığını sanmıyorum.

Ona dalmak, ama hep uyanık olmak gerek.

TARHAN ONUR

"Ölmeyi bitirdin Mustafa."

HULKİ AKTUNÇ

İlginç sinema yazıları vardır. Son derece dikkatli ve özenliydi. Mina Urgan onu çok iyi yetiştirmiş. 17 yaşında Sinematek'e geldi. (Türk Sinematek Derneği) Onat Kutlar o zamanlar asker. Hüseyin Baş ve ben varız orada. O dışişlerine, ben içişlerine bakıyorum. Mustafa Irgat, Mehmet Nazım'ın en yakın arkadaşıydı. O zamanlar Enis Batur bir yazısında, Hlebnikov için şairlerin şairidir sözü üzerine İngilizlerin Joyce'u varsa bizim de Ece'miz var demiş. Ben bu şairi (Hlebnikov) Mustafa Irgat'a sordum. O da bana Paris'ten onun kitabını getirmişti. 1966'da ilk defa Passolini Gramschi'den esinlenerek sivil şiiri kullanmış. Benim etki alanım olduğu için Mustafa Irgat bunu farketmiş. O, her türlü şiiri dikkatle izliyor ve inceliyordu.

ECE AYHAN

Onun hakkında (söyleye) bildiğim iki üç Şey... Mustafa Irgat en yakın arkadaşımdı. Bence Türkçe'nin en iyi şairlerindendi. Bir şiire bakmayı ben ondan öğrendim. Şimdi anlıyorum: Meğer şiir yazarken hep "Mustafa okuyacak" diye yazarmışım.

Onunla birlikte film seyretmenin, bir plan/sekans'ı birlikte sevmenin, vaktinden önce biten bir travelling'e birlikte küfür etmenin tadı da başkaydı. Bana filmlere bakmayı öğreten de odur.

O, bu öğretme işini, belki farkında bile olmadan, şiirler ve filmler karşısındaki tavırlarıyla yapıyordu.

Mustafa'nın şiirlerini vaktiyle ilk kez dergisinde yayımlamış olan kişi, ölümü dolayısıyla yazdığı yazının satırları arasında, onun şiirinin "normal" olmadığını ima etti. Normal!

Biri daha beterini etti. Mustafa'nın ölümünden sonra, onun şiirinin, Ece Ayhan'ın peşine takıldığı için çıkmaza girmiş olduğunu ileri sürdü. Oysa söz gelişi Osiris Merdiveni şiirini emek vererek, sırlarını çözmeye çalışarak, gerekiyorsa mitoloji sözlüklerine bakarak okusaydı, o şiirin içinde gizlenen ahlaksız teklifin suratına nasıl fışkırdığını görürdü.

Önce sevgilisi sonra meleği olan Şiir Hanım'la sandığını birlikte açtık. Resimlerini, şiirlerini, düzyazılarını kusursuz bir biçimde düzenleyip bırakmış olduğunu gördük. Sandık, gerçek dostlarından Enis Batur'a emanet edildi. Vakti geldiğinde açılacak, bütün kötülükler ortalığa saçılacak!

Bir de, İlhan Berk'in de dediği gibi, Mustafa Irgat gerçekten çok kibar biriydi.

İZZET YASAR

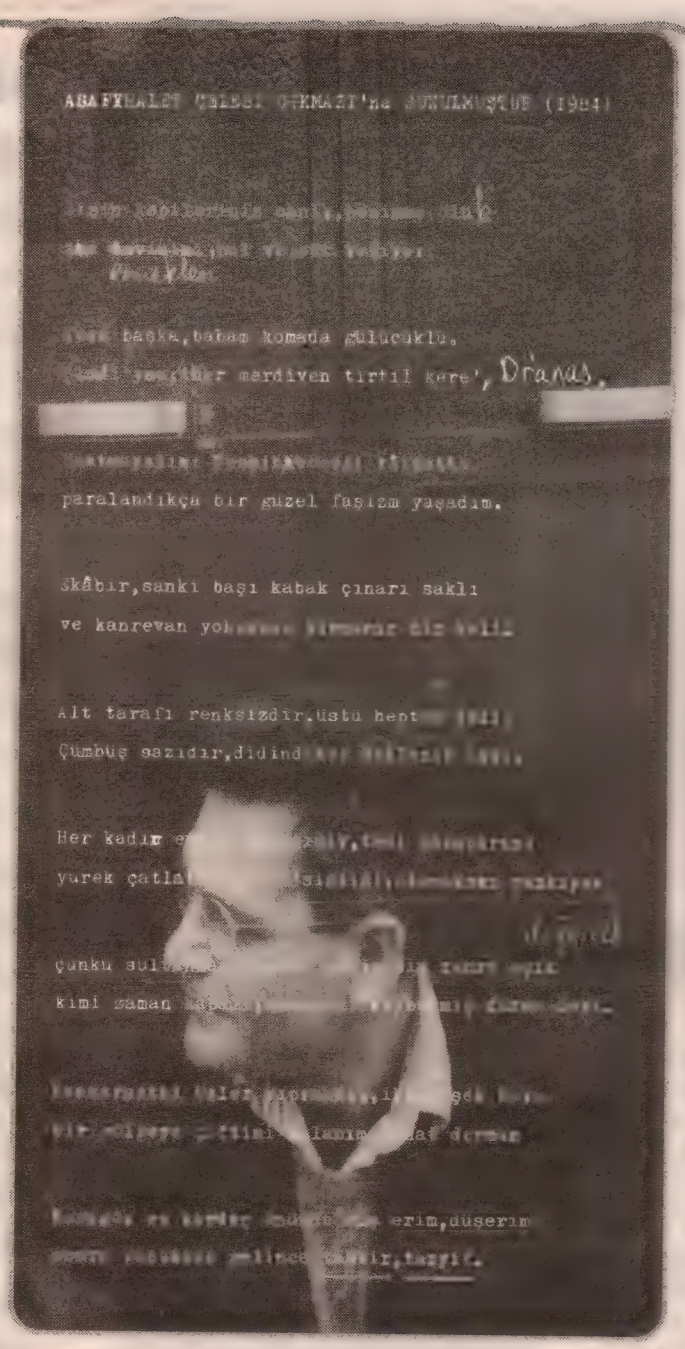

Hadımköy, 18 Şubat 1999

Canım Mırgat Abi,

Herşey bıraktığın gibi diyebilmeyi çok isterdim.
Sen daha iyi bilirsin, ölmeli mi, durmadan üzülmeli mi?
Pislikler daha korkunç akıyor kapıların dışında sen gittin gideli.
İnşallah bir gün, maddi manevi bütün borçlarımı ödemiş olarak
sana geldiğimde, madem ki sonsuz vaktimiz olacak,
o zaman konuşuruz iğneden ipliğe herşeyi.

İBRAHİM YILMAZ

İşyerimde (Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık'ta çalışıyorum) oturduğum yerde tam karşımda Mustafa'nın büyük boy bir fotoğrafı (Beyoğlu'nda olsa gerek, eski bir binanın kapısında, merdivenlerde durmuş; sol ayağı bir alt basamakta; hava iyi olmalı: üzerinde beyaz biz tişört, sol kolunda mont gibi bir şey) ve bir de resmi var. Devamlı gözümün önünde yani. Böylece, onu ilk gördüğüm akşamı (Bilsak'ta, Enis Batur'un bir Jam-session'ı) ve YKY'de aynı odada birlikte çalıştığımız kısacık süreyi keyifle, ama biraz hüzünlü bir keyifle, hatırlıyorum. (Aynı fotoğraf ve resim onun ölümünden sonra o odanın duvarında da karşımda duruyordu.) Öldüğü gün kazık kadar adam oluşuma bakmadan ağlayışım ve Enis'in beni "Duygulu ayım benim" diye teselli edişi geliyor aklıma. Onun yenice sıyrıldığı (yazık ki kurtuluşunun tadını uzun süre çıkaramayacağı), benimse o sırada dibine kadar yaşamakta olduğum ortak sorunumuzu hatırlıyorum: "Ya alkol olmasaydı!" Bir de tabii, o iflah olmaz dünya tedirginliğini, en iyi bildiği şeyden bile emin olamayışını, çocuk saflığında sorularını...

Herşey bir yana, onunla şöyle allahına kadar bir içemediğime hâlâ yanıyorum!

SELAHATTİN ÖZPALABIYIKLAR

(Beyaz adlı köpek sürüsüne bir aralar katılmasından -Mustafa, genç iken sokağa atılmış, soylu ama az hırçın değil, gene de sürüde yalnız ve tekil- önce ve sonra da iyi tanıdım.)

Anma yazılarından iyice kuşkulanmaya başladım. Yazanlar, "ben" demekle bile kendilerine gâye çıkarıyor. En doğru anma, gene de yapıt üstüne konuşmak. "Anı sahneleri" boş temsiller, ama yazımızın gitgide ortam "narsisik ukalalalığına" iyi malzeme oluşturuyor. Yazın hep pis kokmuştur.

Mustafa Irgat'ın başarıları: "edebiyat" kurumunun hep dışında kalmayı seçmesi, iktidardan tiksinmesi, yapıtındaki sonsuz titizlik, ödünsüz kişiliğine rağmen ve onun sâyesinde kendini birkaç yakın'a çok sevdirmesi, kurumsal dilin ve her türlü medya basitliğinin ve klişelerinin (islâmî ve marjinal medya da dahil!) karşıtı okuru zorlayan ve sınıra getiren (yazısında tutan ve dönüştüren, eğer göze alabiliyorsa!) bir şiir yazması...

Hayır, anıların ve ahkâmın ötesinde durmalıyız şimdi. Mustafa, "ait" siz kimlik": Nasıl ananlara ve analara ait olabilir, kendi kendine aidiyet'ini bile söz konusu eden? Sıkıysa, yazısını okuyun; kimliğinin - çoğul, yoğun, yönlü durumuyla- kendini belli etmesi ve kurması için Mustafa'nın gereksemesini duyduğu **kitaba** dönün!

AHMET SOYSAL

S. Dönüşü

Sen o geçmiş günlerin çekmece şairisin:
Tabut dibeğinde düzgün çarpan kara el, yürek
içinde kefen yazmaları alacalı bulacalı.
Ölümü yaşarken yakalar gibi kol gövde soğumasında yazdığın,
yazıp da çarşaflayıp damgaladığın, mührü
"cumhuriyet ailem"
adı çim sandukanın yanında güzün bitirip noktaladığın.
Yokluk! Aralanmış yeşil kapısından görüyorum.
Lale duman Osmanlı paşalar bahçesi ve
küçük boy burjuva leş kargalarının tıkandığı ayak-
yolları mezarlıklara göçüyor.
Hepsi kendiliğinden çepeçevre bir öbürdünyalık artık.
Çıngıraklardan yapılma umutsuz yılan derisi
ay
lağımların üstünü örtüyor.
Ayna diplerinde küpkül olmuş gözyaşları içindesin.
Kolsun gömleğine kan! Kan bulanmış
dinamitlere sarılı çok damarın patlayışıyım ben!
Ansızın anısız
alınyazısına denk yükselsin kalıtımım.
İnsin, insin, insin, insin ve insin,
yükseğe alçalsın, mumyalanmış devlet'li kalın bağırsak benzeri
terlemekten kemikleri erimiş
iskeletimle toprağa...

Derler a, soluk al boşluğuna.
Duyuyoruz. Nicedir konuşuyorsun.

Bir döl fazlalığının şiiri bu, hani şu
halkları eğlendirmek için sokaklarda satılan kör kaval,
hem üfleme hem gerçek
doğumumu unuttum gitti bile. Uykumun manzarası
okunmamış beyazlıkların derininde kalsın.

Haz: Hatice Meryem - Ayhan Bozkurt
(Enis Batur ve Şiir Hanım'a teşekkür ederiz.)

Hep okumak isteyip de bir türlü okuma fırsatı bulamadığımız kitaplar gibi bu yolculuk da benim için hiç gerçekleşmeyen bir düş. Bir gün kanalı böyle baştan başa "okumaya" çıkacağıma, her yanı sarsılan, yaşlı, sarı bir makine gibi gördüklerimi sözcüklerin süzgecinden geçirip arındırmaya çalışarak ilerleyeceğime eminim; ama şu anda buradan öteye geçmem olanaksız.

Süzgeç

ŞAVKAR ALTINEL

Kışın ilk iki ayı oldukça yumuşak geçtikten sonra Şubat başında soğuk ansızın İngiltere'yi kıskacına alıyor. Akşamları televizyondaki hava durumu haritaları, önlerinde eksi işaretleri olan sayıları ve işlevleri düşük ısılar çağrıştırmak olan mavi ve grilerle dolu.

Bir sabah her zamanki gibi altıda uyandığımda bahçenin çimleri beyaz bir kırağı tabakasının altında. Birazdan yarı karanlıkta serçeler belirip sekerek yiyecek ekmek kırıntıları aramaya başlıyorlar. Zamanla hava aydınlanıp dünya solgun bir ışıkla doluyor. Yukarıda gök yüksek ve bulutsuz. Arada bir Birmingham havaalanından kalkan bir uçak uzak bir uğultuyla evin üstünden geçiyor.

İkindiye kadar çalışıyor, sonra parkama sarınıp, yüzümü kavuran ayaza aldırmadan kanal boyuna iniyorum. Kanal arazinin iniş çıkışlarını izlediğinden, gezinti teknelerinin ve hâlâ yük taşıyan bir kaç mavnanın bir düzeyden ötekine çıkabilmeleri için içlerindeki suyun yükseltilip alçaltılabildiği geçiş havuzlarına alınmaları gerekli. Kışın tekne trafiğinin az olmasından yararlanarak bu havuzlardan birinin büyük ahşap kapılarını yenilemeye başlamışlar. Geçici olarak çakılmış kazıkların arasına gerilmiş dev muşambalar iki yanda kanalın sularını tutarken, turuncu plastik miğferler giymiş işçiler boşaltılmış havuzun dibinde çalışmakta. Gelip gitmelerine bakarken aklıma işimin gereği olarak yaptığım teknik çevirilerden baraj mühendisliği terimleri geliyor: "Ankraj", "batardo", "memba", "mansap". Benim için dünya sözcüklerden örülü.

Biraz ileride de kanalı temizliyorlar. Küçük tekerleklerine geçirilmiş tombul lastiklerin üstünde çalışırken her yanı sarsılan, kir içinde, sarı bir makine bir ucundan kalın bir hortumla emdiği suları çamurdan arındırıp öbür ucundan başka bir hortumla gene boşaltıyor.

Soluğum buğulanarak mavnaların motorsuz olduğu günlerde bunları çeken atların izlediği patikadan aşağı iniyorum. Donmuş toprak zaman zaman tabanlarımı acıtıyor. Temizleme makinesinin rahatlarını kaçırdığı bir grup ördek öbür kıyıda birbirlerine sokulmuş, ısınmaya çalışıyorlar. İnsanlardan da, başka canlılardan da uzak durmaya çalışan ürkek su tavukları gene ortada yok. Varlıklarının tek delili suyun üstüne doğru sarkan çalıların altından zaman zaman gelen kendilerine özgü yürek burkucu kısa ötüşleri.

Kimseye rastlamadan bir süre daha yürüdükten sonra ikinci bir havuza varıyorum. Bu havuz ağzına kadar dolu. Karşıda bir zamanlar görevi demir bir kolu kapıları açıp kapatan çarklara takıp çevirmek olan havuz bekçisi için yapılmış olan alçak beyaz ev hâlâ duruyor. Herkes artık kendi teknesinde böyle bir kol bulundurduğu için şimdi evde başka birileri oturuyor olmalı. Siyaha boyanmış çarklara bir an dokunduğumda buz gibi dişleri elimi yakıyor.

Aralarında yüz metreden az mesafe olan iki pub - "Tekne" ve "Doğan Güneş" - ardımda kaldıktan sonra iki yandaki yapılar seyrekleşip kanal kasabanın dışına çıkıyor. Artık suyun kıyısında gövdelerine sarmaşıklar dolanmış, yapraksız, dev meşeler var. Sonra bunlar da azalıp çayırlar başlıyor. Beş altı koyun bir çitin ardında sabırla otluyorlar. Biraz ileride gri bir balıkçıl sazların arasında tek bacağının üstünde hiç kıpırdamadan bekliyor.

Sonra tek başına duran büyük bir ev görüyorum. Önündeki terasta yazdan kalma beyaz, metal bahçe mobilyaları var. Yere devrilen sandalyelerden biri olduğu gibi bırakılmış. Terasa açılan camlı kapılar ışıktan değil de soğuktan parlıyormuş gibi duruyorlar.

Eskiden İngilizce'de bu tür çifte kanatlı teras kapılarına "Fransız pencereleri" denirdi. Çocukluğumda İngilizce'yi ilk öğrendiğimde peş peşe okuduğum Agatha Christie romanlarında çok sık geçen bu söz benim için hâlâ belli bir esrar ve macera havasıyla yüklü, ama artık neredeyse hiç kimse tarafından bilinmiyor. Christie'nin yazdığı, otuzlu ve kırklı yıllarda ne İngiltere dışına çıkabilen, ne de zaten teraslı evlerde oturan sınıflar, yaşam standartları yükselip paket turlarla İspanya'ya gitmeye başladıktan sonra bu ülkeden "avlu" anlamına gelen "patio" sözcüğünü getirmiş durumdalar. Teras kapılarına da artık "patio" kapıları" deniliyor. Bir gün İngilizce'nin son elli yıldaki sosyal evriminin tarihi yazıldığında adı belki de *Fransız Pencerelerinden Patio Kapılarına* olacak.

İleride ne olduğunu çıkaramadığım bir şey şıpırtıyla suya atlıyor. Artık kasabadan iyice uzakta, açık arazideyim. Sağda çayırların ötesinde arabalar şoseden aşağı akıyor. Solda dakikalardır tek bir trenin geçmediği demiryolunun direkleriyle telleri uzanıyor. Pilonların taşıdığı bir elektrik hattı tepelerin ardında gözden kayboluyor.

Tabanlarım sert zeminin üstünde iyiden iyice zonklamaya, yüzüm de donmaya başlamış olmayıp bir otuzkırk kilometre daha yürüyebilsem kanalın beni Londra'ya ulaştıracağını biliyorum. Buralara her geldiğimde olduğu gibi, içime, her şeye karşın, bunu yapmak, daha bir sürü havuzu, ördeği ve balıkçılı ardımda bırakmak, başka çayırlarla kasabalardan geçmek ve gece bir yerlerde kaldıktan sonra ertesi gün akşamla birlikte gazhanelerin, isten kararmış duvarların ve sokak lambalarının arasından Londra'ya uzaklardan gelmiş bir yolcu gibi girmek özlemi doluyor. Hep okumak isteyip de bir türlü okuma fırsatı bulamadığımız kitaplar gibi bu yolculuk da benim için hiç gerçekleşmeyen bir düş. Bir gün kanalı böyle baştan başa "okumaya" çıkacağıma, her yanı sarsılan, yaşlı, sarı bir makine gibi gördüklerimi sözcüklerin süzgecinden geçirip arındırmaya çalışarak ilerleyeceğime eminim; ama şu anda buradan öteye geçmem olanaksız. Başımı kaldırdığımda çıplak dalların arasından görünen, rengi atmış gök soğuğun daha süreceğini söylüyor.

böldüköldük saatler 1

sabah *-ince çimen-*
taze kekik. kedi
duygulu rakun.
elli sekiz santim
bel civarı. beyaz
tenli hava. sakin
ölüm. kimliksiz rü'ya.
kullanılmış heyecan.
eskitilmiş aşk. eprimiş
dostluk. öğlen
-uykusuz ter-.
sınıf savaşı -dolgun
maaş-. etrafı kesme
gözlüğü. dişi lama.
uzak devekuşu
yumurtası. migren!
kesik kolun intikamı.
özendiren intihar
-intihar özentisi-.
hemoroid. sert çikolata.
aşkın süreğen iltihabı.
doğum öncesi baba
sancısı. kahverengi
mürekkep *-inceltilmiş-*.
hafif sigara
-sert erkek-. beş çayı
-nezaket ziyareti-.
irridium arazları *-altın!-*.
akıl *-belirsizlik-*.
ikindi. klasik
olma şansı *-ölüm-*.
adı *-öncesi-*. söylediği
-bildiği-. kimi kimsesi.
son harf *-zaman-*.
dil *-her dil-*.
tasarlanmış
çocukluk. serüven.
gece. yürüyen
zaman. yalan.
uyku saati
-organlar içeri-.
sabah - *ıslak*
çimen-.

ORHAN ALKAYA

Daha fazla gözyaşı emecek hali kalmamış tülbentiyle gözlerini silmeye çalışırken kendini gerdek yatağının içinde tir tir titrer, kızlık müjdesi olarak havaya sıkılacak silahı kendisine doğrultulmuş olarak buldu. "Bunu bana nasıl yaparsın kahpe?" mi der artık Tahir, "Alın namuslu kızınızı, başınıza çalın!" mı der, saçından sürüklenip baba evinin eşiğine mi yığar?

FEmİnisT ÖyKü

Kan Kırmızı

FEYZA HEPÇİLİNGİRLER

Baskı arttıkça köşeye sıkışmaktaydı Fadik; uyuyamaz, duramaz, bir yerlerde barınamaz olmuştu. Gözlerini yumunca, bazen gözlerini yummadan bile, zeytin arasındaki koca armudun dalında sallanır görmekteydi kendini ya da gelin gireceği evden tabutla çıkarken, al kanlar içinde yere serilmişken, hep böyle kanlı, tabutlu hayaller... Gelin Ayşe sabahtan beri, "Kız, canın çıkmayasıca!" diye sarsıp "Ne ağlayıp duruyon öyle?" diye azarlamaktan başka şey yapmadı. Madem bunca üsteliyor, anlatıverse ona derdini? Kimse çare bulamaz ki Gelin Ayşe bulsun. "Vah vah!" diyecek, "Yanmışsın, ölmüşsün sen!" diyecek, o kadar!

Tek bildiği "Zühtü Ağa'nın oğlundan daha iyi damat mı bulacan?" Sanki Fadik'in derdi damat! O damat mamat istemiyor, bir yolunu bulsa kuş olup uçacak, bir daha bu köyün üstünden bile geçmeyecek. Ama yok, bütün yollar kesik, bütün yollar Zühtü Ağa'nın oğlu Tahir'e çıkıyor. Sözler kesilmiş, nişanlar düzülmüş, çeyizler hazır, iş bir tek tarihi koymaya kalmış; Fadik'in yaptığı yalnız ağlamak. Herkes de nazından, cilvesinden ağladığını sanır. Gelin Ayşe bile "Senin de sanki az biraz gönlün kaymaz mı Tahir'e?" diye ağzını arıyor sözde. Kayar kaymasına da bu daha kötü ya!

Gene öyle oldu. Daha fazla gözyaşı emecek hali kalmamış tülbentiyle gözlerini silmeye çalışırken kendini gerdek yatağının içinde tir tir titrer, kızlık müjdesi olarak havaya sıkılacak silahı kendisine doğrultulmuş olarak buldu. "Bunu bana nasıl yaparsın kahpe?" mi der artık Tahir, "Alın namuslu kızınızı, başınıza çalın!" mı der, saçından sürüklenip baba evinin eşiğine mi yığar? Zaten Tahir öldürmezse ağabeyleri, onların eli varmazsa babası çeker vurur Fadik'i. Bu işin şakaya gelir yanı yok. Ya Zühtü Ağa? Hiçbirini yaşatmaz gayrı bu köyde. Yedi sülalelerinin adını nüfustan sildirir.

- Hiç mi gönlün yok kız? Kara yağız, at gibi delikanlı Tahir. Nesi varmış beğenilmeyecek?

- Beğenmemek değil be abla, benim derdim başka, deyiverdi Fadik sonunda. Sen misin diyen, artık peşini bırakır mı Gelin Ayşe?

- Kalk bize gidelim, derdin neyse bir güzel anlat. Belki buluruz bir çaresini. Ölümden gayrı her şeye bulunur.

"Çare bulunur mu gerçekten?" diye düşününce yüreği pır pır ediverdi Fadik'in, Tahir gözüne pek yakışıklı göründü birden. Gönlü kaymakmış, azıcık sakinlediğinde neler kurduğunu bir bilse, kızıla keser Ayşe'nin yüzü de dili tutulur, başka şey soramaz olur.

Gelin Ayşe'nin ne yaman olduğunu bilir bilmesine; ama imkânsızı imkânlı yapacak gücü var mı? Allah değil ya bu Ayşe, derdinin çaresini bulacak. Yine de meraktan mı, karşı çıkacak gücü tükettiğinden mi ne, kalktı kuzu kuzu gitti Ayşe'nin peşinden.

- De bakayım, diye söze başladı Ayşe, köşe minderine oturtup herkeslere pişirmediği kahvesini tutuşturduğunda eline.

- Gönlün başkasında mıdır, bir sevdalın vardır da yolunu mu gözlemektesin, yârin köyün gurbete çıkan yiğitlerinden biri midir, asker yolu mu gözlersin, nedir derdin?

Başını salladı Fadik yalnız, Ayşe yılmadı, "Söylediklerimden hangisine kafa sallıyon öyle? bile demedi, bir ucundan yakaladığını bırakmadı.

- Demek başka sevdiğin var, dedi.

- Yok, dedi Fadik, Sevmiyorum onu artık, şeytan görsün yüzünü.

Biraz sezinler gibi oldu; ama durakladı Ayşe.

- Demek bırakıp gitti seni. Gurbete gidiyom diye çıktı, bir daha gelmedi değil mi?

Yeniden başını salladığını görünce yüreklendi iyice. "Bu salak kız bizim Uzunların Ömer'e mi âşıkmış yoksa?" diye düşündü. Bunu anlamak için son atışını da yaptı:

- Bir de kalktı evlendi oralarda.

Yine başını salladı Fadik; ama tam bunu yaparken uyandı.

- Sen biliyon her şeyi, dedi ve der demez tıpası çıkarılmış testi gibi boşaldı, bir bir anlattı olan biteni. Aklınca Ömer'in adını vermedi ya, gönlü rahat. Pamuk zamanı kanaldaki buluşmaların, oynaşmaların her birini tadını çıkara çıkara anlattı. Sözünü de "Anladın işte! Tahir'e vereceğim bir şeyim kalmadı." diye bağladı.

- Kızlık meselesi, dedi Ayşe sakin sakin. Seni onca ağlatan dert bu muydu? Çaresi var. Hiç merak etme!

- Çaresi mi, diye inledi Fadik. Nasıl çare? Hiç çaresi olur mu bunun? Bu derdin çaresi ya rezillik ya ölüm. Kezban'ı köyün ortasında vurmadı mı emmisi? Zeynep kendini yardan atmadı mı? Bunlar bizim bildiklerimiz. Ya anlatılanlar? Ümmülerin Hatçe'nin, Gülsüm'ün başına gelenler?

- Var, dedi Ayşe. Senin istediğin üç beş damla kan değil mi? Gel, derdinin çaresini sana göstereyim.

Araladığı perdeden dışarı baktı; ama bir şey görmedi Fadik. Kurbanı bekleyen taze kuzular, iki oğlak, tavuklar ve horozlar.

- Şu paçalı horoza bak asıl, dedi Ayşe. İbiğini görüyon mu? Kan kırmızı. İşte senin kızlık zarının kanı orada. Siz üstünde tepişirken altınızdaki o ibiğin kanı boyayacak çarşafı istediğin renge. Ağzı açık bir naylon torbanın içine koyup salacağım altınıza. O salak Tahir, tam da öyle bir anda nereden anlayacak kanın nereden çıktığını?

Durup bir soluklandıktan sonra:

- Horozlananlara horoz ibiği, deyip bastı kahkahayı Ayşe.

Olan paçalı horoza oldu. İbiği kesik bir horozun ortalarda dolaşarak herkesin kuşkusunu kabartmasını önlemek için onu kurban etti Ayşe, üstelik ertesi gün düğün evine gerdek yemeği olarak da horoz yahnisi gönderdi.

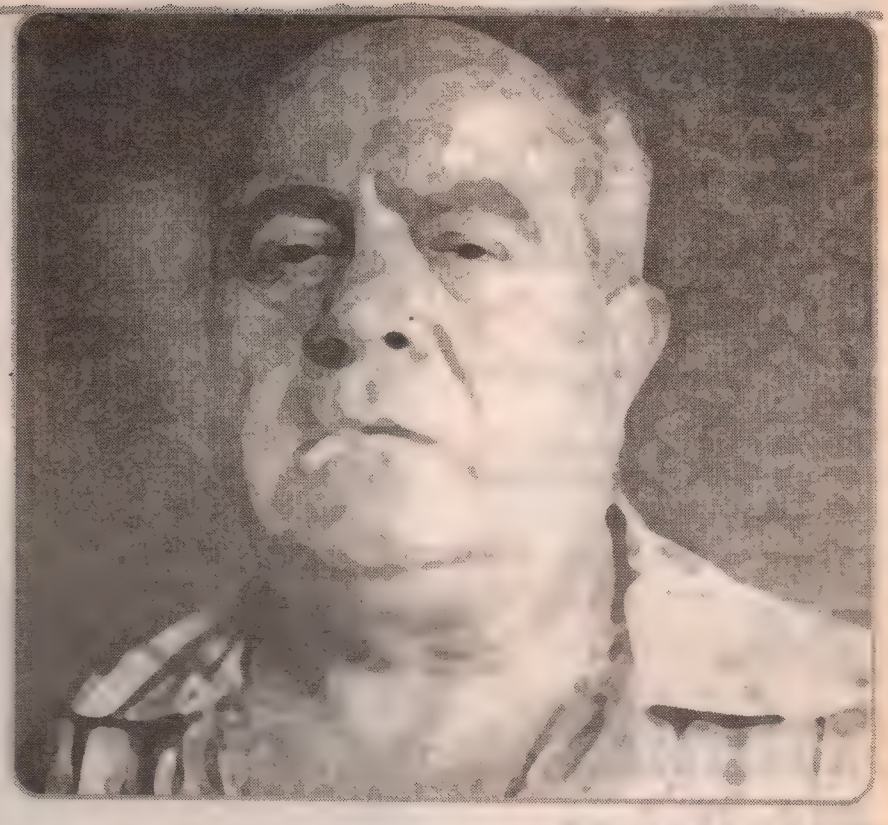

Ahmed Arif'in Cigarası Niye Karanfil Kokar?

MURATHAN MUNGAN

"Dağlarına bahar gelmiş memleketimin"
dizesinde saklıdır bunun yanıtı...

Büyük olasılıkla, cigarası, hapishane yakınlarındaki eline çabuk
bir büfeden alınmamıştır.
Memleketinden hasretle gönderilmiş olup, halis kaçak tütünden yapılmıştır.
İnce parmakların, sevginin özeni ve emeğiyle, gizli bir selam gibi
sardığı bir cigaradır bu.
Bunu ona söyleyen, uzak parmakların birbirini bir cigarada tutuşu
ve o cigaranın çok uzaklardan halkalanan dumanıdır.
Sarılırken kurulan hayal, içilirken dumanlanan anıya dönüşür.
Cigara mevsim bildirir.

Tütüne sinmiş karanfil kokusu, böylelikle,
*"Karanfil kokuyor cigaram"*a dek incelmiş söze,
renk ve ışık düşürür.

Karanfil, hem doğunun dağlarından, hem doğunun divanından düşer şiire.
Nice şiirimizde açar karanfil. O kadar ki,
buradan kalkarak, başka bir yazının içine kadar uzar dalı, rengi, kokusu...
Ahmed Arif'in bu şiiri, kim bilir kaç mahpusa görüşmeci olmuştur sonradan.
Yeşil soğan, karanfil kokan cigara
ve günün birinde bunlardan söz eden bir şiir
duvarların birbirine akraba ettiği
bütün mahpuslara apansız bahar getirir

Böylelikle bir mahpusdan kaç mahpus çıkar
Kimse girdiği mahpusdan aynı çıkmaz geriye

Dipnot amaçlı şiir:

"Tütünü bilir misin?
"Kız saçı" demiş kirveler.
Su içmez her damardan,
Yerini kolay beğenmez,
Üşür
Naz eder,
Darılır,
İki yaprak arasında kıyılmış,
Bir parçası var kalbimin
İncecik ak kâğıtlara sarılır,
Dar vakit yanar da verir kendini,
Dostun susan dudağına..."

(Şairin, "Yalnız Değiliz" şiirinden, Hasretinden Prangalar Eskittim, Cem Yayınevi, 1973.)

"Birikim uzun süre dünyadaki fikir hareketlerini, akımları ve tartışmaları Türkiye'ye tanıtan, açan neredeyse tek pencere olmasının yanısıra; bizce çok daha önemli olarak, Türkiye'de özgün, iddialı bir sosyalist teorik düşünüşün serpildiği bir pota işlevini de yürüttü." diyor Ömer Laçiner Birikim'i anlatırken...

24. Yılında Birikim

MUHSİN KIZILKAYA

Ömer Abi 'Birikim'lerini anlatırken.

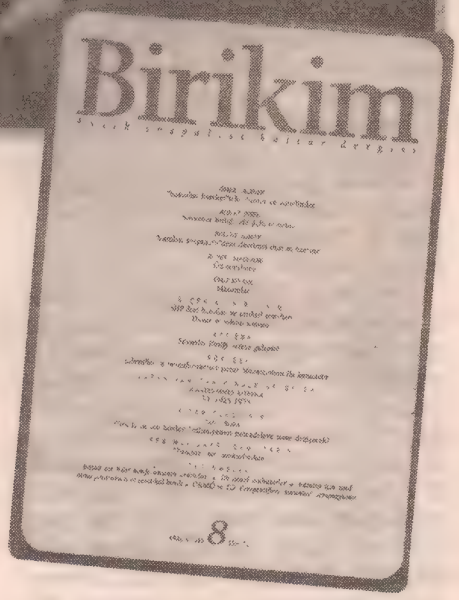

Ömer abi, 24 yıldır bir dergi çıkarıyorsun, Birikim. 24 yılda çok şey değişti. Nasıl oldu da sen değişmeden kalabildin?

- Ben değil de biz diyeceğim. Çünkü **Birikim** adlı bir dergi, bir kurum adına konuşacağım. Onlarca yıl birçok insanın gayreti, çabası ve katkılarıyla kurumlaştı bu dergi. Şimdi bazıları o denli katkıda bulunmuyorlarsa da sanırım istisnasız tümü de bu dergiye ortak eserleri olarak bakıyorlar. Bunu biliyorum. Değişmemek konusuna gelince... Derginin kuruluş amacı, problematiği, yaklaşım tarzı ve ilkeleri evet değişmedi. Ama "söz"ünü yaşadığı dönemin öne çıkmış sorunlarını, o sorunların sosyalist perspektifi -yüzeyden değil- temelden ilgilendirdiği yönlerini ele alan bir yayın politikamız olduğu için, ağırlıkla üzerinde durduğumuz konulara bağlı olarak, dışardan algılanan "dergi kimliğimiz" de değişmiş görülüyor. Bu anlamda değiştik ve değişmekteyiz elbette.

Derginiz ilk dönem sosyalizmin iç sorunlarıyla ilgiliydi daha çok. Şimdi ise Türkiye'nin sorunlarıyla ilgileniyorsunuz. Bu bir "konsept" değişikliği mi?

- Derginin ilk dönemi Türkiye'de -ve dünyada- devrimci bir dalganın yükseliş ve -trajik- iniş dönemine tekabül ediyor. **Birikim** o dönemde söz konusu yükselişi inişe götürecek temeldeki teorik zaaf, daralma ve kilitlenmeleri, ortadan kaldırabilecek bir arayışın aracı ve platformu olmaya çalıştı. İkinci dönemimiz ise geleneksel sol sosyalist -devrimci perspektifin tam bir çöküş hali yaşadığı evreye tekabül ediyor. O nedenle de ilk dönemimizde de belirttiğimiz "sosyalizmi her bakımdan yeni baştan tanımlamak, yeniden kur(gula)mak" ihtiyacına cevap verebilecek bir yayın politikası izliyoruz. Dolayısıyla konseptimiz değişmedi. İlk dönemde "yeni(den) bir sosyalizmi" mevcut imkan zenginliği "veri"si üzerinden, o dolayımla yaratabileceğimizi düşünüyorduk; 90'larda ise harabeler üzerinde yeni baştan kurmak zorundaydık.

İslamcılar, Kemalizm konusunda duruşunuz, geleneksel solcu duruşundan farklı. Bu farklılık nereden geliyor? Yoksa geçmişte de aynı şeyleri savunuyordunuz da, gürültüye mi karışıyordu?

- Evet, ama bu konulara dair geçmişte söylediklerimizle bugün söylediklerimiz arasında hiçbir çelişki yoktur. Aksine tam bir tutarlılık ve yaklaşım sürekliliği var. **Birikim'**i Kemalizmin "ilerici"liğini kaale almadığından ve güya "dini hareket"e "anlayışla" baktığından dolayı eleştiren kimi keskin "Marksist"lerin o malum klişelerine 1970'lerden beri itibar etmediğimizi merak eden araştırır ve görür. Hangi yaklaşımın gerçek bir sınıf analizine, öngörücülük vasfına ve tarih, kültür boyutuna sahip olduğunu da saptayabilir.

Derginize 24 yıl sonra dönüp baktığınızda onu biraz "asık suratlı" bulduğunuz oldu mu hiç?

- Hem de pek çok kez. Bu hem koşullar ve konulardan dolayı bizim de bizim ferah hatta neşeli bir tarz bulamayışımızdan ötürü. Ama "Birikim çevresi" -bilenler bilir- mizahtan, espriden -kimi zaman fazlasıyla- nasibini almış bir ortamdır. Ancak dergide bunu pek az yansıtabiliyoruz.

Alt başlığınız "Sosyalist kültür dergisi" olduğu halde, yaygın tanımıyla "kültüre" ait pek ürüne rastlamıyoruz dergide. Mesela ilk dönem Birikim'de şiir var. İkinci dönemde tamamen "politik" yazılar... Alt başlığınıza neden sadık kalmıyorsunuz?

- Haklısınız, ama **Birikim'**in o sıralar yapabildiğini sonradan daha geniş de çaplı yapabilen Defter gibi dergiler çıktı. Kültürel - edebi ürünler yayınlayan dergiler çoğaldı. Bu durumda Birikim de "kültür"ün disiplinlerarası diyebileceğiniz bir bağlamda ele alınabilecek sorunlarına, daha ziyade siyasal kültür problematiği içinde eğilen yazılara yöneldi.

Derginiz ilk gün çıktığı mizampajla çıkıyor. Neredeyse kağıdı bile aynı, üçüncü hamur... Şimdi imaj çağı, ambalaj çok önemli hale geldi. "Kurum kimliğinize" ait bir değişikliğe neden gitmediniz, neden gitmiyorsunuz?

- Neye yorulur bilemem, ama biz de, okurlarımızın çok büyük çoğunluğu da derginin o haliyle çıkmasını, ufak tefek biçimsel değişiklikler yapılabileceğini istiyor, kabul ediyor. Şu hiper değişim (mi) çağında birşeylerin -mesela **Birikim'**in o "değişim için değişim" furyasına kapılmaya direnmesi mi bu acaba? Epey "çağdışı" gibi göründüğümüzün farkındayız ama içeriğimizin "gelecek" yüküne güvenerek "in" görünmeyi ihmal ediyoruz diyeyim.

Birikim'in "geniş kitleler" üzerinde bir "görünmez etkisi"nden sözedilir. Ortada bir dergi var, başka bir şey yok, ne bir parti, ne bir örgüt, ne bir tarikat... Ama vurduğu yerden de ses çıkıyor. Bu gizlenmenin nedeni nedir, ya da bu görünmez gizil gücün etkisi nereden geliyor?

- Geniş kitleler demeyelim ama Türkiye'nin düşünsel, entelektüel ortamı, özellikle de sol, her türden radikal siyasal düşünce hayatı, akımları platformunda **Birikim'**in bir etkisinden şüphesiz söz edilir, edilmelidir de. **Birikim** uzun süre dünyadaki fikir hareketlerini, akımları ve tartışmaları Türkiye'ye tanıtan, açan neredeyse tek pencere olmasının yanısıra; bizce çok daha önemli olarak, Türkiye'de özgün, iddialı bir sosyalist teorik düşünüşün serpildiği bir pota işlevini de yürüttü. O nedenle de çağımızın, insanlığın sorunlarını ve geleceğini -hangi perspektiften olursa olsun- derinliğine kavramak ve en geniş açıda düşünmek isteyen herkes **Birikim'**le bir biçimde ilişkili oldu. Benim paylaşma diyeceğim etki böylece oluştu. Mülkiyet veya güç iddiamız yok, sadece sorumluluk bilincimiz, herkesle paylaşmaya hazır olduğumuz bir sorumluluk bilinci ve inancım var. Ve hamaseti yapılmaz bunların, tutarlılık ve tevazu gerektirir. Gizlenme mi giz mi her ne bundandır, bunun içindedir.

Eskiden gençleri politik dergiler etkilerdi. Onlar yol gösterirdi onlara 80 sonrasında ise yeni ekoller ortaya çıktı. Örneğin şimdi Leman ekolü var, Öküz var. Okurlarının jargonununu bile o dergiler belirliyor. Mizah dergileri yeni hayat biçimleri sunduğu insanlara, kendi mekanlarını bile açtılar. Siz bu tür dergileri izliyor musun? Ne düşünüyorsunuz bu mevzuda?

- Elimden geldiğince izliyorum ve çok önemsiyorum. Bu dergiler eskinin salt mizah dergilerinden farklı olarak sorgulayan, arayan "esprit"yi çeşitli ifade alan ve türlerine yayarak yeni bir mecra yarattılar. Bu son derece olumlu ve bizim **Birikim** de yıllardır savunduğumuz "sosyalizmi öncelikle bir hayat tarzı olarak kavramak" perspektifi ile gayet çağrışımlı bir yöneliş olduğu için özellikle de ilgimizi çekiyor. Bu dergiler çevresinde ve etkisiyle farklı yaşam mekanları ve bir ortamın oluşması, bence çok daha ciddiye alınması, daha yaygın, etkin ve çok boyutlu hale gelebilmeleri imkanı araştırılması gereken bir olgu.

Galiba, değil herhalde, o mekanların sığınaklarımız mı yoksa "dışımızdakiler"e yepyeni bir hayat tarzı mümkündür ve kurulabilir diye iddiayla göstereceğimiz "nüveler"mi olduklarını birlikte düşünmemizin vakti de geldi.

1.4.1958 Adana doğumlu. Aslen Suriyeli. Dört Kardeşlermiş. En büyük abileri ölmüş, Üç kardeş kalmışlar. Yavuz, Hülya ve Karaca. 1974'te Yeşilçam'da seks filmleri furyasının başladığı bir dönemde sinemaya başlamış. Yönetmen Müjdat Saylav'ın sevgilisiyken oyuncusu olmuş. İlk filmi "Hop Dedik"... Erkek oyuncuyu hatırlamıyor. Şimdi müsaadenizle aranızdan çekilip sizi onunla başbaşa bırakıyorum.

Karaca Kaan

MEHMET DURU

Karaca Kaan bir zamanlar...

- Sermet Serdengeçti ile "Eden Bulur" adlı film çekiliyorken, Sermet ile sevişme sahnesinde bir türlü sevişme anını çekemedik. Çünkü ben Sermet'in haline çok gülüyordum. Sermet, ereksiyon haline gelmiş oflayıp pofluyordu. Rolünü yapamıyordu. Sonra set iptal edildi. Sermet'in tuvaletten çıkmasını bekledik. Yarım saat tuvaletten çıkmadı. Meğer mastürbasyon yapıyormuş.

- Ortalama 60 filmde başrol oynadım, diğerlerinde ise roller paylaşıldı, ikinci ya da üçüncü rollerde oynadım. Bugünün 30-35 yaşlarındaki erkeklerine seksi, sevişmesini biz öğrettik. Bu filmlerden tek kazancım Marmaris, Ayvalık Kumla'da arsalarım, ayrıca Kumla'da bir yazlığım var.

- Ortadan kayboluş nedenim şu. Evlendim. 1981 yılında. Daha sonra 1983'de ayrıldım. Ayrılış nedenim de çevirdiğim filmlerden dolayı. İlk evlendiğimiz sıralar çevirdiğim filmlerin normal olduğunu bunları sanat için yaptığımı ve gayet doğal olduğunu söylüyordum. Sonraları çeşitli yerlerde film afişlerimi gördükçe gerçekle yüz yüze geldi. *Başlarım çağdaşlığına* demeye başladı. Kötü muamelelerde bulundu. Böylelikle boşandık. İkinci evliliğimi 1987'de Eskişehirspor'dan Kırklarelispor'a geçen F. Çokdoğan'la yaptım. Ondan da boşandım.

ve Karaca Kaan şimdi...

- Sevişme sahnelerinden belki etkilendiğim olmuştur ama duygularımı hiç açığa vurmadım. Ama genelde bizler sevişme sahnelerinde kardeşlik, dostluk çerçevesi içinde çalışırdık. Cinsel anlamda bilinçli, kültürlüydük. Aç değildik. Hatta amacımız insanları bilinçlendirmekti. Şimdi ben sana ne anlatayım!?. Mesela *Nastasya Kinski* babası Klaus Kinski ile bir filmde karı-kocayı oynadılar, öpüştüler, seviştiler. Peki acaba cinsel anlamda bir şey mi hissettiler?. Hayır. Hiç sanmıyorum. Bu bir sanat'tır. Sanatta memnu yoktur. Memnu, yani yasak, yoktur. Memnu demek yasak demek.

Hani aşkı memnu vardı ya, öyle.. Bunu aşkından memnun diye anlayanlar da var tabii.. Bu arada lafımı da unuttum, ne diyordum ben ayol.

- Ha tamam, evet insanlar cinsel kitapları okuyorlardı belki ama tıbbi kelimelerin anlamını bilmiyorlardı. Nasıl ki bir ilaç prospektüsündeki bilimsel ve tıbben yazılanları anlamıyorsak seks sözcüğünü de bilmiyor kavrayamıyor idik. Bilinçsizce seks yapılıyordu. Oysa seksi felsefe kitabında aramamak lazım. İstenildiği zaman insan kendi beyninde bulur ve yaşar.

– Evet, peki, hakikaten şöhret olmanın yolu rejisörün yatak odasından geçer?!. Eh biraz da öyle diyebiliriz, biraz da oyunculuk gücün varsa paylaşılamayan birisi oluverirsin. Ama ben hiç öyle birşey yaşamadım. Sevgilim zaten rejisördü.

Şimdi hayatım o ayrı, o ayrı sevgilisiydim evet ama ben artist olmak için onun sevgilisi olmadım. O beni artist yaptı. O zamanlar oyuncu azdı. İmkanlar, olanaklar kısıtlıydı. Yeşilçam'da bir hareketlilik vardı. Televizyon yoktu. Sürekli film çekiliyordu. Belli başlı insanlar Yeşilçam'ı tekeline almışlardı. Belirli sayıda işletmeci, prodüktör vardı, ekonomik zorluklardan dolayı birçok insan bu piyasayı bırakmak zorunda kaldı.

E tabii. Sokakta rahatça yürüyemiyorduk. Öpmek isteyenler, laf atanlar, evlenmek isteyenler, milyonlarını bizlere akıtmak isteyenler. Bunlar çok oldu.

– Hayatım bizim asıl filmlerimiz, konuluydu. Belli başlı konuları vardı, ancak korsan işletmeler bizim filmlerin arasına yabancılardan parça koyarak yaptığımız o filmleri ziyan ediyorlardı.

Avantür, komedi, aşk filmleri dramalar çekildi. Hep bir kaygı uğruna hepimiz ziyan edildik.

Zamanında bizim filmlerimize seks filmleri diyorlardı. Oysa şimdi o filmlerin senaryoları aynen çekilip, kaftan dikilerek erotik, sanatsal, filmler adı altında sunuluyor. Ve işin garibi de hep o tarz filmlerle ödül alıyorlar her ne hikmetse?!.

- Yavrucuğum Yeşilçam'ı uzun süre biz ayakta tuttuk. 12 Eylül darbesinde Samsun'da gazinoda şarkı söylüyordum. Darbe oldu. Ben, Zerrin Egeliler, Zerrin Doğan, Melek Görgün, Arzu Okay ve bir çok erkek oyuncu, yönetmenler paldır küldür savcılığa getirtilerek ifade verdik. Kötü günlerdi. Allah kimsenin başına vermesin. Çok kötü hakaretlere maruz kaldık. Anlatmak istemiyorum lütfen başka bir konuya geçelim.

– 1980 yılında Kanuni Bertan Alyüz hocamdan Türk Sanat Müziği dersi aldım, bir yıl sonra sahneye çıktım. 3 sene sahne ve turne hayatım oldu. Zaten biz ailecek sanatçıyız. Abim Yavuz Koral yıllarca Şişli Paşam Gece Kulübü'nde çalıştı. Yeğenim oryantal Nergiz. Ben sinema ve ses sanatçılığı yaptım. Ruh meselesi bu, ruh.

– Şimdi senaryo yazıyorum ayrıca sanat yönetmenliği yapıyorum. Mesela en son Nazan Şoray'a iki film çektik, "Beni Sevdiğini Söyle" ve "Çiğdemler Solmasın". Bu filmlerin senaryo çalışmaları ve sanat yönetmenliği bana ait. Filmin yönetmeni de Müjdat Saylav.

Yok hayır şimdi Müjdat ile sevgili falan değiliz, çok iyi birer dost, arkadaşız.

Başka. Yeni bir projem daha var Allah kısmet ederse. "Ay Tersine Döndü" adında bir film senaryosu yazdım. Kısmet olursa onu çekeceğiz. Kadroda Münir Özkul'u düşünüyoruz bir de şu üç alternatifli oyuncumuz var: Salih Kırmızı, Bülent Bilgiç veya Bulut Aras. Filmin konusu ise bir Fenerci ile Panayır sanatçısı arasında geçiyor. Film 35'lik çekilecek, iddialıyız. Festival için çekeceğiz ödül bekliyorum. Son.

Gelecek ay: Figen Han

Masis Kürkçügil; 68 kuşağının orta yerinde Troçkist, sosyalist ve Ermeni... Şu an ÖDP'nin Merkez Yürütme Kurulu üyesi. Siyasetle ilgili geçmişi 1994-1996 yılları arasında Birleşik Sosyalist Parti başkanlık kurulu üyeliğine kadar uzanıyor. Türkiye'deki ilk Troçkist yayınevi olan Köz Yayınları şimdiki ismiyle Yazın Yayınevi'nin sahibi. "Altmışlı Yıllardan Bugüne Sosyalist Hareketin Birlik Sorunu" ve "Hava Kurşun Gibi Ağır" şimdiye kadar yayınlanmış bazı kitaplarından.

Masis Kürkçügil'le Ermenizm, Sosyalizm, 68izm, Kimlikizm, ve Bilumum 'izm'ler Üzerine

JAKLİN ÇELİK

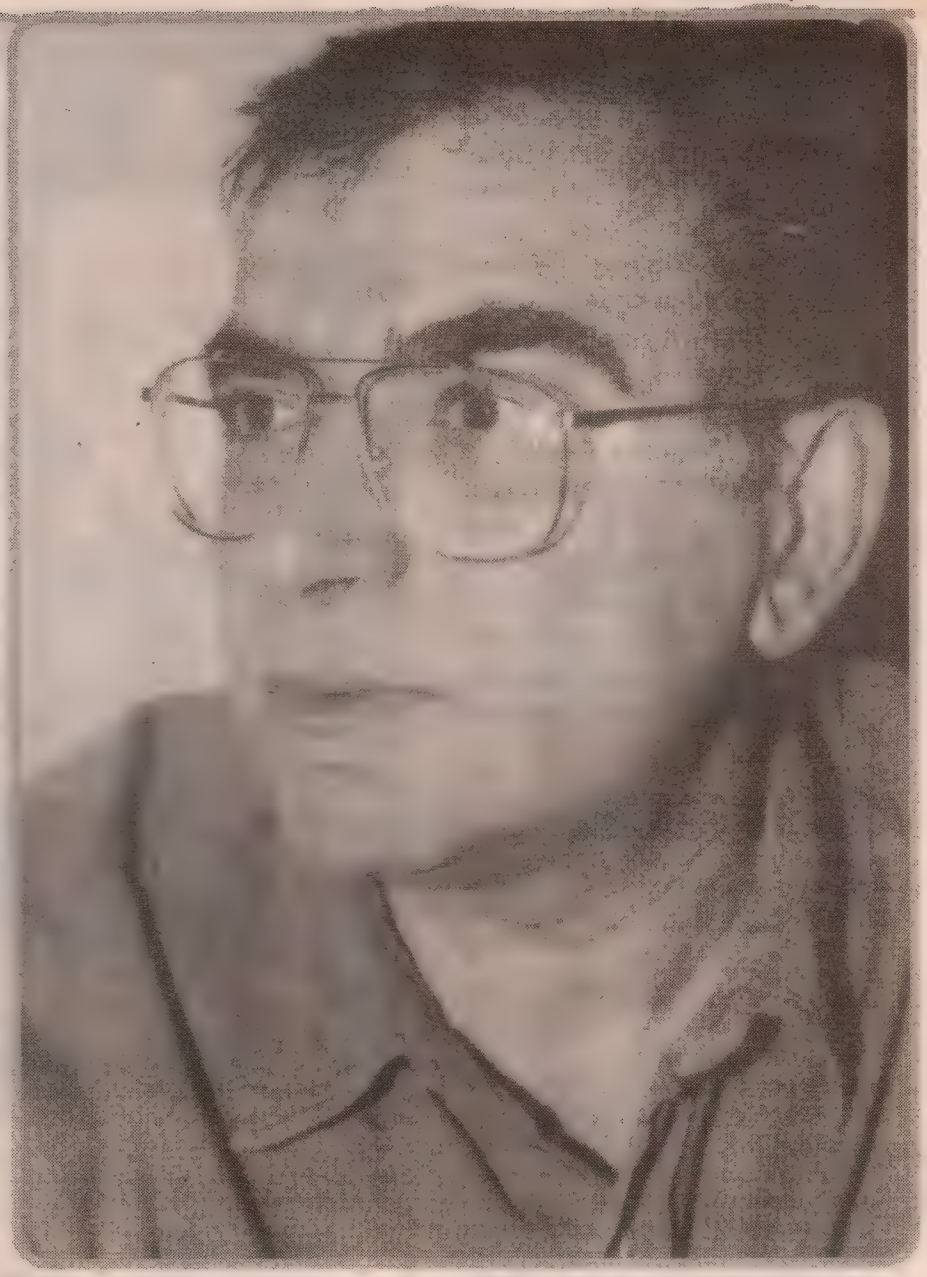

Fotoğraflar: Sevan Ataoğlu

68 kuşağı bir Ermeni olmanın yüklediği anlam ve sorumluluk neydi sizin için?

- Ortaokulu Ermeni okulunda bitirdikten sonra Atatürk Erkek lisesi'ne gittim. Dolayasıyla o tarihten sonra Ermeni kültürüyle bir anlamda bağım koptu. Geniş anlamda bir kültürden bahsetmiyorum. Ortaokulu bitiren bir insanın kültürü ne kadar olursa... O günlerden itibaren çok uzun zaman ben kendimi kültürel ve siyasal olarak bu yönümle yani kökenimle ifade etmedim. O gün de bu gün de bu konuda başka herhangi bir dizi konuda olduğu kadar bilgili ve ilgiliyim diyebilirim. Dolayısıyla 68'de bu tür bir mesele benim için sözkonusu değildi. Başkalarının da bilincinde böyle birşey olduğunu sanmıyorum.

Başkalarının bilinci demekle...

- 68 hareketi Türkiye'de biraz uç noktalarda değerlendiriliyor. Kimi zaman efsane yaratılıyor. 12 Mart'a kadar uzatılıyor ve arkadaşlarımızın idam edilmesi ya da öldürülmesiyle, trajik bir sonla değerlendiriliyor. 68 kendi içinde değerlendirilmeli. 60'lı yıllardan itibaren Türkiye'nin siyasi kültüründeki değişikliklerle birlikte ele alınmalı. Böyle baktığımız takdirde 68 kendi içinde çok önemli olmakla birlikte 68'in dünyanın başka ülkelerinde rastlandığı gibi enternasyonalist bir boyutu pek sözkonusu değildi. Aksine, henüz daha hakim ideolojiden kopuş yönünde belli hareketlilikler sözkonusuydu. 68 buna karşılık dünyanın birçok ülkesinde hem hakim ideolojiden hem de -tabii onun bir parçası olan- Stalinist ideolojiden keskin bir kopuştu. Dolayısıyla bu sadece benim bir eksikliğim değil o andaki siyasi kültürümüzün de bir eksikliği...

Yüklediği anlam ve sorumluluk nedir derken kendinizi azınlık olarak görmüyorsunuz ama siz istemeseniz de yeri geldiğinde bu kimliği üzerinize giydiriyorlar. Bu ne derece doğru?

- Birincisi ben İstanbulluyum. Bunu söylerken ben de babamın doğduğu evde doğdum. Benim gözümde vatan olarak değil ama yurt olarak İstanbul var. Rumlarla birlikte büyüdüm. Annem aksansız Rumca konuşurdu. Çocukluğumuzdan gelen önyargılardan arınmışlık sözkonusuydu. Lise hayatımda sevgili hocam Vedat Günyol'un varlığı da benim bu düşünce dünyamın kurulmasında etkili oldu. Marks'ın ve Enges'in uzun süre kullandığı kozmopolit kavramını ben kendime biraz yakın buluyorum, ulusal önyargılardan arınmışlık anlamında. Kozmopolit dediğinizde melezlik olarak algılanır.

Bu kimlik meselesi sadece birinci şubeye veya siyasi polise düştüğünde, mahkemeye çıktığın zaman başına gelen birşey değildir. Yakın çevrende dahi sen kendine öyle bakmadığın halde onlar sana Ermeni gözüyle bakabilirler. 1969 yılıydı. Grev çadırında birşeyler konuşuyoruz. Hepimiz yakın ahpabız. Ermeni mermeni birşeyler konuştuk bir süre. Ben de Ermeniyim dedim. Bana 'estağfurullah' dedi biri. Kesinlikle iyi niyetli bir tepkiydi. Ama onun kafasındaki o klasik hakim ideolojideki gavur inancı yıkılmadığı için bana gavurluğu yakıştıramamıştı. Sosyalist harekette özellikle milliyetçi gelenek etkili olduğu dönemde birden bire insanlar farkında olmadan birşey tartıştığın zaman, yüzüne karşı değil ama senin muhakemene karşı getirebiliyorlardı. Mesela İttihat ve Terraki'yi tartıştığın zaman, İttihat ve Terrakiyi Alman emperyalizminin bir uzantısı konumuna düştüğünü söylediğin zaman onlar da senin bir Ermeni olarak İngiliz emperyalizminin bir uzantısı olduğunu çok rahatlıkla söyleyebiliyorlar. Günlük hayatta sen ne kadar arınırsan arın bu giydirme sözkonusu. Ama tabi elalemin giydirmesinden insan usanabilir. O konuda da dikkat etmekte yarar var.

Azınlık olmalarından kaynaklanan bir kabulleniş sözkonusu mu?

- Azınlık psikolojisi bilinç altına bir yerlere işlemiş durumda. Ne bileyim milletin kalkıp seni dövmeye kalkışması, kızkardeşin varsa birtakım amiyane tabirler kullanılması veyahut da okulda andı okumak... Bu tür klasik örnekler çıkabilir. Azınlık psikolojisi ezilmişlik, sindirilmişlik, kimi zaman bir karşıtlığı getiriyor. Çünkü hayatta durabildiğin zaman birşeyi de aşmış bulunuyorsun. Uç noktaya sürükleniyorsun. Yani bir anlamda kaybolacaksın, kendi kimliğini kapalı bir çerçevede kuracaksın. Ya cemaat içerisinde sıkışıp kalacaksın ya da aşacaksın. Aştığın zaman tabii ki herhangi bir insandan farklı olarak bir iki gömlek daha öteye gidebilirsin. Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz; mesela bu toplumda herhangi bir alanda salt kültürel, siyasal, sportif alanlardan birinde bir azınlık bir adım atmışsa bu herhangi birinin bir buçuk adımından da fazladır.

Knar Ermeni Halk Müzik topluluğunun askeri müzede gösterilerinin iptal edilmesi de buna taze bir örnek...

- Her ne kadar düzenleyicileri daha açık düşünceli insanlar olsa bile orası bir askeri müze... Bu tabi Türkiye'deki egemen ideolojinin ne kadar sıkıştığını gösteriyor. Nihayetinde Anadolu Ermeni müziğinin sözlerinin anlattığı kara sevdadır, çoban türküsüdür, yıldızdır, aşktır... Tabi bazı insani erdemler de vardır. Ama insani erdemlerden de milli haslet çıkmaz, isyan misyan da çıkmaz. Bu da bedava bir reklam olmuştur. Ortadaki "canım o kadar da değildir" diyen insanlar bundan bir ders çıkartırlar. Eğer gerçekten bir müzik grubu engellenebiliyorsa acaba kapalı kapılar ardında neler oluyordur? diye varsın düşünsünler. Bu ufak bir örnektir ama gerisini düşünmek lazım.

Sosyalist olmanın enteresan bir anısı da var...

- Şu anda tam tarihini hatırlayamıyorum. Sağcı bir dergi fotoğraflarımızı koyaraktan o günkü çeşitli arkadaşların neden sosyalist olduğunu göstermişti. Harun'un kanser olması benim de azınlık kompleksim gerekçe olarak gösteriliyordu. Yani bu broşürde anlatılanlara bakılırsa herkes aslında çürük çarık olduğu için sosyalist oluyordu. Yanlış anlaşılmasın Türkiye'de özürlüler yüzde on ama sosyalist hareket hiçbir zaman yüzde on olmadı.

Ermeni cemaatinin ne kadar içindesin?..

- Ziyaret ettiğim zaman bu benim ana dilim ana kültürüm, kendimi rahat istiyorum. Bunlar o cemaatin dışında da benim dostlarımdır. Açıkçası benim bir Ermeni sağcısıyla oturup keyif yapacak halim yok. Dolayısıyla benim görüştüğüm insanlar da benimle insanlık için benimle aynı ideali üç aşağı beş yukarı paylaşan insanlar. Dolayısıyla hakiki cemaat onlardır.

Yüzde oranları çok düşük...

- Yüzde oranları çok düşük olabilir ama bu oran sanıyorum önümüzdeki dönem yükselecek. Ben Ermeni cemaatindeki birtakım gelişmeleri çok olumlu buluyorum. En azından biraz önce sözünü ettiğimiz bir kapalılığı aşma, kendilerini ifade etme yönünde özellikle genç arkadaşlarda bir şevk var. Tabi bu da çok sınırlı, abartmamak ve propaganda yapmamak kaydıyla söyleyeyim. Haftalık Türkçe olarak çıkan bir yayın organı var. Böyle birşey eskiden düşünülmezdi.

Ermeni cemaatinin önünde bazı problemler var. Bunlardan bir tanesi de maalesef biraz da pazar meselesi. Nihayetinde daralan bir cemaat, kendini kültür olarak üretmekte zorlanır. Bu kültürel gelişmenin mutlaka toplumsal siyasal karşılığı olduğu kanısındayım. Blok halinde eskiden merkez sağ partilere oy veren Ermeni cemaatinin önümüzdeki dönemde bu tutsaklığından kurtulacağı kanısındayım. Daha hür iradesiyle yani şunu yaparsak başımıza bela gelir düşüncesiyle değil de oyunu özgür tercihiyle kullanacağı inancındayım.

Bu korku yenildiği zaman daha çok insan siyasetin içinde yer alacak mıdır?

- Siz siyaset yapmadığınız zaman sizin adınıza siyaset yapacaklar... Ben bu işle uğraşırsam başıma bir kaza gelebilir diye düşünürsünüz. Ama herkesin başına bir kaza gelebiliyor. Ha sizin başınıza bela geldiği zaman bir parmak yahut Ermenicesini söylemek gerekirse 'mek parmak' fazlasıyla bela gelir ama beladan kurtulmak için mücadeleden kaçmak gerekçe olamaz. Bir de ne kadar kapanırsanız o kadar üzerinize binerler. Kural budur.

Bu 'sözde' tabirine bir açıklık getirebilir misiniz? Son zamanlarda Kürt sorunu içinde aynı tabir kullanılıyor...

Aksiyon Basın

- Benim bunun karşılığını vermem için özgür ve bağımsız bir ortamın olması gerekir. Şimdi Kürt meselesi konusunda unutmamak gerekir ki 1990'lı yıllardan bu yana devletin yüksek kademesinde bulunan insanlar çok açık seçik şeyler söylediler. Özal Cumhurbaşkanıyken 'ben federasyondan yana değilim ama federasyon tartışılmalıdır' dedi. Bunu söyleyen başka insanı tepelerler. Çiller başbakan olduğu zaman 'Bask modeli tartışmalıdır' dedi, onu da tepelediler, susturdular. Demirel de başbakan olduğu zaman Kürt realitesinden sözetti. Ben artık Türkiye'de Kürt sorunu değil bir Japon meselesi olduğuna inanıyorum.

Ermeniler içinde aynı şeyi söylemek mümkün mü?

- Tabi Ermeniler için bu tarihsel bir olay. Bir defa tarihte taraf olmadan baskılara karşı özgürlükçü, eşitlikçi bir anlayışla sorunu tartışmak lazım. Böyle tartıştığınız takdirde devlet çıkarlarından hareket edemezsiniz. Ancak bazan şunu da söylemek lazım ki salt ezilen ulus çıkarı da tek başına yeterli olmayabilir. Meseleyi çok daha geniş bir şekilde arıtıp eleştirmek gerekir. Salt ezilen ulus açısından değerlendirmekten kastettiğim de şudur; amacınız haklı olabilir ama aracınız da haklı olmak durumundadır. Yani o amacınızı gerçekleştirirken kullandığınız araçlar amacınızı kirletebilir, amacınız da amaç olmaktan çıkar. Veyahutta siz o ezilme konumundan kurtulurken bir başkasını ezilme konumuna sürükleyebilirsiniz. Ama gerçekten bir özgürlükçü kurtuluş projesinin içindeyseniz o takdirde sizin özgürleşmeniz başkasının zararına olmak durumunda değildir. Yoksa başkası için esaret anlamına gelir. Dolayısıyla bunları birlikte tartışmak için çok daha farklı sorunlarla birlikte tartışmak gerekir. Böyle bir tartışma ortamı herkes için oldukça zor. Ezen de ezilen de masum değildir, tırnak içinde. Bunları mutlaka tartışmak gerekir. Tartışmak için de işi elif basından başlamak gerekir. Yoksa birisi birşey söyler, haklı da olabilir ama karşıdaki bunu algılayamaz çünkü onun dayandığı temeller farklıdır, doğru veyahutta yanlış ama farklıdır.

Bir Ermeni olarak politika yapmak nasıl bir durumdu?

- Kimlikle politika yapılabilir mi tek başına? Tabii ki bir sosyalist olarak ben kimliğin politika yapmak için bir araç olmasını -başkası tercih edebilir- uygun bulmam. O kimlikle siz neyi savunuyorsunuz? O kimlikle -bu tarikat veya azınlık kimliği de olabilir- bununla neyi savunuyorsunuz? Eğer özgürlük için mücadeleyi düşünüyorsanız, emeğiyle yaşayanları, yoksulları düşünüyorsanız ne ala. Ama genellkile şu veya bu şekilde kimlik mücadelesini yapanlar kendi cemaatlerinin çıkarlarını savunmak durumunda kaldılar. Cemaatler de homojen değil. O cemaatlerde de bir çıkar çatışması sözkonusudur. Orada da bir sınıflaşma var. Kilisede, Havrada eşit gibi gözükseler de sokağa çıktıklarında, günlük hayatlarını idame ettirmelerinde çok büyük farklılıklar vardır. Bununla birlikte bir özgürlük projesinin parçası olarak tabi ki insanlar kendilerini hangi kültüre ait hissediyorlarsa o kültürü ifade etmeli, çoğaltabilmeli bunun yolları açık olmalı. Ama bazı yerlerde vardır biliyorsunuzdur, dini azınlıklara bir kota verilir kendilerini savunabilmeleri için. Böyle bir şey abestir, bu kota içinde neyi savunacak?

Şunu da söylemek lazım bir Ermeni burjuvanın siyaset yapması bir Türk burjuvadan daha zordur. Şellefyan da vakti zamanında milletvekilliği yapmış. Bunun bir anlamı olduğu kanısında değilim. Benim sözünü ettiğim anlamda sosyalist olmayı bırakın, kendi cematinin geniş kesiminin çıkarlarını bile savunamazlar. Savunamaz çünkü o geniş kesimin çıkarları bütün yaşadığımız toplumun geniş kesimin çıkarlarıyla da ortaktır. Bir tek Ermeni garibanının hakkını savunacak değil ya. Türk garibinin de Kürt garibinin de hakkını savunacak. Bunu hangi kimlik altında yaparsa yapsın o işin başka bir yanıdır.

Ya cemaat içerisinde sıkışıp kalacaksın ya da aşacaksın. Aştığın zaman tabii ki herhangi bir insandan farklı olarak bir iki gömlek daha öteye gidebilirsin. Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz; mesela bu toplumda herhangi bir alanda salt kültürel, siyasal, sportif alanlardan birinde bir azınlık bir adım atmışsa bu herhangi birinin bir buçuk adımından da fazladır.

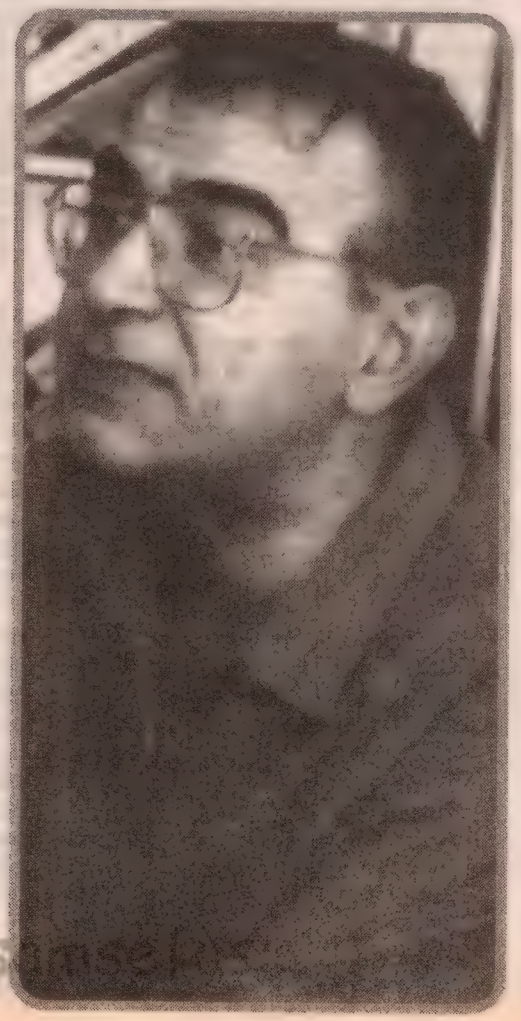

Kızılderili Türküsü

ENİS BATUR

Bir taşın üstüne yılan çizdim-
ağu, ağrı, beynim bir dünyadan
ötekine ateşler içinde.

Bir taşın üstüne sinek çizdim-
ince bacakları kadar çelimsiz,
bir dünyadan ötekine vakti kadar
geçiciyim.

Bir taşın üstünde tavşan, ürkeğim.
Bir taşın üstünde kızıl tilki, hin.
Yapayalnızım, bir başına, gecede-
bir taşın üstünde, gözlerim gri, kurt.

Gönül Şarkısı

AKİF KURTULUŞ

dokunaklı bir sezondu, av mevsiminde av, avcıydım av yasağında
huylandım karmaştım filan ama, bu koruda gece gönüllü silahlanır

sokaklar kapandır, odalar pusu, ruhunu burkar aldanış
neden herkes gönlünü değil de, tuzağını korur

unutma ki, yarasalar da bilir körebe oynamasını
gönlünü bulamaz da, çarpar kanatlarını duvara, kendi kanını sorar

planlar hazır, kaçış yolu tamam, ustalaştın bu soygunda
yine de çırak çıkar birinin gönlü, her şakada vurulur

muhbir kim, ilk kurşun neremi çeldi, kimse susmasın
bir tek gönül, bu görüşmeye gizlilik kaydı koyar

değil mi en çok bana yakıştı vahşet, kazandım, acı çektim
söz kandırmasın seni, dil nutkumu tutar da, asıl gönül konuşur

kıralacağın şeyleri sorma hayata, yanıtı yok aldatmanın
çünkü her şakada oyunbozandır gönül
ve herkesin aslında kendi gönlüne bir borcu kalır

Temmuz 1997

Kristof Kolomb'un Evinde

ADNAN ÖZER

İnsan bir okyanus koymalı bazen
arasına ayak izlerinin,
sığınsa da kalbine gezerek ısıttığı karalar
zalim kahramanı olmalı bütün terk edişlerin.

Çok görülmüştür kartalın kıyıdan döndüğü
kapların yırtıcı merakıyla denizden yüzgeri ettiği,
ama bir kere olsun erkek dediğin
bırakıp ardında ata mezarlarını
uzak volkanların kaynayıp söndüğü
adalara gitmeli, adını söylesin diye
bir taşın içinden evini yakan ateş.

Bilmeli dünya sevdalısı, kandadır ateş gemisi,
kadının uykusundan biçilen yelken bezi
yüzdürür meçhule gidenin kalbini.

Ah bir dedikodudur hnayat
sıkıntı verip huzuru vaaddeden:
Tek armağan uğurlanış sözleri.

Tren az sonra ilk hareketin etkisiyle sarsılınca, genç adam Türk Filmleri'ndekine benzer bir tutkuyla kızın elini son kez sıktı ve Alman Dili'nin, bildiği bütün olanaklarını zorlayarak oluşturduğu imgelerle onu sonsuza dek bekleyeceğini ifade etmeye çalıştı. Bir kaç saniye içinde hızlanan tren Avusturyalı kızcağızla birlikte Sirkeci Garı'nın peronlarında, arkasını akşamın yalnızlığına dayamış, gözleri yaşlı genç bir adamın umutlarını da alıp gidiyordu.

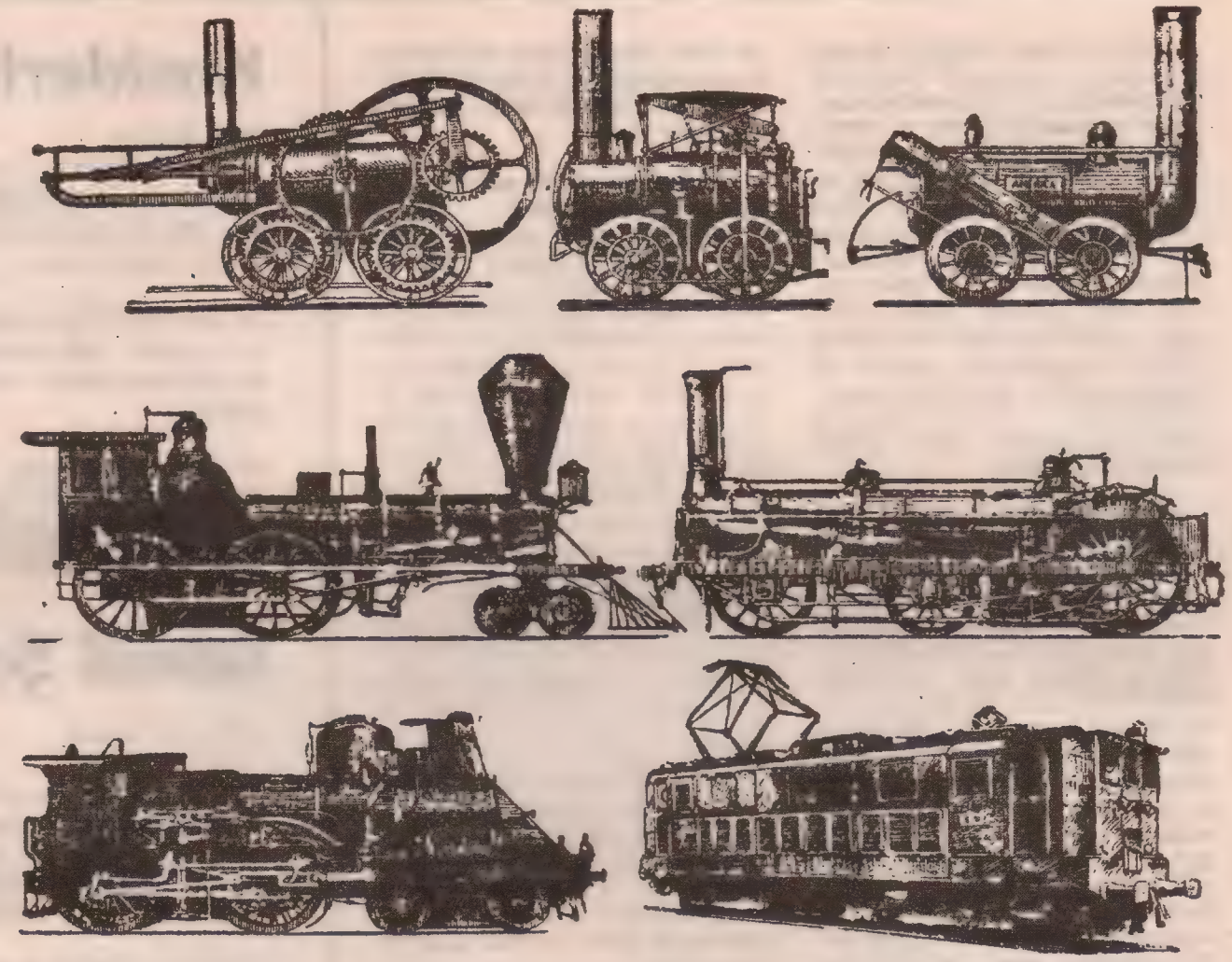

Buruk Bir Aşk Öyküsü

OKTAY TAFTALI

Puslu ve yağışlı bir İstanbul akşamı Sirkeci Garı'nın kasvetli havasını daha da ağırlaştırırken, birazdan hareket edecek olan Avrupa Treni, bir çok umudu da birlikte götürürcesine hüzünlü bir resim çiziyordu. Kompartmanlardan birinin penceresinden sarkan ondokuz yaşlarındaki bir kız, Avusturya Aksanı Almancasıyla, perondan uzanıp elini tutan delikanlıya, bir süre sonra tekrar geleceğini söyleyerek onu teselli etmeye çalışıyordu. Yirmi iki yaşlarındaki delikanlı, bu gidişin aslında bir dönüşü olmadığını sezmişcesine, kızın camdan sarkan elini sıkı sıkıya tutuyor ve ağlamaklı gözlerle adeta yalvarıyordu: "ne olur çabuk gel, evlen benimle, yardım et bana..." Bu genç yaşta, başka bir ülkenin ve kültürün insanına yardımcı olabilecek hiçbir dayanağı olmayan kızcağız, delikanlının içinde bulunduğu durumu anlamaya çalışıyor ama yine de ona, umut veremiyordu. Tren az sonra ilk hareketin etkisiyle sarsılınca, genç adam Türk Filimlerindekine benzer bir tutkuyla kızın elini son kez sıktı ve Alman Dili'nin, bildiği bütün olanaklarını zorlayarak oluşturduğu imgelerle onu sonsuza dek bekleyeceğini ifade etmeye çalıştı. Bir kaç saniye içinde hızlanan tren Avusturyalı kızcağızla birlikte Sirkeci Garı'nın peronlarında, arkasını akşamın yalnızlığına dayamış, gözleri yaşlı genç bir adamın umutlarını da alıp gidiyordu.

- Bir dakika bakar mısın birader!

Genç adam aniden omuzuna dokunan bir el dolayısıyla irkilip arkasına döndü, karşısında resmi giyisili iki polis memuru duruyordu.

"İşte korktuğum, tam da burada, bu anda başıma geldi" diye düşündü. Bir an için dizlerinin bağı çözülmüştü. Derken polislerden biri:

- Ya birader, biz bir saattir gar karakolunun penceresinden sizi kesiyoruz, hani durumunuzdan çok etkilendik, sen bu kızı çok seviyorsun galiba, karakoldaki arkadaşlar adına sana bir Allah kavuştursun diyelim dedik.

Delikanlı bembeyaz bir suratla ve şaşkınlık içinde polislere bakıyordu, donakalmıştı, konuşmak istedi.

.....

- Ne o birader sen de kızın yanına Avrupa'ya gidemiyor musun?

- E, yok..... ee, askerlik var, okul falan...

- Boş ver takma kafana, git şurda köprü altında iki bira çek iyi gelir.

- Doğru abi, haklısınız iki bira iyi gelir.

- Para var mı yanında, yoksa...

- Var abi, var biraya yeter.

- İyi öyleyse gel istasyonun kapısına kadar geçirelim seni.

12 Eylül darbesinin üzerinden henüz on altı ay geçmişti. Bütün Türkiye açık hava hapishanesi gibiydi. Onbinlerce genç insan zindanlarda, sorgularda perişan edilirken, idam sehpaları birbiri ardına can alıyordu. 15-30 yaş arası koskoca bir kuşak, ülkenin en zengin, en görkemli umud acımasızca kıyıma uğruyordu. O dönemin bilinen gerçeklerini uzun uzadıya yinelemeye gerek yok. Kısaca her vatansever yurdum insanı, vatana duyduğu sevginin gücü oranında bu kıyımdan payını almak durumundaydı. Biz de vatan sevdamız uğruna, sıranın bugün yarın kendimize geleceğini sezinliyor ve bu kıyımdan en az tahribatla sıyrılmanın olanaklarını arıyorduk. İlk akla gelen seçenek, yurt dışına gidebilmekti, ama nasıl? Pasaport alınabilir miydi, hangi ülkeye gitmeli, yolunu töresini bilmediğin illerde kimden yardım ve medet ummalıydı? Yoksa bütün ülke darbeye teslim olmuşken, insan bir köşede kuzu kuzu kaderinin cilvelerini mi beklemeliydi? Ülkede "sicil ve izleme hukuku" nasıl olsa en kanlı biçimiyle senin de kapını çalacaktı. Yok arkadaş bu işin en kestinme yolu turistlerin uğradığı mekanlara takılmak ve bir yolunu bulup vatan sevgisi uğruna, vatanı terk etmek olmalıydı.

İşte tam bu depresif düşüncelerle haşır neşir olup, haklı paranoya nöbetleri geçirirken Eva Nora Bischof'la tanışmıştım. Hani ilk kitabım "Pembe Aralık" ta kendisine buruk bir şiir ithaf ettiğim ve çoğu okurun, kim olduğunu merak ettiği Avusturyalı kızcağız. 1982 Şubat ayında yarıyıl tatili için geldiği İstanbul'da, cehennemden kaçmaya çalışan çaylak şair Taftalı Oktay'ın kurtuluş çığlığı. O zamanlar çocuksu bir yanılgıyla, yaşam tarzını, zihniyetini, töresini bilmediğin bir kültürün genç insanından, neredeyse hayatını kurtarmasını istemek abes ve haksız bir durumdu elbette, ama sorun bununla bitmiyordu. 12 Eylül öncesinin naif-ortodoks ilişkileri içinde; edinemediğimiz bir kız arkadaş özlemini, böylesi sıkıntılı bir dönemde, üstelik yabancı bir kültürün insanında karşılamaya çalışmak zaten başlıbaşına trajik bir olaydı. Ama gel gör ki, umut arayışı insanı nelere mahkum edermiş de biz bilmezmişiz.

Derken Sirkeci Garı'ndan kalkan trenle birlikte zaten her şey bitmişti. Önceleri yoğun ama giderek seyrekleşen mektuplar bir gün bütünüyle kesildiğinde artık bizim için de dellenmekten başka çare kalmamıştı. Üstelik 1982 Haziranında İtalya'dan gelen bir kart bütün olaya tüy dikmişti: "Oktay şu an yeni erkek arkadaşımla İtalya'da tatildeyim sana son bir kez yazmak ve benden beklentilerine karşılık veremeyeceğimi bildirmek istedim. Hoşçakal". Artık, yapacak bir şey de yoktu. Olması gereken, yine olması gerektiği biçimde gerçekleşmişti. Bambaşka bir dünyadan, bir eloğlu bizim durumumuzu nasıl kavrayabilir, bize nasıl yardımcı olabilirdi? Ama hani sevgi, aşk, dünya insanı olmak... Ne diyelim gençlik, toyluk ve doğal olarak, darbeye teslim olmuş bir ülkede zavallı bir birey... Sonra gelsin tehditli yıllar, yurt dışına çıkamama durumları, güzel, birbirinden neşeli depresyonlar, dellenmeler, cennet yurdumda ne ararsan bizim kuşağımızla birlikte hepsini çeşit çeşit yaşadık. Şimdi aradan on sekiz yıl geçti. Bu öyküyü okuyan kimi genç dostlar belki o günlerde doğmuşlardı. Peki sonra ne mi oldu. Bu on sekiz sene boyunca Eva Nora Bischof'un nerede olduğunu, ne yaptığını, yaşayıp yaşamadığını bile bilemedim ama her yılbaşı ve her doğum gününde annesinin sabit adresine bir kart gönderdim. On sekiz sene boyunca bir tek yanıt, bir tek haber alamadım. Ta ki, iki hafta öncesine dek. Evet iki hafta önce ondan bir telefon ve ardından her biri onar sayfalık bir kaç mektup aldım. Biz acılardan acı, kederlerden keder beğenirken, o dünyayı dolaşmış, evlenmiş biri on diğeri oniki yaşında iki çocuğu varmış ve iki yıl önce eşinden boşanmış, Salzburg'un bir köyüne yerleşmiş. Ancak aradan geçen yıllar boyunca beni ve İstanbul'u hiç unutamamış. Şimdi on sekiz yıllık bir gecikmeyle hayatının hakiki aşkını idrak etmiş ve ömrünün bundan sonrasını Türk Şairi Taftalı Oktay'la geçirmek istiyormuş. Haydi bakalım. Dile kolay, aradan on sekiz sene geçmiş ve ben kırk yaşında bir adam olmuşum, bu gün ne kimsenin yardımına gerek kaldı, ne de ilk gençlik yıllarının paranoyalarından eser... Gerçe cennet yurdum her zaman eski tas eski hamam ama biz kendi çapımızda kendi denizlerimizi aştık, çulumuzu sudan çıkarttık çok şükür. Acaba şimdi ne yapmalı?

Arkadaş, hayatta her şeyi gördüm, geçirdim. Çok şey biliyorum dediğim anda, başıma öyle bir iş gelir ki, "vay anasını kaderde bunu da görmek varmış" dedirtir. İşte bu da böyle oldu. Siz bu satırları okurken ben büyük bir olasılıkla on sekiz yıl önceki bir randevuya gitmiş olacağım ama ne yapmam, nasıl davranmam gerekir inanın bilmiyorum, bilemiyorum. Benim yerimde siz olsaydınız ne yapardınız?

('Sivil Aşk Yoktur/Şiirler 1980-1999'. Adlı kitabım, Gendaş yayınlarından çıktı. İlgilenen dostlara duyuruyorum)

Şimdi size soruyorum: "GECEYARISI EKSPRESİ"yle en ufak bir benzerlik taşıyan bir filmde oynamayı nasıl kabul edebilirdim?! Elbette ki: "Ama biz sana ya da oyunculuğuna değil, filme saldırıyoruz" diyebilirler. Evet, ama film benim. Bir sanatçı yaptığı şeydir. Sorumludur. Bu yüzden lütfen filmi bizzat izleyin ve bana fikrinizi söyleyin, çünkü bu çok önemli, en azından benim için.

Kültür Bakanına Açık Mektup

YELDA KAYMAKÇI REYNAUD

Sayın Bay, belki bildiğiniz gibi, Türkçem pek iyi değil ve özellikle yazma konusunda yeterli olmuyor. Bu yüzden kendimi ifade edebilmek için İngiliz dilini kullanmayı tercih ediyorum. Ama bu dil sorunu ilerki yıllarda çözülecek, 35. Antalya Film Festivali'nin ödül töreninde de belirtmiş olduğum gibi.

Her şeyden önce mektubunuz için size teşekkür etmek istiyorum. İnsan sırf bir oyunculuk ödülü kazandı diye her gün hükümetin teşviğini almıyor. Özellikle de Antalya'da kaldığım süre boyunca filmimiz **"YARA"**nın aldığı eleştirilerden sonra. İnsanların filmimizi **"GECEYARISI EKSPRESİ"**yle karşılaştırmaya nasıl cüret edebildiklerini henüz anlamıyorum! Siz filmimizi gördünüz mü bilmiyorum, ama insanların size kendi görüşlerini "aktarmış" olduklarından eminim. Yargılarının ne kadar yanlış olduğunu görebilmeniz için filmi şahsen izlemenizi isterdim. Bu saldırılara hala çok kızgınım, çünkü haksızlar. O insanlar filmimizi **"GECEYARISI EKSPRESİ"**yle karşılaştırmakla beni çok derin kırdılar. Çünkü yabancı ülkelerde geçirdiğim yıllarda verdiğim mücadeleleri bilmiyorlar! Fransa'da, Fransızların Türkiye'nin o faşist filmde gösterildiği gibi bir ülke olmadığını anlamalarını sağlamak için yıllarca her gün mücadele ettim! "Faşist" sözcüğünü yerinde olduğu ve film bundan başka bir şey olmadığı için kullanıyorum! O filmde tek bir iyi kalpli Türk bile yok. Hepsi de ahlaksız ve aşağılık kişiler. Ve hepsi bu da değil: ana karakterle avukatı arasındaki sahneyi anımsıyor musunuz? Avukatına haykırıyor: **"Belki domuz yemiyorsunuz, ama milletçe domuzsunuz!"** Bu yönetmen kim ki milletimize domuz deme hakkını bulabiliyor?! Her birimize hakaret etmeye ne hakkı var?! Böyle genellemeler son derece tehlikeli ve faşistçedir, başka hiçbir şey değil. Ve sanatta yerleri yoktur.

Bu yüzden bana saldıranlara soruyorum: **"Bana Türklerin aşağılandığı tek bir sahne gösterin? Filmimizde ülkemize karşı bir nefret sergilediğimiz tek bir sahne gösterin! Tek bir sahne!"**

Filmimiz bir bireyin yolculuğunu sergiliyor. Psikolojik sorunları olan, iki kültür arasında bölünmüş, ebeveynleri tarafından terk edilmiş bir bireyin. Bu karakter Türk insanlarını mı temsil ediyor? Deli, iki kültür arasında bölünmüş, ebeveynleri tarafından terk edilmiş? Hiç sanmıyorum. Bu karakterin Almanya'nın düşünü kurduğu doğru. Ama oraya varır varmaz çöküş yaşıyor. Ve bu kez sonsuza dek. Çünkü düşlediği Almanya var olmayan bir yer. Ve insanlar eğer ahlak peşindelerse bunu filmimizin sonunda bulabilirler: "Alman rüyası"nın ve ekonomik refahının bir bedeli var: ailevi dengesizlik ve köksüzlük.

Her neyse, bunca yıl mücadele ettikten sonra bu insanlar beni savaşmış olduğum şeyle karşılaştırıyor! Şimdi size soruyorum: **"GECEYARISI EKSPRESİ"**yle en ufak bir benzerlik taşıyan bir filmde oynamayı nasıl kabul edebilirdim?! Elbette ki: **"Ama biz sana ya da oyunculuğuna değil, filme saldırıyoruz"** diyebilirler. Evet, ama film benim. Bir sanatçı yaptığı şeydir. Sorumludur. Bu yüzden lütfen filmi bizzat izleyin ve bana fikrinizi söyleyin, çünkü bu çok önemli, en azından benim için.

21 Kasım'da **Arjantin**'deki **Mar del Plata Uluslararası Film Festivali**'nde en iyi oyuncu ödülünü aldım. Bu dünyanın en önemli uluslararası film festivallerinden biridir. Benden önce bu ödülü **Susan Hayward**, **Annie Girardot**, **Jane Fonda** gibi prestijli oyuncular kazanmışlardı ve ilk kez bir Türk oyuncusu alıyor. İnsan bu yüzden gurur duymalı, ama ben hala görmezden geliniyorum. Özellikle de **Paris**'teki **Türk Konsolosu** tarafından. Bu şehirde 8 senedir yaşıyorum ve hiçbir şekilde yardımlarını almadım. Bir kez bile telefon etmediler, tek bir mektup bile göndermediler hatta. Sanırım varlığımı görmezden geliyorlar. Ve ben bunun cehaletten başka bir şey olmadığını düşünüyorum. Bana itibar göstermelerinin düşünü kuruyor değilim, ama bir kez olsun bir jest yapabilirlerdi! Tebessüme yol açan şey **Arjantin Başkanı Bay Carlos Saul Menem**'in bile beni şahsen yemeğe davet etmiş olmasına karşın konsolosumun bunu yapmamış olması! Evet, ödülü kazandığımın açıklanmasından hemen sonra Başkan Menem beni Mar de Plata'daki yazlığında yemeğe davet etti. Bunu son derece kibarca bir jest olarak gördüm ve onur duyarak kabul ettim.

Arjantin'de kaldığım süre içinde film endüstrisindeki çok önemli kişilerle temasa geçip onlara karşılıklı kültürlerimizi paylaşmak için her iki ülkede de karşılıklı film gösterimlerinde bulunulması önerisinde bile bulundum. Önerimi teşvik ettiler.

Filmimiz **"YARA"** Arjantin'de gösterime girecek ve hemen her Film Festivali'nden de davet alıyor. Önümüzdeki haftalarda filmi **Londra**'da, **Goteborg**'da ve diğer şehirlerde oynatacağız. Gösterildiği her yerde hem seyircileri, hem de eleştirmenleri heyecanlandırıyor.

"OSCAR" ödülleri yarışması için yabancı film seçimlerinin yaklaştığını bildiğimden ve Türkiye'nin de filmlerinden birini yarışmaya sokabileceğini de bildiğimden, burada sizden bir yardım rica ediyorum: filmimizi Oscar'a giden yolda desteklemenizi istiyorum. A.B.D. halkını, zevklerini ve kültürlerini çok iyi tanıyorum, çünkü orada yaşayıp çalıştım ve bu yüzden de "**YARA**"ya bayılacaklarından eminim.

Sizden en kısa zamanda cevap almayı arzu ediyorum.

Saygılarımla,

Yelda Kaymakçı Reynaud

Bu mektubu 26 Kasım 1998 tarihinde yazıp göndermiştim. 8 Ocak 1999 tarihinde Oscar ödülleri yabancı film seçimleri için sinema sektöründen bakanlıklarına bir başvuru yapılmadığından geç kalındığını ve bu yıl ki yarışmaya ülkemizin katılamadığını ifade eden bir yanıt aldım. Şimdi;

Sayın Bay Kültür Bakanı İstemihan Talay,

Türkiye'nin bu yıl belli tarihlere yetişemediği nedeniyle Kültür Bakanlığımız Oscar'lara hiç bir film göndermediğinden gurur duyuyorum!!!

Ayrıca 26 Kasım 1998'de ki yolladığım mektubumdaki son dört beş satırdan önceki yüz satırı okumaya "zaman bulamadığınız" için de gurur duyuyorum!!!

Arşiv Sitesi

Değişim ve Gelişim

RAGIP DURAN

"Yedi buçuk ay içinde en çok ne değişmiş?" diye soruyorlar hep. Bakıyorum, bakınıyorum, dinliyorum, gözlüyorum da, vallahi sokaklarda, duvarlardaki reklam afişlerinden başka kayda değer bir değişiklik göremiyorum. Georges Moustaki'nin şarkısında olduğu gibi "Tout est different, mais rien n'a change" (Her şey farklı ama hiç bir şey değişmemiş). Aslında Ece Ayhan'ın Çanakkale'de dört yıl yaşadıktan sonra İstanbul'a geldiği gün sorduğum bir soruya verdiği yanıt daha da anlamlıydı: "Çok şey değişmiş, müthiş bir değişme var ama hiç bir gelişme yok!"

Kent hayatı ne kadar yorucuymuş yahu! Canı çıkıyor insanın oradan oraya koşuştururken. Oysa ki içeride paşa paşa dinleniyorduk. Rahat rahat okuyup, yazıp tartışıyorduk. Şimdi fiziki yorgunluktan akşam saat dokuza doğru düşüyorum yatağa.

İçerideki deneyimli arkadaşlar söylemişti: Dışarıda yorulursun bir de miden bozulur diye. Gerçekten de öyle oldu. Bizim eskiden tereyağımız Kars'tan, zeytinyağımız Ayvalık'tan, hıyarımız Langa'dan geliyordu. Dışarıya çıkıp sıradan insanların yediği şeyleri yiyince mide, bağırsak isyan ediverdi hemen. Yedi buçuk ay boyunca İstanbul'u derin soğutucuya mı koymuşlar ne? Şimdi güneş açıyor da, çözülüyor Met-Üst'ün İstoç'u...

Hoşgeldin yemeklerinde cezaevi anıları aktaracak kadar tecrübem yok. Hatta böyle şeyleri yazıp konuşmaktan sıkılıyorum bile. Ama 71 ya da 80 döneminde yatmış olanlarla karşılaştığım zaman Türkiye cezaevlerinde ilerleme olduğunu anlıyorum. Burada bir kez daha Ölüm Oruçlarında aramızdan ayrılanlara saygı...

Bıraktığın gibi buluyorsun bu kenti ve insanları. Memleket desen keza... Demirel, Ecevit, Baykal, Yılmaz, Erbakan (Ona n'oldu?) yerli yerinde. Galatasaray desen Hakan hâlâ doğru dürüst gol atamıyor. Benim yakın çevremdeki gazeteciler mesleğin olumsuz durumlarından yakınıyor hâlâ, piyasada iş yapanlar da yine enflasyon, parasızlık muhabbetinde. Medyada özellikle de televizyonlarda eksi 30'lardan eksi 50'ye doğru hızlı ve istikrarlı bir gidiş var. Televoleler devri kapanıp, Çarkıfelek-Turnike dönemi başlamış. Bu da geçer. Hem de bir öncekinden daha hızlı geçer. Tüketmeye doyamayan bir tüketim toplumu...

Geçen gün bir taksiye bindik arkadaşlarla bir yere yemeğe gideceğiz. Bizim çocuklardan biri "Yanlışlık yok değil mi? Bu uçak Hollanda'ya gidiyor değil mi?" dedi de, mizahın gelişi güzel her yerde kullanılamayacağını anladım.

Ekranlarda görselliğin düşünceyi nasıl kelepçelendiğini kanıtlayan görüntüler yayınlanıyor bu aralar. Sembolleri okumak ilginç. Uzman olmaya gerek yok, biraz tartışıp düşününce bilinçaltının suç ortaklıkları açığa çıkıyor sanki. İdam adasına maskelilerin eşliğinde gidiliyor. Gösteriyorlar. Hava sahası yasaklanıyor, deniz trafiği sınırlanıyor. İlan ediyorlar. Egemen hatta baskın annelerle ırklar ve devletler kolkola geziniyor ekranlarda. Gözümüzün içine sokuyorlar MİT muhabirlerinin sesiyle. O mu yorgun, bizi mi yormak istiyorlar acaba? Fiziki yorgunluk önemsiz. Fikri dirilik tayin edici. Ekranın tutuklama yetkisi var mıdır?

Başkan Gonzalo'yu hatırlıyor musunuz? Peru'da kafese koymuşlardı adamı. Oysa ki adam felsefe profesörüydü. Kanlı şiddet her tarafta her cephede var. Ama kansız şiddet yani beyin ve bilinçlerimizin teslim alınması daha vahim bence.

Darağacının önünde ne demişti 1925 yılında ak sakallı, kavuklu, yaşlı, yorgun adam? Bir de komutan yardımcısı sakallı, pipolu Marcos'un İnternet'deki bildirileri geldi aklıma. Kırlar kente, Ortadoğu da Avrupa'ya hatta Amerika'ya yeniliyor diyor kimileri. Seyit Rıza nasıl öldü? İhsan Nuri'ye İran'da ne olmuştu? Bunları bilen, düşünen var mı?

Umutsuz olma lüksü yok bizde. Onun için programın sonunda bir fıkra: Adamın biri eşiyle şık bir lokantaya gitmiş. Oturmuşlar masaya. Beş dakika sonra genç, güzel, alımlı bir hanım yaklaşmış beyin yanına, son derece samimi bir şekilde sarılıp öpmüş adamı ve ayaküstü biraz sohbet etmişler ikinci tekil şahısla. Adamın karısı içerlemiş. 'Kim bu şıllık?'diye sormuş. Adam da 'O benim metresim!" demiş çaresiz. Masada soğuk bir hava. On dakika sonra çiftin yanındaki masaya bir başka çift gelip oturmuş. Sinirli kadın 'A bu bizim Ahmet değil mi?' demiş. 'Evet Ahmet' diye doğrulamış kocası. Kadın bu kez 'Evet ama yanındaki Ahmet'in karısı değil ki, o kim?' diyecek olmuş, adam bilgi veriyor: 'O da Ahmet'in metresi!'. Kadının cevabı: 'Aaa bizimkisi daha güzel!'.

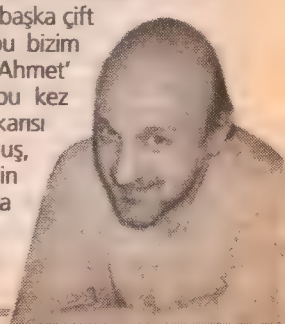

Bizimkisi hakikaten daha güzel mi?

Ben aslında rejisör değil, rejisör taklidiyim. Eğer bu işe soyunmuşsam, çevremdeki insanlardan daha başarılı olmalıyım diye düşündüğümdendir. Eksiklerimi hırsımla kapattım. Ama ben anladığım mânâda sanatçı yapılı bir rejisör değilim. Ana rahminden sanatçılık almamışım. Ertemcilik almışım, başarıya susuzluk almışım. Ne iş yapsam bu değişmemiş. Çağlayan Yayınları olmuş, langırt makinesi ticareti olmuş, rejisörlük olmuş. Benim için farketmemiş. Çevremdekilerde, bendeki hırsın onda biri olmadığından emsallerimi geride bırakmış görünebilirim. Bunlar çok samimi duygularım. Ben sadece yaptığı işi en iyi yapıp, en çok alkışı isteyen adamım. İşin niteliği ne olursa olsun. Korkunç bir aşağılık duygusu, ya da tersine müthiş bir megalomani. Yani ben yenik düşmem. Ben ben ben. Ben, öyle ben merkezli bir adamım ki, Ertem'in başarısı için, Ertem'in bile...

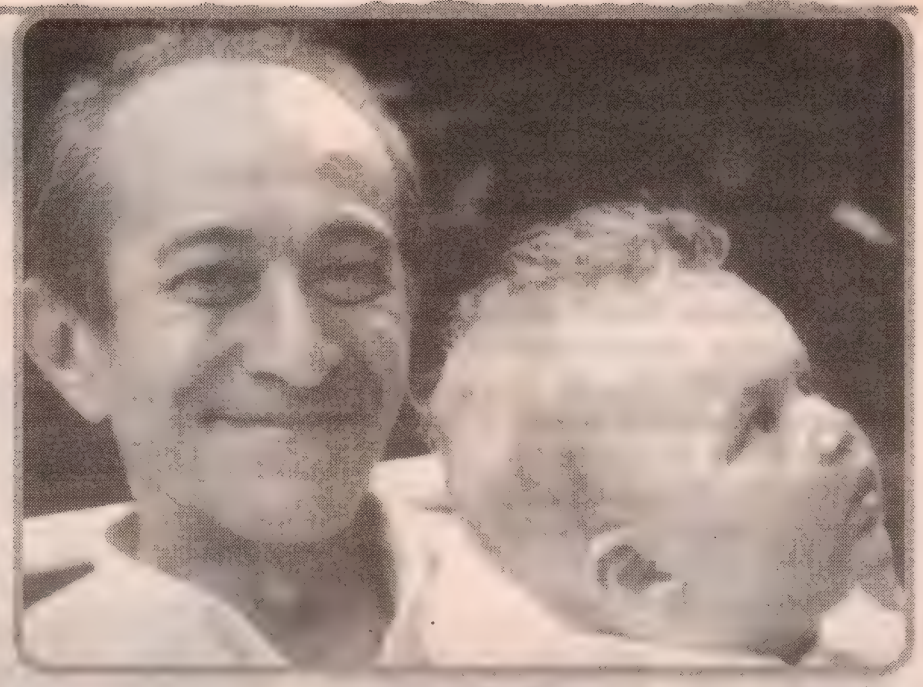

Torunuyla

Ailesiyle

öKüZ Film Sunar: Kendi Ağzından Ertem Eğilmez

Yeşilçam'la benim aramda her zaman her konuda uzlaşmazlık vardır. 60'ta da, 70'te de... Bir defa insanların, kitlenin anlamadığı o festivallik filmlerine karşıyım. Bunun güzelini kötüsünü izleyici batıda sahiden ayırt edebilir; bizde 'festivallik' dedin mi, bir avuç yarı aydın, en kötü filmi bile göklere çıkarır. Ben Şarlo'nun tırnağı bile değilim, ama onun yolunda yürüdüm. Bir de "sinema, ticarettir" diye yola çıkanlar var, sömürdükçe, sömürdüler. Onlara büsbütün karşıyım. Yapımcılar, yönetmenler bizde o kadar cahil ki, o kadar kötü niyetli ki, sonunda uçurumun dibine doğru gidildi. Hep birlikte gittik.

Herkes ne derse desin, bizim sinemanın bir tek sorunu var: Yetenekli, kültürlü, ard niyetsiz ve sinemaya kendini adamış beyin yokluğu... Galiba, bu bütün Türkiye'nin de sorunu.

Bu mesleğe giren kişilere diyorum ki, sinema her şeydir, sinema sizin her şeyiniz olursa, o da size bağlanır. Mesleğin özelliklerine tam anlamıyla bağlanmadınız mı, geçici, sahte başarılar sağlayabilirsiniz. Ama gerçekten sinemacı olamazsınız.

Sinema, içerik artı dil demektir. Dil, teknik imkanlarımızın kısıtlılığı dolayısıyla sekteye mi uğruyor, o zaman senaryoya ağırlık vereceğiz. Senaryo bizim sinemacılarımızın umurunda değildir. 1960'tan beri 400 film çekilmiştir, 40 öykü yoktur ortada, gerçek anlamıyla 40 senaryo yazılmamıştır. Senaryo, dramatik yapı diye feryat ettim mi, matematikten bahsettiğim zannediliyor. Hayır efendim!. Boş yere kuram öğrenmeye çalışmıyorum. Duygumu bir temele oturtmak ve içinde yaşadığım toplumun insanlarına hitap edebilmek, onları oyalamamak, kandırmamak istiyorum.

Ben önce Türk sinemasına sıcaklık getirdim, olmayan insanı getirdim. Türk sineması fotoroman çekiyordu. Kendimi en başarılı gördüğüm yer, ben yaşamı sinemaya getirdim. İnsan sinemaya gelince gözyaşı da geldi, dram da geldi ve insanın büyük hasreti olan gülmece de geldi. Gülmece benim tek özelliğim değil.

Ekip Sineması, oraya hesapla mı gelindi bilemiyorum. Matematiksel yaklaşımlar var ama tesadüflerin de yardımı oldu. O kadronun ilk nüvesi 1960'da Münir Özkul'la atıldı. 70'li yılların başında bir Adile Naşit'le tanışıldı. O dönemde ben aşk filmlerinin unutulmaz ünlü yönetmeniyim. Bu oyuncular da aşk filmlerinin komik süsleri o zaman. Adile Naşit geldi, o da kaldı. Etti iki. Tarık Akan geldi, o da kaldı. Hülya Koçyiğit de kadroda. Kalabalık kadrolu bir komedi çektik. "Sev Kardeşim" diye. Bir takım yan oyuncular gerekli. Halit Akçatepe'de, ilk bir "işportacı çocuk" diye geldi, o da kaldı. Zeki Alasya geldi, iki üç günlük bir rol oynadı, kaldı. Bir sonraki filmde Zeki, Metin Akpınar ile Kemal Sunal'ı getirdi, kaldılar. Mesela Şener Şen, bu kadroya 75-76 yıllarında Hababam'da jimnastik hocası rolüyle girdi. Daha sonra İlyas Salman çıktı, sen gel dedik; Metin-Zeki gitti, Kemal gitti. Gelen kalıyor. Kimseye de git demedim ben. Hala kendini o kadronun adamı sayanlar vardır.

Aile filmi, aile Türkiye'de hala bir birey, bir oluşum. Dünyada 'aile' diye birşey yok, Türkiye'de var. Bundan 50-60 yıl önce 13,14 kişi olan aile, büyük aile, bugün bile sıfıra inmemiş hala 6-7 kişinin bir arada yaşadığı, bir eve 2-3 kişinin ekmek getirdiği, aile sofrası, bu sofraya hep beraber oturup kalkma gibi bir takım töreleri hala yoğun bir biçimde içeren bir kurum. Binanaleyh buna aile dersek ve ana, baba çocuklar desek, bunun tek eğlencesi 70'lere kadar sinemaydı. Ailenin fertleri sinemaya ayrı ayrı gitse de, ailenin tüm fertlerinin gittiği film, en çok iş yapan filmdi. Hüner, ailenin dört ferdinden birden para almaktı. Hala usul öyledir. Çocuk starlı filmler en çok iş yapan filmlerdir. Türkiye'de Ayşecik, dünyada Shirley Temple. "E.T"nin başarısı da "Aile filmi" oluşundandır. "Aile filmi" bir aşkı da içerebilir. Ancak ailenin tüm fertlerinin seyredip anlayacağı bir aşk. Gülmece filmi de yapacaksan gene ailenin tüm üyelerinin kavrayabileceği bir film yapmak zorundasın. Bu da senaryo çalışmasında birtakım çapaklar, zorluklar doğuruyor.

Sinema insanların beyninin içinde olan bir şey, ben beynimin içini sıyırıp sizlere seyrettiriyorum. Ben insan yetiştirmeye çalışıyorum, yeni işler yapabilecek insan. Önce kendimi yetiştirmeye çalışıyorum. Arkadaşlarımla çalışıyorum.

Ben bazı yönetmenleri sevmem. Bazı yönetmenleri de hiç sevmem. Bakın size bir şey anlatayım. Ertem Eğilmez ikiye bölündü. Çok ilginç. Yeni Ertem Eğilmez eski Ertem Eğilmez'i öldürdü. Şunun için öldürdüm, eski Ertem Eğilmez'de bir sürü kusurlar vardı. Ben kusursuz yaşamın kurallarını biliyorum. Tatbik etmiyorum.

Ben sanatı, bir üçgen sayardım. Üçgenin en tepesi sanattır. Tabanı da hayvani duygulardır. Tabanda

arşivsinema.net

Senaryo yazım ekibiyle

Bir film setinde

Konuşurken

Atletiyle

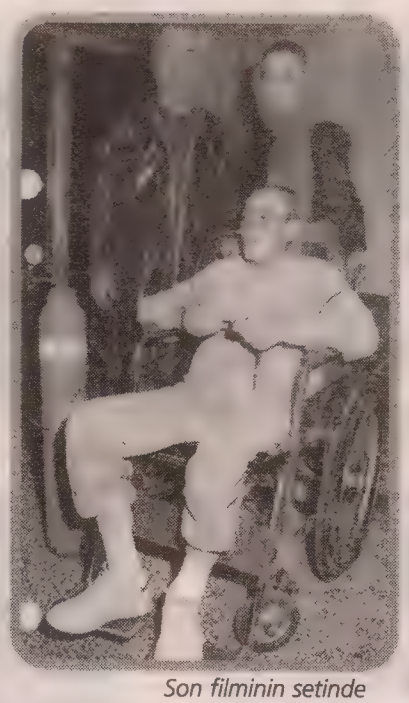

Son filminin setinde

Filmlerinden Bazıları

1964: Fatoş'un Fendi Tayfur'u Yendi
1965: Helal Adanalı Celal, Kart Horoz, Senede Bir Gün, Sürtük
1966: Ben Bir Sokak Kadınıyım, Bir Millet Uyanıyor, Seni Seviyorum, Seni Bekleyeceğim
1967: Ölünceye Kadar, Ömre Bedel Kız, Sürtüğün Kızı, Yaşlı Gözler
1968: İngiliz Kemal, Nilgün, Sevemez Kimse Seni
1969: Boş Çerçeve
1970: Küçük Hanımefendi, Kalbimin Efendisi, Sürtük
1971: Beyoğlu Güzeli, Senede Bir Gün, Son Hıçkırık
1972: Sev Kardeşim, Tatlı Dillim
1973: Canım Kardeşim, Oh Olsun, Yalancı Yarim
1974: Köyden İndim Şehire, Mavi Boncuk, Salak Milyoner
1975: Hababam Sınıfı, Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı, Hababam Sınıfı Uyanıyor
1977: Gülen Gözler, Hababam Sınıfı Tatilde, Şaban Oğlu Şaban
1979: Erkek Güzeli Sefil Bilo
1980: Banker Bilo
1981: Hababam Sınıfı Güle Güle
1984: Namuslu
1985: Aşık Oldum
1988: Arabesk

hepimiz beraberiz. Tanrı bazı şanslı kullarına bu üçgenin üzerine tırmanma şansı vermiştir. En tepeye tırmananlar da sanatçılar. Sanatçının hayatında kadınları ve cinselliği dengede tutan adam olması lazım. Ben Münir Özkul'la şöyle bir espri yapardım, "Bende büyük bir cinsel dürtü var Münir. Sinemayı da çok seviyorum. Bir mucize olsa da meni kanallarımı kestirip damarlarıma bağlasam ve damarlarımda kanla beraber meni aksa hem cinsellikten kurtulsam hem de o meniyle de sanatsal bir şeyler yapsam" derdim. Ben hep bunu diye diye Tanrı mı duydu, yardım mı etti? Bundan evvelki aptal cinsel yaşamımdan mı kaynaklandı? Size bir sır açıklıyorum. Bir olayı halletmem lazımdı. İşin içinden çıkamayınca libidoyu öldürmüşüm. Allahım ne şanslı günmüş. 8 senedir bu olaylara gülüyorum. Şimdi cinsel dürtü olmadığı için, erkek desen erkek değilim, kadın desen kadın değilim, papaz değilim. Bir acaip herifim. 8 senedir kısır, pipisi kalkmadığı için saçmalıyor deyin, Ertem cinselliğini yitirdiği fıttırdı deyin, gayet aklım başımda.

Ben dünyanın en kalabalık adamıyım. Aynı zamanda aşağılık duyguları içinde bir adamım. İstediğim zaman yukarı çıkan, istediğim zaman da onların altına yatan, aşağılık duygusu içinde bir adamım. Ben insanların hem üstündeyim, hem altındayım.

Ben gülmeyi çok severim. İki, ben güldürmeyi de çok severim. Üç, zaten insanlar gülmelidir. Sinema salonlarından genellikle ağlamayı seven, aşkı seven, bizim ortadirek dediğimiz ailelerin kadınları çekilince yerlerini yeni bir kuşak aldı. Bu kuşak gülmece ağırlıklı filmleri beğeniyordu. Bütün bu nedenler gülmeceye ağırlık vermeme neden oldu. Bir de baktım başarılıyım. Benim için o film, bu film farketmiyor. Çünkü ben zaten isteğidim filmi yapmıyordum. Kendime gülmece filmleri ısmarladım, gülmece filmleri yaptım. O zaman adım "Komedi filmleri ustası" oldu. Halbuki ben 1965'den 1970'e kadar aşk filmlerinin unutulmaz yönetmeni Ertem Eğilmez'dim. Ben 70'ten sonra komedi filmlerinin unutulmaz yönetmeni oldum.

Gözyaşıyla hüzün ortak şeylerdir. İnsanlar bunları 'saklarlar, ben saklamam. Allah insana gerçek gözyaşı döktürmesin. Onun dışındaki gözyaşı duygusallığın simgesidir. Gülmek de zekanın simgesidir. Yani hem dünyanın en duygusal, hem dünyanın en zeki 2-3 insanından biriyim. Bilmiyorum bendekinden daha marazi duygular var mıdır? Ben hastalık hududuna gelip geçmeyen biriyim. Duygusallık iyidir. Kimisi duygu filmi, kimisi gülmece filmi yaptığını zanneder. İkisi de film değildir. Onun için dünyanın en güzel sinema türü, klasifiye edilirse, duygusal komedilerdir.

Arkadaşın tanımı şudur: arkadaş, insanın kendi gibi bir kişidir. Babam da öyleydi, biz yanlış adamlarızdır. Deliyizdir. Şizoid tipler deniyor böylelerine. Çok şizoidizdir. Birtakım şizofrenlerde rastlanan, kavram karmaşası hariç... Çekingenlik, şüphecilik, kişiden utanmak... Dünyanın en utangaç adamıydım. Ben hayatım boyunca bir dükkana girip de "Şuradan bir çorap ver" diyemedim. Ben insanlara çok saygı duyarım. Tezgahtar da benim için mukaddes bir mahluktur. Kortuğum için, hayatım boyunca birisi bana çorap aldıysa giydim, almadıysa giymedim. Bu giydiklerimi eşim aldı. Allah razı olsun. Tuttuğu altın olsun. Ben hazır elbise giymeyi sevmiyorum, hala sevmiyorum. Terzime giderim. Yıllarca kolalı gömlek giydim.

Küfür maskenin, bağırıp çağırmanın arkasına saklanmaktır. Ben kimsenin karşısında bacak bacak üzerine atıp oturamam. Saygısızlık gibi gelir. Bazen çocuklar gelir bana... bu galiba insan sevgi saygısından geliyor. İsterseniz aşağılık duygusu da diyebilirsiniz. Aşağılık duygusu olduğuna da kani değilim, çünkü ben dahiyim.

Ben kafamı ikiye bölerim. Kendi aptallığıma bir isim bulmam lazım ya, zeka ayrı şey, akıl ayrı şey derim. Ben zekiyim, akılsızım. Rahatladım. Bir baktım benim aklım da varmış. Ben aklı kullanmaya pek karar vermemişim. Zeka daha işime gelmiş. İnsan neyi severse onu kullanmalıdır. Bundan sonra hem zekamı, hem aklımı kullanacağım. Ben aklamı zekayla kullanırsam ve zekamı aklın denetimine verirsem benden korkun. Korkun derken, kötü bir şey yapmayacağam. Bundan sonra çok farklı bir Ertem göreceksiniz.

Arabesk bir müzik deyimi değildir, bir hayata bakış felsefesidir. Arabeskten önce de batılı olmakla olmamak diye ikiye ayrılırdı. Türkiye'de 1900'lü yıllardan 1970'li yıllara kadar doğuya yönelik olanlar alaturka, batıya dönük olanlarda alafranga diye tabir edildiler. 70'den sonra katlar daha iyi ayrıldı. Türkiye'nin bir kısmı arabesk oldu, diğer kısmı kendine bir isim veremedi, ben "İlericiler" diyorum onlara. Türkiye de ekonomi de ikiye bölündü, din de, ilericilik gericilik de. Kim kimden ileri kim kimden geri belli değil.

(Hayattayken yapılan bazı söyleşilerden derlenmiştir.)

Kim Bu Çocuklar?

• Aşağıda çeşitli alanlarda adından bahsettiren veya bahsettirmiş 44 yetişkinin çocukluk-bebeklik resimleri yer alıyor. Kolaylık olsun diye biz isim listesini veriyoruz, size sadece numaralandırmak kalıyor. İsimleri doğru numaralandırıp 18 Mart 1999'a kadar posta, e-mail ve faks yoluyla bize ulaştırırsanız, en isabetli cevap veren 25 okuyucumuza sürpriz hediyelerimiz olacak... Haydin pamuk eller kaleme kağıda, faksa, e-mail'e, mektuba...

Adres: Öküz, Bu Çocuklar Kim? İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No: 20 80800 Beyoğlu-İst.
Fax: (0212)2453806 **E-mail:** kulturfizik@hotmail.com

İşte İsimler: Türkan Şoray, *Hilmi Yavuz,* Nilgün Marmara, *Yılmaz Erdoğan,* Savaş Ay, *Ayşegül Aldinç,* Cem Karaca, *Müjdat Gezen,* Zuhal Olcay, *Ahmet Altan,* Selma Güneri, *Beyaz,* Mine Söğüt, *Altan Erbulak,* Turgut Uyar, *Mina Urgan,* Parla Şenol, *Oktay Rifat,* Nilüfer, *Metin Göktepe,* Oğuz Atay, *Müjde Ar,* Cemil Kavukçu, *Erol Atar,* Can Dündar, *Tezer Özlü,* Bülent Ortaçgil, *Orhan Pamuk,* Nazım Hikmet, *Kanat Güner,* Murathan Mungan, *Cüneyt Özdemir,* Adnan Özer, *Doğan Taşkent,* Ferhan Şensoy, *Ahmet Yılmaz,* Behçet Necatigil, *Erkin Koray,* Bahadır Baruter, *Cezmi Ersöz,* Vedat Özdemiroğlu, *Ayça Şen,* Mehmet Çağçağ, *k.İskender*

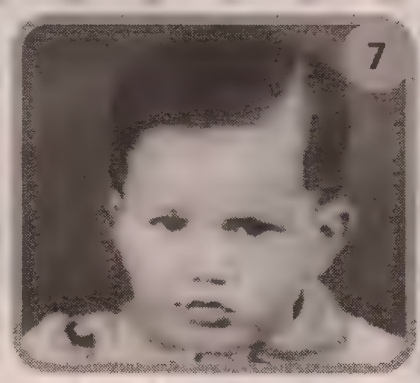

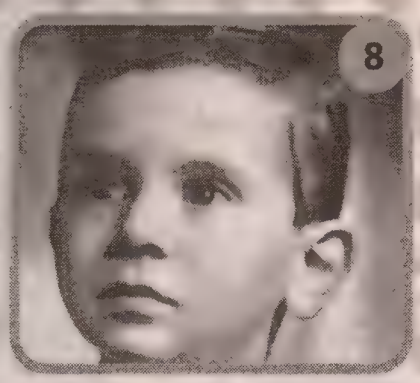

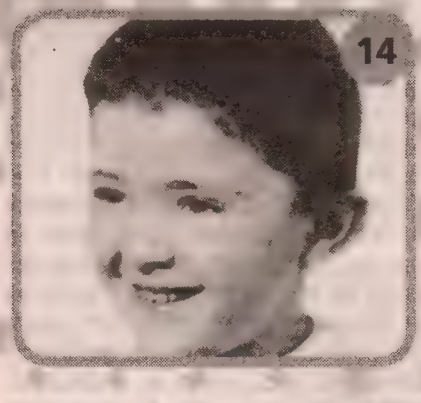

21

22

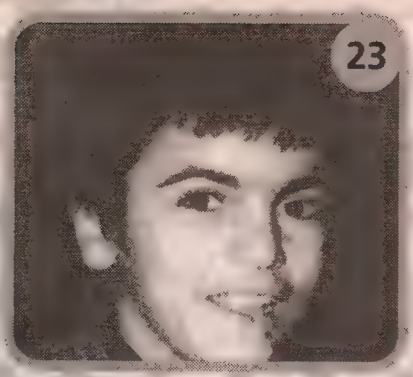
23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

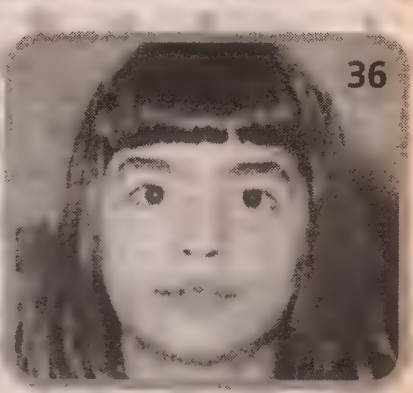
36

37

38

39

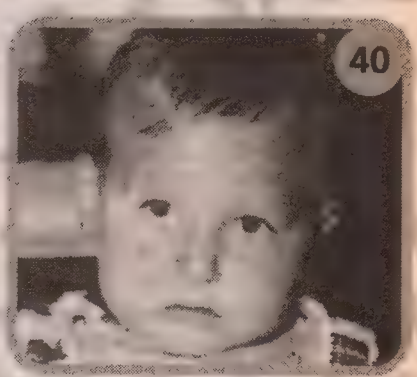
40

41

42

43

44

Adı: Mustafa Yağcı Doğumu: 1950, Erbaa/Tokat Mesleği: 100 Üstün Türk Düşünürü'nden Biri (T.C.A) Yani Türkiye Cumhuriyeti Adına

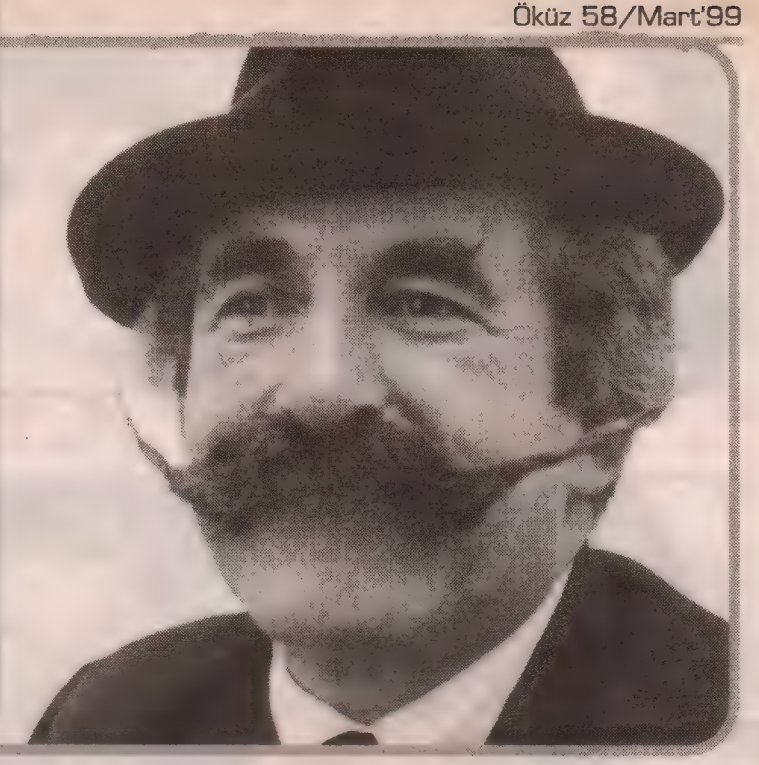

OKTAY GÜZELOĞLU

Mustafa abi ben seni çok eski tanıyorum, elinde kocaman bir tespih, fotör, palabıyıklarınla Beyoğlun'da istiklal caddesinde bir kenarda üçbeş saat bir heykel gibi havaya bakarak duruyorsun. Bunun sebebi ne? Ne yapmak istiyorsun?

– Kenarda durmakla Türkiye'deki kişilere, şu meşajı vermek istiyorum: İnsanlar durdukları anda, mutlaka, bir kenarda durmalıdır. Bir cadde ortasında dururlarsa, tüm kötülükleri yapanlara iyilik yapmış olurlar.

Ne gibi Abi?

– Bir cepçiye, bir polisin kovaladığı hırsıza, yardım etmiş olurlar. Benim gibi herkes kenarda durursa, olaylar kolayca halledilebilir.

Ne demek abi o anlamadım?

– Yani yolun ortasında durmanın, insana yakışmayacağı, yani insan oğlunun kendine duracak yeri nasıl ayarlayacağını anlatmaya çalışmak. Yol ortasında herşey olabilir. Yine tekrarlıyorum, bir kaçağın peşine düşülebilir, birinin çantası çalınabilir, olay olur onun için orta yerde durmak sakıncalıdır. İnsanların geçmesine yardımcı olmak lazımdır.

Hangi ruh durumunla duruyorsun?

– Diğer, ruh durumunla. Türkiye'nin dünyaya tanınması için çalışıyorum, yani Türkiye her yönüyle var, ve zamanın sonuna kadar varolacaktır.

Şimdi sen orda durmakla Türk'ü mü tanıtıyorsun?

– Birinci dönemde o, dünya Türkiye'yi görsün.

Türkiye bu mu yani? Sen de mi bütünleşmiş Türkiye?

– Şimdi ben de bütünleşmiş derken, ben Türkiye'deki eksikleri gördüm. Bugüne kadar bir takım eksikliklerin giderilmesi için bir takım uyarılara ihtiyaç var Türkiye'de.

Peki sen orda öyle şey gibi dururca Türkiye'deki eksiklikler gideriliyor mu abi?

– Tabi, sizin gibi basın arkadaşlarım tarafından bilgilerim alınarak, halkımıza yavaş, yavaş meşajlar veriliyor.

Sen şimdi orda şey gibi durduğun zaman senin iç dünyan ne söylüyor?

– Ben üstün Türk Düşünürü'yüm, Pala şairim ve dürüstlüklerin, iyiliklerin, insanlıkların hatta bir devletin, güzel yönetileceğinin meşajlarını vermek için orada, o yaşamımı devam ediyorum.

Şimdi Mustafa abi, *ben üstün Türk düşünürüyüm öyle dururum* diyorsun. Ben diyorum ki; *senin o duruşunda Pala bıyıklarınla, madalyalarınla, kocaman tespihinle, bir Artistik poz var, bakın adam görün gibi duruyorsun, acaba sen, kadınlaramı kendini beğendiriyorsun? Yoksa, ruh durumunda bir rahatsızlık var da rahatsızlığını mı tedavi ediyorsun durarak?*

– Hayır hiç alakası yok, (sesini yükselterek nutuk atar gibi), kirlenmiş bu Türkiye Cumhuriyeti'ni temizleyecek yalnız ben olduğumu kanıtlamaya çalışıyorum. Eğer bu Türkiye Cumhuriyetine karşı gelenler, biz ölümle korkuturuz diye düşünüyorlarsa, buyursunlar, alnım ak başım dik, işte orada bir bakışla duruyorum.

Şimdi ne gibi düşmanlık olacak da sen orada o duruşunla o düşmanlığı bertaraf edeceksin?

– Bugün Türkiye'nin üzerinde çok devlet gözü var, bunun yanısıra terörler var...

Tamam anladım da, bu duruş neyi kurtaracak?

– Ben vatanım için ölümü bekliyorum.

Orada heykel gibi durarak ölüm beklenmez ki?

– Çünki, şu anda yapacak iş o kadar.

Abi benim bildiğim yıllardır öyle bekliyorsun, bekle... Bekle ölüm 20 sene daha gelmedi. Diyelim, sen yirmi sene daha öyle caddelerde dikilecek misin?

– Yirmi sene dikilirken hizmette yapıyorum tabi.

Haa, ne hizmeti yapıyorsun meselâ?

– Şu anda hazırlıklar yapıyorum meselâ?

Ne gibi?

– Eeee, ön çalışmalar yapıyorum. Şairler salonu kurma peşindeyim. Eee aynı zamanda, beni kabullenecek parti peşindeyim.

Ne partisi meselâ?

– Çünkü Türkiye cumhuriyetinin lehine çalışacak parti arıyorum.

Yok mu şu anda?

– Şu anda yok, varsa da kültürü yetmiyor, baştaki liderin gelen soruya benim gibi cevap verecek kültürü yetmiyor, ben öyle duruşumla varım diyorum?

Peki abi varım derken ekmek parasını nereden kazanıyorsun?

– Ekmek parasını... Dua Kitapları satarak kazanıyorum.

Evli misin? Hiç evlenmedin mi?

– Hayır. O da Türkiye'nin sorunu.

Evlenmemenin sebebi niçin Türkiye'nin sorunu?

– Çünkü babamı yetiştirmemeleri... Babam evlat yetiştirmenin ne demek olduğunu öğrenmemiş. Bunun yanısıra kadın erkek haklarının öğretilmemesi...

Babam dedin abi, baban nasıl adamdı? Çocukluğun nasıl geçti?

– Çocukluğum çok kötü geçti, işkenceyle geçti.

Nasıl yani?

– Yani, aşağı yukarı hergün dayak yiyerek geçti. Babam önceleri Türkiye'nin kültüründe asabi, sinirli kendini beğenmiş bir insandı, yani. Aynı zamanda da muhtar yönetiminde azâ idi. Ev içinde çok huzursuzdu. Çocukluğum çok kötü geçti, hatta şu anda saçlarımın altında yaralar vardır. Sudan sebeblerden döverdi, yok sandelyeyi niye öyle koydun, yok öküzü oraya girerken niye görmedin, efendime söyliyim ineğe niye bakmadın gibi durumlar.

Kaç yaşına kadar sürdü bu durum?

– Buuuu askerlik bitene kadar sürdü. Hatta askerlik bittikten sonra da sürdü yine, dayağını yedim, ama ben bıçağı çektim, vurucam, annem araya girdi. Sonra evi terkettim, İstanbul'a geldim.

Peki abi sen hiç okula gittin mi?

– Ben okula hiç gitmedim.

Baban mı göndermedi?

– Evet babam göndermedi. Kuran okudum, âlim oldum. Alim oluşum da düşünür olmama yardımcı olmuş oldu. Ben Türkiye'de şunu gördüm: Bir kişi ne kadar bilgin olursa olsun, alimliği bilmeyince yetmiyor.

Abi sen o genç yaşında nasıl âlim oldun?

– Allah'ıma şükürler olsun, 18 yaşıma kadar oldum. Çok hızlı okuyucuydum.

Abi 18 yaşında nasıl oluyor insan anlamadım.

– Alimliğin sınırı yok.

Sen şimdi, "babam beni askere gidene kadar döverdi" diyorsun. Peki senin gibi alim birini nasıl dövüyordu?

– Canım hocalarım gelir, babama Ahmet sen bu alim çocuğu niye dövüyorsun derlerdi. Babamın adı Ahmetti. Ama bak benim ortaokul diplomam var, onu söyleyim. 1994'de gittim, Beyoğlunda Tevfik Sağlam da ilkokulu diplomamı dışardan aldım. Hocalarım bu bayrağa saygı duyarak (göğsündeki bayrak rozetini göstererek) 5 günde diplomamı verdiler. Bu seferde şımardım, baktım halkımız caddede duruşuma saygı durmuyor ya, baktım hocalarımız saygılı, gittim, birde ortaokul öğretmenlerini deniyeyim dedim.

Sen öğretmenleri mi denedin?

– Evet öğretmenleri genel mahiyetinde gittim. Ortaokulu, 1,5 sene de dışarıdan imtihana girdim, bitirdim. Ama soruları cevapladım, mesela ilkokulda birinci soru vatandaşlık görevi nedir? Sorulan soru bu. Çünkü ben siyasi olduğum için, vatandaşlık görevi, oy kullanmak, Askerliğimi yapmak aynı zamanda memleketin durumunu gözlemek...

Peki Mustafa abi niye evlenmedin diye sordum? Türkiye'nin meselesi dedim. Ne demek o?

– Taabi bu kültür eksikliği, mesela kadın beni, bu adamın bıyığı kocaman, tesbihi kocaman diye benden korkuyor, beni keser bu adam diye düşünüyor. Halbuki ben bir sigaraya kadın değişeni gördüm. Ağladım.

Anlamadım abi?

– Yani zoruma gitti, ben kadın bulamazken adam, yatakta yatan kadın kendini çağırıyor, dur bekle şu sigarayı da içip gelirim diyor. Bunları görünce, zoruma gidiyor. Bir sigara için kadını ihmal ediyor. Oysa ben kadın mutfakta çorbayı hazırlarkene ben masayı hazırlayan adamım.

Abi hiç sevgilin oldu mu?

– Sevgilim olmadı.....

Gençliğinde de olmadı mı? Hiç aşık olmadın mı?

– Gençliğimde aşık olmaya çalışmışımdır.

Çalışmışımdır, ne demek abi?

– Geçmiş gün, komşumuzun kızına karşıdan karşıya bakmışımdır. Çünkü ailemde huzur olmadığından bu imkânları doğuracak zaman olmadığından yani aklımdan geçmiştir. Uzaktan bakmıştım. Şimdi hiç aşık olmuyorum. Yalnızca vatanıma aşığım.

Abi, vatan aşkını bırak. Kadın sevgilin olmadı mı?

– Bir kere oldu.

Hah işte onu anlat?

– Bir batakhaneden, bir arkadaş vasıtasıyla oldum, elime düştü.

Batakhane dediğin neresi?

– Yani bu Beyoğlu'nun, dost yaşayan kadınları var ya, hani şey yapıp parayı getiren kadınlar var ya, onlardan biri 3 ay benim evimde kaldı, bende sosyal hayata karışmak yok ya.

Nasıl sosyal hayat?

– Yani ben onun dış hayatına karışmıyorum. Ama geldiği zaman benimle kalıyordu.

Kaç ay yaşadınız?

– 3 ay.

Neden 3 ay?

– Yani kendi tarafındaki adamlar, ona baskı yaptılar. Sıkıştırdılar, intihar mintihar, edecem demeye başladı, bir günde tartıştık eşyalarını aldı gitti, bir daha görmedim.

Sevmiş miydin abi?

– *(lafları ağzında gevelemeye başladı),* şimdi benn, siyasetçi olduktan sonra bende sevgi kalmaz hocam.

Boşver şimdi siyaseti sevmiş miydin onu söyle sen?

– O da, beni sevmişti.

Yav sen sevdin mi onu söyle?

– Benim için farketmez, bir kadın kendini anlasın yeter ki. Ben meyve veren ağaç gibiyim.

Boşver ağacı falan bir tek şey söyle sevdin mi, sevmedinmi?

– Tabi ilk başta zoruna gidiyor insanın, tabi ayrılık kötü.

***(Ağzından seviyorum kelimesi çıkmadı fazla üstelemedim).* Peki sonra?**

– Ben siyasetçiyim tabi, serbest bıraktım, gederse gitsin. Arıyamam ben, ancak temiz bir ev ailesi olacak olanı ararım.

Eee yatarken iyi de gidince orospu mu oluyor?

– Canım şimdi kimle düşecek kimle kalkacak bilemem, mesela bir gece saat dörtte bir telefon geldi, açtım o. Şimdi dedi. Beyoğlu Karakolu'ndayım gel beni al. Benim işim mi bu, ben siyasetçiyim, çünkü kartım var. Eğer benim kartımı okuyan Polis bırakmazsa, buyur git demezse, yani o kim derse küçük görürse, benim raporuma düşüyor. Ben Türk Düşünürü'yüm çünkü yarın Başbakan olunca, o günün karakolunun komserini bulurum o zaman. Bir Türk düşünürünün kartına nasıl saygı duymazsın diye sorarım.

Sen Kart gönderdin mi.

– Yav kart kadının elinde, gösteriyor zaten, fakat komser önem vermiyor. İşte ben

Başbakan olunca mutlaka bulurum onu, bak şimdi, Emniyet Md. Hasan Özdemir ismimi duyunca saygı duyuyor. Türk düşünürü Pala Şair diyor bana, saygı duyuyor.

Niye saygı duyuyor abi, görevin ne senin?

– Ben Türk düşünürüyüm, çünkü T. cumhuriyetinin nasıl giderileceğini şu andan itibaren düşünmekteyim, insanlar nasıl mutlu olacak, mesela şimdi Türkiye, Avrupaya nasıl girecek, tartışılıyor. Ben düşünüyorum...

Abi sen hiç hastalık geçirdin mi çocukken?

– Bilmiyorum geçirmişimdir, ne gibi hastalık mesela.

Ateşli hastalık falan geçirdin mi?

– Yani şimdi Türkiye Cumhuriyeti'ni düşünmek hastalıksa, geçirmişimdir.

Abi ben senden bir şey anlamıyorum. Kadın sevdin mi diyorum, Türkiye'nin konusu diyorsun, niye evlenmedin diyorum, Türkiye'nin meselesi diyorsun, Aşk diyorum, Aşk benim için önemli değil diyorsun. Yani senden başka kimse bu memleketi düşünmüyor mu?

– Benim kadar kimse düşünmüyor.

Ne biliyorsun?

– Herkes benim kadar düşünse bu kötülükler olmaz. Üniversite okuyorlar ama cahiller.

Peki senin gençlikle hiç ilişkin, sohbetlerin var mı?

– Var. Şimdi bir lise mezunu geçiyor beni bu şekilde gördü mü yadırgıyor. Halbuki beni görmese en azından *(Bayrak Rozetini göstererek)* şu bayrağa saygı göstermeli, ama göstermiyor.

Sebebi ne?

– Çünkü, Üniversite'deki hocaların yarısı sağcı, yarısı solcu ondan. Şimdi beni Danimarka'da, Danimarkalı bir bayan beni böyle görseydi, beni evine götürürdü.

Neden?

– Çünkü o, işte benim erkeksi görünüşümü yatakta isterdi.

Anlayamadım?

– O erkeksi görünüşümü görünce, bakiiim bu gerçekten yatakta teknikli mi, yoksa böyle havadan biri mi?

Yani senin yatak tekniğini mi ölçerdi?

– Evet tekniğimi ölçerdi. Çünkü Avrupaya öyle katılıyorlar insanlar. Hatta Avrupalı kadınlar çekinmiyor geliyor soruyor bana, *"Very Good man"* diyor, *"What Are you doing"* ne iş yapıyorsunuz, böyle diye soruyorlar ben diyorum *"I am going"* diyom *"In Turkey Problem"* yani benim problemim Türkiye diyorum anlatıyorum.

Seni yabancı bir kadın yatak tekniğini denemek için götürdü mü?

– Burda götüremez, çünkü Türkiye'de olmaz.

Niye olmaz?

– Nereye götürebilsin beni?

Alsın götürsün otele seni, erkekliğini ölçücem senin desin olmaz mı?

– Olmaz, çünkü Türk erkeğini gazeteler en yalancı erkek diye gösterdiler. Onlarda okumuştur onun için olmaz. Ancak Danimarka'da olur.

Mustafa Abi, teknik olarak yatakta kendine güveniyorsun da, ben sana soruyorum Aşk yaşadın mı? Yok. Sevgilin var mı? Yok. Vatan aşkı diyorsun, bu teknik nasıl gelişti sende?

– Tabi canım, onbeş günde, bir Romen kadınıyla kaldım, yatacak yeri yoktu.

Hepsi o kadar yani, başka nasıl geliştirdin tekniğini?

– Seks kitapları okuyorum, düşünüyorum dedim ya, ben üstün Türk düşünürüyüm ya.

Abi sen ayda kaç para kazanıyorsun?

– Onbeş-yirmi milyon kazanıyorum.

Allah, Allah sen 20 milyon lira parayla nasıl geçiniyorsun?

– Allah'a şükürler olsun, ekonomist bir adamım.

Abi sana Ekonomist denmez, cambaz denir, sihirbaz denir. Bu ülke koşullarında 20 milyon lirayla bu Pala bıyıklarınla, kocaman tesbihinle, fotörünle büyük bir sihirbazsın sen. Peki kaç lira kira veriyorsun?

– Şu anda bir odam var. 10 milyon veriyorum.

Geriye kaldı 10 milyon, günde 300 bin lira ile nasıl geçiniyorsun?

– Yeter 300 bin lira

Nasıl yeter abi, anlatsana?

– Giderim mesela, haftalık zeytinimi pazardan alırım. Meselâ yarım kilo zeytin 150 bin lira. Bunun yanısıra domates, sebzesi alırım derken, tabi Ekonomistim aynı zamanda, yarın Türkiye'yi yönetmeye aday olduğum için, kendimden kıyaslıyarak yola çıkıyorum az kazançla geçimi biliyorum, mesela, fuzuli eğlencem yok, yani ben az kazanıyorum, az yiyorum, ve vatanımı ayakta tutacak güce ulaşmak için, düşünüyorum.

Abi böyle aç karnına, nasıl düşünüyorsun? Nasıl Başbakan olacaksın? Nasıl kurtaracaksın?

– Mühim olan parasız işi götürmek.

Senin paran pulun yok, kim önemsiyecek?

– Önemsemeyenler sürünecek.

Sen de sürünüyorsun?

– Canım illaki benim olmam, önemli değil, başka biri çıksın yalnız benim kanunumu bilsin.

Senin kanun ne?

– Demokrasi.

Demokrasi ne demek abi?

– Meselâ benim bir "tesbik" almam. Rozetlerle istiklal caddesinde beklemem bir demokrasi bir selbestlik.

Ben seni çok uzun zamandır tanıyorum, sen çalışmıyorsun, birşey üretmiyorsun, memlekete yararlı birşey yapmıyorsun?

– Üretmez miyim canım, şairim, şiirler yazıyorum, haftada bir cuma günleri Bakırköy'de Dua kitapları satıyorum.

Yani hafta da bir gün çalışıyorsun? 6 gün boş, nasıl olacak bu iş?

– Ben boş durmuyorum, düşünüyorum. Rahmetlik Mehmet Akif Ersoy'un dediği gibi, *"Yarın belki de yarından da yakın."* bekliyorum. Memleketi kurtarmak için bekliyorum.

Peki, bekle abi, abi gene soruyorum, sen çocukken ateşli bir hastalık geçirdin mi? Hastahane de falan yattın mı?

– Hayır geçirmedim; yalnız askerde fıtık oldum.

O başka, ateşli hastalık geçirdin mi diye soruyorum, bunalım falan geçirdin mi?

– Senin ne demek istediğini anlıyorum.

Bunalım yaşadın mı diye soruyorum abi?

– Bilmiyorum ben o konuyu, ben diyorum ki eğer bana deli gözüyle bakılıyorsa ben deliyim zaten, ben vatan için deliyim.

Bak Mustafa abi, biraz evvel ben sana çocukluğunu sordum, dedin ki babam beni askerden geldikten sonra bile döverdi dedin. Yani bunalımlı bir dönem, nasıl kurtardın kafanı bunlardan, tedavi oldun mu? Bu kadar baskıdan sonra, nasıl toparlandın?

– Toparlanamadım ki, çok sürüdüm.

Kafayı nasıl toparladın?

– Kötülükleri gördüm, ben de bu çene varken siyasetçi olayım dedim. Kahraman Atatürk'ün Türk gençliğine şiirinin meşajını aldım kendime, evet 1988'de siyasete girdim.

1988'e kadar ne yaptın?

– Lokantada iş buldum bulaşık yıkadım, pazarlamacılık yaptım, kanalizasyon kazdım, yağlı boyacılık yaptım. İşte dua kitapları satıyorum.

Abi böyle konuşuyorsun diye başına birşey geldi mi?

– Çok, herkes bana deli diyor. Deli diyorlar ama sürüdüklerini görmüyorlar.

Neyse, başka ne gibi işler yaptın?

– Filmlerde, kliplerde oynadım.

Ne oynadın?

– Figüranlık yaptım. Hazırım yine her an.

Kaç para verdiler.

– 3 milyon falan verdiler.

Senin gibi alim bir adam bir düşünür, ülkeyi ilerde kurtaracak adam böyle işlere niye gidiyor?

– Gitmem lazım, benim gitmem demek ülkeyi tanıtmak demektir.

Abi senin figüranlığa gitmenle Türkiye'nin ne ilgisi var?

– Beni çok tanırlarsa, ileride çok insan beni tanır, gelişme sağlar gelecekte benim meydan toplantılarında çok insan gelir. Ben düşünürüm, çalışırım. "Tedbir benden Takdir Allah'tan".

Bu bıyıklara şekil vermek için hergün kaç saat zaman harcıyorsun?

– 15-20 dakka uğraşıyorum, spreyle yapıştırıyorum. Benim bıyıklarım kültürle ilgili, dürüstlüğümü gösterir.

Dürüstlük bıyıkla mı oluyor?

– Bence öyle.

Neyse evlenmeyi düşünmüyor musun?

– Evlenmeyi ben her zaman düşünüyorum.

Nasıl evlenicen; ne bekliyorsun? Kaç senedir bir kadınla ilişkin yok?

– 4 seneyi geçti.

Çok olmuş. Yaşın 50'yi bulmuş, evlenmek için ne bekliyorsun.

– Canım evlenmek için çok bayanla görüştüm. Ama şu, ben düşünür olduğum için, eee bir oraya geldiğimiz zaman şu soruyu soruyorum ona. Ben hoca olarak o anda, "Evleneceğin kişi de ne beklersin" o diyorki, bir dayiresi olsun, bir arabası olsun diyor. Ben ona diyorumki Allah işini rast getirsin, bekle, ha bunun içinde çıkmıyorki birisi Allah ne verirse, kapımı çalan birisi dese o zaman olacak.

Sen bu kafayla daha çok beklersin. Kim gelir bir göz odaya, para yok, pul yok kimse gelmez abi.

– Beklerim olsun, ama belki kadının vardır. Erkeğin olunca iyi de kadının olunca kötümü olur. İşte memlekette kültür yok.

Peki abi sen bekle, belki bulursun.

– İşte onu arıyorum. Ne dedim demin, tedbir benden takdir Allah'tan.

Sen kadınlara düşkün müsün?

– Bilgili olduğumdan, düşkünlüğümden değil, ama şu vardır meselâ rahmetlik Mehmet Akif Ersoy'un, bir sözü vardır. Hani. Bastığın Yeri Toprak diyerek geçme tanı, altındaaa... Bastığın Yerleri Toprak diyerek geçme tanı altındaaa... Nasıldı yaa gibi (devamını getiremedi unuttu).

Neyse geçelim? Yani sen kadınlarla bilgili ilgileniyorsun.

– Canım bazı kadınlar var, yırtmacı kiloduna kadar, açık giyip de dişilik taslayan kadınlar var; işte ben de onlara karşı, duruşumla, buyur işte erkek karşında, pehlivana karşı pehlivan diyorum.

Yani senin seks bilgin çok? Peki Eşcinsellerle aran nasıl?

– Mutlaka öğrenmek zorundayım. Çünkü bir Türk düşünürü her konuya, cevap vermek zorunda. Şimdi Eşcinseller bana her zaman karşılaştığımızda işte erkek budur gibi laf atıyorlar. Onları ben normal karşılıyorum, benim siyasi durumumu onlar da biliyorlar, Türk düşünürü olduğumu biliyorlar. Asılamıyorlar, yoksa onlar gariban birini yakaladılar mı, soyup soğana çeviriyorlar.

Sen böyle bir olaya rastladın mı?

– Rastladım tabi.

Nerede rastladın?

– Cihangir'de rastladım.

Peki sen orada ne yapıyordun?

– Ben... oralarda geziyorum, merhabalaşıyorum onlarla, konuşuyorum, mesela o mahalle de ne olur, ne biter orada adalet gerçek midir, değil midir, gider araştırırım, rapor tutarım.

Niye onların mahallesinde rapor tutuyorsun? Yoksa başka işler için mi gidiyorsun?

– Yarın siyaset meydanlarında konuşmak için, bir siyasetçi bir düşünür olarak araştırıp rapor tutmam lazım benim.

Yani başka şey için gitmiyorsun?

– Niye başka şey olsun, ben vatan için çalışıyorum.

Abi senin başına gelip de unutamadığın çok kötü bir olay yaşadın mı?

– Başıma bela geldi. Asmalımescitte oldu. bir piskopat tarafından bıçaklandım.

Niye?

– 1991 yılında orada bir arkadaşım romen bayanlarla ticaret yapıyordu. O piskopat bana sen o arkadaşla ortak bu işi yapıyorsunuz dedi. Ben, bak evlat ben arkadaşla beraber değilim ben siyasetçiyim, yok sen onu yönlendiriyorsun filan derken, zaten hap kullanıyor, esrar kullanıyor neyse konuşup dururken bıçağı attı bana. Aha bıyık altından vurdu, hala izi var bak. *(Bıyığının altındaki yara izini gösterdi)* o ara tabi hâlâ, seni öldürüm karakola gitme diyor hâlâ, bilmiyorki ben ölümden korkmuyorum, ve o güne kadar kaç tane adam bıçakladıysa hiçbiri karakola gidememiş, ben anında gittim. Yolda polis çevirdi zaten yüzüm kan içinde, o zaman bu karakolda, H.S.....n vardı. Hemen onu aldılar getirdiler bu diyorki, işte efendim ben böyleyim, onlar karı satıyorlar filan falan H.S.....n diyorki Allah razı olsun ben o adamı tanıyorum diyor. Sen suçlusun diyor. Peki ne yapıcağız diyor, H.S.....n diyorki, herkes biliyor sen bir indirme yap diyor. Bir yirmi milyon indiriyor o zaman ama, H.S.....n buraları terkedeceksin diyor, yoksa seni buralarda tutmam diyor.

Polis para aldı mı?

– Tabi canım ama ben bir çözüm yapamam ki, bu Türkiye'nin konusu.

Niçin 20 milyon aldılar?

– Bırakmak için aldı, yoksa bırakmıyor. Sonra olayı Susurluk olayı gibi örtbas ettiler.

Sen de bıçağı yediğinle kaldın tabi?

– Eee ne yapalım bıçağı yediğimizle kaldık.

Peki Mustafa abi bu yolun sonu nereye kadar gidecek?

– Ölüme kadar gidecek.

Memleketin politikasını, gidişatını, nasıl görüyorsun abi?

– Çok kötü, Türkiye'yi Kültürsüzler idare ediyor. Her kötülüğü, hileyi siyasiler yapıyor, yarın ben Başbakan olursan benim kanunlarım, gelirse düzelir. İnşallah ilerde partiyi kurarsak, ben Başbakanım. Şimdi bana insanlar soruyor, bu Türkiye nasıl düzgün hale gelir. Yahut da Avrupaya girebilir. Ben de diyorumki çocuklar okula girince önce bayrağı ve Türkiye'si öğretilirse, memleket ancak kurtulur.

Peki abi sen şu partini kur bir an şu memleketin başına gel de, bizi de kurtar, kendini de kurtar, ayrıca Allah sana iyi bir kadın, iyi bir evlilik, iyi bir akıl fikir versin, hep beraber kurtulalım, iyi akşamlar...

Not: *Mesut Kara'nın "Yeşilçamda Unutulmayan Yüzler" kitabı çıktı. (Parantez Yay).*

O erkeksi görünüşümü görünce, bakiiim bu gerçekten yatakta teknikli mi, yoksa böyle havadan biri mi?

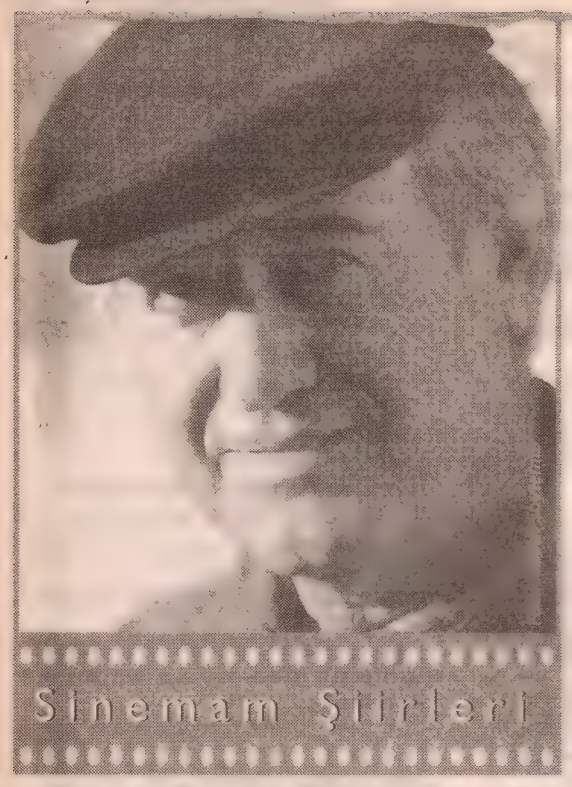

Görülmüştür

NİHAT ZİYALAN

Nazım çarpıntıydı Hikmet yasağıyla
şiire vurmuş yüreğim
gürp gürp Bursa Hapisanesi
GÖRÜLMÜŞTÜR adliyede
kelepçeyle sıkıştırılmış yürümesi
başları öne eğik millet arasında
sorgulandı şiirimin öğretmeni
ustasının yanında kemik
gele attırdı dizelerime
uçukladı şiir kapım
selam durdu bileğe

ışığa dönük bakışlı Eşber Yağmurdereli
voltada lorke çeker
tekmil verir sigarasının dumanı
bir'ki üç poff
GÖRÜLMÜŞTÜR
omuzum sende kalsın
rahat

testereyle ayrılırken Kubil-ay
Maraş Dondurması'na kan düşürür
tütsü olur Sivas'a
GÖRÜLMÜŞTÜR
niceleri
daha

Aralık 1973 Adana Cezaevi
devlet sanatçısı değil halk sanatçısı
a'benim Can'ım
Yücel'iyor çeviriden
gardiyan Mehmet nezaretinde
GÖRÜLMÜŞTÜR araladığı
ayva kokusuyla buruşmuş ağıtımı

elbet bir gün dağlar çıkar tepelerine
alından alına kükrer
Himalaya
sen benim yarim ol
GÖRÜLMÜŞTÜR
hayatıma

Sydney 1999

Aksamsefasi

Madam bir süredir benim başkasından öğrenip ona söylediğim şeyleri kendisinin öğrettiğini düşünüyor. Hatta bunu öyle benimsiyor ki sözgelimi şimdi 67'sine merdiven dayayan ev sahibimizi yedi yaşına kadar "Gecemiz uykuya dalınca" diye başlayan ninniyle uyuttuğunu söyleyecek kadar ileri gidiyor.

Gecemiz Uykuya Dalıncaaaa!

ŞEBNEM İŞİGÜZEL

Sonunda kalpleri fethettim; kalplerin, gönüllerin kraliçesi oldum. Şubat Öküz'ünde yayınlanan yazımla herkesin ilgisini çektim: Telefon açıp ninni söyleyenler mi istersiniz, "Geceleri nasıl?" diye sorup kikirdeyenler mi? Kimisi melek yavrumun geceleri beni uyutmadığını düşünüp anasonlu çay tarifi fakslamaya kalktı. Biricik kızımın deliksiz 10 saat uyuduğunu duyduklarında ise koca koca nazar boncukları gönderecek oldular. Bu yazımdan sonra eminim çiçeği burnunda anneler "Nasıl oluyor da bebeğiniz gece hiç uyanmadan sabahı buluyor?" diye soracaklardır. Ben çiçeği burnunda annelere, lohusa bunalımındaki hemcinslerime el uzatmaya bayılıyorum. Çünkü arkadaş grubumuzdaki en küçük bebekli anne benim. Bu yüzden parkta filan yeni doğurmuş bir anneye rastlarsam başlıyorum terapiye... Henüz altı aylık hamile görünümündeki zavallı lohusalar, "Geceler..." diye ağlıyorlar. "Üç aydan sonra düzeliyor hiç merak etmeyin" diyorum. Bir politikacı gibi umut aşılıyorum yani... Söze "Şansınız varsa!" diye başlayayım da iki ay sonra parkta yakama yapışıp hesap sormasınlar diyorum ama zavallı lohusacıkların gözlerinin altındaki ince mor halkalardan oluşmuş karaltılar beni umut taciri yapıveriyor.

Gerçi madam uyarıyor:

"Öyle deme" diyor. "Her bebek bir değil ki saat gibi kurulsun!"

"Ne diyeyim madam?" diye soracağımı bildiğinden,

"Sana öğrettiğim ninniyi onlara da öğret olsun bitsin!" diyor.

Gecemiz uykuya dalınca
Uyanır gecenin sesleri
Uzaktan uzağa
Bir öksüz kurbağa
Virik vırak virik vırak!

Oysa madam karıştırıyor, bu ninniyi bana, 2 ay 10 gün ile benden daha kıdemli anne olan sevgili arkadaşım Gönül öğretmişti. Ben de ona "Benim adım kelebektir" şarkısını öğretmiştim. Ben de "Benim adım kelebektir" in

"Kanatlarım ipektendir
Dolaşırım çiçek çiçek,
İşim gücüm hep eğlenmek

olan devamını benden 3 ay 15 gün daha kıdemli anne olan Buket'den öğrenmiştim. Gönül, "Benim adım kelebektir'in sonuna "Kon kon kelebek, yaldızlığı böcek "Şarkısını da eklemiş. Böylece tek solukta söyleyeceği upuzun bir ninniye sahip olmuş. Ne kadar karışık değil mi?

Madam bir süredir benim başkasından öğrenip ona söylediğim şeyleri kendisinin öğrettiğini düşünüyor. Hatta bunu öyle benimsiyor ki sözgelimi şimdi 67'sine merdiven dayayan ev sahibimizi yedi yaşına kadar "Gecemiz uykuya dalınca" diye başlayan ninniyle uyuttuğunu söyleyecek kadar ileri gidiyor.

Aslında kızıma söylediğim ninnilerin beste ve güfteleri genelde kendime ait. Kızımı uyuturken söylediğim ninniye kulak kabartan madam, "Aferin" dedi. "Kızına hep uyu kızım, büyü kızım, cici kızım, uslu kızım, uykucu kızım de ki öyle olsun!"

Yine de madam melek yavrumun pek bir muzip hatta yaramaz olacağını söylemekten geri kalmıyor.

Şimdi uykuculukla sizi tavlıyor ama bu kızın bakışlarından belli bu pek yaman olacak" deyip yüreğimizi ağzımıza getiriyor.

Çünkü madam ne zaman bedeninde gezinip duran ağrının aldığı önce yolu tarif etmek için ayağa kalkıp kıvrılıp bükülse Tamar kıkır kıkır gülüyor. "Gülmesene kız!" diyor madam da... "Sanki ben güzel bir şey anlatıyorum." Sonunda vücudunda yol alan ağrının izlediği güzergâhı tarif etmekten vazgeçip yüreğimi ağzıma getiriyor:

"Bu pek yaman bir kız olacak!"

Bütün b[illegible]ları sizden yüz bulduğum için yazıyorum. İnanın bir Allah'ın kulu çıkıp da "Bana ne senin melek yavru[illegible]dan" diye sitem etmedi. Sağolun, varolun belki çok uzağında ol[illegible]ğunuz "meseleleri" anlamaya gayret edip okudunuz.

Madam da,

"Bundan sonra beni ve kızını yaz daha iyi" dedi.

Bir de madam Tarkan'ın dünya çapında şöhret olamayacağını söyledi. Aslında daha önce de söz ettiğim gibi madam televizyonunu paketleyip kaldırmıştı. Dolayısıyla günümüzün starlarını tanımıyor. Pek sevdiği Muhterem Nur'un Müslüm Baba'yla evliliğinden filan haberi yok. Hele Tarkan'ı hiç tanımıyor. Bize çıktığı bir gün televizyonda Tarkan'ı gösterdim;

"Madam sence bu çocuk dünya çapında bir yıldız olabilir mi?" dedim.

Madam "Cık" yapıp "Olmaz" dedi. Nedenini de her zamanki gibi ben sormadan açıkladı:

"Çünkü ben şarkısını sonuna kadar dinleyemiyorum. Dünyanın yarısından çoğu da yaşlı olduğuna göre bu çocuk sadece bize yıldız olur."

Günce/Mart'99

Karl Marks'ın görüşüne göre, '*Osmanlı İmparatorluğu Bizans'ta bir sülale değişimidir.*' Ben de zaman zaman kullanırım bunu. Düşünün vergi yasalarını olduğu gibi almışlar...

Fuat Köprülü'nün "*Bizans Müesseselerinin Osmanlı Devleti'ne Etkisi*" adlı kitabı vardır. *Köprülü*, Yunanca bilmez... *Hayır* der, hayır derken onaylar aslında. Ben, *Marks*'ın türevlerine *Ren Düşüncesi* derim. *Hegel* öyle, *Hölderlin* öyle.. Bu Fransız İhtilali'ne yakın olan Alman düşüncesi Ren... Kuzeye gittikçe faşistleşir...

◆

Fikret Ürgüp, O zamanlar iki tekke vardı. I. Batı Tekkesi; *Sabahattin Eyuboğlu*... II. Doğu Tekkesi; *Kemal Tahir*... Biz her iki tarafa da gitmedik. 1970 yılında Yeni Dergi'de "*Mor Külhani*" şiirim yayımlandı. *Mina Urgan* bu şiirin tamamını yüksek sesle okuyor. O günlerde, *Fikret Ürgüp* Yeni Dergi'yi alıp, *Leyla Erbil*'e gidiyor ve ona '*ben bir şair keşfettim*' diyor. Leyla Erbil ise '*bu eski bir şair*' diyor ona. 15 gün sonra *Hüseyin Efendi Meyhanesi*'nde *Sezer Tansuğ, Tonguç Yaşar* ve ben *Fikret Ürgüp*'ün masasına oturduk. Çünkü masada *Cahit Burak* oturuyordu. *Tonguç Yaşar* dedi ki Fikret Ürgüp'e, 'bu Ece.. ' O an beni hatırlamadı galiba... *Fikret Ürgüp* iki kitap yayımlamıştır. *Sait Faik*'in doktoruydu aynı zamanda. Amerika'da psikoloji okumuş...

◆

Kadınlar... Doğuda safları ilk terkeden ne hikmetse kadınlardır. Batıdakiler ön saflarda bulunurlar. Hep bunu düşünüyorum zaman zaman...

Feministler olacaksa, batılı olsun!

Deniz Gezmiş... Sinematek'te çalışıyordum o yıllar. *Deniz Gezmiş* ve arkadaşları üniversiteyi işgal etmişler. Canları sıkılmış olacak ki, bize haber gönderdiler, çizgi film izlemek istiyorlarmış. Biz de Süleymaniye tarafından filmi üniversiteye sokmayı başardık. Dekan odasında *Deniz*'le oturduk ve çay içtik. *Rahmi Saltuk*'u da o zaman tanıdım. Kürsüde saz çalmıştı.

Siyasal bir harekette mutlaka davul- zurna ve sancak olacak, sadece davul sesi varsa, bu sünnet olabilir, düğün olabilir vs. olabilir. Sancak olmalı... *Hüseyin İnan* demişti ki, '*bıraktığımız bayrak başka ellere geçecek.*' Bir emniyet müdürü telaşla subaylara sormuş; '*bu lafları diğerleri etmedi de bu niye böyle bir laf ediyor?*' diye.

Bu bir gelenektir, davul- zurna, sancak olmalı. Bu çocuklar bir şeyi ihmal ettiler, ama kesinlikle bu başarısızlık demiyorum. Beni sormuşlar *Deniz Gezmiş*'e, o da '*Türk Şiiri'inde en ilginç şairdir Ece ama beğenmiyorum*' demiş. Tabi ben onun istediği gibi yazmıyordum...

◆

'Kalın kaburgalılar' 1.5 milyon civarında demiş *Enver Paşa.*

◆

Tehcirden (*göç ettirme*) dönüş yoktur...

◆

Ayağa Kalkanlar:
1. *Yılmaz Odabaşı*
2. *Akın Birdal*

ECE AYHAN

Akşamsefası

Merak bu ya!.. "Bataklıkta Bir Gül" adlı filmindeki öpüşme ve soyunma sahnelerini tek tek sayalım dedik. Ve üşenmeden saydık da... Evet Banu Alkan birbuçuk saatlık filmde tam 12 kez soyunuyor, beş kez de öpüşüyordu.

Orası Burası Banu Alkan'ın "Neresi?..."

AGÂH ÖZGÜÇ

"Bayan Remka'yı nasıl bilirsiniz?"

"İyidir, iyi..."

"İyi"de kimdir bu Bayan Remka?.."

Banu Alkan'ın ta kendisi...

"Remka", bugünlerde tekrar gündeme gelen Alkan'ın gerçek kimliğidir. Ama, gerçek adını eksik söyledik Alkan'ın.

Remka Liz Reproyna gerçek adı. "Remka bir dağ çiçeği, Liz ise, yaprak anlamına geliyormuş. Banu Alkan, sinemadaki ikinci adı. 1975'de Yeşilçam'a adımlarını attığında ilk takma ismi Yaprak Alkan'dı. İyi besili semiz bir Yugoslav göçmeni olan Alkan, "Hayret 17"de figüran, "İsyan"da Serdar Gökhan'ın karşısında ilk başrolünü oynadığında demek ki 14 yaşındaymış... "Ben 1961 doğumluyum" dediğine göre... Doğum tarihini 1958 yazanlara da kızıyor Alkan.

Yaprak Alkan adıyla sinemaya girdiği yıllarda esmer, ince vücutlu bir tazeydi. Mankenlik yapıyordu. 1980'li yıllarda ise, Banu Alkan adıyla ve özellikle de birden gelişen aşırı yuvarlaklı vücut yapısıyla ünlendi bir sarışın olarak... O yıllarda Atilla Dorsay da Alkan'ı şöyle tanımlıyordu:

"Anatomik yapısı olağanüstü gelişmiş, ancak oyunculuk gücü bu gelişmeden nasibini alamamış..."

Gerçekten cinselliğini ön plana çıkaran filmlerde oynuyor, daha doğrusu özellikle "oynatılıyor" ve 1980'lerin medyasında paparazzi tanımlamalarla anılıyordu. Örneğin "Afrodit", "Sarı Bela" ve "Sarışın Fırtına" gibi... Bu isimlerle filmler bile yapılmıştı adına. Bir "sanatçı" olmaktan çok "seksi bir kadın kimliği"yle öne çıkması, bazı uyanık film yapımcılarını gaza getirmiş, figüran oynadığı "Hayret 17" adlı eski filmine "Kadın Budalası" adıyla korsan bir afiş bastırmışlardı. Yeni bir filmmiş gibi seyirciye yutturulan "Kadın Budalası"nın korsan afişinde Banu Alkan ismi kocaman yazılmıştı. Oysa o ilk filminin afişinde ismi cismi yoktu. Yapımcılar, birden ünlenen Banu Alkan isminden yararlanmak için eski defterleri tozlu raflardan indiriyorlarsa sarışın tazenin bunda ne günahı vardı ki? Bu bir "arz" ve "talep" meselesiydi.

Doğrusu Banu Alkan alem bir kadındı. Nasıl ki bir dönemin başbakanı Yıldırım Akbulut için "Akbulut Fıkraları" yazılmışsa, bizim Yugoslav göçmeni adına da kitaplar dolusu "Alkan Fıkraları" yazılabilirdi... Örneğin her filminde avuç içi kadar küçük, iki parçalı bikinisiyle defile yapar gibi ortalarda dolaşmıyordu Alkan.

Merak bu ya!..

"Bataklıkta Bir Gül" adlı filmindeki öpüşme ve soyunma sahnelerini tek tek sayalım dedik. Ve üşenmeden saydık da... Evet Banu Alkan birbuçuk saatlık filmde tam 12 kez soyunuyor, beş kez de öpüşüyordu.

Bir zamanlar Erden Kıral denince "O da kim? Hangi filmde oynadı?" diye soran Banu Alkan'ı düşünün. O şimdi tekrar gündemde. Oysa 1987'de oynadığı son filmi "Afrodit"le sesi soluğu kesilmişti. 12 yıl sonra TV ekranlarında poposunu iki yana sallayarak şarkı söyleyen bir Banu Alkan izliyoruz:

"Neremi, neremi?"

Evet, orası burası, Banu Alkan'ın neresi?

Cumhuriyet'ten Vedat Özdemiroğlu, bu ilginç yaratıktan söz ederken Tansu Çiller'e gönderme yapıp şöyle diyor:

"Banu Hanım'la Tansu Hanım birbirlerine benziyorlar. Hayır sarışın oldukları için değil. Her ikisi de kendi alanlarında beceriksiz fakat çok hırslı, her ikisi de 'kifayetsiz muhteris', her ikisi de gündemde kalmak için olmayacak şeyler yapma cüretine sahip."

Gerçekten müthiş "hırs"lı bir kadın şu Banu Alkan. Eğer onda bu "hırs" olmasaydı ve şişirilmiş balonlara "sanatçı" diye yutturan paparazzi medyası çanak tutmasaydı, "cumburlop" diye gündeme gelebilir miydi?

Uzun lafın kısası, "bu bir Banu Alkan filmidir", günümüz Türkiyesinde kendini "yutturan" herkes kahramandır...

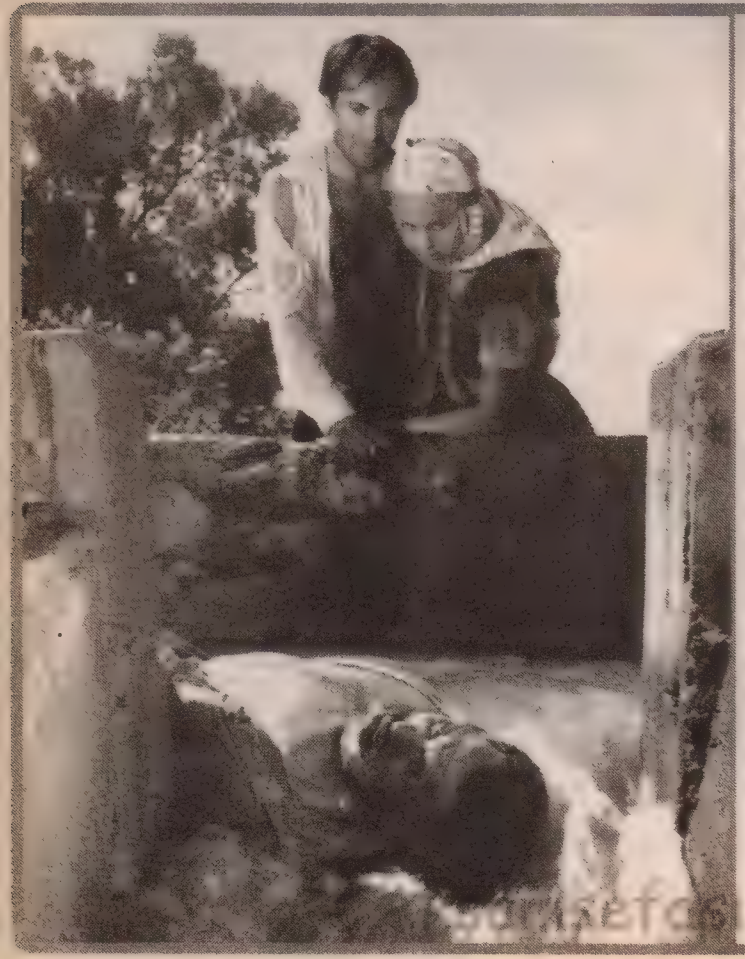

Yarım Kalan Bir Soruşturma Ve Tüm Zamanların En İyi Türk Filmleri...

Zaman zaman "Bütün zamanların en iyi 10 Türk filmi" başlığıyla soruşturmalar açılır. Listeler yayınlanır ve sonuçta "en iyi"siyle "en iyileri" saptanır. İşte bu tür soruşmaların en sonuncusunu geçtiğimiz yıl, Negatif Dergisi adına sinema yazarı Burçak Evren başlattı. Ve ne yazık ki Milliyet grubundaki Negatif Dergisi'nin ömrü fazla uzun sürmeyip yayınına son verilince bu soruşturmada yarım kaldı.

Soruşturmanın amacı, yönetmen, sinema yazarı, politikacı, ressam, senarist, karikatürist, görüntü yönetmeni, gazeteci, yapımcı, tiyatrocu, şair, oyuncu, müzikçi, öykücü, tarihçi, toplum bilimci, öğretim üyesi ve yazar gibi çeşitli meslekleri içeren kişilere ulaşıp, katılım toplamını bin sayıya çıkarmaktı.

Bu konudaki rekor, 1974 yılında 128 katılımcıyla ilk kez kırılmıştı. O yıllarda rekor soruşturmayı "Yedinci Sanat" dergisi adına ben düzenlemiştim. Bu son soruşturma ise ancak 7 sayı sürebildi. Bu sürede katılım sayısı ise 103'ü buldu. Bu yarım kalan soruşturmanın "en iyi Türk filmleri" acaba hangileriydi?

Yine iş başa düştü. Ve 103 kişinin katıldığı soruşturmadaki listeleri taradık. Bazı katılımcılar 10 film sayısını aşmışlar, kimi 12, kimi de 15 filmlik listeler düzenlemişlerdi. Birkaç liste ise "alfabetik sıraya göre" veya "sırasız" gibi notlar düşülmüştü. Bu özel durumdaki listeleri dışta tutup, özellikle de birinci sıralarda yer alan filmlere baktığımızda şöyle bir sonuç çıkıyordu ortaya. Listelerin birinci sıralarında yer alan filmlere göre 14 puanla "Susuz Yaz" (Metin Erksan) birinci, 10 puanla "Umut" (Yılmaz Güney) ikinci, 9 puanla "Sevmek Zamanı" (Metin Erksan) üçüncü oldular. 8 puanla "Yol" (Şerif Gören) ve yine 8 puanla "Muhsin Bey" (Yavuz Turgul) ise "dördüncü"lüğü paylaştılar. Diğer ikinci 5 film ise 8 puanın çok altlarındadır.

Çıkan ilginç sonuca göre "Yol", yasaklı bir film olduğundan bu yapıtı birinci sıralara alanların büyük çoğunluğu video bantlarından izlemişlerdir. Kaldı ki 17 yıl sonra ilk kez şu günlerde 26 sinemada birden vizyona giren "Yol"u sinema salonlarında izleyenler sonucu değiştirebilirler miydi, bilemiyoruz. Bu arada "Sürü"nün (Zeki Ökten) yalnızca iki kez liste başına alınması biraz şaşırtıcı değil miydi? Ama yine de "tüm zamanların en iyi beş filmi" sıralaması ne kadar tartışılsa da önemli yapımlardan oluştuğu inkar edilemez sanırım...

Hangi Ferdi Tayfur?

Sanat dünyamız iki Ferdi Tayfur tanıdı. Biri Atatürk döneminin Ferdi Tayfur'u diğeri Özal Türkiyesi'nin. Biri dublaj sanatçısı, yani seslendirme ustası, diğeri arabesk şarkıcısı...

Peki nedir bu isim benzerliği? Nedenini elbette ikinci Ferdi Tayfur'a sormalı. 1958'de yitirdiğimiz sanatçının ismini almasındaki neden, o değerli kişiyi günümüzde de yaşatmak için yapılyan saygın bir davramı, yoksa o ismin peşine takılıp bir kullanma kurnazlığı mı? Bilemeyiz...

"Hangi Ferdi Tayfur?" diye sorarsanız, konumuz kopyası değil, aslı... Yani 1940'lı yıllarda "Dublaj Kralı" olarak anılan Ferdi Tayfur'un "hakiki"si...

Miralay Tayfur Bey'in oğlu Ferdi Tayfur, "dublaj kraliçesi" olarak ün yapan çevirmen ve seslendirme sanatçısı Adalet Cimcoz'un da kardeşiydi. Ablası Adalet Cimcoz, Muhterem Nur, Türkan Şoray, Leyla Sayar, Belgin Doruk, Fatma Girik ve Filiz Akın gibi dönemin ünlü yıldızlarına sesiyle hayat vermişti dublaj stüdyolarının karanlık odalarında... Ya Ferdi Tayfur? Sesiyle kimleri bize sevdirmemişti ki? Clark Gable'leri, Roman Navorro'ları, Gary Cooper'leri ve daha kimleri? Ama "dublaj tarihi"ndeki en büyük başarısı Lorel ile Hardi, Arşak Palabıyıkyan, Balıkçı Osman gibi uluslararası üne sahip sinema komiklerine sesiyle yorumlar getirmesiydi. Onları yeniden yaratmıştı. Özellikle de sinemanın sevimli çifti Lorel ile Hardi'ye uyguladığı Türkçe dublaj öylesine etkili olmuştu ki, çocuk izleyiciler Lorel-Hardi ağzıyla konuşmaya başlamışlardı.

Ülkemizdeki seslendirme işlevini meslek haline getirip ve giderek sanatsal nitelikler kazandıranların başında, kuşkusuz Ferdi Tayfur gelir. Kırmızı ışıklı. Karanlık bir oda, önümüzde mikrofon ve diyalog listesi. Karşınızdaki perde de geçen film sahneleri. Bu sahnelerde oynayan adamın dudak hareketlerine uymak zorundasınız. En küçük bir uyumsuzluk ya da konsantrasyondan çıkmanız aynı sahneyi yeniden ve hatta defalarca tekrarlamak zorunluluğunu getirecektir. İşte Ferdi Tayfur, tüm bu incelikleri bilen bir sanatçıydı. Hangi sahnede, hangi diyalogda gülebileceğini, nerede ağlayabileceğini, hatta nasıl nefes alması gerektiğini de...

Ferdi Tayfur bu mesleğe nasıl başlamıştı? 1951 yılında bir gazetede şu yanıtı veriyordu:

"Bizde ilk dublaj, 1937'de İ. Galip Arcan'ın yaptığı Almanca "Gün Batarken" filmiyle başlar. O esnada ben de "Bir Millet Uyanıyor", "Milyon Avcıları" ve "Leblebici Horhor" filmlerinin hazırlanışı sırasında İpek Film Stüdyosu'na gelir giderdim. İşte böylece yine İ. Galip'in dublajını yaptığı ikinci Amerikan filmi "Silahlara Veda"da Adolph Menju'yu ben konuşmuştum."

Ferdi Tayfur, 2. eşi Nedret Tayfur ile

Ferdi Tayfur'un ülkemizde ilk dublaj olayının İ. Galip Arcan'la başladığını söylemesine karşılık, yine dönemin ünlü seslendirme sanatçılarından Sacide Keskin'in açıklamasına göre, bu meslekte en eski olanı Nazım Hikmet'ti. Ferdi Tayfur mu, Nazım Hikmet mi? Elbette ki her iki görüş tartışmaya açıktır.

1944 yılında İpek Film Stüdyosu'nda dublaj rejisörlüğüne de başlayan Ferdi Tayfur'un asıl ilginç olan açıklamasına göre, o dönemde bir filmin dublaj işlemi bir hafta sürüyormuş. Yani haftada bir film çıkartabiliyorlarmış o yıllarda.

Ya şimdi?

Bu meslekle ilgili uzman bir kişinin söylediğine göre. 90 dakikalık bir filmin dublajı iki ya da üç gün iç inde tamamlanıyormuş... Bırakın aradaki süre farkını, sebebler ne olursa olsun günümüzdeki dublaj işlemi, o eski yıllardaki kadar başarılı değil. Özellikle de yabancı filmlerin dublajlarında kulak tırmalayıcı cırtlak ve inişli çıkışlı seslere dayanabilmek mümkün mü?

Teknik, 1940 yıllara göre ne kadar ilerde olsa da.. Hele 50 yıl öncesinin ilkel koşullarına karşılık, Ferdi Tayfur gibi, Necdet Mahfi Ayral gibi, Sacide Keskin gibi, Adalet Cimcoz gibi gerçek dublaj sanatçıları yoksa?

SineDonuk

HÜSEYİN ALEMDAR

Mutsuz sonlarımız vardı ya bizim
aslında mutluydu onlar da
Bülent Oran

*Sanki **Lütfi** abili bir filmin yadigârı yüzün*
*biraz **Sabiha** hüzünlü biraz biraz **Nalân** hazlı*
bir şiiri gri susmakca masumane dudak aralığı
hâlâ siyah-beyaz bir replik kalbim o günlerden
– Nerelere gidip neler yapıyorsak bende hepsi ilk!

Mutsuzluklardan mutlu son buketisin bende sen
içimin giysisi cam kırığı bir sinema ırmağı
ses söküğü buğu duvağı ömrümün sol yakasında

ah, hayatımı geri sardı biri o ağladı canımın dudağında!

bir çift kanat bir altın madeninden daha değerlidir

Kanatlar ve Sözcükler

AKGÜN AKOVA

Üçüncü Seçenek

Aynı kentin iki futbol takımı, kupa finaline gelene kadar rakiplerini gagalayıp tüylerini yolmuş, karşı kalelerin ağlarını terzilere onarıma göndertmişlerdi. Aralarındaki gerginlik ilk maçtan önce başladı. Bir gece, takımlardan birinin taraftarları, sinemadan çıkan bir çifte, kent meydanına hayran hayran bakan ara sokaklardan birinde saldırdılar. Boynuna karşı takımın renklerini taşıyan bir atkı sarmış olan kıza, atkıyı çıkarıp çöpe atmasını buyurmuşlar; o da üşüdüğü için çıkaramayacağını, futbolla da hiç mi hiç ilgilenmediğini söylemişti. İçtikleri biralar gibi köpüren zorbalar saldırıp kızı soymuşlar, kimbilir daha neler edeceklerken, çığlıkları duyan bir polisin havaya ateş açmasıyla kaçmışlardı. Direnen erkek arkadaşının yediği dayak yüzünden komaya girdiği haberi televizyonda alt yazı olarak geçerken, karşı takımın fanatikleri intikam yeminleri ettiler ve diğer takımı tuttuğunu her fırsatta söyleyen bir sinema oyuncusunun evini bastılar. Sekiz gözüdönmüş, Bayan Üçyüzotuzüç'e sırayla tecavüz etme işlemine başlamak üzerelerken, kalakaldılar; çünkü Bayan Üçyüzotuzüç'ün sütyeni ve külotu kendi takımlarının rengini taşıyordu. Bayan Üçyüzotuzüç ağlayarak, gerçekte karşı takımı değil, onların takımını tuttuğunu söyledi ve kaptanlarıyla gizli aşk yaşadıklarını, birkaç saat sonra buluşacakları için bu iç çamaşırlarını giydiğini itiraf etti. Baskıncılar pantolonlarını çarçabuk toplarlarken özür üstüne özür dilediler. Hatta çıkmadan önce ayakkabılarıyla çamurladıkları kapı girişini de temizlediler.

İlk maça üç gün kala bütün mahallelere yayılan sokak kavgaları, kentin göçlerle dağılmış olan tarihini iyice yamuk yumuk etti. Televizyonlarda, mikropların üreme hızını aşan aralıklarla açık oturumlar yapılıyor, takımların yöneticileri ve spor yazarları taraftarları önce kışkırtıp sonra sütliman olmaya çağırıyorlardı. Ama, el bombasına dönüşen futbol topunun havasına hardal gazı karışmıştı bir kere. Fanatiklerin karaborsadan bulabildikleri ve maç saatine kadar 'aman ha kaybolmasın' diye çelik kasalarda sakladıkları biletler bir hafta öncesinden kapışıldı. Maça saatler kala, 'olayları filan takımın taraftarları başlattı' diyerek yargıçlığa soyunan bir köşe yazarının bacağından vurulması üzerine, Spor Bakanı Bay Gözlüklü Bukalemun'un gizli emriyle Futbol Federasyonu maçı erteledi. Karar, halk arasında, aynı günler içinde bazı ilaç şirketlerinin, hastalık yaymak ve ürünlerinin satışını arttırmak için laboratuarlarında virüs ürettikleri haberinden daha büyük tepki aldı. Bu durum en çok koyun sürüleri için bile ot yeme yarışmaları düzenlemeye başlayan televizyoncuların işine yaradı. Haber uydurma sıkıntısı çekmeye başlamış olan televizyoncular maçın yarattığı bu "entropi artışı"na balıklama atlayarak, "on beşer dakikalık ünlüler" serisi üretimine başladılar.

Duvarında, tuttuğu takımın büyük boy resmi yıllardır asılı duran kasabın biri, şaka yollu, 'indir abi şu sakatat takımın resmini' diyen yirmi yıllık komşusunu satırla yaraladı. Kameralara 'pişman değilim' demesi üzerine, televizyon kanallarından biri, ruhbilimcilerden, toplumbilimcilerden ve entellektüellerden oluşan bir topluluğu açık oturuma çıkardı. Konuşmacılar, olayların altında cinsel açlığın, iktidarsızlığın, bedensel boşalma güçlüğünün, yanlış ekonomi politikalarının, toplumun şiddetle bastırılmasının, eğitimdeki bozuklukların ve belleğime sığmadığı için burada sayamadığım daha bir sürü nedenin yattığını iddia ederken, görüntü alan kameramanlardan biri cebinden çıkardığı takımının bayrağını sallayarak izleyicileri selamladı ve telefonların kilitlenmesine neden oldu. O gece, telefonlar hep meşgul çaldığı için ambulans çağrılamayan kaç ağır hastanın ve yaralının ölmek zorunda kaldığını ise, hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz. Çünkü, bazı "sanatçı"ların kalça genişliğine milimetresine kadar merak duyan medya ailesi, böyle bir trajediyi araştırmak yerine şarkıcı Bay Bebekyüz'ün içinden tıngırtılar gelen kafasında kaç saç teli kaldığını saymayı iş bilecekler.

Neyse, biz maça dönelim; çünkü olayların maymunların hindistancevizi ağacına tırmanması gibi yükselişi üzerine Başbakan Bay Durumu İdare Et'in İçişleri Bakanı Bay Asayiş Berkemal'e, İçişleri Bakanı Bay Asayiş Berkemal'in Spor Bakanı Bay Gözlüklü Bukalemun'a, Bay Gözlüklü Bukalemun'un da Futbol Federasyonu'na gönderdiği yeni gizli emirlerle, daha önce bir hafta sonrasına ertelenen maç, "bitsin artık bu çile" dileğiyle üç gün önceye alındı. Maç öncesi, stad girişinde seyircilerin üzerinden toplanan malzemelerle, Belediye mezbahasının on yıllık bıçak gereksinimi giderildiği gibi, kıyı dolgularında kullanılacak yarım kamyon taş, devlet yemekhaneleri için çatal bıçak takımları, polis teşkilatının işine yarayabilecek silah ve sopalar elde edildi. Seyircinin birinin çantasından çıkan nallar ise, Orta Asya'dan kalma geleneksel "nalbantlık" mesleğinin silinip gitmediğini kanıtladı ve eşeklerin soyunun hala tükenmediğini gösterdi.

Soyunma odalarında kulüp başkanları bol sıfırlı kupa primlerini açıklarken, çalıştırıcılar savunma oyuncularına, gole gitmekte olan rakiplerini 'Allah yarattı' demeden biçmelerini sıkı sıkı öğütlediler. Maçta, bir bacak ve bir burunun kırılmasına, kırmızı ve sarı kartların korsan bayrakları gibi savrulmasına, sanırım bu konuşmaların az da olsa katkısı olmuştur.

Bir ara, kentin üzerinde, devrilen bir dinozorun böğürtüsünü andıran bir ses duyuldu. Kenti gezmeye gelen yabancılar korkudan kaçacak delik ararlarken, maça giremeyenler anladılar ki, takımları sahaya çıkıyor. Seyirciler, ettikleri küfürlerle karşı takımın oyuncularının anlarını, avratlarını ve baldızlarını asfaltta çırılçıplak koşturdular. O sırada, kulüp başkanları "en şerefliler" için ayrılmış tribünde kol kola vermiş, poz poz canım cicim fotoğrafları çektiriyorlardı. Ama, maçın ilk golünden sonra, başlarını onlardan yana çevirenler birbirlerine tükürerek, emekli boksörler gibi yumruklaştıklarını gördüler. Diğer takımın attığı golden sonra ise, bazı seyircilerin pantolonlarını indirip "ön takımları"nı karşı tribünlere göstermeleri, naklen yayın yapan televizyon kameralarına takılınca bazı evlerden sevinçli kadın çığlıkları duyuldu. Anlayacağınız, benim gibi yazı yazma güçlüğü çeken bir yazar için bile, sonsuz olanaklar yaratan bu maç, artık bir spor karşılaşması olmaktan çıkmıştı.

1 - 1 biten ilk maçtan sonra taraftarlar yaralarını sararken, açık tribünde maç seyreden bir hemşirenin kalabalıkta sıkışarak bayılan bir hastayı "suni teneffüs"le yaşama geri döndürmesi televizyonlardan yayınlandı ve kadıncağızın yuvası yıkıldı. Şimdi o "yeni dul Florance Nightingale"! Bu maçtan en karlı çıkanlar, KBB hekimleri oldu, on gün boyunca muayenehaneleri, sesi gidip bir daha gelmeyen hastalarla doldu taştı.

İkinci maçtan önce, yine soyunma odasına dalan başkanlar, futbolculara "kupayı kaybederlerse stattan birbirlerinin ölülerini çiğneyerek çıkabileceklerini" anımsatırken, çalıştırıcılar maçın olası sonuçlarına göre, bir gece öncesinden istifa mektuplarını yaşlı gözlerle ceplerine koydular. Yanlış anlamayın, onları ağlatan şey, ezeli rakiplerine yenilme duygusunun yarattığı utanç değil, böyle yağlı kapıyı bir daha bulamayacakları düşüncesiydi.

İkinci maç, kale direkleriyle ambulanslar arasında geçti. On altı dakika durdurma oldu. Hakemin kaç sarı kart gösterdiğini kimse sayamadığı gibi, her kart çıkarışında bütün futbolcuların çevresine yığılması yüzünden bazı kartların hangi oyuncuya gösterildiği anlaşılamadı. Oyuncular o kadar hırçınlaştılar, gözleri o kadar kararmıştı ki, karambollerde takım arkadaşlarına bile tekme attılar. Ve...ve maçın son dakikası geldi. Bu sonuç, ilk maçı diğer sahada oynayan takıma yarıyordu. Ama ev sahibi takımın kalecisinin tribünden çalınan bir düdüğü hakemin bitiş düdüğü sanarak sevinçle orta sahaya doğru koşmaya başlaması, inanılması güç bir olaya kapı açtı. Kalecinin öne çıktığını gören karşı takımın orta saha oyuncularından biri, topu kapıp aşırtma bir vuruş yaptı. Kaleci, üzerinden bir güvercin sürüsü geçtiğini sandı. Top, avını arayan bir kartal gibi süzüle süzüle kaleye girerken, kalecisinin hatasını gören savunma arkadaşlarından biri koştu ve karısını tokatlar gibi son anda topu eliyle dışarı attı. Bu görüntü, bazı seyircilerin gözlerinde donup kaldığı için, birkaç dakika geçici körlük yaşadılar. Yazının burasında ben bile heyecanlanıp gözlerimi kapamışken, hakem topu penaltı noktasına koydu. Evet, Peter Handke, "Kalecinin Penaltı Anındaki Endişesi" diye bir kitap yazmıştı ama, o anda o kitaptan çok, "Penaltı Atacak Futbolcunun Golü Kaçırma Korkusu" adlı yazılmamış kitabın sayfaları çevrilmeye başlandı. Hiçbir futbolcu topun başına geçip penaltı vuruşu yapmaya cesaret edemiyordu. Akşam, televizyonlardaki görüntüler yakın çekimde izlenince, oyuncuların dizlerinin tir tir titrediği görülecekti. Takımın çalıştırıcısının "sen at" diye işaret ettiği gol kralı topa doğru giderken, korku ayaklarındaki bütün gücü emdi. Bayılmadan önce anımsadığı tek şey, gökyüzündeki bir uçağın kendi üzerine düşüyormuş gibi yol alan görüntüsü oldu. O sırada beklenmedik bir oyuncu değişikliği yapıldı ve "penaltıyı ben atayım mı" diye soran yedek kaleci oyuna girdi. Seyircilerden bazıları elleriyle yüzlerini kapatırlarken, hiç kimse, günlerdir bir oyunu savaşa dönüştüren bu kalabalığı on dokuz yaşındaki yedek kalecinin kendine getireceğini düşünemezdi elbette...

Gece, bütün dünya televizyonlarında da yayınlanan ve "futbol bizi deliliğe götüren bir oyuna mı dönüştü" tartışmalarına neden olan olay şöyle gelişti: Vuruşu yapacak olan kaleci, topun arkasında dikilip, penaltıyı atacağı direklerin arasında bekleyen diğer kaleciye baktı. Çocukluğundan beri hep yerinde olmak istediği, boy boy fotoğraflarını gecekondu evlerindeki küçük odasına astığı, adı söylenceye dönüşmüş biriydi karşısındaki. Topa doğru koştu... koştu ve eğilip onu eline aldı. Kırk bin seyircinin, milyonlarca televizyon izleyicisinin fırlayan bakışları arasında stadın kapısından aynı hızla çıkıp gitti.

Günler sonra, sağaltımını yapan ruh hekiminin eşiğinde, bir gazeteci ordusu karşısında şunları söyleyecekti: "Topa doğru koşmaya başladığımda, yıllardır taptığım kaleci abimle göz göze geldik. Gözbebekleri korkudan büyümüştü. O anda, ikimizin de, iki seçenek arasında sıkıştırılıp kaldığımızı düşündüm. Gol, ya olacaktı, ya da kaçacaktı. Günlerdir bu iki seçenek yüzünden insanlar birbirlerine saldırıyor, birbirlerini yaralıyordu ve ben bunu anlamıyordum. Hiç kimsenin aklına gelmeyen bir üçüncü seçenek bulmam gerektiğini düşündüm. Sonrasını anımsamıyorum..."

e-mail: akova@orion.net.tr

Tiren

Patikalar

Bu sayfanın adı neden tiren?

Sadece, Öküz-tren-bakmak ile ile ilgili olmaktan değil; ya da, sadece, tren alternatif bir ulaşım aracıdır, karayollarının karşısında akar, güvenlidir, ucuzdur diye de değil;

Üstelik Ret-Kit zamanında topraklarında ilerleyen lokomotif, kızılderililere hiç de dost görünmemişti. Çünkü, o zaman demiryolu neyse, şimdi oto-yol o; o zaman, beyaz adam, ray döşeyip işgal ediyordu, şimdi işgal etmek için asfalt döküyor.

Bana soracak olursa, ulaşım meselesini nasıl halledersin diye; önce demeliyim ki, ayrılık olmasa ulaşmaya gerek kalmazdı ki; ben, öncelikle ayıranları, göç ettirenleri kınarım, protesto ederim, ayırıcıların gücünü kesmeye çalışırım.

Bunlar sert konular, sen nasıl gittiğini söyle yeter derseniz, önce neden gittiğimi dinlemeniz gerkir; ben günde kırk kilometre gidiyorum derim, tercihim patikalardır. Dönerken de rayların üzerinde giden treni, su yollarını, oto-stopu tercih ettiğimi sözüme eklerim. Neden gittiğime gelince; gittim, çünkü yaşadığım şehirde top oynadığım bütün sahalara apartmanlar yaptılar.

Sonuç olarak, soru neydi?

Timur Danış

Hülya Koç

- Hülya sen neden hep yalnız seyahat ediyorsun;

- Trende pencere kenarına oturmayı seviyorum da ondan.

Kitaplar ve Dağlar

Geçtiğimiz günlerde **Doğan Palut, Kuvvet Lordoğlu ve Muzaffer Erol Gez**'den oluşan üç kişilik bir ekip Himalayalar'a bir tırmanış düzenledi. Ekip'den Doğan Palut 5630 metrelik Tharpuchuli'nin zirvesine de çıktı. Günler süren bu tırmanış sırasında Doğan'ın çantasında bir de küçük kütüphane vardı. Bu tur etkinlik sırasında Doğan, Stanislaw Lem-Solaris, Kazancakis-Zorba, Ruth Kentel Kalp Atışları ve 75 Yılın İçinden-Ahmet Oktay kitaplarını okudu. Bir başka deyişle Doğan 5630 metreye çıktı 532 kitap sayfası okudu

Sağ Üst Köşe

Top, önümde sol dizimin üstüne kadar yükseldi. Sanki orada öyle asılı duruyordu. Kalenin sağ direğinin altındaydık. Sol taraf doluydu; bizim takım, karşı takım ve kaleci Hasan. Golü atmak için topu itmek, stop edip, durdurup sonra vurmak; bunların hiçbiri çözüm olamazdı. Yapmam gereken tek şey vardı, sağ ayağımla topun altına girip, bütün gücümle sağ üst köşeye doğru vurmak. Öyle de yaptım; sağ ayağımın üstü ile kalenin tam tavanına doğru topu diktim.

Topun köşeye doğru gittiğini gördüm. Sonra da araya siyah-yeşil kazağı, kaleci şortu ile Hasan girdi. Top Hasan'ın sol eline çarptı ve dışarı gitti.

Korner.

Sokaktan Sesler

* Benim sizinle işim olmaz, hanfendi.

*** Peki nasıl ölmüş abi**

- Akşam yatmış tık diye, sabah kalkmış vık diye

- ergin bey sıra sizde

- ergin bey paraları yemedi daha

Ergin bey:

- Yeni dişler çıkmış , porselenden yapıyorlar.

- Bunlar seni kıskanıyor.

*** Ortalık güzel olsaydı, biz oradan bin dolar yerine iki bin üç bin kaldırırdık.**

* o günler geçti değil mi?

*** Baktık müşteriyi kaybedicez, madem, mülayim davranalım.**

Bilim Yaresi

Hakkı Devrim hocanın Radikal'deki "Dil Yaresi"nden esinlendik.

"Bilim Yaresi" yapalım dedik.

İşe dört işlemin, "Aritmetik"in ilk işleminden, toplamadan başladık.

Türkücü **İsmail Türüt** son kasetinde sevgilisine serseniste bulunuyor:

"Yeter Güzelim Yeter
İki İki Dört Eder..."

Türüt'ün Rize'deki öğretmeni çok sertmiş herhalde.

Türüt'e matematikten çok çektirmiş olmalı!

Bana göre doğrusu şöyle olacak...

"Yetmez Güzelim Yetmez
İki iki dört etmez..."

Türüt yeni türkülerinde sevgilisine aşk ilan ederken gene aritmetik kullanmak isterse, ona Nazif Tepedelenlioğlu'nun "Kim Korkar Matematikten" kitabını okumasını öneririm.

Gediz Akdeniz

Yürüyüş

Kuşa, böceğe, çimene, güzel bir dere kenarına takılıp kalmak için değil, başladığını bitirmek amacında olanlara ait bir yürüyüş kulübüyüz. Yürümeye giderken, tren, otostop, deniz yolu, nadiren şehirlerarası otobüsleri kullanıyoruz. Bu aralar pazar sabahları 07.45'de Haydarpaşa Tren İstasyonu banliyö gişeleri önünde buluşup, yürümeye trenle gidiyoruz. Gelenler tren biletlerini alıyorlar, bir de 1.5 milyon rehberlik ücreti veriyorlar. Akşamdan da sırt çantalarına yiyecek bişeylerle, dönüş için kuru iç çamaşırı koyuyorlar. Aslında yün iç çamaşırı giyseler daha iyi. Mart'ın 7, 14 ve 21'inde Keltepe'deyiz.

0 212 245 58 28'den Timur ile görüşünüz.

Sulu Yemek

Tabelasında et de yazar ama Balkan Lokantası'nda bol bol sebze de var. Fırında makarna, pilav, ıspanak, kuru fasülye...Yanındaki Pelit turşucusundan bardakda turşu, karşısındaki pastahaneden de tulumba, vezir parmağı, baklava, kadayıf ısmarlayabilirsiniz. Üç kap yemek hala bir milyonun altında. Bir de ekmeği her zaman taze. *Beyoğlu Balıkpazarı*

Denizle Dağın Arasındaki Ev

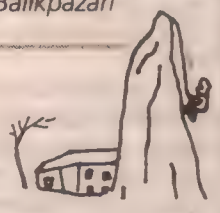

Eve vardım; kapının kilidini çevirdim, kapı açıldı. İçeri girdim. Sağanak halinde yağmur yağmaya başladı. Kapıları açıp içeri girdim. Beni bir kertenkele karşıladı. Pençereyi açınca nar ağacının dalları ile karşılaştım. Yemyeşildi ve üstünde kırmızı narlar vardı. Daldan bir nar kopardım, kırıp, yedim.

VEGAN ACTİON, Berkeley'de bulunan gonullü ve ticaret amaçlı olmayan bir kuruluş. Bu kuruluş Mc Donald'ın logosundan esinlenerek Mc Vegan T-shırt basıyor. Bu T-Shırt'ün maksadı topluma et ile ilişkin olmayan ürünleri tanıtmaktır. Vegan Action'a göre, Mc Donald şirketi toplumun sağlıklı yemesini sağlamıyor hem de korkunç bir şekilde geri adımlar attırıyor.

Buna karşı şu an Vegan Action Mc Donald'dan bir mektub almış; eğer Mc Vegan'ın T-Shırt basımı durdurulmazsa, dava açacağını söylüyor. Vegan Action ise T-shırtler dağıtmaya devam ediyor.

VN'un savunduğu beslenme, et, hayvansal ürünler, süt, yumurta ve bal içermiyor. Amaçları bu tip beslenmenin sağlıklı olduğunu göstermek ve toplumun böyle bir besine yönelmesi.

Ayfer Albayrak

Ölüleri Yemeyiniz!

Akşamsefası
Tren'e çabuk ulaşmak için PK: 1201 Karaköy'ü ve 0212 2455828'i kullanınız.

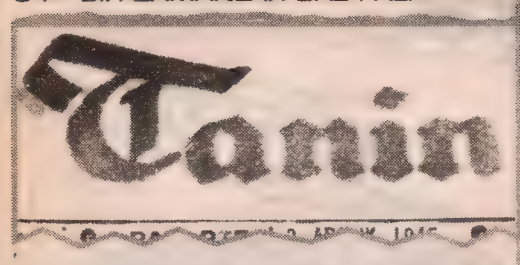
Tanin

GÖRÜŞLER

HERR GOEBELS DOĞRU SÖYLÜYOR

Kalkın Ey Ehli Vatan !

"Namık Kemal

n cephesine

n vardır

Çünkü o sabah İstanbul Üniversitesinin bahçesinde toplanan 10-15 bin dolayındaki bir öğrenci kalabalığı, saat 9.30'da Beyazıt'tan yola çıkarak "Kahrolsun Komünizm, Kohrolsun Serteller!" sloganları atarak Sirkeci, Ebussuud Caddesi'nin başındaki Tan Gazetesinin önüne geliyorlar, bir saat içinde Tan Gazetesi'ni ve matbaasını tümüyle tahrip ediyorlardı...

Sabiha Sertel, "Tan" Gazetesi ve 4 Aralık 1945'e Dair

EMİN KARACA

Her yılın 8 Mart'ında Dünya Emekçi Kadınlar Günü anması, kutlaması yaklaştığında ya da o günlerde; ülkemizde son zamanlarda oldukça güçlenen kadın hareketleri de içinde olmak üzere hiç kimselerin, kendi cinslerinden bir insanı hatırlayıp anmayışları tuhafıma gitmiştir. Bu yıl da öyle olur mu bilmem?

Bu kadın- insanın adı Sabiha Sertel'dir. Basın tarihi üzerine yaptığım araştırmalar sırasında; ilk rastladığım andan beri, bir yazısı beni oldukça etkilemiştir. Dünyada bin yıl egemen olmaya ahdetmiş Alman faşizmi Eylül 1939'da çıkardığı savaşın, 1945 yılı Mayısının ilk günlerinde yenilgisiyle sonuçlanmak üzere olduğu görmüştür. Amerikan-İngiliz Müttefik ordularıyla Sovyet Kızıl Ordusu Elbe Nehri üzerinde buluşup Berlin'e yürümeye başlamıştır. Alman faşizminden ve Türkiye'de onun basındaki beşinci kollarından çok çekmiş olan Sabiha Sertel, zaferden duyduğu haklı bir sevinçle, 6 Mayıs 1945 tarihli **"Tan"** gazetesindeki **"Görüşler"** sütununda **"Nihayet Dilimi Kesemedi"** başlıklı fıkrasını yayımladı.

Şunları yazıyordu:

"1937 senesindeydi. Alman faşizmi bütün dünyada, beşinci kol teşkilatını kurmakla meşguldü. Türkiye'de faşist akımlar, hareketler göze çarpıyordu. Daha başlangıçta bu mikrobun memleketimize girmemesi için ben de, yazılarımla faşistlerin yüzlerindeki maskeleri indirmeye çalışıyor, bu akıma karşı koyuyordum.

Bu sıralarda İstanbul'a gelen bir Alman kadın gazeteci, beni matbaada görmeye geldi. Bana faşizmin uzun methiyelerini yaptıktan sonra şöyle dedi:

- Sizin yazılarınız Almanya'da çok fena akisler (yankılar) yapıyor. Gobbels'in size selamı var. Eğer bir gün elime geçerse dilini keseceğim diyor.

Ben de efendisine selam söylemesini, dilimi keseceği güne kadar faşizmle mücadele edeceğimi söylemiştim. Gobbels o zamanlar dilimi kesemedi. Fakat Ankara Caddesi'ndeki köpeklerini üzerime saldırttı. Zaman zaman beni mahkemelere sürükledi. Zaman zaman onun ithamıyla dilimi ağzımın içine kıvıranlar oldu. Zaman zaman Türk genel efkârına yanlış anlatılan gerçekleri söyleyememek azabıyla kıvrandım. Fakat imkân bulduğum nisbette bu dili Gobbels'in ve faşizmin aleyhine kullandım. Hadiseler onu ebediyyen susturdu. Fakat o benim dilimi kesemedi."

Yazıda geçen, Sabiha Hanım'ın dilini kesmeye niyetlenen kişi Alman NAZİ Yönetiminin Propaganda Bakanı Gobbels, Ankara Caddesi ise **"Bâbıali Caddesi"**ne 30'lu, 40'lı yıllarda verilen isim... Gobbels'in **"ebediyen susması"**da; Kızılordu Berlin'e girmek üzereyken özel sığınaklarında Hitler'in ve Gobbels'in eşi ve çocuklarıyla birlikte intihar ettiklerinin dünya haber ajanslarınca duyurulmasını anımsatmaktır.

Peki kimdi bu Sabiha Sertel, kimdi? Sertel'in, yazdığı gazete **"Tan"** ve 4 Aralık 1945'de ne olmuştu?

Cumhuriyet döneminin ilk kadın gazetecilerinden olan Sabiha Sertel, Selanik'te doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada, Terakki İdadisinde tamamladıktan sonra yine Selanik'te bir Fransız okuluna gitti. 1912'deki Balkan Savaşı'ndan ve Selanik'in kaybedilişinden sonra, ailesiyle birlikte İstanbul'a gelerek yerleşti. Daha önceden tanıştığı Mehmet Zekeriya ile evlendi (1917). Ardından, 1919'da eşiyle birlikte ABD'ye giden Sabiha Sertel Columbia Üniversitesinde sosyoloji okudu. Türkiyede ilk kez bu bilim dalında eğitim yapan kadın olan Sabiha Sertel, kocası Zekeriya Sertel'in Matbuat Umum Müdürlüğü'nden ayrılmasından sonra, eşiyle birlikte yayıncılık yapmayı kararlaştırdı. Şubat 1924'de basın hayatına gerek tekniği, gerekse içeriği ile oldukça değişik ve yenilikçi bir hava getiren **Resimli Ay** dergisini yönetmeye başladı. Serteller bu dergiyi ABD'deki eğitimleri sırasında düşünmüş ve orada yayımlanan magazin dergilerine benzetmişlerdi. Bir ara **Sevimli Ay** adıyla da çıkan dergi, Latin harflerine geçildikten bir süre sonra, 1931'de kapandı.

Eşi Zekeriya Sertel'in 1925'de İstiklâl Mahkemesi tarafından yargılanıp hapse atılması üzerine, yayın faaliyetlerini Babıâlide tek başına sürdürdü. 7 Mayıs 1924'de yayın yaşamına atılan **Cumhuriyet'**te bir süre köşe yazarlığı yaptı. Eşinin 1932'de Faik Sabri Duran'la birlikte çıkardığı Hayat Ansiklopedisi'nde çalıştı.

1930'da belediye seçimlerinde o dönemin koşullarına göre oldukça ileri bir programla Şehir Meclisi'ne aday oldu. 1936'da yayınlamaya başladığı **Projektör** dergisi ilk sayısından sonra Bakanlar Kurulu tarafından yasaklandı...

Sabiha Sertel ve "Tan" Gazetesi...

Siirt milletvekili Mahmut Soydan tarafından, finansmanı İş Bankasınca sağlanarak 11 Şubat 1926 tarihinde **"Milliyet"** adıyla bir gazete çıkarılmaya başladı. 1 Aralık 1928'e kadar Arap harfleriyle dizilip basılan gazete, bu tarihten sonra Latin harflerine dönünce logosunu Gotik harflerle yazmaya başladı. 1935'e kadar bu şekilde yayınını sürdüren Milliyet'e, çok düşük olan tirajını artıracak bir yönetici aranırken, Ali Naci Karacan gazetenin başına geçirildi. Gazetenin adını **"Tan"** olarak değiştiren Ali Naci Karacan 23 Nisan 1935 tarihinden itibaren bu adla yayınlamayı sürdürdü...

1925'den itibaren gazetecilik yapması yasaklanan Ahmet Emin Yalman, Mustafa Kemal tarafından yeniden basına dönmesi konusunda verilen izin üzerine, **"Tan"** gazetesini İş Bankasından satın alarak yayınını devam ettirdi. Ahmet Emin Yalman'ın iki ortağı daha bulunuyordu: **"Son Posta"** gazetesinin ortaklığından ayrılan Zekeriya Sertel ile Halil Lütfü Dördüncü. **Tan,** bu yeni ortaklarının sahipliğinde 1 Ağustos 1936'dan itibaren yayınını sürdürmeye başladı.

13 Ağustos 1938 tarihli nüshasında yayınlanan bir yazı yüzünden üç ay süreyle kapatılınca, ortaklar arasındaki görüş ayrılıkları birbirlerine girmelerine neden olmuş ve Ahmet Emin Yalman gazeteden ayrılmıştı. Zekeriya Sertel anılarında bu olayı şöyle anlatacaktı:

"Ahmet Emin çekildikten sonra gazetenin fikir yönünü ve başyazarlığını ben üzerime aldım. Halil Lütfü yönetim işleriyle uğraşıyordu... Bağımsızlığımıza kavuşmuş gibiydik. İlk işim gazeteyi bu anarşiden kurtarıp ona gerçek kişiliğini vermek ve onu benim fikirlerime uygun bir duruma getirmekti. Başyazıları benim yazmış olmam yetmezdi. Gazetede, fikirleri arasında az çok benzerlik bulunan bir yazı kurulu kurmak gerekti. Bu da gazetenin Osmanlı dönemi artıklarını uzaklaştırmak ve onların yerine devrimci genç insanlar getirmekle sağlanabilirdi..."

Gazetenin düşünce yönü ve savunulan fikirler Zekeriya Sertel yönetiminde belirli ölçüde değişikliğe uğradığından Burhan Felek, Fikret Adil, Refik Halid Karay, Eşref Şefik ve Refii Cevad Ulunay **Tan'**dan ayrıldı. Eşi gazetenin ortaklarından biri olan Sabiha Sertel, 1 Ağustos 1936'tan itibaren **"Görüşler"** sütun başlığı altında zaman zaman yazıyorsa da; öteki ortakların, özellikle Ahmet Emin Yalman'ın tepkisini çekiyordu.

Bu yeni durumda Sabiha Sertel, artık **Tan'**ın sürekli köşe yazarlarından birisi oldu. Bir yandan da Tan'ın Küçük Cep Kitapları serisini yönetiyor; Bebel, Adoratski gibi sosyalist teorisyenlerin kitaplarını çeviriyordu...

Tan bu yeni yayın çizgisinde, hele ikinci dünya savaşının çıkışından sonra antifaşistlerin, sosyalistlerin, ilericilerin yazdığı bir yayın organı haline geldi. Naci Sadullah, Esat Adil, Şefik Hüsnü, Ankara Üniversitesi Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi öğretim üyelerinden Behice Boran, Niyazi Berkes, Muzaffer Şerif, Pertev Naili Boratav vb. imzaların yazdığı bir gazeteydi. Zaten Tek Parti Diktatörlüğünün ağır baskısı altında olan basında, Bakanlar Kurulunun sık sık kapatma kararıyla karşılaşan gazetelerin başında **Tan** geliyordu.

Sabiha Sertel'in Kalem Savaşları...

Sabiha Sertel, Tan'ın Ahmet Emin-Zekeriya Sertel ortaklığı zamanındaki birinci yayın dönemindeki bir yazısı yüzünden Cumhuriyet'in sahip ve başyazarı Yunus Nadi'nin ve yazarlarından Peyami Safa'nın haksız saldırılarına maruz kaldı. Kendisine olmadık haraketler yağdırılıp küfürler edildi...

Olay şöyle olmuştu: 1937 yılının Eylül ayında Nürnberg'de yapılan NAZİ Partisinin kongresindeki nutkunda Propaganda Bakanı Gobbels'in **"Davamız Lehistanda, Avusturya'da, Bulgaristan'da, Sırbistan'da, Türkiye'de muvaffakiyetle yürümektedir"** cümlesini kullanmasını Sabiha Sertel Tan'daki **"Görüşler"** sütununda ele alıp eleştirdi. Sertel'in yazısının başlığı **"Herr Göbels Doğru Söylüyor"** idi. Sabiha Hanım yazısında Türkiye'deki faşist propagandanın yaygınlığına dikkati çekerek sonunu şöyle bağlıyordu: **"Eğer hakikaten faşizmin bu memlekete gelmesini istemiyorsak, medeni cesaret gösterip, demokrasinin düşmanıdır. Hadisat bugün o kadar tebellür etmiştir ki, korkak siyasetlerle susmak onlara bugün hazırlanmak, yarın yüksek konuşmak imkanlarını verir."**

Sabiha Sertel'in bu yazısının dışında Tan'da başyazar Ahmed Emin Yalman ve M. Zekeriya Sertel'in aynı konuyu ele almaları üzerine; Cumhuriyet 18 Ekim 1937 günkü nüshasında yayınlanan **"Bir Nutuk Üzerinde Koparılan Lü-**

zumsuz Gürültüler" başlıklı başyazısında Sabiha Hanıma ve Ahmet Emin Beye saldırıyordu. Ekim ayının sonlarına kadar sürüp gidecek ve Mustafa Kemal'in emriyle son verilecek olan iki gazete arasındaki polemikte Yunus Nadi ve Peyami Safa; Sabiha Hanım'ın Ahmet Emin Bey'in ne Selanik dönmesi Yahudi olduklarını ne de Sertel'in komünistliğini bırakacaklardı...

23 Ekim 1937 tarihli Cumhuriyet'in birinci sayfasında **"Propagandayı Kim Yapıyor?"** başlığı altında; Sabiha Sertel'in 1936'da tek sayı yayımlayabildiği (hemen yasaklanıp toplatılan) **"Projektör"** dergisinin kapak klişesine yer veriliyor; "Sabiha Zekeriya, **"milli edebiyat yok, sınıf edebiyatı var"** sözleri okunuyordu. **"Projektör"** kapağının lejandında da: **"Baştan aşağı komünist propagandası yapmak isteyen mecmuayı da onlar çıkardı"** cümlesi yer alıyordu. Yazı Sabiha Sertel'e ağır hakaretlerle doluydu: **"Bolşevik Dudu bu beş satırı eline geçirince...", "Şu Sabiha Zekeriya dedikleri kadıncağız...", "Kaldı ki bu mecmua, Bolşevik Dudu'nun Türk efkarı umumiyesine salmaya çalıştığı mikropların binde biri bile değildir...".** Ayrıca, Sabiha Hanım'ın **"Eli maşalı çingene"** lejandlı karikatürleri yayımlanıyordu Cumhuriyet'te...

Bundan sonra Sabiha Sertel Tan'daki **"Görüşler"** sütununda **"Serseri Köpeklerle Mücadele"** başlıklı yazısının girişinde meseleyi yargıya havale ettiğini belirtti.

"Günlük fıkramı yazmadan evvel Cumhuriyet gazetesiyle aramızda çıkan münakaşa hakkında bir kaç söz söyleyeyim. 14 senelik bir muharririm. Amerika'daki tahsil hayatımdan başlayarak bugüne kadar bu memlekette kalemimle, vücudumla, kadrimce hizmet etmişimdir. Yaptıklarımı saymak, şahsımdan bahsetmek küçüklük olmasa bunları sıralardım. Fakat bir memleket meselesi yüzünden aramızda çıkan ihtilâfı, şahsiyet vadisine dökenlerle münakaşaya lüzum görmüyorum. Bana dönme ve komünist gibi hakaretlerden sonra dünyanın en ağır ithamını; lekesini sürmek isteyenleri cumhuriyet mahkemelerinin adaletine havale ediyoruz."

Sabiha Hanım'ın Tan'daki Demokrasi Kavgası...

Sabiha Sertel'in 1937'de Babıalideki faşizm yanlılarıyla sürdürdüğü bu mücadeleden sonra; 1938'de Mustafa Kemal'in ölümünün ardından **"milli şef"** İsmet İnönünü'nün Tek Parti Diktatörlüğü başlıyor, 1939'da ikinci dünya savaşı çıkıyor, ilk başlardaki Alman zaferleri üzerine basındaki Alman yandaşı gazetelerin ve kalemlerin karşısında **Tan** tek anti-faşist gazete olarak mücadele ediyordu. Başlarda da değindiğimiz gibi müttefiklerin ve Kızıl Ordu'nun zaferinden duyduğu gururla Sabiha Sertel'in 6 Mayıs 1945 günkü yazısından sonra cephelerde biten savaş Babıâlide başlamıştı.

Vakit gazetesinin sahip ve başyazarlarından Hakkı Tarık Us, Sabiha Sertel'e hitaben bir açık mektup yayınlayarak **"Ankara Caddesindeki (yani Babıalideki) köpeklerin kimler olduğunu"** sordu. Bundan sonra aylar boyunca 1945'in 4 Aralık gününe kadar bir yanda Tan'da Sabiha Sertel (eşi Zekeriya Sertel ve öteki ilerici yazarlar da olmak üzere) faşizm karşıtı, ülkede gerçek demokrasi talep eden çizgiyi savunurken karşısında Asım Us, Necmettin Sadak, Hüseyin Sahit Yalçın, Peyami Safa, Orhan Seyfi Orhon gibi yazarlar adeta tek bir cephe oluşturmuşlardı.

1 Aralık 1945'de Sabiha Hanım'ın Tan'daki sütun başlığı **"Görüşler"**in adını taşıyan bir dergi yayınlanıyordu. İktidardaki tek parti CHP'in içinden çıkan burjuva muhalif unsurlarla da ittifak halinde bir cephe dergisi olmak isteyen **"Görüşler"**in 1 Aralık günü çıkan ilk sayısı kamuoyundan olağanüstü bir ilgi görüyor, kısa sürede tükendiğinden yeni baskısına geçiliyordu. Bu gelişmeden ürken Tek Parti Diktatörlüğü ve "milli" şefi basını ve üniversiteyi **Tan** aleyhine harekete geçirmek için düğmeye basıyordu...

Önce, 3 Aralık 1945 günkü **Tanin** gazetesinde; aylardır ve günlerdir Tan'a ve Sertellere karşı şiddetli yazılar yazan Hüseyin Cahit Yalçın'ın **"Kalkın Ey Ehli Vatan!"** başlıklı yazısı çıktı. Yalçın'ın başyazısı şöyle başlıyordu:

"Bu memleket, asırlardan beri, şimalden gelen hücumlara karşı koydu. Milletin varlığı, bu ızdıraplar ve felâketlerle yoğrulmuştu. Bu defa yine anavatan topraklarından parçalar ve Türk istiklâlinin hâtimesini teşkil edecek surette Boğazlar'da üsler isteniyor."

Hüseyin Cahid bundan sonra Sabiha Hanım'ın **"Görüşler"** sütunundaki **"Zincirli Hürriyet"** yazısını ele alarak; demokrasi için talep ettiklerinin **"Rus demokrasisi"**nde bulunduğunu ileri sürerek, **"büyük vatanperver Namık Kemal'in sesi bugünün parolasıdır: Kalkın Ey... Ehli Vatan!... Mücadele başlıyor. Ve başlamak lâzımdır."** dedikten sonra makalesini şu cümle ile tamamlıyordu:

"Bunları susturmak için, cevap hükümete düşmez. Söz eli kalem tutan gazetecilerin ve hür vatandaşlarındır."

3 Aralık 1945 günkü bu kışkırtıcı yazı sadece Tanin'de Hüseyin Cahit'inki değildi. Cumhuriyet gazetesi de Tanin'i ve Hüseyin Cahit'i yalnız bırakmamıştı.

Cumhuriyet'in birinci sayfadaki yazısı şöyleydi:

"Bizim Yoldaşlar Nihayet Maskelerini Attılar

Dün bir okuyucumuz 'Görüşler' mecmuasıyla birlikte idarehanemize geldi. Mecmuayı masanın üzerine yaydı. Başlığını ters çevirerek parmağını üzerine bastı. O şekildeki başlıktan bir harf değil, bariz bir orak resmi kaldığını hayretle gördük. 'Böyle (G) harfi olmaz, bu kasten öyle çizilmiştir' dedikten sonra sordu: 'Ya bunun çekici nerede?'. Sustuk. Cevabını gene kendisi verdi; 'okuyunca anladım, içindeymiş.'

Yazı Cumhuriyet **"okuyucusu"**nun başparmağıyla bulup gösterdiği orak ve **"Görüşler"** logosuyla birlikte çıkıyordu...

4 Aralık 1945 günkü Tan'da Sabiha Sertel, Hüseyin Cahid Yalçın'ın bir gün önceki yazısına cevap mahiyetinde, **"Gazeteden değil, umumi efkardan korkmalı"** başlıklı fıkrasını yayınlamıştı. Eşi Zekeriya Sertel'de **"İbret alınacak bir hadise"** yazısını yazmıştı. Bunlar Türkiye'de yayımlanan en son yazılarıydı...

Çünkü o sabah İstanbul Üniversitesi'nin bahçesinde toplanan 10-15 bin dolayındaki bir öğrenci kalabalığı, saat 9.30'da Beyazıt'tan yola çıkarak **"Kahrolsun komünizm, Kahrolsun Sertel-ler!"** sloganları atarak Sirkeci, Ebussuud Caddesi'nin başındaki Tan Gazetesi'nin önüne geliyorlar, bir saat içinde Tan gazetesini ve matbaasını tümüyle tahrip ediyorlardı...

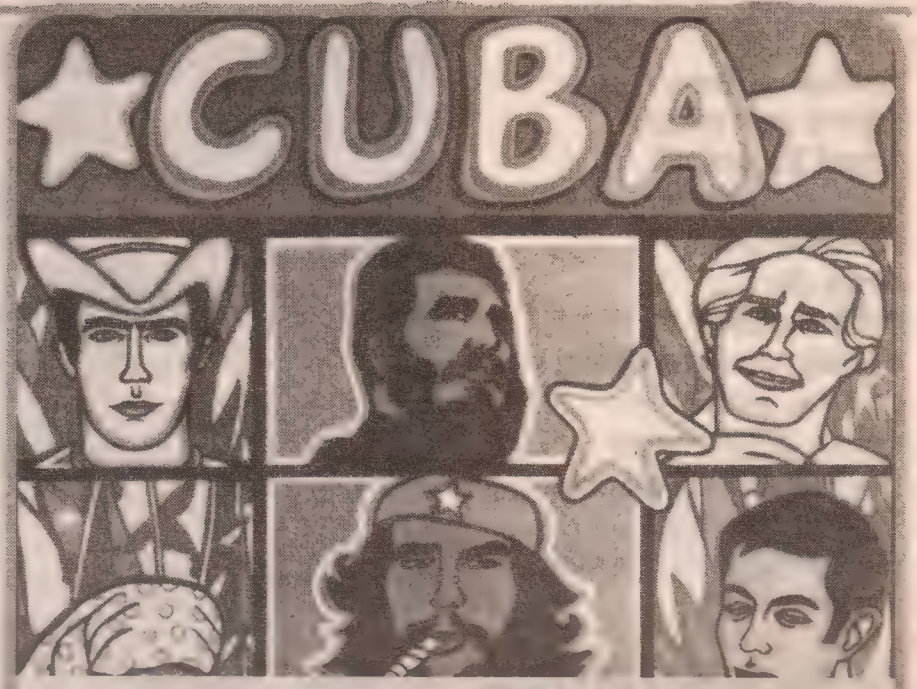

Bu Küba Nasıl Küba

TEKİN GÖNENÇ

Bu gün günlerden salı. Deliksiz bir uykudan sonra aydınlık bir güne açıyorum gözlerimi. Bu benim Havana'daki ilk sabahım.Uyandığımda saate bakıyorum 8 olmuş. Hemen hazırlanıp kahvaltı salonuna iniyorum. Acele kahvaltımızı yapıp Yazarlar ve sanatçılar birliğine doğru yola çıkıyoruz. Birlik fazla uzak değil. Şehrin Vedado bölgesinde.

Uluslararası İlişkiler Müdürü Dr. Irsula kapıda karşılıyor bizi. Büyük bir konukseverlik örneği sergiliyor. Çalışma arkadaşlarıyla tanışıyoruz. Katılacağımız etkinlikler için öğleden sonra buluşmak üzere ayrılıyoruz.

Bu süreyi değerlendirmek amacıyla ana caddede Havanalılara karışıp yürürken VEDADO sözcüğünün bana hiç yabancı gelmediğini sezinliyorum.

VEDADO... hiç ama hiç yabancı değil bana bu sözcük. Belleğimde yankılanıp duruyor.. Vedado.. Vedado..

Sonunda buluyorum. Evet belleğim yanıltmıyor beni. Gelirken okuduğum bir kitaptan öğrenmiştim. Havana'da Atatürk'ün bir büstü vardı, bulunduğu yer ise VEDADO idi. Ne büyük şans bu, şu anda ben de Vedado dayım işte.

Hemen harekete geçiyor, ilk önüme gelene soruyorum. Bilmiyor. Birkaç kişiyi daha çeviriyorum. Anlaşmamız çok güç. Nedeni ise, Küba da İngilizce bilene çok az rastlanıyor.

Az sonra yanımdan geçen kızlı oğlanlı bir gurup gence durduruyorum. Sanırım öğrenci bunlar. İçlerinde cin gibi, siyah tenli bir kız var, o biraz İngilizce biliyor. Kolunu uzatıp ilerdeki geniş caddeyi gösteriyor:

"O cadde boyunca sağlı sollu parklar var, parkların hepsinde bir büst veya heykel var, onlardan birinde olabilir. Unutmayın caddenin adı Linea"

Hızla o yöne doğru yürüyorum. Denize dikine inen bir parktan geçiyorum. Parkın ucunda palmiye ağaçlarının altında dinlenen beyaz saçlı bir ihtiyarı gözüme kestiriyorum. O da meraklı gözlerle benim ona doğru yönelmemi izliyor. İngilizce bilip bilmediğini soruyorum "Çat pat" gibilerden bir yanıt veriyor. Nereli olduğumu soruyor. Türk olduğumu, buralarda bir büst aradığımı, o büst'ün Atatürk'e ait olduğunu söylüyorum. Hiç duraksamadan ve beni düzeltircesine, tek tek:

"Mustafa Kemal Atatürk" diyor, ve yineliyor üstüne basa basa: Mustafa Kemal Atatürk, your national hero (milli kahramanınız..)"

Donup kalıyorum, "Pardon, adınız neydi" diyorum "Manuel" diyor", "Manuel Enrique Valdes"..

"Çok memnun oldum efendim, beniki de Tekin Gönenç" El sıkışıyoruz hemen soruyorum:

- Sanırım öğretmensiniz Mr. Valdes
- Hayır, ben tornacıyım, iki yıldır çalışmıyorum emekliyim.
- Atatürk'ü, pardon Mustafa Kemal Atatürk'ü çok iyi tanıyorsunuz.
- Büyük bir devrimci o. Çok şey okudum ve çok şey duydum onun hakkında. Hayran kaldım başarılarına.
- Başka Türk tanır mısınız?
- Bir de Nazım Hikmet'i biliyorum. Büyük bir şair.

Yerinden kalkıp caddenin az ilerisinde bir park'ı gösteriyor. Teşekkür edip, o yöne doğru hızlandırıyorum adımlarımı Daha parka varmadan arkamdan yetişiyor Manuel. Bir telefon numarası tutuşturuyor elime "beni ara" diyor, "unutma sakın mutlaka ara"

Hızla yürüyorum Küba daki Atatürk'e doğru. Park solda küçük, sevimli bir park. Ve işte orada Atatürk. Oldukça güzel bir büst. Bir süre etrafında dolaşıp fotoğraflar çekiyorum. Az ötede otobüs durağı var. Trafiğin çok yoğun olduğu bir cadde bu linea caddesi. Bir sürü insan geçiyor büstün önünden.

Ayrılmadan önce son bir kez bakıyorum, beni çok duygulandıran Küba'daki Atatürk'e..

Küba nere Türkiye nere.. Burada da da hiç mi hiç yalnız değilsin sevgili Atatürk..

Bilsen ne çok gören var seni ne çok..

Sen de çok yaşa emi, tornacı Manuel Enrique Valdes, kucak dolusu sevgiler, kucak dolusu alkışlar sana..

Şavkar Altınel sonra şair oldu, Jozef Biçerano ise olamadı. Jozef'in şair değil de matematikçi olacağının işaretlerini daha o günden veren iki dizesini hiç unutamıyorum: "Ah başımdaki yara /Düşünüyorum kara kara".

İstanbul'un Yerlileri

RONİ MARGULİES

Geçmiş başka bir ülkedir, orada her şey başka türlü yapılır.

Garip bir ülkedir İstanbul. Kimdir burada yaşayanlar, kimler yaşamış da artık yok, kimler yaşayacak, izin vermez bilinmesine bunların. Gelenler kendi istekleriyle gelirler gerçi, ama hep bilir ki İstanbul bunlar da gidici, bunların da başkaları gelecek yerine. Her gelenin giderken geride bıraktıklarını kendi keyfince harmanlar İstanbul, bir kısmını öğütür yokeder, çok daha önemli kısımını korur ama kendi isteğince yeniden şekillendirir; hergün, her yıl, her çağ yeni bir bütün oluşturur. İstanbul'luğunu korur, ama yeni bir ülkedir hergün.

Bizler, İstanbul'un yerlileri, kendi ülkemizde hep yabancıyızdır bu nedenle. İsimlerimiz, örneğin, çeşit çeşittir, benzemezler birbirlerine. Aynı ülkenin vatandaşlarının isimleri gibi değil de, bin yıl sonrasını anlatan bir bilim kurgu romanı için uydurulmuş isimler gibidir isimlerimiz.

İlkokul yıllarımda en yakın arkadaşlarımın isimleri *Benjamen Avayu, Davut Kohen* ve *İrvin Schick* idi. Ortaokula geçtiğimde arkadaşlarım da değişti ve *Maryo Paşarel, David Delareyna, Haluk Telimen* öncekilerin yerine geçtiler. Telimen'in saçkıran olup çırıl çıplak kalan Boğaç adlı kanaryası gün gibi aklımda. Bu isim cümbüşüne kendiminkini de eklemek gerek elbet. Babam 1950'lerin başında High School'dayken İngilizce margarin kelimesinin kısaltılması olan *'Margie'* adıyla bilinirmiş, bense *'Marköyle'* oldum üç yıl boyunca. O yıllarda bir radyo reklamında heybetli bir kamyon sesini izleyen "Ne geçti! Magirus geçti!" sözleri duyulurdu. *'Magirus'* adını takanlar da oldu bana, ama Marköyle adı yerleşmişti.

Hocalarımız arasında *Harold Ede* ('Mestan') ve *Charles Lewis* ('Şaval'), sınıf arkadaşlarım arasında *Kurban Wang* ve *Andreas Karabaczek* vardı. Mestan incecik bacaklarının üzerinde koskoca gövdesiyle başaşağı duran bir sperme benzer, Şaval ceketinin cebinden hiç eksik etmediği viski şişesiyle zaman zaman merdivenlerden düşerdi. Biri fizik ve kimya, biri İngilizce okuturdu biz yerlilere. Kurban'ın babası ülkemizin ilk Çin lokantasının sahibiydi. Taksim Meydanı'nın hemen kenarındaki lokantaya yıllar sonra gittiğimde artık yönetimi devralmış olan Kurban para almamıştı bizden. Kaçınılmaz olarak aramızda *Karabacak* adıyla maruf olan Karabaczek'in babası bir elçilikte çalışır, kendisi ise çok iyi futbol oynardı; başka ne yapardı, şimdi ne yapar, bilmem.

Yine sınıf arkadaşlarımdan *Mario Heskiya* çelimsiz, gözlüklü, sessiz, kimsenin yakınlık duymadığı bir çocuktu. *Ertuğrul Sevsay* akordeonunu okula getirdiği günler resim hocamız Makbule Hanım'ın sınıfa gelmesini beklerken akordeon eşliğinde hep bir ağızdan "Heskiya'm mavi kuşum, ben sana vurulmuşum" şarkısını söylerdik. Sonra, ben üniversitedeyken, Heskiya Küçük Çekmece'de bir kumsalda alnından vurulmuş olarak bulundu. Kimileri kumar borcunu ödeyemediğini söylediler, kimileri daha da karanlık işlere bulaştığını. Heskiya'yı poker masasında Clark Gable rolünde düşünmeye çalıştım, olmadı. Ertuğrul Sevsay'a ne olduğunu ise biliyorum. Florida'da doktor ve aynı zamanda eyalet orkestrasının şefi olmuş. En az Heskiya'nın ölümü kadar garip!

Loris Bedrosyan ile *Bedros Aslanyan*'ın isimlerini karıştırmak kolay gibi geliyor, ama karıştırmazdı kimse. Biri ince uzun, biri şişmandı çünkü. Bir beden eğitimi dersi öncesinde Aslanyan uzun banklardan birinin üzerinde şortunu giyerken ayağı kayıp düştüğünde Yalçın Eker'in "Aya bak yıldıza bak, Aslanyan'ın göte bak" doğaçlamasıyla çınlamıştı salon. Yalçın'ın kardeşi Yeliz şarkıcı oldu sonraları. Müzik yeteneği aşağı yukarı Yalçın'ınki kadardı, ünü pek uzun sürmedi.

High School'un son yılında Robert Kolej'in giriş sınavına hazırlanmak için Bebek'te oturan *Şirinyan* adlı bir kadından ders almıştım kısa bir süre. Birkaç arkadaş hep birlikte Bebek'te bir eve gider, sayısız kedinin dolaştığı, yerleri kedi pisliğinden geçilmeyen bir evin salonunda Şirinyan'ı dinlerdik. Evin yerini tam hatırlayamıyorum, ama daha sonra Kolej'de sınıf arkadaşım olan *Ercüment Ortaçgil*'in Küçük Bebek'teki evine çok yakın olduğunu tahmin etmiştim. Ercü'nün abisinin adı Bülent, kaplumbağasının adı *Muhip*'ti.

Teyzemin oğlu *Mişel Kohen* benden bir sınıf küçüktü. Onun sınıfında Kevork Apkaryan'ı, Lâtif Dörtçelik'i, yapısı adına tam tamına uyan Çelikzincir'i, Harun Cenani'yi ve Agop Eryorulmaz'ı hatırlıyorum. Cenani çok zengin olmuş. Cinsel hayatı renklendirmek için kullanılan alet, edevat ve yardımcı malzemeler ticareti yapıyormuş yanılmıyorsam. Aramızdan her türlü mesleği icra edenler çıktı ama insanların mutluluğuna en doğrudan katkıda bulunan işi Cenani yapıyor kuşkusuz. Eryorulmaz'ın şimdi ne yaptığını bilmiyorum, ama birkaç yıl önce Paris'te Opera meydanında karşıdan karşıya geçerken yüz yüze geldik. Okulda pek bir dostluğumuz yoktu, ama çocuklukta birbirlerinden ayrı düşüp kırk yıl sonra ilk kez karşılaşan ikiz kardeşler gibi kucaklaştık Paris'in göbeğinde, kısaca sohbet edip ayrıldık, bir daha da görüşmedik.

Babası *Kazer*'i ise lise yıllarımda çok görür oldum. Robert Kolej'in Kayıt İşleri Müdürüydü. Çok çeşitli koridorlarda karşılaştığımı hatırlıyorum Kazer Bey'le, fakat koridorlar içinde bulundukları binalardan bağımsız olarak kalmışlar aklımda. Bizler iki yıl Bebek'te okuduk, üçüncü yılımızda ise Arnavutköy'deki Kız Koleji'yle birleşip onların kampüsüne geçtik, Bebek tümüyle üniversite oldu. İki kampüs, onlarca bina ve dolayısıyla düzinelerle koridor birbirlerinin içine geçti belleğimde. Bebek'te denize bakan taşlığa *Teras* denirdi, Arnavutköy'de yine denize bakan futbol sahasına ise *Plato*. Bunları bile karıştırdığım oluyor artık bazen.

Kolej'de üç yıl boyunca yanımdaki sırada, isimlerimizin ilk dört harfi aynı olduğundan, *Hristo Marga* otururdu. Öbür yanımda da hep *Hasan Morkoyun*. Aramızdaki en mükemmel ismin sahibi ise benden bir sınıf küçük olan *Oton İskarpatiyati* idi. Bir Bizans ezgisinin nakaratı veya bir şiirin mısra-ı bercestesi gibi gelmiştir bana hep bu iki sözcük. Daha o yaşlarda şiir yazanlar da vardı aramızda. *Şavkar Altınel* sonra şair oldu, Jozef Biçerano ise olamadı. Jozef'in şair değil de matematikçi olacağının işaretlerini daha o günden veren iki dizesini hiç unutamıyorum: "Ah başımdaki yara / Düşünüyorum kara kara".

Bir de Süleyman Şenşakrak vardı. Bu yazıda geçen tüm isimler arasında sadece bu uydurulmuştur. Ama bu yazı için değil, tarih hocamız *Mefharet Hanım*'la dalga geçmek için. Yılın ilk günü aramızdan biri, nasıl becermişse, yoklama defterindeki isimlerin en altına Süleyman Şenşakrak'ı eklemişti. Haftalar boyunca tarih dersinde her yoklamadan sonra Süleyman'ın niye sınıfta bulunmadığını açıklamak için giderek inandırıcılığını yitiren nedenler uydurduk. Sonunda Süleyman'ın varlığına neredeyse kendimiz de inanmaya başlamıştık ki, Mefharet Hanım umudunu kesip adını defterden silmişti.

Fizik hocamız *Cliffodrd Ellison* ('Eli Baba') çok yaşlı olmasına, 1950'lerde babama da ders vermiş olmasına rağmen, tam on beş yıl sonra İngiltere'de karşıma çıktı. Daha doğrusu kızının kocası çıktı karşıma, Eli Baba'nın sağ olduğunu, Norfolk'un küçük bir köyüne çekilmiş olduğunu öğrendim, selâm gönderdim. O küçük köyde çevresindekiler ingiliz sanıyorlardı kuşkusuz onu, İstanbul'luydu oysa Eli Baba. Biliyorum, dinlenmek için çekilmiş ama sonra mutsuz olmuştur o dar, dingin, külrengi köyde. Her İstanbul'lunun olacağı gibi.

Nereden mi biliyorum? Londra bile uysal ve tekdüze geliyor çünkü bana. Burada insanların isimleri hep birbirlerine benziyor. Herkes herkesin vatandaşı gerçekten. Ben ise yabancıyım burada. Sorun yabancı olmak değil, **yerliler arasında** yabancı olmak. Anavatanım İstanbul'da **hepimiz** yabancıydık. Yabancılar arasında yaşamayı seviyorum ben, vatandaşlar arasında değil.

Arşamsef.gr

Önce Kadınlar ve Çocuklar

MERAL ONAT

Bak şıllığı görüyon mu, bütün gün sokaklarda!.. Ah benim çileli oğlum aah!.. Bi de dil var kalkakta naha, papuç gibi...

Ay Sabile apla.. Oğlunu beşik kertmesi yapmakla heç eyi etmedin.. Bak na şimdiden başladın kaynanalığa.. Sinir sayibi oldun be sabile apla

Aa, bakın bakın! Hayat belirtisi var, kadın henüz canlı, kuponları kesiyo!..

ÇIIRT ÇIIRT!

Aman! Kavgadan sonra fena kızdı senin ki.. Şuraya biraz para bırakıyım da marketlere gitsin, alışverişe versin kendini.. Hıncını almak için eski sevgilisine falan gider de nerme lazım..

Ah kızım!.. Kocası olacak adi, canından bezdirdii hayattan soğuttu.. Eskiden her kavgadan sonra evine dönerdi, artık yetmiyo, ana rahmine dönüyo yavrum..

BÖHHÖHHÖÖ. Uhhüüü...

Babaa.. Gerçekten de lahanamın içinden mi çıktım ben?..

Lahanadan çıksan iyi be çocuğum.. Spermlerin yetmiyodu Amerikalıda sperm bankasına sipariş ettik. Onlar da seni buz konteynerinin içinde Jumbo-Jet'le havaalanına gönderdiler. Sonra gümrüktü, mümrüktü, gel de şimdi izah et!..

Evet canım, Lahanamın içinde bulduk!..

Kitap Kapağı Açmadan

METİN CELÂL

BÜTÜN İSİMLER
JOSE SARAMAGO
(Çev. Serdar Çelik, Gendaş)

Saramago, Portekizli bir yazar. Günümüzün en önemli yazarlarından sayılıyor. Tabii bu özelliği bizim onu tanımamız için yetmedi. Nobel kazanmasını beklememiz gerekti. Gazetelerde okuduğumuza göre, şimdi önemli yayınevlerimiz onun eserlerini Türkçe'ye kazandırmak için yarış içindeymiş. Bu yarışta ipi ilk göğüsleyen Gendaş oldu. **Bütün İsimler, Saramago**'nun son romanı. Nüfus dairesinde arşivci olarak çalışan birinin yaşadıklarını anlatıyor. Don Jose'nin işini de ilgilendiren bir merakı vardır, gazetelerden kupürler, fotoğraflar toplamakta, onlardaki kişilerin geçmişlerini araştırmaktadır. İsimlerin gizemidir ona çekici gelen. İsimlerin simgeledikleri anlamların gerçek hayattaki karşılıklarını arar. Yaşamı, ölümü bu simgeler aracılığıyla yorumlamaya, anlamaya çalışır. Ve sonunda kendine bir hedef seçer, bir kadının izini sürer, onun akrabalarıyla konuşup bilgi alacak kadar işi ileri götürür...

BİR MEÇHULÜN GÜNCESİ
JEAN COCTEAU
(Çev. Mukadder Yakupoğlu, Sel yay.)

"Duygularımı saklamayı, eylemde bulunmaya tercih ederim. Eylemlerin uygunsuzluğunun beni isyan ettirmesi ender olur, depodaki bütün malların ortaya dökülmesi beni rahatsız eder. Dış görünümün teşhirinden hiçbir utanç duymazken, içsel dünyanın herkese gösterilmesi beni kızdırır! Üstelik bana güven vermez...

"İşte bu nedenle bu Günce gerçek bir Günce değildir."

Jean Cocteau, çok ilginç bir sanatçı. Hem şair, yazar, hem tiyatro sanatçısı, hem sinemacı, hem ressam. Yüzyılın başında yaşamış gerçek öncülerden, yenilikçilerden. Hayatın her alanında yenilik arayan bir kişi. Cinsel tercihlerindeki farklılığı da bu nedenle özellikle vurgulamaktan çekinmiyor. **Bir Meçhulun Güncesi**, adındaki "günce" ibaresine, belki de o amaçla yazılmış olmasına rağmen, aslında hayat hakkında denemelerden; bu farklı sanatçının hayatı sorgulayan denemelerinden oluşuyor. Zaten bölüm başlıkları da bunu anlamaya yeterli; "Görünmezliğe Dair", "Suçlu Masumiyete Dair", "Ölüm Cezasına Dair", "Bir Parça Yiğitlik Üstüne", "Permalı Saçlar Üzerine".....

GÜNEY
COLM TOIBIN
(Çev. Mehmet H. Doğan, Can yay.)

Genç bir kadın, kocasını ve küçük oğlunu terk edip yeni bir hayata başlamak amacıyla İrlanda'dan İspanya'ya gider. Ve orada günlerini hiçbir şey yapmadan geçmişiyle hesaplaşarak geçirirken kendini yeni bir aşkın ve İspanya İç Savaşı'nın anıları içinde bulur. Bu genç ressam ona yepyeni bir yaşam vaad etmektedir. Ama hayatın acımasızlığı süreç içinde kadının kendini aynı rutini yeni bir çocukla, bir dağ köyünde ve tavsamış evlilik ilişkisinde bulmasına yol açar. Kurtuluş yeni bir aşkta mıdır, geçmişe dönüşte mi? Sorgulanması gereken budur. İrlanda edebiyatından genç bir yazarın son derece sıradan görünen bir konuya farklı bir anlatım ve bakışla yaklaşma denemesi.

İNGİLİZ SEVGİLİ
MARGUERITE DURAS
(Çev. Ertuğrul Efeoğlu, Can yay.)

Duras, özellikle **Hiroşima Sevgilim** ve **Sevgili** ile gönüllerde taht kurmuş bir yazar. Doğal olarak okuyucu ondan hep bu tarzda eserler bekliyor. Hele karşılaştığı **İngiliz Sevgili** isimli bir romansa aradığını bulduğunu sanıyor. Oysa, bu kez sürpriz yapmış **Duras,** hem anlatımı, hem de konusuyla oldukça farklı bir eser vermiş. **İngiliz Sevgili**'de öldürüldükten sonra parçalanıp, parçaları trenlere atılarak Fransa'nın her yanına dağıtılan birinin neden öldürüldüğü araştırılıyor. Cinayeti kendisinin işlediğini söyleyen sanığın ifadelerinin izinde oluşan roman, bir polisiyeden çok toplum ilişkilerini, duyarsızlığı ve iletişimsizliği sorgulayan bir yapı kazanıyor.

BETTY BLUE
PHILIPPE DIJAN
(Çev. Ayşen Ekmekçi, Ayrıntı yay.)

Garsonluk yapan bir genç kadın ve bir tamircinin çok sıradan gibi görünen aşkı... Ama her aşk gibi kendine özgü ve değişik de aynı zamanda. Çünkü erkek kendi ile barışık, dengelerin korunmasından yana, sessiz sakin bir yaşamı tercih etmiş biri. Kadınsa tam anlamıyla sürprizlerle dolu bir deniz. Bir anı bir anına uymayan, coşkuları ve öfkeleri çok güçlü bir kadın. Ve patlama herşeyin yolunda gittiğini düşündükleri bir anda geliyor. Kadın çok sıradan görünen bu adamın bir bavul dolusu el yazmasından oluşan bir roman yazmış olduğunu keşfediyor. Artık o bir yazardır kadının gözünde ve bir an önce kitabının yayınlanması gereklidir. Kadın ilk iş olarak adamın evini ve işini terk etmesi gerektiğine karar vermiş olmalı ki yaşadıkları yeri ateşe verir ve elele yeni bir dünyaya doğru yola çıkarlar.

Gerçekten de öfkeli, yırtıcı bir roman ve **Phillipe Dijan**'da iyi bir yazar olarak konunun hakkını vermiş. Özellikle Bukowski sevenlerin ve de Kaybedenler Kulübü üyelerinin okuması gereken bir yapıt. **Betty Blue**'nun filmi belleğinden hâlâ beleğinden silinmemiş olanlarsa kitabı kaçırmamalılar.

YEŞİLÇAM'DA UNUTULMAYAN YÜZLER
MESUT KARA (Parantez yay.)

Mesut Kara, özellikle Türk Sineması üzerine yaptığı çalışmalarla tanınmış bir yazar. İlk kitabı **Artizler Kahvesi**'nde Yeşilçam'ın unutulmaz karakter oyuncularını tanıtmış, hatırlatmıştı. Yeni kitabı **Yeşilçam'da Unutulmayan Yüzler**'de ise, Türk Sineması'nın bellekle-rimizden silinmeyen yıldızlarının kendi ağızlarından portrelerini sunuyor. Özellikle Türk Sineması'nın altın çağı olarak anılan 50'li - 60'lı yılların unutulmayan yıldızlarıyla yapılmış söyleşiler bunlar. Çoğumuz hâlâ belleğinde yaşayan, zaman zaman televizyonda rastladığımızda büyük bir keyifle seyrettiğimiz filmlerin yıldızları geçmişte kalan o günleri anlatıyor. **Mesut Kara, Sezer Sezin, Muzaffer Tema** gibi yıldızlardan **Engin Çağlar, Aytaç Arman** gibi son kuşak yıldızlarına dek uzanan geniş bir perspektifte 26 Yeşilçam starının portresini sunuyor. Bir anlamda Türk Sinemasının tarihini onun yıldızlarının ağzından, ilginç anılar ve anekdotlarla tekrar yazıyor.

KISACA
METRES
HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR (Özgür yay.)

1899 tarihli bu yüzyıllık roman **Gürpınar**'ın en ilginç ve en güçlü yapıtlarından biri. O günlerde (kuşkusuz günümüzde de) erkekler arasında çok ilgi gören, "Metres tutmak" olayını ateşli bir aşk hikayesiyle romanlaştırırken, geçmişin İstanbul'unda evlilik - ahlak - aşk gibi kavramların nasıl karşılandığını, tartışıldığını da yansıtıyor.

GÜNÜMÜZ TÜRK ŞİİRİ 1998 - 99
Hazırlayan CAHİT KERSE (İnsan yay.)

Hem bir yıllık, hem de antoloji niteliğinde. İlk bölümde 98'de dergilerde yayınlanmış şiirlerden 98'i yeralıyor. Seçme, bir anket yoluyla, şairlere, yazarlara sorularak hazırlanmış. Bu da işin ilginçliğini artırıyor. İkinci bölümde ise İnsan Şiir Dergisi'ne gelen ve hiç yayınlanmamış 99 şiir var.

BABAM AŞKALE'YE GİTMEDİ
ZAVEN BİBERYAN (Aras yay.)

Varlık Vergisi uygulaması, Türkiye tarihinin en çok tartışılan konularından biri. **Biberyan**, olaya içeriden bir bakışla yaklaşıyor ve bir gecede zenginliğin doruğundan yoksulluğun çukuruna düşüp kendini Aşkale'de "toplama kampları"nda bulanların öykülerini anlatıyor.

GENÇLİK ÇAĞI
METİN CENGİZ (Yön yay.)

"Aşktan yana ağır bir kasnak kaldı tenimde / gövdemdeki güneşi gerip duran / görkemli bir kılıçla yaralanmışım, yılların irini / kudurmuş deniz gibi geliyor üzerime"

BİR GÜN YİNE ALLI TURNAM
ERDAL ÖZ (Can yay.)

Erdal Öz, Rusya'nın Sovyetler Birliği olduğu dönemde, 1976'da yaptığı bir gezinin izlenimlerinden oluşturmuş kitabı. On bir yıl sonra yeniden yayımlama amacı ise, "gördüğü onca güzelliği özlediğini" farketmesi ve "yeniden kurulacak daha kusursuz, daha güzel bir dünya düzeni özlemi".

BOŞANMA DOSYASI
NAZİM AĞIL (Adam yay.)

"Ben farkına varmadan yanıma sokulup, / omuzumun üstünden okurdu yazdıklarımı, / sözcükleri okşayan parmakları ucunda / bütün meyvelerin dağılırdı pusu. // Ah anlamıyorsun, nasıl bir törenle dokunurdu / ve her şey Doğa'nın bir parçasıydı/ o değdiği an!"

OKYANUS KALBİ
HÜSEYİN ÖNCÜ (Scala yay.)

"Bense masalı bitmiş çocuk / Ava çıkmıyorum ne zamandır / Bir masada buğulu bardakta çaya / Ve kırmızı

Bir Kitaptan Bir Şiir

Aşk

aşk, dedi gaz
uçur beni öpücüklerinle
öp dudaklarımı
saçımı öp
parmaklarımı
gözlerimi beynimi öp
unuttur bana

aşk, dedi, gaz
üçüncü katta bir odası vardı
bir düzine kadın
35 yayıncı
ve yarım düzine ajans tarafından reddedilmişti
ama kaliteli biriydi de
demiyorum

bütün gaz vanalarını
sonuna kadar açtı
ve yattı

bir kaç saat sonra herifin biri
309 numaralı odaya girerken
holde
bir sigara yaktı

ve bir divan pencereden uçtu
ve bir duvar ıslak kum misali döküldü
mor bir alev 15 metre yükseğe fırladı

yataktaki adamın ne haberi vardı
ne de umurundaydı
ama itiraf etmem gerekir ki adam
o gün
çok iyiydi

Charles Bukowski
(Suda Yan Ateşte Boğul'dan, Parantez Yay.)

Bir Kitaptan Bir Bölüm

Davranışlara Dair

* Hareketlere saygı göstermeliyiz. Okullardan kaçmalıyız.
* Ya yargıç ya da sanık olunur. Yargıç oturur. Sanık ayaktadır. Ayakta yaşamak gerekir.
* Bir hakaretten etkilenen kişi mikrop kapar.
* Haksız bir mahkumiyet soyluluğun en yüksek unvanıdır.
* Önemli olan ancak yanlış bilinen olabilir, çünkü daha önce bilinen şeylerle hiçbir benzerliği yoktur.
* Tabulaştırmadan veba gibi korkmak. Tabunun üstü örtülmüş olacaktır. Tabu olmayan bulunmuş olacaktır.
* Aptallığın duvarı entellektüellerin eseridir. Bu duvarı geçmek için parçalanılıyor. Ama onu ne pahasına olursa olsun geçmek gerekiyor. Aygıtınız ne kadar yalın olursa, bu duvarın direncini altetmek için o kadar şansa sahip olacaktır.

Jean Cocteau (Bir Meçhulün Güncesi'nden, Sel yay.)

Aksamsefasi

buğdayı kurutulmuş çiçeklere bakıyorum /sana bakmanın zamanını bekliyorum / Kurak bir ova gibi"

FRANKFURT OKULU
PHIL SLATHER
(Çev. Ahmet Özden, Kabalcı yay.)

Yüzyılın en ilgi çekici düşünce akımlarından biri Frankfurt Okulu. **Horkheimer, Adorno, Marcuse, Benjamin** gibi düşünürleri kendine çekmiş. Tüm çağı etkilemiş. Kitapta, Frankfurt Okulu, tarihsel arka planı ele alındıktan sonra marksist açıdan inceleniyor.

HABEŞİSTAN'DA BİR MEVSİM
PAUL STRATHERN
(Çev. Dost Körpe, Gendaş yay.)

Arthur Rimbaud, hem yaşamıyla, hem de şiiriyle yüzyılın en çok ilgi çekmiş şairlerinden biri. **Rimbaud** genç yaşta şiiri bırakıp silah ticareti yapmak amacıyla Afrika'ya gittikten sonra tam anlamıyla bilinmezlere karışmış. **90 Dakikada Felsefe dizisi** ile tanıdığımız **Paul Strathern**, Habeşistan'da Bir Mevsim'de Rimbaud'un bu hiç bilinmeyen yıllarının öyküsünü anlatıyor. Ustaca bir kurguyla hem şairin ağzından, hem de üçüncü tekilde o yılları kendince ve büyük bir inandırıcılıkla canlandırıyor. **Rimbaud**'yu tanıyan, tanımayan herkesin tad alabileceği bir anlatı.

NIETZSCHE ÜZERİNE
GEORGES BATAILLE
(Mukadder Yakupoğlu, Kabalcı yay.)

Nietzsche, ilginç düşünceleriyle, hayata bakış açısı ve öngörüleriyle çok tartışılmış aynı zamanda çok sevilmiş bir felsefeci. **Georges Bataille** ise hem yazarlığı, hem de felsefeciliğiyle aynı oranda tartışma yaratmış bir yazar. Kitapta, **Battaille**, kendine has üslubuyla **Nietzsche**'nin hayat hakkındaki sorularına cevaplar arıyor ve yeni sorular soruyor.

TANRININ DOKUZ MİLYAR ADI
ARTHUR C. CLARKE
(Çev. Alper Çopur, Sarmal yay.)

Bilimkurgunun efsane isimlerinden biri **Arthur C. Clarke**. 1947 -57 tarihleri arasında yazılmış öykülerden oluşan kitapta ilk yapma uydunun uzaya fırlatılışı, aya seyahat gibi konular işlenmiş. Yapma uyduların iletişimde kullanılabileceği öngörüsünde bulunmuş, bugün kullanılan bir çok buluşu belki de bilmeden kitaplarında, öykülerinde işlemiş bir yazar.

X FILES - GOBLINLER
CHARLES GRANT
(Çev. Kerem Sanatel, Agate yay.)

Yıllardır hem TV dizisi, hem de çizgi romanlarıyla dünyayı birbirine katan, büyük ilgi çeken X Files, hem tv dizisi ile (TGRT'de) hem de ardarda yayınlanan romanlarıyla sonunda ülkemizde. Günümüz Amerikası'nda çözülmemiş gizemli dosyaları araştıran X Files'ın iki ajanının maceraları, meraklılarına duyurulur.

EVRENİN KÖKENİ
JOHN D. BARROW (Çev. Sinem Gül, Varlık)

" Evrenin hiçlikten doğması ne demektir? Evrenin bir başlangıcı olmasına gerek var mıydı ve sonsuza kadar sürecek mi? Evrenin büyük çoğunluğunun görünmez olduğunu düşünmemizin nedeni nedir? Evrenbilimcilerin kafa yorduğu bu tür zor sorular, bu kitapta anlaşılır bir dille cevaplanıyor." (Arka kapaktan)

HER ŞEYE RAĞMEN DANS EDEBİLİYORUM
BARBARA GORDON
(Çev. İpek Van Den Born, Kuraldışı yay.)

Tanınmış bir TV yapımcısı **Barbara Gordon** ve bu kitapta kendi yaşadıklarını anlatıyor. Tüm başarıları kazandığını düşünürken bir gün psikiyatristi sayesinde tam anlamıyla bir hapçı haline getirildiğini ve sevdiği adamın tutsağı haline geldiğini fark ediyor. Ve kendi içinde büyük bir mücadeleye giriyor.

AŞK VE BOKS
GÜNEY DAL (Sistem yay.)

Resim yapmayı öğrenmek için Paris'e giden Boks öğretmeni Sabri Mahir'in öğrenimini yarıda bırakıp Berlin'de açtığı boks ve vücut geliştirme salonunun kısa zamanda dönemin bir çok ünlü sanatçısının buluşma merkezi halini almasının belgelerden, gerçeklerden yola çıkılarak anlatılan öyküsü.

En Çok Güldürenler

1. **Karikatürler 2**, Selçuk Erdem (Parantez yay.)
2. **Lombak**, Bahadır Baruter - Fatih Solmaz (Lemanyak yay.)
3. **Kötü Kedi Şerafettin,** Bülent Üstün (Lemanyak yay.)
4. **Üç Yanlış Bir Doğruyu Getirir**, Gani Müjde (Parantez yay.)
5. **Robinson ve Cuma**, Gürcan Yurt (Lemanyak yay.)
6. **Sakız Olmamış Fıkralar**, BÇD - Ali İrez (Aksoy yay.)
7. **Falınızda Rönesans Var**, Ferhan Şensoy (Ortaoyuncuları yay.)
8. **Bilimsel Araştırma Gümledi**, Calvin ve Hobbes (Remzi Kitabevi)
9. **Teksas**, Nehirde Dehşet (Aksoy yay.)
10. **Makarna Tarlası**, Ahmet Gülüm (Kora yay)

Bu liste Beyoğlu Komikçi Dükkanı verilerine dayanılarak hazırlanmıştır. Sadece, mizah, karikatür ve resimli roman kitaplarını içermektedir.

SACHS'IN HASTALIĞI
MARTIN WINCKLER
(Çev. Gülçin Balamir Coşkun, Güncel yay.)

"Acılar ve korkularla kalabalıklaştırılmış hastalıklar dünyasının vazgeçilmez otoritesi olan bir doktorun; hastaları, sekreteri, dostları, hatta eşi tarafından gerek polis raporları tarzında, gerekse son derece içtenlikli satırlarla betimlendiği bir roman." Hastaların gözünden yazılmış ilk hasta - doktor ilişkisini anlatan roman olarak da kabul görmüş bir kitap.

AYÇÖREĞİ VE DENİZ YILDIZI
SUNAY AKIN (Çınar yay.)

Sunay Akın'ın kitaptan kitaba, bilgiden bilgiye, yazardan yazara gezintiler yaptığı denemeleri. Her biri bilgi yüklü, ilginç alıntılar ve öykülerle kurulmuş ve hepsi kitaplardan, edebiyat eserlerinden kaynaklanan denemeler.

DERGİLER

UÇ

Goethe'nin "Etkinliğimi artırmadan ya da doğrudan doğruya canlandırıp (yaşamımı) bir şey katmadan bana yalnızca bilgi veren her şeyden nefret ediyorum." cümlesini kapağına alıntılayarak çıkan bir dergi. Halil Barutçu ve Mesut Kara'nın çıkarttıkları Uç, hem sayfa düzeni ve grafiği ile hem de Uç'ta yeralan konulara cesur yaklaşımı ile ilginç. Yazışma adresi; Valikonağı cad. Hacıemin Efendi sok. 37/1 Nişantaşı - İstanbul.

EVRENSEL KÜLTÜR

Bu ay dosya konusu olarak "Propaganda, Sanat, Estetik"i seçmişler. Dergide ayrıca genç yaşta hayattan ayrılan Cem Yalın hakkında yazılar var. Aydın Çubukçu'nun ve Sennur Sezer'in tartışma yazıları da ilgi çekiyor. Adresi; İstiklal cad. 212/6 Beyoğlu - İstanbul.

PAZARTESİ

"Kadınlara Mahsus Gazete" üst başlığıyla çıksa da hemen herkesin ilgisini çekecek konularla dolu Pazartesi. Şubat sayısının kapak konuları derginin perspektifinin genişliğini anlatmaya yeter sanırım; "Atilla ve Zennube", "Ekonomide Kriz var, kriz", "Şehit anneleri; Törenden sonra kimse yok", "Oya Peri İkinci Kez Ölümü denedi; Vamp Yatakta Yalnız". Pazartesi'nin adresi; "Abdullah sok.9 Beyoğlu - İstanbul".

SOLFEJ

Burdur'da yayınlanan bir kültür sanat dergisi Solfej. Üç yıldır yayınını sürdürmeye çalışıyor. Son sayısında Halil Özden, Nursen Özdoğan, Fikret Arayıcı, Ahmet Yılmaz, Özgür Zeybek gibi şair ve yazarların ürünleri yer alıyor. Solfej'i edinmek ve dergiye ürünlerini göndermek isteyenler için adresi; Ahmet Yılmaz, Gazi cad. No; 27/5 Burdur.

HOBBY CLUB

Hobby Club, kitap, kaset, cd konusunda uzman bir kuruluş. Posta yoluyla ve bültenler yayınlayarak okuyucuya en son yayınları üstelik indirimli olarak yolluyor. Aynı zamanda en son yayınları öğrenmek isteyenler için de yararlı ve güncel bir kaynak. Hobby Club'ün adresi; Fetih cad. 2. sok. No; 1/6 Şirinevler - İstanbul. Ayrıca Web adresi de var; www.ankaweb.com/hobbyclub

Bana yazmak, kitap ya da dergi göndermek isteyenler için adresim; İstiklâl cad. 212, Alt kat no.8, Beyoğlu - İstanbul.

Mevzu
Benim Adım Kırmızı

Orhan Pamuk, önemli bir yazar**dı**.

Yazdıklarıyla edebiyatta yenilikler getiren, tartışmalar yaratan bir yazar**dı**. Her zaman gerçek edebiyat okurunun da, eleştirmenlerin de ilgisini çeker**di**.

Bu ona yetmedi. O çok okunan ve dünya çapında tanınan bir yazar olmak istedi. Çünkü, "Edebiyat popüler olmazsa ben kendimi evimde hissetmiyorum" diye düşünüyordu.

Çok okunabilmek için medyatik olması gerektiğini biliyordu. Gösteri yürüyüşlerine katıldı, çoğunluğun tepkisini çekecek demeçler verdi. Bu çabası meyvasını verdi, basının ilgisini çekti.

Gazetelerde, dergilerde görünmek, talkshow'lara çıkmak gerekiyordu. Hemen hiçbir teklifi geri çevirmedi. Gerekeni yaptı. Magazincilerle konuşmaktan çekinmedi. "Maraba Televole!" dese ya da Çarkıfelek'te yarışmacı olsa garipsenmeyecek konuma geldi.

Artık, **Orhan Pamuk** adı, eseri olmadan da, neci olduğu düşünülmeden de hatırlanabiliyor. Orhan Pamuk, adını eserinin önüne geçirmeyi başardı. Marka oldu.

Çok okunabilmenin ikinci yolu "kolay okunmak"tır. Orhan Pamuk, kendi edebi çizgisine tamamen ters olan bu işi de başardı. **Benim Adım Kırmızı** kolay okunan bir roman. "Bestseller" tanımlamasına girmek için gerekli tüm unsurları taşıyor. Aşk, macera, nefret, kin, cinayet... hepsi bu romanda var. Tüm bestseller'lerde olduğu gibi anlatım değil anlatılan önemli. Okuyucu olayların akışına kapılıp gidiyor. Orhan Pamuk, yoğun olarak **Umberto Eco**'nun **Gülün Adı** adlı romanını hatırlatma pahasına **akıcı** bir roman yazmayı başarmış.

Akıcılığın kendi edebi çizgisine aykırı olduğunu bile bile... Çünkü ona edebiyata tutkun on bin okuyucu değil, yüzbinler gerekli. On bin okuyucuyu küstürse, Orhan Pamuk romanları okumaktan vazgeçirse de yüzbinlere ulaşmanın başka yolu olmadığını da çok iyi biliyor. Boşuna "kolay okunan bir roman yazdım" demiyor. (Trajik ama komik; yeni hedef kitlesi bu çok kolay okunan romanı bile anlamakta zorluk çekiyor. Bu hedef kitlenin sesi köşe yazarları da aynı kanıda "anlayamadık" diyorlar.)

Orhan Pamuk'un ikinci hedefi "dünya çapında olmak" demiştik. Dünya çapında olmak da belli stratejileri izlemeyi, belirli formatlarda yazmayı gerektiriyor. Orhan Pamuk, zeki bir yazar olarak bir Türk romanının Avrupa'da, Amerika'da okunabilmesi için nelerin gerekli olduğunu kavramış.

Günümüz Türkiyesi'nden, kentli bir insanın yaşadıklarından, sorunlarından söz eden çağdaş bir romanın oralarda alıcısı olmadığını biliyor. Avrupalı, Amerikalı okuyucu üçüncü dünyadan gelen bir yazardan ilginçlikler, egzantriklikler bekliyor. Bilmediği, yabancısı olduğu şeyleri anlatmasını, kendisini büyülemesini bekliyor. Bunun en kolay yolu tarihi bir roman yazmak. **Benim Adım Kırmızı**'da Nakkaşlar bunun için romanın kahramanı oluyor, eski İstanbul manzaraları, saray görüntüleri, ansiklopedik olduğu duygusu yaratan tanımlamalar, başka kitaplardan alıntılandığı hissini veren doğa ve yer betimlemeleri bunun için yapılıyor.

Orhan Pamuk, **Amin Maalouf**'un, **Paulo Coelho'**nun çizgisinde bir yazar olarak Dünya çapında tanınmayı başardı. Onlar gibi tüm dünya dillerine çevriliyor, çok satıyor.

"Çok okunan, dünya çapında bir yazar olmak" bir tercihtir. Orhan Pamuk bu tercihi yaptı ve şimdilik de olsa başarı kazandı.

Her şeyin bir bedeli olduğu gibi popülerliğin de bir bedeli var. Artık onun yazdıkları, fikirleri değil, başarısının oranı, kişiliği, fotoğraflarındaki halleri, aile ilişkileri, kaç tane kitap sattığı tartışılacak, tartışılıyor. Çok satanlar listesinde kalması için eserinin niteliği değil, isminin sürekli gündemde kalması gerekli. Yeni konumunda onun rakibi Adalet Ağaoğlu, Selim İleri, hatta tarihi romanların unutulmaz yazarı Aptullah Ziya Kozanoğlu değil. O şimdi Cem Yılmaz, Ayşe Kulin, Mina Urgan, Ahmet Altan, Yaşar Nuri Öztürk'le yarışmak durumunda.

O artık edebiyatın popüler olduğu yerde, kendini evinde hissedebilir.

M.C.

Bütün renkler aynı hızla kirleniyordu / Birinciliği beyaza verdiler. Ö.Asaf...

Beyaz Kitap: Bir 12 Mart Masalı

MİNE SÖĞÜT

Bu ülkede takvimlerdeki tarihler zamandan öte başka bir şeyler de söyler. Eylül ve Mart ayları ailenin pek sevilmeyen kötü kalpli serseri oğullarıdır. Mayıs, büyüyemeden ölen küçük bir kız çocuğunun adı gibi iç sızlatır. Hele aylar rakamlarla birlikte anıldığında, tüm tarih bir film şeridi olur, sanki ülke son nefesini veriyormuş gibi dünden bugüne akar durur.

Bir deney yapılsa, ülkenin en içli insanı bir tabureye oturtulsa ve ona arka arkaya bir "**27 Mayıs**" bir de "**12 Mart**" dense, ülkenin bu en içli insanı haykıra haykıra ağlar.

Sadece iki tarih, sadece rakamlar ve ay adları, ülkenin 40 yıllık geçmişini tüm ölüleriyle, tüm kayıplarıyla, acıları ve iç yakan, gönül kıran öyküleriyle anımsatır, hatta yer yer dinleyeni isyanın eşiğine getirir.

60'larla 70'li yıllar arasında yaşananları eğer akıllı uslu kitaplardan okur, akıllı fikirli beyinlerin anılarından dinlerseniz yaşananlar baştan sona akıl almaz bir trajedidir. Göz göre göre, kör parmağım gözüne, işler yokuşa sürülmüş, yanlışlar bir dağ gibi büyümüş, umutlar uçurumlara varan çıkmaz sokaklara sürülmüştür. Ama işin bir de trajikomik yanı vardır ki, bu zaman içinde biraz gözden kaçmıştır. Dönemi adları MİT'te saklı, Bakanlıklar arası yanar döner, istediğini istediği gibi anlar, dilediğini dilediği gibi yargılar bir kurulun hazırladığı **Beyaz Kitap**'tan öğrenmeye kalkarsanız çok eğlenirsiniz. Sanki herşey bir şakadır, birileri devlet adına komiklik yapmakta, okuyanı kırıkırdatmaya çalışmaktadır.

1973 yılında Ankara'da basılan **Beyaz Kitab'**ın içinde beyazdan başka her renk vardır. "**Türkiye Gerçekleri veTerörizm**" başlığı altında, 12 Mart Muhtırası'nın gerekçesini, ülkenin içinde bulunduğu durumu ve ordunun neden bu işe müdahale etme gereği duyduğunu, her türlü itiraz yolunu elinden geleni ardına koymayarak kesmek çabasıyla anlatan bu kitabın en can alacı yeri önsözü, hatta önsözün ilk cümleleridir:

"**...Bu meseleleri ilmi bir görüşle tartışmak ve demokratik rejime ve T.C. Anayasası'na uygun hal tarzları bulmak için gayret sarfetmek her Türk'ün tabii hak ve hatta görevidir. Ancak Anayasa'ya aykırı ve mevcut rejimi yıkmaya yönelen aşırı fikirlerden hareket eden bir avuç insan, silaha sarılarak teröre başvururs a, dünyanın her yerinde devletin görevi, devletin varlığına kasteden bu asileri cezalandırmaktır. Türkiye'de yapılan da bundan başka bir şey değildir.**"

Yine önsöz der ki, bu kitap Türkiye gerçeklerini dünya kamuoyuna açıklamak maksadıyla yayınlanmaktadır. Hemen ardından da ekler: "**Fakat Türkiye'deki yönetimin ve bu yönetimde kendi vazife ve yetki sınırları içinde mesuliyet deruhte edenlerin savunması değildir. Çünkü buna ihtiyaç yoktur.**"

Tanrım, sanki bu kitap yalan söyleyen küçük bir çocuktur. Güzel güzel konuşurken, fuzili bir manevrayla dinliyenin kafasında akla gelmeyecek kuşkular doğurur.

Peki nedir bu acemi laf ebesinin dilinin altındaki Türkiye gerçekleri? Kitapta başlıca konu Marksist- Leninist faaliyetlerdir. Kim nerede, ne zaman, ne yapmış en ince detayına kadar anlatılır. Anlatılanlardan çoğu da doğrudur ama nedense hep, bir şeyler eksik kalır. Bu eksiklikler de akıl almaz komiklikler doğurur.

Kitap 22'inci sayfada der ki:

"**Terörist gençler kanuni vazifesini yapmaya çalışan polisleri çok ağır şekilde küfürlerle tahrik ediyor ve polisi zorla saldırgan hale getirmeye çalışıyorlardı. Bu tahriklere rağmen öğrencilere saldırmayan fakat hiddetinden alayan pek çok polis görülmüştü...**"

Kitap hızını kesemez 13 sayfa sonra bi'de şunu der:

"**Elinde silahı olduğu halde çok ağır hakaretlere maruz kalan askerlerin metanetlerini kaybetmedikleri fakat bazılarının hırslarından ağladıkları görülmüştür.**"

Sanki bu satırları yazan Başbakanlığın emriyle Bakanlıklar arası bir kurul adına çalışan, ciddi ve resmi bir görevli değil de, saçını ayna karşısında dönemin popüler vicdan burkucu yazarı Kemalettin Tuğcu gibi tarayan bir devlet memurudur.

Dersten başka "her şeye kafası basan" solcu öğrencilerin, gözünü "hak" bürümüş işçilerin, "toprak reformu"diye diye zenginin malına göz diken haddini bilmez köylülerin hep birden ayaklandığı bu dönemde, devletin 12 Mart Muhtırası'nı vermekten başka çaresi kalmamıştır.

Üstelik, "**Üniversite ve fakülteler suçluların barınağı, silah ve patlayıcı maddelerin deposu haline gelmiştir. Suçlu ve mütecaviz gençler, üniversite binalarında saklanmakta ve onlara yakınlık duyan profesörler tarafından himaye görmektedirler.**"

12 Mart Muhtırası'nın gerekçesinin anlatıldığı bölümlerde "aşırı sağ" ve "aşırı sol" kelimeleri sık sık geçer ama kitabın genelinde aşırı sağın herhangi bir eylemine rastlamak mümkün olmaz. Hatta solcular, "**İnsan havsalasının alamayacağı işkence tabloları çizerek**" yalan yanlış iddialar ortaya atarlar ve de kendileri bizzat sağcı öğrencilere işkence yaparlar. Kitaba bakılırsa solcu öğrencilere yapılan tüm işkence iddiaları asılsız çıkmıştır ama gelin görün ki solcu öğrencilerin sağcı öğrencilere yapmadıkları işkence kalmamıştır.

Beyaz Kitap dönemin solcu gençlerinin, solcu avukatların, öğretim üyelerinin ve öğrenci liderlerinin uzun bir listesini de verir. Bu listede kimler yoktur ki: Bir kaç yıl öncesine kadar İstanbul Baro Başkanı olan **Turgut Kazan** da, Gazeteci **Cengiz Çandar** da, bir zamanlar subay öğrencilerin liderliğini yapan ve bugünlerde ticaretle uğraşan **Sarp Kuray**'da devlete düşman, eli bıçaklı, katil ruhlu genç çocuklardır. Onlara bu yolda cesaret veren **Komünist Gazeteci Çetin Altan**, **Öğretim Görevlisi Mümtaz Soysal** gibi adamları da Allah affetsindir.

Beyaz Kitab'ın büyük bir bölümü komünistlerin nasıl örgütlendiklerini, dağlarda, köylerde ne numaralar çevirip, aklı kıt Anadolu insanını nasıl kendi saflarına çekmeye çalıştıklarını bir bir anlatan belgelere ayrılmıştır. Bu belgelerden en matrak olanı da İşçi-Köylü gazetesini dağıtırken " **köylüler tarafından yakalanan**" bir Dev-Genç militanının üzerinden çıkan talimattir: Bu sinsi (!) talimat aynen şöyledir:

1- Köyler arasını mutlaka yaya yürüyün. *2- Yemek vakitlerinde mutlaka köyde olun. Yemeğe çağırdıkları zaman çekinmeden gidin.* **3- Herkese selam verin, halini hatırını sorun.** *4- Karşı devrimcilerin konuşmalarından korkmayın.* **5- Ismarlarlarsa mutlaka çay için. İçtikten sonra teşekkür edin.** 7- Yoksul köylülerin davranışlarına dikkat edin. Devrimimize karşı olanlara ajitasyon taktiğini uygulayın. **8- "Ağabey, istersen adını ver de arada sırada sana gazete göndereyim" diyerek uyanık köylülerin adlarını alın.**

Dönem o zamanlar çok karışıktır, konuşulan konular çok ciddir ama yine de havada naif bi şeyler vardır. Bu naiflik 12 Martı'ı aklamaya çalışan, işkence iddialarını yüzsüzce yalanlayan ve bugün tüm sistemi sarıp sarmalayan ülkücü tavrın, devlet tarafından nasıl kollanıp kayırıldığının ilk yazılı ve imzalı belgesi olan bir kitabı bile komik kılabilir.

Bu sahte kahraman, bu aklı kıt **Beyaz Kitap** kitapçılarda hiç satılmaz. Ama yurdun her köşesindeki resmi dairelerin, okulların, kütüphanelerin raflarına özenle yerleştirilir. İçinde 12 Mart'ı anlatan, gerçeklere kör olduğu için komik olan, ama ama yine de yürek sızlatan bir masal gizlidir.

Yokedici

T. YÜKSEL

Hoşgeldin

Seni bekliyordum ben de...

Gel... Lütfen.... Otur yalnızlar koltuğuna....

Bütün gerçeklerini bırakabilirsin koltuğun yanına....

Sakın anlatma bana... Çünkü biliyorum bütün gerçeklerini....

Dr. Jeykıl veya Mr. Hyde olmana gerek yok...

Cevdet Bey ya da Galip olmana da...

Bırak onların hepsini, gerçeklerinle birlikte...

Arala hayallerinin kapısını ve gir içeriye... Sadece hayal ol...

Yalnızlar rıhtımında beklemek yerine,

Dal altındaki zahiri denize...

Çünkü orada gizli hem hakikatin hem zahirinin anahtarı...

Korkma sakın karanlıktan
ve soğuktan...

Çünkü sonbahar perileri izliyor
olacak seni uzaktan...

Geçince yüz yıllık labirenti,

Gölgeli kentin bin yıllık koruyucusu
bekliyor olacak seni....

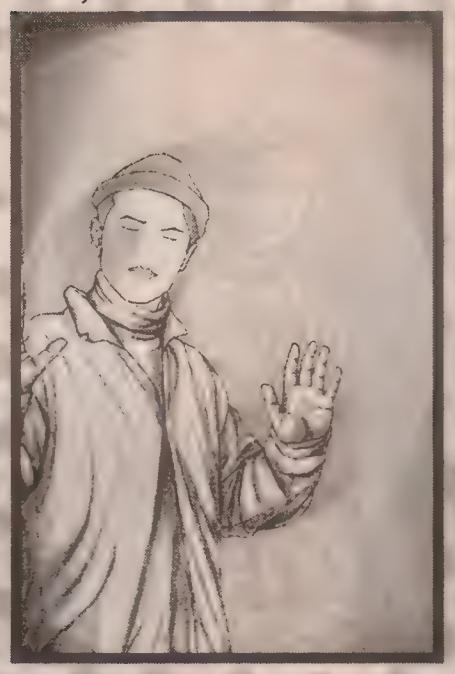

Girebilmen için gölgeli kente,
Bütün gerçeklerini" vermen
gerek ona...

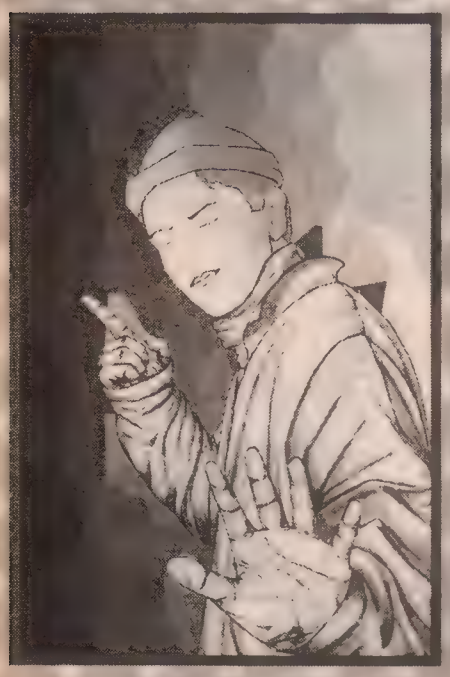

O da sana aralar bütün kapıları
ardına kadar...

Oradadır işte hayatın bütün
sırlarını gizleyen odanın
anahtarı...

Ben kim miyim?

Ben... Kartımda yazdığı gibi
"hayal satıcısı, gerçek alıcısıyım."

Veya gölgeli kentin bin yıllık
koruyucusu

Alırım bütün gerçeklerini, yani
bedenini

Ve serbest bırakırım ruhunu...
Git şimdi istediğin yere, bedenin
bekler seni sabırla....

targetyuksel@hotmail.com

KANIK'SADIĞIM BİRİ

Veli'miz

1982 yılında, Kasımpaşa Lisesi'nde, yaramazlık yapan Metin'i bir güzel haşlayan öğretmeni bir de "yarın okula velini getireceksin" emrini verir. Ertesi gün öğretmeninin huzuruna elindeki Orhan Veli kitabıyla çıkan Metin, kitabı öğretmenine uzatarak; "Buyrun öğretmenim, işte Veli'm" der.
Yaramaz Metin, büyüyünce Met Üst olur. Haziran 1998 - Kasım 1998 tarihleri arasında sekiz sayı yayımlanan AKSAK KURBAĞA adlı dergideki KANIK'SADIĞIM BİRİ başlığı altındaki ORHAN VELİ yazılarımı ÖKÜZ'de devam ettirmemi ister. ***İşte Veli'miz...***

Her Bahar Biraz Daha Âşık

M. ŞEREF ÖZSOY

Nerededir ölmüş aşkların mezarı?

Süreyya Berfe, "Şiir Çalışmaları"nda böyle bir soru soruyor. Önemli bir soru bu. Çünkü, sık sık aşık olanların da, sıkı aşık olanların da gereksinimleri vardır böylesi mezarlara.

Genelde aşıklardan biri, bir anda belirler aşkın mezarlığını. Kimi zaman bir çöplüktür, çantanın atıldığı; kimi zaman bir eskicidir, hatıraların satıldığı. Kağıtlara gömer kimi aşkını anlatarak; yastıklara gömer kimi de gözyaşlarıyla ıslatarak. Öfkelenir aşıklardan biri, aşkını sokağa gömer, ayrıldıkları yere; Kimi ise telefon kablolarındaki sessizliğe. Semte, şehre ya da ülkeye gömenler başka yerlere göç ederken; dünyaya gömüp, başka yaşamlara göç etmeyi tercih eder kimisi de... Son oturulan masa, son öpücük, son tokalaşma ya da son bakışlar...

Tüm bu tatsızlıkları bir yana bırakalım, aşka bakalım. Ne güzel şeydir aşk ki tüm faturalarına katlanmaya değer. Aşk uğruna "Bir Şehri Bırakmak" bile gerekebilir. Çok sevdiğiniz, doğduğunuz, büyüdüğünüz, hatıralarınızın -sevdiklerinizin- ölmüşlerinizin bulunduğu, işinizin, gücünüzün, ekmek paranızın şehri. Bu şehir, Orhan Veli için, İstanbul'dur ve "Bir Şehri Bırakmak" şiirini şöyle bitirir:

Fakat bütün bunlara mukabil
Yine budur başka bir şehirdeki
Bir kadın yüzünden
Bıraktığım şehir.

Orhan Veli için bu kadar önemli olan kadın kimdir? Bu soru genelde yanıtlanamıyor. Sırf bu şiirde değil, "Ben Orhan Veli"de de bir aşkını gizliyor:

Yayan dolaşırım,
Mütenekkiren seyahat ederim.
Oktay Rifat'la Melih Cevdet'tir
En yakın arkadaşlarım.
Bir de sevgilim vardır, pek muteber;
İsmini söyleyemem,
Edebiyat tarihçisi bulsun.

Aralık 1937'de Ankara'da bulunan Orhan Veli, dostlarına pek çok mektup yazar. Bunlardan üçünü "Oktay'a Mektuplar" adıyla, 15 Ocak 1938 tarihli Varlık dergisinde yayımlar. "12.12.37, Ankara Saat 14.30" notuyla, ikinci şiir, "en yakın iki arkadaşı" burada da biraraya getirir.

Şu anda dışarıda yağmur yağıyor
Ve bulutlar geçiyor aynadan
Ve bugünlerde Melih'le ben
Aynı kızı seviyoruz.

Arkadaşı Muvaffak Sami Onat'a gönderdiği bir mektupta hayatını anlatan Orhan Veli, aşklarından da söz açar: "1914'te doğdum. 1 yaşında kurbağadan korktum. 2 yaşımda gurbete çıktım. Yedisinde mektebe başladım. 9 yaşımda okumaya, 10 yaşımda yazmaya merak saldım. 13'te Oktay Rifat'ı, 16'da Melih Cevdet'i tanıdım. 17 yaşında bara gittim.18'de rakıya başladım. 19'dan sonra avarelik devrim başlar. 20 yaşından sonra da para kazanmasını ve sefalet çekmesini öğrendim. 25'te başımdan bir otomobil kazası geçti. Çok aşık oldum, hiç evlenmedim. Şimdi askerim."

Kardeşi Adnan Veli ise O'nun aşkları konusunda şunları yazar: "Orhan'ın ilk aşkı, (eğer buna aşk demek caizse) oniki yaşında başlar. Beykoz'daki komşularının on yaşındaki kızı "Fetanet"i sevmişti. Bu uzun sürmedi. Orhan bir müddet sonra yine Beykoz'da, 'Pembeliler' adını verdiği üç kızkardeşin en küçüğü olan "Firdevs"e tutuldu. Lisede iken Ankara'da "Cazibe" adında başka bir kızı bir kaç ay sevdi.

Orhan'ın ilk ciddi aşkı üniversitede okuduğu zamana rastlar. Daha sonraları başkalarına da aşık oldu. Ufak tefek hayli macera geçirdi. Ama Orhan'ın en büyük aşkı daha sonra başladı. Ölümüne kadar devam etti.

O'nun 1935 yılından sonraki maceraları ve aşkları hakkında burada isim saymaya hakkım yok. Çünkü sevdiği insanların çoğu bugün bir yuva kurmuştur."

"Quantitatif " şiirinde

Güzel kadınları severim,
İşçi kadınları da severim;
Güzel işçi kadınları
Daha çok severim.

derken hiç isim vermeyen Orhan Veli, "Dedikodu" şiirinde, birlikte olduğu iddia edilen (!) kadınları, isimlerini sayarak yalanlar.

Kim söylemiş beni
Süheyla'ya vurulmuşum diye?
Kim görmüş, ama kim,
Eleni'yi öptüğümü,
Yüksek kaldırımda, güpegündüz?
Melahat'i almışım da sonra
Alemdar'a gitmişim, öyle mi.
Onu sonra anlatırım, fakat
Kimin bacağını sıkmışım tramvayda?
Güya bir de Galata'ya dadanmışız;
Kafaları çekip çekip
Orada alıyormuşuz soluğu;
Geç bunları, anam babam, geç
Geç bunları bir kalem;
Bilirim ben yaptığımı.
Ya o Mualla'yı sandala atıp
Ruhumda hicranın'ı söyletme hikayesi?

Mualla ismine Mehmet Kemal'in anılarında da rastlarız: "İstanbul'a gittiğimde Orhan'ı aradım. Ressam Arad vefalı dostu idi, ona sordum. 'Karaköy'de bir meyhane var, adı: Çat Çat. Orda bulunur.' Tarif üzerine Çat Çat'ı buldum.Asıl adı Çat Çat değil, Orhan koymuş bu adı. Yıkıldı. Karaköy Balık Pazarı'nda, Unkapanı'na yakın bir yerde, küçük bir balıkçı meyhanesi. Mualla Abla diye bir kadın işletiyor. Orhan, kadına "Mualla Abla" dediği için olacak, herkes "Mualla Abla" diyor. Kadının davranışlarından Orhan'a önem verdiği belli. Hatta biraz da aşık. Belki bu ablalık ağabeylik, gizli aşkı müşterilere çaktırmamak için icat edilmiş.

Vakit öğleye yakındı.
Baktım bir köşede şarap içiyor.

Kadın mangalın üstünde tava, balık kızartıyor. Sıcak sıcak Orhan'ın önüne koyuyor. Orhan da, Mualla Abla da yoksul yaşantılarından memnunlar. Beni görünce, oturduğu yerden davrandı: 'Vay Reis!... Hoş gelmişsin...' dedi. Boynuma sarıldı. Ben de O'nun. Hemen kaynaştık. Benim taşralı kılığım Mualla Abla'ya hiç aykırı gelmemiş olacak ki, bir balık Orhan'a bir balık bana atıyordu. Biz de şaraptan yudumlayarak bunları afiyetle yiyorduk. İstanbul sosyetesi, sosyalizme de küçük meyhanelere de henüz meraklı değildi."

Ben ki her nisan bir yaş daha genç
Her bahar biraz daha aşığım;

"Derdim Başka" şiirine bu iki mısrayı da yazan şairimiz, ölmeden önce ceplerinde en son şunları taşır: At yarışlarına ait bir program ve sarı ambalaj kağıdına sarılmış bir diş fırçası.

Bu ambalaj kağıdında, "Aşk resmi geçiti" adlı bir şiir vardır. Orhan Veli, şiiri bu kağıda yazdıktan sonra çok değiştirir, fakat onlar bulunamaz. Diş fırçasının ıslaklığından kimi yerleri silinen bu şiirde aşklarını yazar Orhan Veli:

Birincisi o incecik, o dal gibi kız,
Şimdi galiba bir tüccar karısı.
Ne kadar şişmanlamıştır kim bilir.
Ama yine de görmeyi çok isterim,
Kolay mı? İlk göz ağrısı.
İkincisi Münevver Abla, benden büyük
Yazıp yazıp bahçesine attığım mektupları
Gülmekten katılırdı, okudukça.
Bense bugünmüş gibi utanırım
O mektupları hatırladıkça.
.....çıkar
.....dururduk mahallede
.....halde
.....yan yana yazılırdı duvarlara
.....yangın yerlerinde
Dördüncüsü azgın bir kadın ,
Açık saçık şeyler anlatırdı bana.
Bir gün de önümde soyunuverdi.
Yıllar geçti aradan, unutamadım,
Kaç defa rüyama girdi.
Beşinciyi geçip altıncıya geldim.
Ama ben pek varamadım tadına.
Bütün kibar kadınlar gibi
Küpe fiyatına, kürk fiyatına.
Sekizinci de o bokun soyu.
Elin karısında namus ara,
Kendinde arandı mı küplere bin.
Üstelik.....
Yalanın düzenin bini bir para.
Ayten'di dokuzuncunun adı.
İş başında şunun bunun esiri,
Ama bardan çıktı mı,
Kiminle isterse onunla yatar.
Onuncusu akıllı çıktı
.....gitti.....
Ama haksız da değildi hani.
Sevişmek zenginlerin harcıymış
İşsizlerin harcıymış.
İki gönül bir olunca
Samanlık seyranmış ama,
İki çıplak da, olsa olsa,
Bir hamama yakışırmış.
İşine bağlı bir kadındı on birinci.
Hoş, olmasın da ne yapsın,
Bir zalimin yanında gündelikçi,
.leksandra
Geceleri odama gelir,
Sabahlara kadar kalır.
Konyak içer sarhoş olur,
Sabahı da işbaşı yapardı şafakla.
Gelelim sonuncuya.
Hiçbirine bağlanmadım
Ona bağlandığım kadar.
Sade kadın değil, insan.
Ne kibarlık budalası,
Ne malda mülkte gözü var.
Hür olsak der,
Eşit olsak der.
İnsanları sevmesini bilir
Yaşamayı sevdiği kadar.

Orhan Veli'nin sonuncu aşkı, Nahit Hanım'dır. Kardeşi Adnan Veli'nin söylediği gibi ölene kadar da sevmiştir O'nu. Nahit Hanım'a mutlu bir ömür dilerim.

Şiirlerinde yazdığı hiçbir şeyin kendi hayatından alıntı olduğunu iddia edemeyiz ama, aşklarından beşinciyi geçmesinin, "Ben Orhan Veli" ya da "Oktay'a Mektuplar -II" şiirlerindeki aşklarının birinden kaynaklandığını söylemeden edemeyecek ve yazıyı Orhan Veli'nin "İş Olsun Diye" adlı şiiriyle, yorumsuz olarak bitireceğim:

Bütün güzel kadınlar zannettiler ki
Aşk üstüne yazdığım her şiir
Kendileri için yazılmıştır.
Bense daima üzüntüsünü çektim
Onları iş olsun diye yazdığımı
Bilmenin.

Orhan Veli Kasedi

Orhan Veli Kasedi

A

İstanbul Türküsü - Serap Mutlu Akbulut
Vesikalı Yarim - Edip Akbayram
Gelirli Şiir - Edip Akbayram
Gün Olur - Işığın Yansıması
Dedikodu - Levent Yüksel
Dalgacı Mahmut - Yeni Türkü
İstanbul'u Dinliyorum - Cem Karaca
Pireli Şiir - Timur Selçuk

B

İstanbul Türküsü - Fikret Erkaya
Bakakalırım - Ezginin Günlüğü
Birdenbire - Işığın Yansıması
Bedava Yaşıyoruz - Cem Karaca
Hürriyet'e Doğru - Ezginin Günlüğü
Hürriyet'e Doğru - Timur Selçuk
İstanbul'u Dinliyorum - Zülfü Livaneli

Orhan Veli şiirlerinden bestelenmiş şarkılardan oluşturduğumuz bu özel kasedi, şubat ayı içerisinde gönderilen ilk *10*, *Orhan Veli pullu* mektup sahibine hediye edeceğiz.

Adres: *İstiklal cad. Turnacıbaşı sok. No: 23 - 25 Anabala Pasajı No: 4 Beyoğlu / İst.*

Akşam Serdası

BUZAĞI

İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No:20 Beyoğlu-İstanbul

Artık Türk Filmi Seyretmeyeceğim

Yine Eşber Yağmurdereli ortaya çıkıp birşeyler söylemese, duyduğumuz rahatsızlıkları dile getiremiyecektik. Söyleyecek sözlerimiz olmasına rağmen susup; "Belki başka birgün" diye beklemekten başka hiçbir şey yapmayacaktık.

J.J.Rousseau yazdığı ikinci makalesinde, Doğu Yasa ve Doğal İnsan üzerinde durur. Belirtmek istediği temel nokta; insanın doğudan farklılaşarak mutsuzluğa sürüklendiğidir. Kötülüğü ortadan kaldırmak için, uygarlığı ortadan kaldırmak gereğidir. İnsan doğal olarak iyidir.

J. J. Rousseau bu makalesini, dönenin büyük ustası Voltaire'ye gönderir. Voltaire'nin yanıtı oldukça sert ve haklıdır. "İnsan ırkı aleyhine yazılmış yeni kitabınızı aldım. Teşekkür ederim. Zeka, hepimizi almak durumuna getirecek bir tasarımda böylesine hiç kullanılmamıştı... İnsan kitabınızı okurken dört ayağı üstünde yürümek istiyor. Fakat altmış yılı aştı ben bu dışkanlığı yitireli..."

Bunun anlatılmasının nedeni 18, 19.yy.'da ayyuka çıkan Romantizm içindir. Romantiklerin en önemlisi Raussecni'den yola çıkarak bu yüzeyselliği tartışmaktır.

Romantiklerin en önemli özelliği; aklı bir kenara bırakarak duyguyu öne çıkarmalarıdır. Bunun zararlı olduğu söylenemez. Çünkü oldukça güzel eserler bıraktılar arkalarında. Ancak oldukça yüzeyde kalmaları tartışılmalıdır. Hiç bir zaman ele aldıkları konuların temeline bakmak, sorgulamak istemediler. Onlara göre fakirler iyi insanlardı. Aristokratlara göre ise daha mutlu ve erdemliydiler. Ancak bu insanlar neden fakirdi hiçbir zaman bununla ilgilenmediler. Sorgulamaktan kaçındılar. O yüzden tarih "Gerçekçilik" akımını yarattı. Çünkü sorunlar öylesine büyüyordu ki aklı bir kenara itmek olanaksızdı. Roussecu'nun yaptığı gibi uygarlıktan vazgeçilip, dört ayağımızın üstünde yürüdüğümüz zaman sorunların biteceğini düşündüler ancak insanoğlunun geçirdiği evrimin farkında bile olamadılar.

Eşber Yağmurdereli'nin anlattıklarının pek çok noktasına katılıyorum. Deniz Gezmişleri "Boşuna asıldı, yazık oldu" mantığıyla anlatmak kadar sığlık düşünemiyorum, sadece görüntüde olanları ortaya ihanettir. İlk dönem romantiklerinden daha da romantik yani kraldan daha kralcı olmak hatadır. Çünkü her ne kadar romantik olsa bile Rousseau "Toplum Sözleşmesi" isimli kitabı çıkarabilmiştir. Bunlarda, bunun onda birini yapacak yetenek yok. Sadece insanları salya - sümük ağlatmayı amaç edinmiş içinde hiçbir özgürlük, hiçbir yaratıcılık olmayan eserler. Oturup yaratıcı düşünceden nasibini almamış kişiler ortalıkta fink atıyor. Olayın karşıt tarafların ideolojilerini bir kenara atmak ruhsuzluk yaratmaktan başka birşey değil. Deniz Gezmiş'in babası bile söyledi, savcının mahkemede "Ben milliyetçi toplumcuyum" yani nasyonel sosyalistim -kısaca faşistim- dediğini. Bu gençleri yaratan nedenler neydi? Bunlara bir gün ilham gelip "Hadi dağa çıkıp devrimci olalım"mı dediler? Sonra onların karşısındakiler de "Hadi biz de bunları haksız yere asıp, tarihe geçelim"mi dediler? Ne olup bitmişti?

25 Yaşında AÜSBF'de öğrenciydim. Daha bu konuda tek bir sağlıklı eser bulamadım. Anılar zaten başlı başına bir olay. Bukowski'nin şu sözüne katılırım. Sanırım şöyleydi:

" – İnsanlar heba olurken onlar geride kalıp anılarını yazarlar". Elbetteki herkes böyle diye düşünmüyorum ancak ortada olguları adam akıllı sıralayıp belirli bir analize ulaşan yok. Bunu yapabilecek kimse yok. Belki Yalçın Küçük, İsmail Beşikçi bunu yapabilir. Beşikçi bir tarafa, Yalçın Küçük okumak kadar işkence olabilecek başka birşey bilmiyorum. Ciltler dolu kitapların yarısı kendisini övmekle geçiyor. O yüzden gittikçe gözüm de "Küçülüyor."

O dönemde, bizim aramızda bir görüntüden başka hiçbirşey yok. Herşey bir efsane gibi anlatılıyor. Peki gerçek ne? En azından "Yaklaşık Olan" ne? Ortada bir ruhtan bahsediliyor peki allahaşkına bu ne? Kötü Ruh mu?

Bu filmler bizi yakın geçmişimizden tamamen koparıp atıyor. Senelerce önce bir kadın "Deniz Gezmiş yaşasaydı belki bugün başbakan olurdu" demişti. Hay sizin başınıza Deniz Gezmiş kadar taş düşsün!

Bunları anlatacak olanların o dönemi yaşayanlar olduğuna inanmıyorum. Belki de Eşber Yağmurdereli'ye sadece bu noktada katılmıyorum. Çünkü o dönemi yaşayanlar öznellikten kurtulamayacaklardır. Eğer yaşayanlar yaratsaydı Tolstoy -Savaş ve Barış-'ı yazamayacaktı. Çünkü Fransız - Rus savaşını görmemişti.

Yılmaz Güney'i efsane yapan şey yaratıcılığıydı. "Umut" geri kalmışlığı anlatan en güzel örnektir. Geri kalmışlığı anlatmak, öne iki şapkalı arkaya iki sarıklı adam koymakla olmaz. Olursa "Umut" gibi olur. İşte özgürlük denen şey bu. Y. Güney tüm filmlerinde, kendisi oynamasa bile karşımıza çıkar "İşte herşey bu!" diye bağırır. Bugünkülerse sakallarını kaşıyıp "Asalım bunları abi" diye konuşmaktan başka bir iş yapmıyorlar. Eğiliyorlar. Yazar olmak isterseniz Tolstoy'u aşmaya çalışamazsınız. Bu, denize atlayıp köpek balığı ile mücadeleye çalışan çakalın durumuna benzer. Kabul edeceksiniz, saygı duyacaksınız. Sonra kendi yaratıcılığınızı ve özgünlüğünüzü ortaya koyacaksınız. Yaratıcılığınızı geçtik ama özgünlüğünüz nerede? Adam Almanların Yahudilere karşı zulmünü anlatırken, onları kurtarmaya çalışan bir Alman subayını kullanıyor. Çünkü zulüm böylece daha rahat ve etkileyici ortaya konuyor. Bir sürü figüranı Austwich kampına doldurup "Tüh, yazık ama aha böyle yandılar" demiyor. Hem özgünlüğü sağlıyor hem de anlatımı güçlendiriyor. Bunların tamamına ise "Yaratıcı Zeka" deniyor.

İdam edilenlerin babalarını ya da ailelerini anlatarak yola çıkabilirdiniz. Çünkü idamlıklar cezaevinde. Asıl duvara toslayanlar dışarıda. Onları kurtarmaya çalışanlar, bu insanları kullanarak hem konuya farklı yaklaşmış durdunuz, hem de anlatamadığınız pek çok şeyi başarırdınız. Bu sadece bir fikir ancak "Berhan, sen şöyle ipin altına geç" diyen bir anlatımdan çok daha etkili.

Pek çok insan o dönemden ekmek yedi. Epey insan iyi ciro yaptı. Sırf bizim o döneme olan merakımızı kullanarak yaptı. En acısı da bu. Önce birşey anlatılmadı. Sonra efsaneler tek tek pazarlandı. Ortalık yalancı kahramanlarla dolup taştı. Bize ise o dönemden sadece bir-iki fotoğraf kaldı. Eşber Yağmurdereli gibi mücadele insanları olmasa, dönüp geçmişe hiç bakmamıza gerek kalmayacaktı.

Artık Türk filmi seyretmeyeceğim. Benim bu öğrenci halimde kimsenin gelir kaynağı olma niyetim yok. Eğer cebimdeki üçbeş kuruşa gözünüzü diktiyseniz yanılırsınız. Hatta size bir teklif; o filmlere para harcamayın. Hepsini bana verin bir işe yarasın.

Murat Yücel - Ankara

Soluk Olur Mehtabı
Denizsiz Şehirlerin

denizsiz bir şehirdeyiz
kötü içkiler içip
kötü şarkılar dinliyoruz şu sıralar
kısacık cümlelerle
müthiş uzun konuşuyoruz

bütün kaltaklarını biliyoruz semtimizin
en çok kocalılarını kınıyoruz
acırken kocalarına
sonra çapkınlık hikayeleri
hapşırık tanrısından ayetler sonra
üçü beşi atladık
bir günde yedi diyenimiz var
istisnasız yalancıyız bu konuda
sakalının ve Marks'ın
itibarı var yanımızda hâlâ
ve bir efsane kelime
övgümüz de sövgümüz de
varoşlar
etnik bir slogan gibi esmerliğimiz
şerefine içeriz
Nesimi'yi bilmem de
piro biz gökyüzüne
düşmek için çıkarız

Murat Demir - Ankara

Şekil Satıyoruz

Bir dostumun dediği gibi herşey "global" kelimesini ezberleyip bunu, gevşek sohbetlerin içine serpiştirerek değişmiyor ya da "fraksiyon farklılığı" diyerek. Sözcüklerle dilediğimiz gibi oynayabilir ve sözcüklere birçok şey katabiliriz, ancak zekiysek. Üstelik meraklıysak ve anlamlı kılıyorsak onları.

Şekiller güzeldir, şekilcilik değil. Öyle ya şekilleri yaratırız ki yaratmak kendimizi, yüreğimizi içine katmaktır. O şekillere bakıldığında insan, yaratıcısının özgünlüğünü az da olsa bulabilir. Şekilcilik öyle mi? Şekillerin acemi hatta bazen korkunç derecede yıkıcı bir satıcısı olur şekilciler...

Şekilciler ürkütüyor beni. Çünkü saplantıları var gibi ve ne zaman ne yapacakları çok belirsiz.

Bazı zamanlar şeytanımızın bizden habersiz, olmadık durumlarla bizi çileden çıkardığı olur, işte dün sanırım şeytanımın benim için hazırladığı öyle bir gündü. "Yol"u izlemiş, yıllarca zorunlu ertelenmiş bir kavuşmanın anlamlı coşkusuyla eve yürüyorum. Biraz yürüdükten sonra az bakayım diye bir kitap satıcısının önünde duruyorum. Kitaplar kutuların üzerine dizilmiş. Birkaç kitabı alıp alıp koyuyorum. Derken Orhan Pamuk'un son romanına bakıp önce fiyatını sormak yerine "neden bu kitabı korsan satıyorsun?" diyorum şekilciye yani satıcıya... Bu işi yayınevlerinin yaptığını ve daha anlamadığım bir çok şeyi anlatıyor. Nasıl oldu bilmiyorum konu Orhan Pamuk'un yazdıklarına geliyor. Çok öfkeli olduğunu çünkü akşama kadar (bir milyondan) en çok "Benim Adım Kırmızı"yı sattığını söylüyor. Öfkesine gelince:

"Ülkenin durumuna bak, şu adamın yazdıklarına bak. Biz akşama kadar burada üç kuruş için kitap satalım, memurlar sokaklarda zam istesin, insanlar aç, yoksulluk, yolsuzluk tırmanmış, O da hattatı, Osmanlı'da çizimi yazsın...vb"

Şekilci yani satıcı hadi sol-cu diyelim kitabı okumamış belli. Bunu anlıyorum çünkü beni dinlemiyor, çok konuşuyor üstelik bağırıyor.

Ona bir romanın eleştirilebilmesi için önce okunması ve sonra anlamaya çalışılması gerektiğini söylemek istiyorum olmuyor. Bir süre sonra boşa çırpındığımı ve karşımdaki uzun saçlı sakallının hakarete başladığını görünce hemen kaçıyorum oradan...

Yazdığı romanları on yedi dile çevrilen birinin biraz insanı meraklandırması gerekir gibi. Diyelim Brezilya'da bir genç Orhan Pamuk'u okuyacak, O'nu anlamaya çalışacak ve biz de akşama kadar en çok satan O'nun korsan kitabını lanetleyeceğiz. Hem de içinde belki de "fraksiyon" sözcüğü olmadığından.

Yürümekten vazgeçiyor ve otobüse binmeye karar veriyorum. Biraz da üzgünüm. Durakta beklerken sadece adını bilmemle tanıdık olan biriyle karşılaşıyorum. Bildik konuşmalar sonrasında nereden geldiğimi soruyor. "Yol" filmine gittiğimi söylüyorum. Lanet olsun! Şeytanım hâlâ tepemde olacak ki bir saldırı daha başlıyor. Bu defa "Bugün Türkiye'de..." diye başlıyor herşey ve dayanamayıp durakta ilk duran otobüse zor atıyorum kendimi! Otobüste aklıma, zamanın birinde, o; romanlarında Çukurova toprağının kokusunu içime çektiğim Yaşar Kemal'in tepkisiz biri olduğundan tutun da, cezaevinde yatmadığına, ülkeyi bırakıp kaçtığına kadar neler denmişti bir şekilci tarafından. Çok şaşırtmasın; "İnce Memed"i okudun mu?" dediğimde tepki olsun diye -neyin tepkisi bu anlaşılmaz- hiçbir romanını okumadığını söylemişti Yaşar Kemal'in.

Diyorum ya, "global" demekle ya da saç uzatıp saz çalmakla olmuyor değişim...

Miyase Aytaç - Ankara

Ahh!

aydın paranoyası içinde
dövüyorum hayatı
ölü kuşların dirilmesidir umut
isyan karıncanın yan gelip uyumasıdır
sevgi zamanda

kalem de durup düşünüyor bazen
kan vicdandan akar
rafine bir gülüşle bitmeli
bütün filmler
fonda kötü adamların
umutsuzluğu olmalı
ve müzik en güçsüz yerinden
vurmalıdır hayatı
ahh!

Hakan Akman - Edirne

Kaos

Ben hep 17 yaşındayım
Her ayak sesinde ürperirim
Demir kapının her açılışında
Göğsümün kafesine sığmaz yüreğim
Her türlüsünü tattı, acılarını ayrılıkların
bir seni beklerken kendimi yenemedim

17 yaşındayım. Hiç bir beklentim yok. Yani yaşam tat vermiyor bana. Yaşam anlamlandırmıyor beni. Hep karamsarlığımdan yakınıyor çevremdekiler. Çoğu zaman kaçıp kaçıp gidiyorum bu şehirden, bu insanlardan, bu düşüncelerden. Yatılı okuldayım. Lanet olası bir ilçede okulum. İnsanlarla yaşamımı anlamlandırmaya çalışmaktan yoruldum. Hiçbir inanış yok benim için. İnsanlara inanmıyorum. Bunlar kolaylaştırmıyor yaptıklarımı, yapacaklarımı. Herşey çevremde dönüyor. Ben zavallı dünya, çevremde ay, güneş, yıldızlar. Korkmayın tek zavallı ben değilim onlar da benim gibi. Öleceğim günü bekliyorum sadece umarsızca. Küçüksün bu yaşlarda olur bunlar diyorlar. Bu yaşta insanlar aşık oldukları sanatçılar için gözyaşları döküyorlar konserlerde. Ama ben ve benim gibiler düşün savaşı veriyoruz meydanlarda. Anlamsız, piyasa müzikleriyle coşuyorlar. Yaşamımızın küçük bir ayrıntısı olan aşk için yaşayıp, ölüyorlar. Aşkları uğruna intihar ediyorlar. Biz düşüncemiz uğruna asılıyoruz. Ben onların zannettiklerinden daha büyüğüm. Çocukluğumda hep "ben büyüğünde devrimci olacağım" derdim. Yusuf'a, Sinan'a, Hüseyin'e, Deniz'e, Mahir'e, Ulaş'a ve diğerlerine ta-

Aksamsefasi

Çıktı! Çıktı!
Leman Kitapçısı'ndan ve Leman ürünleri satan noktalardan bulabilirsiniz.

pardım. "Neden harcadılar ki yaşamlarını?" diye düşünüyorum şimdi. Bu ülke, bu insanlar için mi? Bunlar için.... Hıh değmez.

Arkadaşlarımın hepsi iyi bir meslek sahibi olma savaşımında. Ben yaşamımı köreltttim. Yazıyorum. Sadece bundan zevk alıyorum sanırım. "Kaleminle sustur tiz çığlıkları" diyorlar. Boş ver değmez. Yaşam yaşanılamamışlıklarla dolu. Ne için, kim için yaşıyorum? Kocaman bir ha! İnancım olmadıktan sonra, herşey boş şimdi. Gereksiz bir karamsarlığım? Kesinlikle hayır! karamsarlık... Yanlış... Gerçekler bunlar.

Çünkü ben bu ülkede yaşıyorum. Bu eli silahlı, kanlı çıkarcılar içinde. Paranın konuştuğu bi yerde... Hıçkırıklarımı durdurmak gelmiyor içimden. Herşey çok basit öleceğin günü bekleyerek yaşayacaksın sadece. "Tanrı istemiş bunu. Bunlara insan aklı ermez. Boşu boşuna yormayın kendinizi. Hem Tanrı asla zulmetmezmiş. Sadece sınarmış bizi...." diyerek.

Holl is round the corner.
Ant I'm going to that place:

Bu kente yalnızlık çöktüğü zaman
Uykusunda bir kuş ölür ecelsiz
Alıp ta başını gitmek istersin.
Karanlık sokaklar, kör, sağır dilsiz

Bilge Esen - Balıkesir

Sevmesem Ölürdüm, Sevdim Öldüm!

Başkalarını bilmem ama benim dünyaya gelişim tamamen tesadüfmüş. Anam Allah'ın rızası, babamın gayretleri sonucu rahmine düşen dölü fark edince en kısa yoldan, ondan -yani bendenkurtulmanın hal çarelerini aramaya başlamış. İlk müracaat mahallenin karısı Acze Bacı'ya olmuş. Adından da anlaşılacağı üzre-kadın dübürü, "makat"- Acze Bacı döl zay etmenin en yetkili kisişiymiş. Aze Bacı ve anam elele verip cinayet planlarını yürürlüğe koymuşlar. Haplar içilmiş, vajinaya envai çeşit cisim sokulmuş, yatağın döşeğin en ağırından kaldırılmış. Bizimkiler mi beceriksizmiş yoksa ben mi çok inatçıymışım bilmiyorum ama sonunda bütün teşebbüsler başa çıkmış ve ben dünyaya gelmişim. Hoş anam benden sonra birkaç tane daha doğurmuş. Acze Bacı'ya gitmeyi hiç düşünmemiş.

Her ne kadar istenmeyen çocuk olsam da kayıtlarda dünyaya gelmek için vermiş olduğum bir dilekçe de yoktur. Şunu eklemeliyim ki, babamın performansı sonucu ben kız olarak doğmuşum. Asıl tarihsel kaderimi belirleyen de bu olay olmuş. Emeklemeye başladığım andan itibaren, eş dost, akraba, tanıdık, tanımadık hemen yaftayı yapıştırmışlar. Pembe olanlar giymek zorunda kalmışım, bez bebekle oynamışım. Biraz büyüyünce ev içi köleliğim -zaruri- mesleki kaidelerini öğrenmişim. Yemek, çamaşır, bulaşık vs. Bu vaziyet kemale eripte başkalarının yarattığı benden başka bir ben olduğunu anlayıncaya kadar devam edip gitti. Yapamayacağım şeylerin yanında yapabileceklerimin de var olduğunu öğrendim. Artık kendi kararlarımı veriyordum. Anlayacağınız yediğim kazıklar da kendi seçimimdi. Kendi düşen ağlamaz prensibine sırtımı dayayıp ayakta durmaya çalışıyordum. Kıçımın kaç defa yerle temas ettiğinin de hiç önemi yoktu. Bütün bu işlerin arasında aşık oldum, terkettim, bir daha tövbe dedim. Ama hep yoğurdu üfleyerek yemeyi ihmal ettim. Sonunda iyi bir Öküzsever'e aşık oldum. Öküz'ü seviyordu da beni bir türlü sevemiyordu. Kendinize fazla bir paye biçmeden söyleyeyim ki bu durumun Öküz'le bir alakası yok. Benim onu sevmemin de.

Sevdim çünkü o tam bir kaltaktı. Burun kıllarını sevdim alıyor, tuvaletten çıkınca elini yıkıyordu. Sevdim çünkü gerçek ölüm herkese benzemektir diyordu. Sevdim. Düşlerinin her her köşesinde bir medeniyet saklıydı. Bendeki geçmişin bütün izlerini silmeyi başarmıştı. Herşeyden çok tutkularına aşık oldum. En büyük tutkusu kendisiydi. Aşk insanı budalalaştırıyor. Sonunda yollarımız birleşti. Şimdi ne mi yapıyoruz? Bilmiyorum bizene diyeceksiniz ama yine de söyleyeceğim. Gitmek için uygun anı bekliyor. Bense yolculuğu geciktirmeye çalışıyorum. Sevmesem ölürdüm, sevdim gene öldüm. Sevgili benden gitme.

Yeliz Yıldız - Samsun

Bu Sefer 15 cc'deyim

Maalesef umud kalmadı hanımefendi
ben size sami hazinses
bir yalnızlık versem
arkadaşlarda aynı marka
yalnızlık kokuyor
memnunlar şimdilik
ama ne zaman Tanrı olayı abartsa
yolları hep intihara çıkıyor

Umud kalmadı beyefendi
ben size sylvia kristel bir
fantazi öneririm
arkadaşlar avusturya
açık tenis kupası
bayanlar yarı final
karşılaşmasını kulanıyorlar
ama siz yine de Sibel Tüzün'den
vazgeçmeyin
... esrarsız bir orgazma
güven oyu vermeyin
hatta örgütlü sevişelim filan

(... neyse, bu hayatı siz mi
ısmarlıyorsunuz, yoksa tanrının
hesabına mı yazayım?)

Fatih Tunç - Bursa

Siyah

Ani bir fren sesi ve birkaç çığlıkla geldi beyaz. Kalın bir duvarı aşmak gibiydi kuşkusuz. Duvarın bir tarafında tüm canlılık faliyetlerinin aciz bir şekilde yürütüldüğü, kokuşmuş dünya, diğer tarafta ise kokuşmuşluğun ve çirkefin hâlâ görülebildiği fakat kayıtsızlığın ve beyazın verdiği dinginlik duygusunda kaynaklanan bir iç huzur. İsteğe bağlı geri dönmek ve beyazı gördükten sonra bunu istemek çok zor. Dünyanın tüm zevklerinin bir araya getirilip yoğurulmasından elde edilecek zevk bütünü dahi, beyazın gizemli gücünden vazgeçiremez insanı.

Uzun gibi görünen ama aslında çok kısa bir sürede geçen beyaz dönem, yerine mor'a bırakır ve işte şimdi bitmiştir karar verme özgürlüğü. Hâlâ görülür tüm canlılık olayları ama hissiz, duygusuz. Sanki umursamazmış gibi. Boşvermiş olmanın duygusuz şekli yani. Mor'un geçiş evresi biraz daha uzundur beyaz'dan. Çünkü sonsuz siyahlığa hazırlıktır mor.

İşte gelir o soluk siyah. Mor'un bitmeye hazırlanışındaki kronik saniye sesleriyle. Geride kalan sadece bir bedendir artık. Çürümeye yüz tutmuş ve fosilleşmeyi bekleyen bir beden.

Bitmek kelimesinin en iyi seviştiği anlam siyahtır belki de.

Linda Çandır - Adana

Sen...

Yağmur, sen ve ben
ip atlayan üç arkadaş
ıssız bir sokaktaki,
yağmur seni görmüyor,
sen yağmuru görmüyorsun
Ben birbirinizi görmeyen
bütünlüğünüze ağlıyorum
ikiniz de üçüncü kişiyi
bilmiyor aramızdaki...
Yağmur ve ben...
Sen ve ben...
Yağmur, sen ve ben!!!
Dayanamıyorum!

Esra Özdelen - İstanbul

3. Tekil Şahıslar İçin

Sana da olmuştur muhakkak. Yani birisine umutsuzca bağlanmak. O birisi seni hiç görmez. Sen ne kadar çırpınsanda o kör olmakta ısrar eder. O birisine ne kadar sevgi sözcükleri söylesende o duymaz. O sağır olmakta da inat eder, sen de konuşmasını istersin ondan iyi ya da kötü birşeyler söylemesini. Havadan sudan, aşktan, falan filan... Bu sefer dilsiz olup konuşmamayı tercih etmiştir. Ama seven insan için çareler tükenmez. Kör, sağır, dilsiz de olsa herkesin ortak bir dili vardır. Beden dili O'nu istersin ki teninin kokusunu duysun, teninin tadına varsın, vazgeçemesin senden. Bu seferde bir felçlinin bedenine benzemektedir bedeni, ayrıca tadını da alamamaktır teninin ve gül kokusunu da duymamaktadır bedeninin. Bir çok şeyi iyi anlamasına rağmen sevgisini tüketmiştir sana karşın o. Sana göre o birisi kim bilemem ama bana göre o birisi sensin.

Sessiz Çığlık - İstanbul

Kendimce Merhaba!

Sizleri beni sevdiğinizi düşünmeden seveceğim. Öküz'ü de. Kendini paylaşacak olanlar bana yazsın. Sevgice.

Özgür Çevik - Bahtiyar Bostan
Mah. 4.Sok.No:6 / Sivas

Gözlerinize baktınız mı?

En içine, daha daha derine, göz çukurlarına, beyaz yuvarlağın saydamlığına, ya gözbebeklerine çarpan kendi suratının yansımasına? Daha dahada içe, aynanın kör noktasındaki kayıp yüzüne....

Her sevişme bir parçada acı katıyor mazoşist bir insana, uyuşturucu gibi acının hazzı, hazzın bedeni tutsak edişi.

Dokunuşlar unutturuyor mu? Ten, tene karşı sonra kokusu, sarhoşluğu, bir başkasının bedenin de kendi ezgilerinle raksetmek.

Tatlı bir baş ağrısı ve yorucu bir keşiften sonra boşalma; gücün yavaş yavaş damarlarını terk etmesi. Bebeğin anarahmini yırtmak için verdiği son çırpınışlar, debelenmelerden sonra.....

Hoşgeldin Dünya!

Ve her sevişmenin büyüsüde geçer orgazmdan sonra, yabancı bedenler ısıtmaz olur yalnızlığını. Gözlerini açarsın... Ve çoğu zamanda bakamazsın onun gözlerine, baktığındaysa gözbebeklerinde kendini görürsün ve hep iki kişilik mastürbasyonlarının utancını hatırlarsın.

İstersen kır at tüm aynaları ve sakın bakma, gözbebeklerinde kendini görmeyesin. Kayıp yüzünü unut ve var olanın garantisi altında, huzurlu olduğunu söyle.

Nereye kadar? Nereye kadar kaçabilirsin kendinden?

Dilek - İzmir

An!

" her an ölmek gibiydi
gözlerinin içinde yaşam
Sen daha gözlerini
kapamadan farkedemediğim..."

Güldeniz Katırcı - Zonguldak

Beni belki sen anlarsın diye...

Kalbimden koptuğu gibi yazıyorum bunları...

Çocukluğumun en güzel yıllarıydı belki o yıllar. Annemden üç posta dayak yediğim ama yinede ölesiye mutlu, sınırsız ve tamamiyle özgür günlerdi. İstediğimi yapar, istediğimi konuşurdum. "Çocuk" der geçerlerdi o zamanlar. Şimdiyse yaptığım her yanlışta karşımda birilerini kızgın bekler görüyorum. 17 yaşımda çocukluğumu özlüyorum. Üzerinden sanki asırlar geçmiş gibi o günlerin.

O zamanlardan düşkündüm ben anneme, iki kardeştik ama kardeşimle kader bizi ayıralı "yedi" - 7 bana hep uğursuzluk getirdi, antipatim var!- yıl olmuştu. Tatillerde, bayramlarda bir hafta, on beş gün görüşür ve bu zaman zarfında bile kavga etmeyi başarırdık. Kızgındım belki o yıllarda ona. Yanımda hiç bir zaman olmadığı ve beni bırakıp gittiği için.

Annemle evde hep yalnız kalırdık. Babam sabahın köründe kalkar işe giderdi, ve biz hep Edi ile Büdü'yü oynardık annemle. - Malûm o zamanlar Susam Sokağı izlenirdi bizde- Misafir geleceği zaman anneme yardım ederdim. Pastanın kremasını yapardım ve annem ne zaman sıkışsa yanında hep ben vardım. (Annem çocuk, ben anneydim belki de) Küçücük bir dünyam vardı. Arabalarım, kum havuzu bisikletim ve parmakladığım kremalar... Hepsini çok özledim. Sabahtan akşama kadar sokaklarda üstümü kirletmeyi, kum havuzunda yuvarlanmayı, futbol oynamayı ve bisiklet sürmeyi.

Arkadaşlarımın çoğu erkekti, nedenini bilmiyorum. Ama kızları pek sevmezdim. Çok fazla ağlayıp zırlarlardı ve bebekleri severlerdi. Bisikletleri küçük ve pembe renkliydi. Bunların hepsi o zamandan sinirimi bozardı. Bisikletim benden büyük, lâcivert ve "erkek" modeliydi. Ve ben o bisikletle lojmandaki bütün erkeklerden iyi bisiklet sürerdim. Koltuğa sadece dinlenmek için otururdum, ayaklarım pedala zor yetişirdi çünkü. Çetelerimiz vardı ve kendimize ait dillerimiz. Köpeklerden korkmazdım, futbol oynar annemi delirtirdim. Erkek arkadaşlarımın en sevdiği arkadaşlarındandım. O coşkulu çocukluğun arkasında bir hüzün perdesi olduğunu da yıllar sonra farkettim. Ve bu erkeksi tavırlarımın babamın "erkek evlât" istediğinden kaynaklandığını anladım. Ve işin ilginci o yaşta bile erkeklerin daha rahat yaşadıklarını keşfetmiştim. Büyüyünce heykeltraş olmak isterdim. Dolu olduğu kadar

Akşamsefası

da zor günlerdi aslında. Ama yine de geri dönmek isterdim çocukluğuma çünkü insan en çok çocukken özgür oluyor ve en çok çocukken istediklerini yapabiliyor. Hiçbirşeyin farkında olmadan, kendi kurduğu dünyasında yaşıyor. Ve biz büyümek isterdik küçükken. Çünkü herşey "büyüyünce" yapılır derlerdi. Büyüdük ve büyüyünce hiçbirşeyden zevk alınmadığını öğrendik o günlerdeki kadar. Sonra geri dönmek istedik, olmadı. Artık oyuncaklar yoktu ortada, önümüzde kalın kalın test kitapları ve sokuluverdik bir yarışa. Oysa ben çocuk olduğumu sanıyordum. Onlarsa durmadan -ve zalimceyaşımı hatırlatıyorlardı bana. Ben nefret ettiğim bir sistemin parçasıyım şimdi ve finale yaklaştıkça kendimi üzerine bahisler oynanmış bir yarış atı gibi hissediyorum. Ama yarışın sonunda kaçıp gideceğim yemyeşil kırlara. Belki de özlediğim günlere ve özgürlüğe kavuşmak için...

Ezgi - İstanbul

Çarkın Dişlileri

Nasıl yazmalı, nerden başlamalı bilmiyorum. İnsanın aklından ve yüreğinden geçenleri, kaleminden dökebilmesi bazen hiç de kolay olmuyor. İçimde sözcüklerin sesini duyuyorum sanki. Bir bebeğin dünyaya gelirken attığı çığlıklar gibi haykırıyor, doğmak ve varolmak istiyorlar. Peki ya ömrüne biçilen ödülün, taş, tuğla ve demirden oluşan, iki oda bir salonu geçme cesaretini bile gösteremeyen bir umut, bir hayal olduğunu. Ya da keyfi bir harcamanın sonunda yapılan vicdan muhasebesinin altından kalkabilmek için, sahte hatta çocuksu bir kandırmacayla, bunu kendi içinde sindirebilme çabasının ağırlığını. Ve küçücük bir çocuğun, yetişkinlerin dünyasında varolabilmek adına, bütün istek, hak ve özgürlüklerinden vazgeçmek zorunda bırakılarak; yoluna devam etme mecburiyetinin zorluğunu biliyorlar mı? Bilmiyorlar. Kimsenin bilmediği gibi, onun yaşlarındayken, ben de bilmiyordum birçok şeyi.

Sabahın erken saatleriydi. Havanın dondurucu soğuğu ellerimi ve yüzümü yalayıp geçiyordu. Adımlarımı biraz daha sıklaştırıp hemen otobüse bindim. İçerisi tıka basa doluydu. Ayakta gideceğimden ve yolumun epeyce uzun olmasından dolayı, kendime kapı ağzında uygun bir yer bulup yolculuğuma başladım. Önceleri böyle zamanları kitap okuyarak geçirirdim, ama uzun zamandır sebebini hâlâ çözemediğim baş dönmeleri ve mide bulantıları sebebiyle, değil kitap, bir satır gazete bile okuyamıyorum. Yitik bir zaman diye düşünür, üzülürdüm önceleri. Ta ki bir şeyin farkına varana kadar. Fark ettiğim ise hayatımın en önemli kararlarını bu zamanlar içerisinde verdiğimdi.

İşte bu gün de kendimi düşüncelerin kucağına bırakıp gitmişken, sanki bir şeylerin beni geri çağırdığını hissettim. Israrlı bir bakışın altında eziliyor, rahatsız oluyordum. Bu bakış düşüncelerimi dağıtıyor, zoraki bir güçle beni kendine çekiyordu. Kısa bir süre direndikten sonra silkinip kendime geldiğimde karşılaştım ilk defa onunla. Dokuz yaşlarında ya var ya yok. İnsanın hayatında belki bir kere görme şansı olabileceği muhteşemlikteki, zeytin karası gözlerle beni içine çekiyor, kirpiklerinin her kıpırtısında yok ediyordu. Bakışlarındaki anlamı çözmek zordu. Kıskançlık, öfke, hayranlık, mahcubiyet hepsi kara bir yumak olup yerleşmişti gözbebeklerine. Anlaşılmaz bir şekilde tekrar bakıyordu. Her bakışı beni ona daha çok yaklaştırıyor, beni ise benden uzaklaştırıyordu. O anda huzursuz bir kıpırdanmayla bir şeyleri saklamaya çalıştığını hissettim. Yıpranmışlığından rengini bile seçemediğim, bedenine küçük geldiği her halinden belli olan kabanının kollarını çekiştiriyor, utancını saklamak istiyordu. Ama ne kadar uğraşırsa uğraşsın bir türlü beceremiyor, nasıl bir hayat sürdürdüğünün aynası olan minik elleri açıkta kalıyordu. Yağ içinde kararmış tırnaklarını ve çatlaklar içerisindeki ellerini gördüğüm zaman hissettiğim tek şey, bu sefer benim utancımdı. Herkes adına duyduğum ama, benim yaşadığım utanç. Ellerimden utandım, insanlığımdan da. Şimdi sıra bendeydi. Ben ellerimi saklamaya çalışıyordum. Ama onun gibi, ben de beceremiyordum. Yüreğimdeki burkulmayı engelleyemiyor, ellerine bakmamayı bir türlü, bir türlü beceremiyordum. Kilitlenip kalmıştım sanki. Bunun onu nasıl rahatsız ettiğini bildiğim halde yapamıyordum. Bir an yok olmak istedim. Onu daha fazla üzmemek için yok olmak. Çünkü onu anlamı tarifsiz bir şekilde seviyor, onu incitenlerin arasında yer almak istemiyordum. Dedim ya eşitsiz bir dünyada varolmanın bedeliydi bu. Ağır ve acı bir bedel. Dönen çarkın dişlileri gibi soğuk ve hissiz, herkesin payına düşeni yaşamak zorunda olduğunu sandığı bir bedel.

Otobüs birkaç durak sonra durdu ve onu erken başlayan hayat kavgasının içine bırakıverdi. Adını bile soramadan. Üzgün olduğumu ve onu sevdiğimi bile söyleyemeden. Hayatı adına özür dilediğimi duyamadan. Onun yaşlarındayken bilmiyordum, öğreneli yıllar geçti. Şimdi biliyorum: O benden daha önce öğrenecek. Ve bilecek ki, gümüş bir tepsi içinde sunulan dünya nimetleri palavrası bütün insanlık için değil, yalnızca belli bir sınıfın insanı için geçerli. Ve anlayacak ki değeri olan tek şey hayatta, onuru ve emeği ile mücadele etmek olacak.

Tülay Gülay - Ankara

Gölgem

neydi bu tek olmak
suçlu muydum ben
yoksa bir gezginin
tohumundan mı düştü gövdem
şikayetçi değilim
ne kendime ne ele
nasıl olsa gün batar
öpüşürüm gölgemle

I.Doruk / Erzurum

Yazıyoor!..

Yılını tam olarak hatırlamıyorum ama ilkokulu bitirdiğim yazdı. O güne kadar benim için tatil, Diyarbakır sıcağında su satarak kazanılan paraydı. (Soğuğh su içeen) ilk okulu bitirmiş olmanın getirdiği duygularla, o yıl ilk değişik işimi de bulmuştum. Ben bir gazete satıcısıydım artık. Kendi ağırlığının yarısını sırtlayıp, Diyarbakır sıcağında sabahtan akşama kadar kahve kahve dolaşan Gaste! Gaste! diye bağıran bir gazete satıcısıydım. (2 ay sonra Huzur aile çay bahçesinde "ortacı" olarak yeni işi bulana kadar..)

Günlerden bir gün, eski pavyonlar sokağının başında "yazıyoor!" diye bağırırken buldum kendim!. Bu kelimeye ne ben, ne Diyarbakır, ne de bir başka gazete satıcısı alışık değildi bu şehirde. O gün eski bir amerikan filminde metro girişinde "yazıyoor...." diye bağıran küçük gazete satıcısı gibi "yazıyoor!..." diye bağırıyordum.

".... Yılmaz Güney'in öldüğünü yazıyoor!"

Belki de gazetelerimi satmak için bağırıyordum.

Ben de küçüktüm....

(en fazla müşterisi olan Yaşo Dayı'ya)

Ramazan Aksu - Tokat

Çünkü Sen...

Sarmalamanın sarhoş düşlerine atarken kendimizi, sesleri kulaklarımıza ordanda bilinçaltımıza hapsettik kaçmasınlar diye. Şimdiyse dışardakiler eksik kalanları arıyor büyük bir telaşla. Aksine içerdekiler mutlu. "Hani bir dışarda olsam, hep yürürüm durmam" gibi düşünceleri yok, kafalarına mavi hastane poşetleri takıp dolaştırıyoruz, farkına bile varmadan.

Kaçıyoruz kaçmalardan. Garip yargılara varıp, sorgulayan, soran ve ceza alan konumundayken hipotenüs teoremini doğruluyoruz. Sürekli kendi karemizi alıp, tıpış tıpış kareköklerin içine girip yunuyor, arınıyor ve sadeleşiyoruz, kendimizce. Sonra "pat" film kopuyor kendimizi çay markası verirken buluyoruz çaycıya.

Geri dönmemek ve dönmek arasında "Hayır, gene olsa gene yaparımlarla" avunup, polyanacılığın farklı karakterize edilmiş biçimlerinde rolleri paylaşıyoruz, kayga etmeden. Kavga etmiyoruz aslında (sevmiyoruz kavga etmeyi) ancak bir arkadaşımızın yolda ehlileştirilmemiş iki ayaklılar tarafından kıçının ellendiğini duyunca hiddetleniyor, kavga edip dövelim abi oluyoruz. Mesele bedensel değil, beyinsel ereksiyon ama anlamıyor döt kafalılar.

Sonra kendi yarattığımız büyülerle büyüleniyor, aşık oluyor, hoşlanıyor ve "kıçık" oluyoruz. Aynı odalarda sevişiyor, uyuyor, ağlıyor ve gülüyoruz. Bütün sokakları dolanıp, yorulmadan gezebiliyoruz, işte bu noktada iyi ediyoruz.

Düşler besleyip büyütürken evlerimizde bazen onları aç bırakıp okşuyoruz. Sığınıyoruz. Yani kendi imgelerimizin şarabına alkol olurken tadını kaçırıyoruz artık.

Eskidik, bu da yetmezmiş gibi eskirken herşeyi de beraber eskittik. Evrenimizi büyütürken yaşayıp okudukları-mızla, aslında küçültmüş oluyoruz kendi dünyalarımızı. Ve birden silpiler devrilerek üzerimize önceleri bizim, sonraları sizin olan kavramları silmeye başlıyor. Öyle hızla siliyor ki her şeyi evler, arabalar, yollar, oturma odaları, acemi bir ressamın yarım bıraktığı resimlere dönüyor. Bütün bunlar olurken bir de utanmadan;

- Nasıl gidiyor, sorusuna

- Aynı işte nasıl olsun, cevabını veriyoruz.

"Dört nallayabilmiş, beni de çırılçıplak soyup üzerime balık ağı geçirip arkasından sürüyor kentin içine" deyin sıkıysa.

Bütün bunlar ne demek mi diyorsun? Yırt o zaman yazdıklarımı.

Sibel - Bolu

Öküz Dumanaltı 99

Genel Kültür Yarışması'nı Kazanan Sevgili Okuyucularımız Hediyeniz, İmzalı 'Birinci'ler Adresinize Postalandı bile.

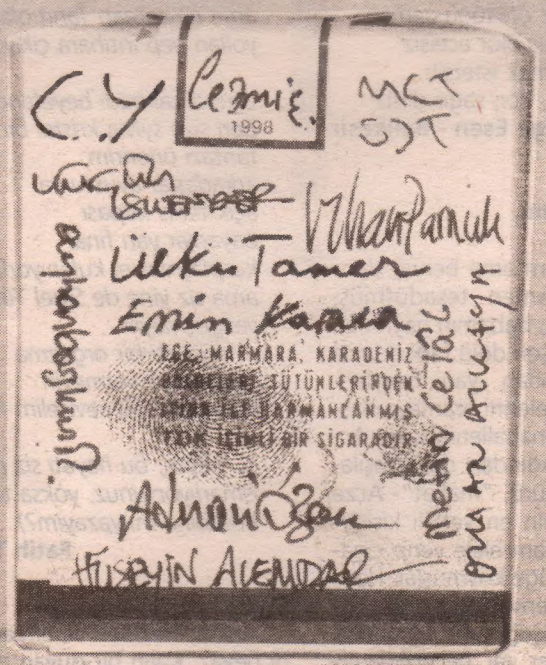

Sayı: 58 / Mart 1999
Sahibi: Şimera Yayıncılık Ltd.Şti.
Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Metin ÜSTÜNDAĞ
Haber Merkezi: Hatice MERYEM, Ayhan BOZKURT, Devrim ÖZDİNÇ **Grafik Uygulama:** Mustafa DEVRİM
Dizgi: Cemal VANLI **Montaj:** Kadri ÇAVUŞOĞLU **Müessese:** Ali YAVUZ **Satış:** Cüneyt AYDIN
İşletme: Orhan AÇAR **Halkla İlişkiler:** Suzan ERBAŞ **Muhasebe:** Yaşar AKŞAHİN
Bina Görevlisi Yasin ADIYEKE **Tel:** 251 57 54 - 251 42 44 **Fax:** 251 52 67
Adres: İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No:20 80800 Beyoğlu - İstanbul **Baskı:** Ilıcak Matbaası **Dağıtım:** Bir-Yay

Öküz Dergisi Abonelik Koşulları: Yurt İçi 1 Yıllık... 4.800.000... 6 Aylık... 2.400.000. / Amerika... 1 Yıllık... 60$... 6 Aylık... 30$... Uzakdoğu... 1 Yıllık... 75$.. - 6 Aylık.. 40$ / Avrupa... 1 Yıllık.. 55 DM (Posta) 6 Aylık.. 30 DM / Avrupa... 1 Yıllık.. 65 DM..(Uçak) 6 Aylık.. 35 DM.. **BANKA HESAP NUMARALARI:** Mark hesabı: 3002462-0 - Dolar hesabı: 3002461-2 - TL hesabı: 1100384-7
(Hesap Numaralarının Hepsi Yapı Kredi Bankası, Parmakkapı Şubesine Aittir)

Akşamsefası

WHO ve KİM ile TALK WANDO

kutlukhan PERKER

YAHU, BEN "YOL" FİLMİNİ HİÇ BEĞENMEDİM. NE YALAN SÖYLEYEYİM.

ULAN KOSKOCA CANNES'DA "ALTIN PALMİYE" ALDI BU FİLM. KUSURA BAKMA AMA ARTIK KIRK BİN SATAN BİR GAZETENİN, OTURDUĞU YERDEN "JURASSIC PARK" İÇİN "HİÇ BEĞENMEDİM, OLMAMIŞ" DİYEN SİNEMA ELEŞTİRMENİ DÜZEYİNDE YAKLAŞAMAZSIN Kİ MEVZUUYA. YANİ HERHANGİ BİR FİLM DEĞİLMİŞ DEMEK. Kİ BU FİLM...

İYİ DE BEN "NE KÖTÜYMÜŞ, İĞRENÇMİŞ" DEMEDİM Kİ ZATEN. BEĞENMEDİM AMA. "HİÇ BEĞENMEDİM" DİYE GÜÇLENDİREREK SÖYLEMEMİN NEDENİ KARŞIMIZA HERHANGİ BİR FİLM SÜKÜNETİNDE SUNULMAMIŞ OLMASI..

ÜSTELİK BU POHPOHLAYANLARIN DA ÇOĞU İZLEMEMİŞTİ BİLE. O KADAR TARAFLI YAKLAŞILDI Kİ MEVZUUYA FİLM YASAKTI Bİ KERE. BİR KAÇ ŞANSLI VE SEKTÖRDEN İNCAN DIŞINDA KİMSENİN İZLEME ŞANSI YOKTU ZATEN. BİR FİLM İZLENMEDEN NASIL BAŞYAPIT İLAN EDİLEBİLİR?

YAHU "BAŞYAPIT DEĞİL, GÜZEL DEĞİL" DEYİP DURUYORSUN, BU FİLM ALTIN PALMİYE ALDI. HİÇ Mİ Bİ ŞEY BİLMİYOR, BU ÖDÜLÜ VERENLER?

YAHU TAMAM ALTIN PALMİYE ALDI DA, SEN FORREST GUMP'I SEVMEMİŞTİN O DA OSKAR ALDI.

HEP OSKARLAR, ÖDÜLER ELEŞTİRİLİYOR BU SEFER FİLM ÖDÜLLÜ DİYE DOKUNULMAZ OLUYOR.

YAHU NİYE DOKUNULMAZ OLSUN? DOKUN O ZAMAN. BEĞENMEMENİ AÇIKLAYACAK NEDENLER GÖSTER BANA. BEĞENMEMEK İÇİN NEDENLERİ BIRAK.

AMA OYUNCULAR ÇOK ÇARESİZ KALIYOR. GÖZE BATIYOR. EDEBİYAT ESERİ DEĞİL Kİ BU. GÖRSELLİKTEN AYIRAMAZSIN Kİ.

Bİ KERE ÖYKÜLER ÇOK GÜZEL. BUNA EYVALLAH. AVRUPA'DA BEĞENİLME NEDENİ BİRAZ DA BU GALİBA...

AMA SEN DE SÖZÜNÜ ETTİĞİN TUZAĞA DÜŞÜYORSUN BİRAZ. BU FİLMİ SANSÜR EDİLMEMİŞ, POLİTİK CİLASI ATILMAMIŞ OLARAK SEYRETSEN BELKİ SEVECEKTİN. ÇÜNKÜ ZATEN SENARYOYU SEVMİŞSİN. POHPOHLANMASINA KIZDIĞIN İÇİN SAVUNMA GELİŞTİRMİŞSİN BİRAZ. BELKİ BUNLAR OLMASA ZATEN HİKÂYEYİ SEVDİĞİN İÇİN SİNEMASAL AKSAKLIKLARI NORMAL KARŞILAYACAK, "O KADAR OLUR" DİYECEKTİN.

"YOL"U BEĞENMEYEN SENMİYDİN, BENMİYDİM?

NE FARKEDER Kİ.

PERKER

Akşamsefası

Requiem II

Kobalt 60, kobay kovboy indikçe başımdan

Işınlar ışınlar anadandoğmamış ışınlar...

Ben ki kalebenttim ziganasında bedenimin

Yürüyâkulum bir pınar patladı ayağımın dibinde

Kobalt mavisinden mai mayî havaî,

Çağlıyorum doruklardan karyemez çığlara teşbih

Seke seke s.kerek taştan kayayı kayadan taşa

Bulutların arşaralığından aşağıda koyunlar yemyeşil

Zaman-mekan mekan-zaman şaşa şaşa şaşa,

Yerdenbitme yere dalıp yeraltı sularına

Kalkere manganeze ve tüm madeni sırlara karışarak

Sugözümle karbondiyoroksit soluyarak şahdamarıma

Vardım cenneti cehennem, cehennemi cennet bir mağaraya

Benden önce gelen cansularının güzelim arzından

Damlataşlar, dikiyorum yokmuşvarmış oluşuma duvarlar boyu

Renkahenk bol ahenk ama siya siya...

CAN YÜCEL

Akşamsefası